

51892/B/1

Addenda leaf
at end of Sect IV
belongs to Sect II

Goguet M^d

USUS OPII
SALUBRIS ET NOXIUS,
IN MORBORVM MEDELA,
SOLIDIS ET CERTIS PRINCIPIIS SUPERSTRUCTUS,

A

D. BALTHASARE LUDOVICO TRALLES

MEDICO VRATISL. ATQVE ACÆDEM. CAESAR.
NAT. CUR. ADJUNCTO.

SECTIO QVARTA ET VLTIMA.

VRATISLAVIÆ,
SUMPTIBUS IOANNIS ERNESTI MEYER.
MDCCLXII.

USUS OPIL
SALUBRIS ET NOXIUS
IN MORBORVM MEDICA
SOLUT ET CERTIS PRINCIPIS SYSTRICTUS

D. BALTHASARE LUDWICO TRALLER
MEDICO VRATISLAVIENSIS ACADEMIAE CAESARIS
PUB. CUR. ANNOTATO.

SECTIO QUARTA ET ULTIMA.

VRATISLAVIAE
SUMPTIBUS IOHANNIS ERNSTI MULLER
MDCCCLXII

PRÆFATIO.

Inter humillimas grates, quas supplex
 Gratia divina decerno, cujus auxi-
 lium, quod laboribus meis nun-
 quam defuerit, venerari non desi-
 nam, cuique soli me totum, & omnia
 studia mea debeo, tandem colophonem impono
 operi, de usu & abusu Opii. Addidit mihi ani-
 mum, ut inter calamitates publicas & privatas,
 non obstantibus myriadibus interpellationum, &
 distractionum, quas secum ferre solet Praxis tur-
 bulenta, strenue tamen pergerem, Eruditissimo-
 rum Virorum amicissima & benevolentissima ap-
 probatio, inter quos vel solus Ill. de HALLER,

vel solus acutissimus FORMEY, vel solus doctissimus TISSOT mihi sufficeret. Sentio in præcordiis meis innocentem illam Voluptatem, quam parit collocata in invenienda, & inventa Veritate industria, tanto semper eminentiorem existentem, quo plura sese objecerant impedimenta, feliciter tandem superata. Dum dulcis hæc, de rebus meis sincere ad Proximi salutem augendam actis, convictio, omnem animum occupat, non sine oblectamento scriptioni facerem finem, nisi mihi nil tale somnianti, immerita contigisset infelicitas, ut Celeberrimis Auctoribus Actorum Eruditorum, Lipsiæ publicatis, displicuerim. ^{a)} Offendi eos, qui Opere felix, non displicueram, necessaria uberiore dilucidatione Propositionis meæ, ab ipsis in dubium vocatæ, quod Opium circulum augens, sanguinemque calefaciens, & rarefaciens, respirationem acceleret, & (id quod nullibi confudi, sed ubique sejunxi, & distinxi) accelerando sensim difficiliorem reddat. Hanc ipsam dilucidationem, non aliunde, quam ex solis circulationis legibus deducere poteram, quarum notitiam me eapropter præclare doctis Hominibus derogatam voluisse, quod ad eas provocaverim, nemo puto bonus verborum meorum Interpres causabitur. Exosculatus sum plus simplici vice latinissimorum Virorum indulgentiam, quod styli inæqualitatem res magis quam verba proponere aventis, toleraverint,

a) *Calend.
Mart. Ann.
1761. Part. I.
p. 88.*

verint; quod pro sua peritia in Arte, defectus & hiatus operis, quos bene novi, publice indicare noluerint; quod me censuras meritum, laudibus mactaverint. Omnem illam benevolentiam gratus agnosco. Dent vero mihi hanc veniam, quod fidei meæ medicæ articulum, quo carere nequibam, cui ceu fundamento inconcussio veritates varias superstruere moliebar, humaniter, comiterque, sine omni sale, & felle, ut constare debet æquis arbitris, Præfationem meam Sect. III. lecturis, denuo defenderim. Id licitum esse in Republica docta credidi, & ab aliis omni tempore factum, scivi. Deleant eapropter oro, inspersam nunquam monitorum aspero, sed urbanitatis studiosissimo, insimulatæ impatientiæ quando corrigor, & verbosæ traductionis eorum, quæ opponuntur, mihi insonti maculam. Ab omni fastu litterario remotissimus, mecumque habitans, & cartam meam supellectilem eruditam noscens, reconciliari ardeo Viris, quos veneror, & amo; quos scienter lædere, nefas & piaculum haberem; quorum favorem & amicitiam mereri laboro. Excipiant me humaniter, e longinquo, accelerata quasi sine difficultate respiratione, obviam ipsis incedentem, dextramque cum fide comiter porrigentem, eantque simul in gratiam, cum Autoribus commentariorum, de rebus in scientia naturali & medicina gestis, cum meis Amicis, quos

mecum facientes, mecum notatos, acerbe doleo. In toto meo opere, fateor, sæpius recessi, a summorum Virorum sententiis, & ad placita eorum refellenda, coactum me deprehendi. Nil vero mali eapropter commisi. Ab iis enim monente Ill. de HALLER, ^{b)} qui integrum alicujus artis ambitum amplectuntur, vitari non potest, quin ab aliis etiam bene meritis Viris dissentiant, dissentiumque suum cogantur propalare. Credo cum Eximio hoc Viro, nos ad vera docenda officio teneri, & omnino grave fore in honesto Viro vitium, si aliter scriberet, crederet aliter. Nulla refutatio errorum, a me, omnem ambitum artis adhibendi Opium exposituro, directe profecta est, sed stabilita ex universalibus & infallibilibus experientiis invictissima principia, vel probarunt vel rejecerunt Autorum his omnino, vel minus respondententes sententias; Saltem ego ad hunc lapidem lydium, omnes examinavi, sine præjudicio. Summam mihi peperit lætitiā, mihi ex his legibus, imposita necessitas, constanter consentiendi cum Viris doctissimis. Gavisus sum impense, de arctissimo meo, cum optimo practico Scriptore de Opio Celeb. YOUNGIO, consensu, inter nos jam stabilito, antequam ejus opusculum vidissem. Interdum tamen, licet rarius, dum diverso itinere ad metam nostram tendebamus, ab eo recessi, laudavique meam regiam Viam, quæ me & tum pro-

b) in Apologia ad Ill. de Flacn diffcultates. p. 6.

P R Æ F A T I O.

progredi recto tramite sivit, quando ille respirans
 & dubitans gradum sistere coactus fuit. En sine
 vanitate hujus rei specimina! Convictus Expe-
 rientiis, quod Opium fibras relaxet, & stricturis
 earum eapropter necessario medeatur, in hæmor-
 rhagiis uterinis effusioribus id neutiquam aptum
 esse, restituendo elateri vasorum, novi, licet ita
 Viro egregio videatur. c) Atque quia debilitatos
 magis debilitat, id non convenire scio, quando
 a sanguine copiosius deperdito summa debilitas &
 frigus extremorum adest, sed tum sola blandissi-
 ma replentia nutritiva requiri, auctoque per Opi-
 um circulo, & manente vasorum uterinorum laxa
 debilitate, hæmorrhagiam graviolem reddi posse,
 intelligo. Non ergo cum eo sum dubius, d) an
 Opium effusionem cruoris ex utero imminuat, sed
 certus sum, ipsum hoc nunquam efficere, nec un-
 quam defectum virium, debilitatem nervorum,
 deficiens robur elasticum, tollere, ut is existimat,
 verum quod ipse novit, plethoram augere, & sic
 potius hæmorrhagias intendere, nunquamque
 huic mali generi medelam adferre, nisi irritatio
 dolorosa in Utero, vel extra eum, in sensibilibus
 abdominis partibus, id foveat. Liceat mihi aliud
 adhuc adferre specimen. Scribit Vir eximius, si
 accuratissime & verissime determinari posset, quan-
 do Opium Variolis sanandis conferat, vel obsit,
 id inventum humano Generi utilissimum habendi-
 dum

P R Æ F A T I O.

e) 6. 35.

dum fore. e) Credo ego, ingenio Variolarum, earum decursu, indicationibus therapeuticis, modoque quo necant cognitis, & cognita actione Opii in corpus humanum per experientias, hoc problema exacte solvi posse. *Opium Circulum accelerat*, oberit ergo semper circulo jam accelerato, ac quando exinde Vitæ metuitur in Variolis, ergo & in febre secunda. *Opium humores expandit*, non ergo proderit, quando ipse morbus liquida expandit, vasaque omnia ob immensum variolarum numerum, earumque malignam indolem, purulenta colluvie sunt refertissima. *Opium alvum claudit*, igitur quia sub toto morbi decursu prodest, alvum habere liberam, & inter optima remedia febris secundæ, purgantia jure pertinent, nunquam opium hoc respectu proderit, nisi forte simul alvinæ evacuationi prospiciatur. *Opium sanguinem congerit ad caput*, nunquam ergo proderit quando sub decursu Variolarum, maxime ab impetu circuli, adest illius dolor, & gravitas, ut & delirium, phrenitis, sopor. *Opium respirationem accelerat, & difficiliorem reddit*, ergo non proderit, quando hæc circulo aucto, & humoribus rarefactis, jam est difficilis & difficillima. *Opium humoris secretos in ore, naribus, trachea, inspissat, linguamque exsiccat*, f) oberit ergo, quando ægri fauces, trachea & bronchia inspissatis liquidis salivalibus, & mucos viscido scatent.

Proderit

f) Young
6. 3.

P R Æ F A T I O.

Proderit vero e contrario in Variolis Opium, ad levandos dolores, & vigiliæ arcendas, juvabitque partium externarum lætum turgorem, quando vis vitæ non est intensa & potius debilior; quando a parciore variolarum numero, sanguis parciore colluviæ purulenta infectus est; quando alvus respondet, aut ejus libertati consulitur; quando caput nullo modo affectum est; quando respiratio non est impedita; quando deglutitio utcunque succedit; quando fauces a nimio viscidarum sordium confluxu sunt liberæ. Ut vero in Variolis usus Opii salubris & noxius certo certius determinari potest, ita puto & in medela aliorum quorumvis morborum, sitne exhibendum Opium, vel minus, nullam difficultatem haud solubilem dari, si justæ ideæ morborum, justæ indicationes therapeuticæ, & phænomena ab usu Opii, etiam in sanis emergentia, semper ante oculos versentur. Quod si sincera mea & onerosa opera, quam mihi imposueram, certiore paulisper, & magis possibilem reddiderim artem medicam, si verum dissimulare noluerimus, tot incertitudinibus, tot impossibilitatibus nihilominus adhuc refertam, licet per labores doctissimorum Hominum, Londini, Edinburgi, Parisiis, Berolini, & maxime Viennæ, curis matris & cæsareis sumtibus Augustissimæ **MARIÆ THERESIÆ**, Illustrissimi **SVIETENII**, & Eximii **HÆNII** opera, egregia prorsus incre-

P R Æ F A T I O.

incrementa capiat, o quam dulce, quam opimum me maneret præmium! Quanta mentis tranquillitate ponerem calamum, qui post triginta annorum, sub quavis inclementia cœli, cursitationes; post lucubrationes in seram noctem; post varii generis ærumnas; post tot morbos exantlatos, corpus valetudinarium contraxi, jamque fractus membra, fessus, & viribus orbus, quietum magis vitæ genus, animique blandam relaxationem ardentem anhele. Scribebam Vratislaviæ die 24. April. MDCCLXII.

C A P V T I.

Phthifis pulmonalis et Hydrops.

§. I.

Phthifis pulmonalis de qua tantum hic loci, alias *Phthifis a Catarrho,* omnes phthifes missas faciens exponere ag-
 gredior, mihi dicitur tussi, respirandi diffi-
 cultate, tandem febre lenta, stipata corporis
 contabescencia, a parenchymatis pulmonum læsione scir-
 rhosa, apostematica, & ulcerosa, originem trahens. Læso
 talis debetur sæpenumero diuturno catarrho, de qua gene-
 feos ratione multa leguntur apud antiquiores medicos, qui
 acrem & erodentem destillationem a capite, tussim primo,
 & raucedinem concitantem, atque nisi fluxio consistat, de-
 inde pulmonem exedentem, tabemque ita generantem, ac-
 cusant. ^{a)} Quin recentioribus etiam ita visum est, donec
 Clarissimi Viri & præcipue **LOWERVS**, catarrho minime a
 cerebro esse originem doceret. Quamvis vero catarrhus
 pulmonalis, quod inter alios etiam notat **WILLISIVS**, ^{b)} a
 Ventre supremo scaturiginem suam non habeat, certum ta-
 men est, feri acris ex tota humorum massa a quacunque
 causa in pulmones deturbati decubitus habituales, qui
TRALL. Us. Op. S. IV. **A** phthifin

^{a)} Hipp. de
 morbis lib. I.
 §. X.

^{b)} Pharm.
 Rat. Part. II.
 Sect. I. c. 3. p.
 47.

phthisin aliquando mentitur, & medicis non satis expertis imponit, tandem efficere, ut erodantur & exedantur cellulae bronchiales retisque malpighiani vascula, indiesque crescente hac labe, visceris substantia sensim absumatur, atque sic enata ulcerosa ejus corruptio latius & profundius serpat, quemadmodum eleganter docuit FRIDERICVS

c) *Med. Syst.*
Tom. IV. Part.
IV. c. XI. p.
302.

d) *1758. mens.*
Sept.

HOFMANNVS. ^{e)} Multum vero juvat in praxi clinica diuturnum pectoris catarrhum a Phthisi discernere, legique eapropter meretur recens dissertatio Gœttingæ sub Præsidio Cl. ROEDERER habita, ^{d)} *de catarrho phthisin mentiente*, in qua signa utriusque affectus pulchre exponuntur. Satis distinguitur Phthisis a catarrho, tussi per noctes & dies affligente, raucedine, difficili respiratione ad motum corporis, horripilatione sine causa externa, rubore genarum, calore volarum, sudore nocturno, & febricula hectica.

§. II.

a) *tuberculis,*

Post Catarrhum inveteratum pulmonum substantiam sero suo acri erodentem, Phthisin etiam non raro post se trahit illa pulmonum conditio, quando intus tuberculis ex variis causis obortis, inter quæ & ipse catarrhus est, referti sunt. Sunt autem hæc tubercula nodi a phlegmate lento & viscido, quin & tophi scirrhusi, ab infarctu, intumescencia, & induratione illarum glandularum enati, quas copiosissimas in tunica, cartilagine asperæ arteriæ & bronchiorum

e) *in Advers.*
Anat. I. p. 31.
seq. & V. p.
56. seq.

nectente, describit MORGAGNI. ^{e)} Oriuntur vero etiam profundius eiusmodi tubercula in ipso pulmonum parenchymate, quando affluxu confertim aggestus in vesiculis diu moratur humor lentus, qui sensim avolante liquidissima sui parte, spissior redditus in sua cellula distenta immobilis hæret, & melleam, steatomatosam, cretaceam, gypseam, topheam quin et lapidosam indolem acquirit. Atque hæc tubercula iam cognita fuere HIPPOCRATI, ^{f)} qui et duplex eorum genus constituit, unum crudum, quod ita manet & nunquam suppuratur, sed sensim increscit & vias aëreas

com-

f) *lib. I. de*
morbis § 5. 10.
24. & lib. II.
§ 55.

comprimendo tandem ægrum anxie spirantem interimit; alterum quod in suppurationem tendit, & parvas vomicas generat. Talium tuberculorum etiam meminit GALENVS, ^{g)} ARETÆVS, ^{h)} AETIVS ⁱ⁾ aliique Veterum. Inter recentiores de iisdem, & crudis, & inflammatis, suppuratis, & cancreſcentibus, in cadaveribus viſis, verba facit WILLIS, qui eapropter communiter minus recte Phthiſin definiri pulmonis ulcus contendit, eum ipſe plurium hoc morbo defunctorum cadavera aperiens pulmones ulcere quovis immunes, tuberculis ſaltem aut lapidibus, aut materia ſabuloſa per totum conſitos viderit. ^{k)} Data opera etiam de illis, crudis, inflammatis, ſuppuratis, agit in *aurea ſua Phthiſiologia*, ut Cl. WERLHOFIO ſalutatur, Cel. MOR-
TONVS ^{l)} quem ſecutus eſt DESAULT ^{m)} veram cauſam Phthiſeos tubercula eſſe aſſerens, eos taxans qui ulcus pro ea habent, cum ſit ſaltem ſymptoma, hepatisque inſarctum ſemper immiſcens. Ob tuberculorum horum & crudorum, (quæ ſi talia maneat, ſæpe adeo diu geſtata haud necare dicit) & in vomicas ac apoſtemata abeuntium, differentiam, inter Phthiſin cum pure, & ſine pure bene diſtinguit STAHLIVS. ⁿ⁾ Atque quomodo poſtquam diu ſeſe celarunt, cruda tubercula, dein parvulas vomicas, ulcera aperta, ſerpentia, fiſtuloſa, cancroſa, generent, exponit HOFFMAN-
NVS, ^{o)} alibi ſectionem juvenis, qui pulmones totos crudis caſeoſis tuberculis reſertos exhibuit, deſcribens. ^{p)} Calculorum pulmonalium etiam non oblitus eſt BOERHAAVIVS, ^{q)} ejusque diſcipulus de GORTER ^{r)} tuberculum in pulmone, quamdiu adhuc crudius eſt, tuſſim ſiccā inducere, maturum autem calorem, & tuſſim vehementiorem ingenerare, talesque ægros quandoque exſpuere granula alba *Hippocratem* ſecutus ſcripſit, quæ diſrupta foeteant. Illos autem homines maxime pulmonis exulcerationibus obnoxios dicit MEAD ^{s)} quos juvenes aut pueros ſtrumæ vexarant, qui ſæpiſſime in tabidis poſt mortem inciſis, pulmo-

g) *IV. de locis affect. c. ult. & Sect. VI. Aph. 46.*

h) *lib. III. c. 8.*
i) *Tetrabibl. Serm. I. ſub etifco & cyclamine.*

k) *Pharmaceut. Rat. Part. II. ſect. I. c. 6. p. 45.*

l) *lib. II. cap. III. p. 49. 50. & cap. IX. p.*

m) *diff. ſur la Phthiſie.*

n) *diff. de Phthiſi p. 8. 17.*

o) *Med. Syſt. Tom. IV. Part. IV. c. XI. p.*

p) *Med. Conf. VI. caſ. I.*

q) *Praelect. de calculo p. 136. edit. II. Götting.*

r) *Med. dogm. p. 179.*

s) *Monit. med. Cap. I. ſect. X. p. 29.*

t) de morb. ca-
strenf. p. 178.
edit. germ.

nem tuberculis crudis seu glandulis induratis oblitum vidit, quæ suppurantia pus effuderant. Tandem quoque PRINGLIUS^{t)} phthificorum exta lustrans, pulmones & tuberculis crudis & ulceribus plenos invenit. Ipse aliquoties hoc spectaculum, & iam olim Lipsiæ Medicinæ operam dans in Juvene pharmaceuticæ rei studiofo, qui aquas vitæ officinales nimis in deliciis habuerat, vidi, pulmones nempe nodis lapidosis pluribus, qui non nisi vi diffringi sese patiebantur, vomiceisque, & ulceribus refertos. Similes cadaverum phthificorum descriptiones leguntur in *Actis berolinensibus*^{u)} apud BONETVM,^{x)} HILDANVM,^{y)} & alibi. Verum & dum vita supererat, aliquando Phthifici ægri nodulos, quos intus in pulmonibus gestabant, coram exhibuerunt. Lapillos e pulmone reiectos per tussim a Juvene, pulmonis exulceratione & tabe insequente, memorat STALPART VAN DER WIEL.^{z)} In propria Uxore MÜLLER-^{a)} M. N. C. RVS^{a)} calculorum per tussim rejectionem observavit, qui Cent. IX. & X. simul varios Autores, variasque observationes citat idem referentes.

u) Dec. I. Vol. II. p. 93. 94.

x) in Sepulchreto.

y) Cent. I. obs. 29.

z) Cent. I. obs. 28.

a) M. N. C. RVS^{a)} Cent. IX. & X. obs. 63.

§. III.

ab inflamma-
tione suppurata, & ulcere.

Sed alia iterum Phthiseos facies est, quando sine cattarrho prævio, sine tuberculis antea natis, pulmonibus fanissimis in hæmoptoë vulnus infertur, aut in peripneumonia iidem stasin inflammatoriam patiuntur; illudque non glutinatum, hæc non resoluta, suppurationem in hoc viscere post se trahunt. In utroque casu pus licet vomica includatur, sensim suam membranam qua continetur, dilatat, parenchyma pulmonicum exedit, & in sibi similem materiem convertit, sanguini pulmones alluenti sese immiscet, omnemque massam humorum contaminat, & eorum crasin naturalem destruit, sicque Phthisin parit. Atque hæc omnia eodem modo fiunt, si vomica crepans & subitaneo puris in asperam arteriam illapsu haud necans, abierit in ulcus apertum; aut si parvulæ vomicæ ruptæ totum pulmonem sensim ulcero-

ulcerosum reddant. In his autem casibus singulis, quando post obitum pulmones inciduntur, semper in iis oculis usurpantur cavernæ, in quibus pus illud, depasta parenchymatis substantia fuerat genitum collectumque, quod aegri exspuerant. Memoratu interea dignum est narrare Illustrem de HAEN de foemina phthisi pulmonali laborante, quod sputa flava subviridia crassa rejecerit copiosius, ita ut pulmones toti fere consumpti concipiendi essent, qui tamen dum cultro anatomico subjiciebatur cadaver, fungosi quidem inventi, ne vel guttulam puris vel vomicarum vestigia exhibebant. ^{b)} Simile quid observavit in Hydropico, Phthisico

^{b)} Rat. mendi I. p. 118. 119.

simul ob sputorum quantitatem et qualitatem judicato, in cujus pulmonibus post mortem sollicitè examinatis, nullum vomicæ aut puris vestigium aderat. ^{c)} Eam ob causam statuit Vir doctissimus, pus quod alioquin in inflammata aliqua parte, vi vitæ auctiore, ex stagnantibus liquidis et abscessis vasorum extremis generatur, generari etiam posse in massa sanguinis, excretique elementa in eodem tum præexistisse, sine labe alicujus partis, in qua saltem pededentim secernantur, et aliquando sat cito. Pulchre memini, scripsisse Cel. FREINDIUM dum de anevrysmate tractat. *Quænam ea sit in sanguine qualitas, aut cujus generis hæ particula, quæ hunc ad suppurationem idoneum reddant, problema fateor solutu est difficile. Id autem pro certo habeo, inesse quiddam sanguini arterioso, quod, quo minus is in pus vertatur, haud raro prohibet.* ^{d)} En ad mentem Clarissimorum

^{c)} Rat. Med. II. c. 2. p. 15-21.

Virorum in sanguine et diathesi ad pus, et ad FREINDII sententiam, quoque dispositionem, ejus genesi adversam. Eousque autem BOERHAAVIUS, ^{e)} etiam in Phthisicis necessariam habuit ad generationem puris, inflammationem, et febrem, ut scripserit: *Dicetis forsan in phthisi non adesse inflammationem, hoc autem non est verum, nam inflammatio febriculam producit, qualibet vespere, & si febriculam non habeant ægri, tum sequenti die pus non spuunt.* Forte ex

^{d)} Hist. Med. Paulus pag. mibi 188.

^{e)} in commentario proprio in aphorismos ad aph. 402.

pulmonibus haud absumentis proveniens sputum viscidum, flavum, viridescens, secretumque ex massa sanguinis, est saltem sputum puriforme, distinguique debet a vere purulento, quod ex materie obstruente & vasculis obstructis, attritis generatur per febrem. Ita sane mihi visum est legenti eruditissima cogitata Cl. de HAEN. Sed & Ill. de HALLER dum de ea materia sanguinis tractat, a qua Vir egregius pus nasci statuit, & sedem & naturam puris inflammabilis repugnare ejus sententiae credit.^{f)} Non autem sicco pede hic praetereunda est phthisis, quae per pessimam metastasin exoritur, quando pus alibi genitum in pulmones deponitur, aut sordes acres varii generis, quibus tota humorum massa scatebat, in hoc viscus decumbunt. Ita Variolae, morbilli, purpura, scabies, herpes, gutta rosacea, erysipelas, arthritis, consolidatio fonticulorum, et antiquorum ulcerum, foedaque Siphylis phthisin saepe creare solent.

§. IV.

*Therapia
Phthiseos a
catarrho.*

Visa sic indole vera, sed diversa, causarum proximarum phthiseos pulmonalis, videamus jam genuinam medendi methodum, qualem artis limites concedunt. Ac primo quidem si a catarrho habituali immineat, vel foveatur nondum nimis adulta phthisis, nullae aliae nasci poterunt Medico perito indicationes, quam serum acre involvere et incrassare, id aliorum determinare et evacuare, quietem conciliare pulmonibus, ne perpetuo concussu perpetuus affluxus alliciat, tandem vasa pulmonis erosa mulcere, laxataque firmare, ut affluxui et decubitu habituali resistent et renitentur. Frustra, ut recte monet SENNERTVS^{g)} noster, in curatione ulceris pulmonici, si a catarrho pendeat, tempus teritur, nisi fluxio prius cohibita, vel aliorum conversa fuerit. Id vero optime perficitur blandis catharticis, diuresinque et diaphoresin ciere aptis remediis, sique haec minus sufficiant, ad efficaciora divertentia deveniendum, quae radiosae lieet et dolorosa sint, tamen insperatos plane effectus subinde

*g) Med. Pr.
lib. II. p. 209.*

subindè edidisse observata fuere. Inter initia-nullo tutiore remedio materiam alio averti, quam foniculo in altero aut utroque brachio, qui in progressu morbi ægrum jam imbecilliorè frustra cruciaret, monet laudatus SENNERTVS; ^{h)} h) *loc. cit.* foniculis etiam multum tribuit BENNET. ⁱ⁾ i) *Theatr. tabid. c. 29.* Imminentem phthisin a fluxione, inter alia remedia convenientia feliciter sublatam caustico utrique axillæ, et interscapulari regioni applicato, recenset RIVERIUS. ^{k)} k) *Cent. II. obs. 61. 78. & Cent. IV. obs. 92.* Phthisin pro deplorata habitam cum scretu puris et sanguinis a destillatione in pectus in foemina nobili setaceo curatam habet HILDANVS. ^{l)} l) *Cent. III. obs. 38.* Inter recentiores ex repetitis experièntiis foniculos et setacea laudat PRINGLE. ^{m)} m) *de morb. milit. p. 180. edit. germ.* Talibus igitur ferum revellentibus, aut blandioribus, aut generosioribus, si jungatur diætâ tenuis et blanda; si æger rusticetur, inque aere sicco, sereno, montano versetur; si totum corpus diligenter fricetur, si suffimigia convenientia adhibeantur, non raro sanitas ex voto poterit obtineri. Ego certe mannato et rhabarbarino pharmaco, mane repetitis vicibus exhibito, lactea diætâ, pilulis ex succo liquir: myrrha, olibano, mastiche, bals. peruviano confectis sæpe per diem, parva copia cum melle exhibitis, atque suffimentis ex succino et mastiche ipse stupens interdum sanavi phthisi ex catarrho laborantes homines, qui vix ossibus hærebant, binaque ex numero pluribus adduxi notabilia exempla sect. III. cap. II. §. 28. Subjuxi decoctum Corticis peruviani cum melle, quod in pertinaci pectoris catarrho jam in phthisin vergente aliis agentis actis, aliquoties pulcherrimum deprehendi. Quid vero hic sperandum de Opio? Sane egregius ejus usus in tussi catarrhali Sect. III. c. 2. §. 27. jam apparuit, atque ad Phthisin catarrhalem ejus sæpe filiam, omnino applicari, et extendi debet. Neque opus est, ut ibi dicta repetam, cavendum saltem ne illi fere soli omnis medela committatur, atque præter diaphoresin, quam omnino ciet, aliæ summe necessariae revulsiones negligantur. Unus testis instar omnium hoc

n) *pag. mihi 44. in Phthiologia.* hoc in argumento valet Cl. MORTONVS, ⁿ⁾ qui si catarrhus vel minimum gradum caloris hectici habeat coniunctum, frequentem usum opiatorum admodum esse necessarium dicit, idque non tantum ad quietandum pulmones, jam continua tussis agitatione calefactos, verum etiam ad temperandam et demulcendam totam sanguinis massam.

o) *p. 73.*

Quanquam vero calorem minime imminuat calidum opium, nec restinguat; quanquam etiam inter demulcentia acre opium fervorem potius et prurientem acrimoniam sanguini inducens referri nequeat, adeoque ad temperandum eum nil valeat, catarrhi interim intuitu non repugno, quem vero opio adjutus curare mallet, antequam caloris hectici societatem sibi adsciscat. Melius placent, quæ Vir laudatus alibi habet, ^{o)} quando incrassantia & opiata prudenter exhibita humoris novi in pulmones influxum pro tempore saltem inhibere, jamque impacti concoctionem multum promovere scribit; id quippe quomodo fiat, explicui, dum de tussi catarrhali exponebam. Plaudo quoque Cl. MORTONO Opium, pulmonibus quietem a tussi conciliando, efficere asserenti, ut vires naturales illi recuperent, et plurimum confortentur. Nolo plura ex egregio ejus opere huc trahere, ablego potius lectores meos ad caput VIII. in quo fufius medelam catarrhi pulmonalis phthisin invitantis tradit. Non sine ratione ibidem præter VSem (cui etiam soli multum in tussi catarrhali, sollicitè Medicis observanda, ob Phthisin quam minatur, et eapropter mature curanda, tribuit PRINGLE ^{p)}) emetica, cathartica, diaphoretica, vesicatoria et pectoralia varia, sapius opium multiplici respectu mirifice collaudat, adeo quidem, ut sine opiatorum usu nil magni momenti in præpediendo hujus morbi progressu fieri posse contendat. Maxime vero pro diaphoresi mouenda Opium adhiberi vult, quod cum alia diaphoretica serum per pulmones fortius moveant, et tussim exstiment, hoc durante sudore pulmones quiescere faciat, et tussi pacata, blandius

p) *de morb. milit. Part. III. c. 3. p. 178.*

dius lymphæ rivulos a pectore divertat. Atque cum sæpius memorato MORTONO prius facit WEDELIUS, ^{q)} quando non in genere, sed speciatim in illa Phthisi, quæ provenit a *καταρροῦ* humorum acrium & salforum in pectus, optimum esse Opium dicit, sublata hac ceu causa, effectum tolli asseverans. Inter recentissimos Autores Cel. YOUNG ^{r)} *r. r.* tabem pulmonalem, quæ catarrhum toties insequitur, laudano in catarrhis adeo egregio, optime præcaveri posse asserit, licet id vasis pulmonicis jam obstructis, et diathesi phlogistica laborantibus sit noxium. Omne hoc in Praxi rerum usus docet, beneque ego recordor multarum tussium catarrhalium diuturnarum, et habitualium, tabemque minantium, Manna, lacte, Opio, cortice peruviano, a me sanatarum, VSe in subsidium statim vocata, opio autem aut non, aut circumspecte adhibito, si febris qualiscunque accederet. At vero sollicite etiam inculcandum est, in catarrho a materia acri tenui pendente, pulchre equidem prodesse opium, non æque, ubi lenta & copiosa pituita pulmo est obrutus. Si talis a catarrho diuturno collecta est in respirationis organis et faucibus, ob glandularum, quæ his partibus sunt, debilitatem pensitandum est per Sect. Iæ Experientiam XIII, Opium excretionem per asperam arteriam retardare, & liquida ibi hærentia magis inspissare. Caute igitur tum dandum est, maxime si tussis non multum urgeat. In ejusmodi rerum casu oxymel scillicet, polypodium, manna, camphora masticata, cortex, myrrha, nux moschata, olibanum mastictum, ablutio capitis cum aqua frigida laudatur in dissertatione citata Göttingensi, sed omnia opiata omni modo dissuadentur. Convictus de eorum damno ab his cavendum esse assero, laudata cætera laudo, sola frigida aqua excepta, cum in hujus ipsius dissertationis Principio doceatur, catarrho subiectos non posse ferre frigus, sed tanto melius ferre calorem. Non sine ratione HIPPOCRATES frigidum nervis, cerebro, medullæ spinali inimicum esse declaravit. ^{s)}

Curatio Phthi-
seos a Tuber-
culis.

t) *loc. cit. p.*
46.

u) *p. 86. 87.*

x) *de morb.*
milit. p. 179.

y) *lect. de Cal-*
culo p. 126.
edit. Götting.
secunda.

Nunc accedo ad illam Phthisin, quæ tuberculis iisdem-
que adhuc crudis et frigidis, sive quod ut plurimum fit, a
prægresso catarrho habituali, sive alia de causâ per vicia po-
tissimum diætetica enatis, fovetur. Namque quando, ut
WILLISIVS ^{t)} loquitur, sanguis in præcordiis non libere cir-
culatur, neque aëre accedente satis animatur, vitiosus & ἀνό-
μιος reddi omnino debet. Tubercula nempe continuita-
tem perpetuam circuitus sufflaminando turbant omnem fun-
ctionem pulmonum, qua chylum advectum subigunt, atte-
nuant, ejusque transmutationem in sanguinem promovent,
quaque humores omnes transpressione jugi præparant, ut
minutissima vasa corporis intrare queant, in quibus nutritio
potissimum succedit. Solvenda igitur sunt, si fieri potest,
tubercula, incidentibus et attenuantibus pharmacis, quæ ta-
men cum illa fere extra circulationis leges locentur, non
adeo facile votis satisfaciunt; neque promiscue omnia ad-
hiberi possunt, sed perpendi debet antea, an febris manifesta
jam adsit, tunc enim ab omnibus utcunque acribus sollicitè
abstinendum est, quæ alioquin multum boni promittunt.
Memini pilulas ex sapone, gumm. ammon. fuligine, squilla,
cum superingesto melle me dedisse, non sine successu ægris,
diu sicca fere tussi afflictis atque de calore vespertino & no-
cturno nondum conquerentibus, talesque ex gumm. ammon.
fl. benzoës, croco et balsamo peruviano laudatas invenio
apud MORTONVM; ^{u)} pilulas ex sapone, gumm. ammon.
et squilla, cum parvis & repetitis VSbus, placere quoque
video Cl. PRINGLIO. ^{x)} Recordor etiam tabescere inci-
pientibus & tussi sicca diuturna laborantibus, quam inter
signa tuberculorum crudorum recenset MORTON, quaque
præsente suspicionem nasci de præsentia eorum dicit BOER-
HAAVIUS, ^{y)} cum fructu exhibuisse succum recentem en-
diviæ, cichorei, sonchi, lactucæ, taraxaci, hepatis obstructio-
ni pertinaciori alioquin referendæ aptum. Eo majori fiducia
dein-

deinceps confugi ad hæc remedia, postquam solo succo graminis recenti, cum melle, diætâ liquida & ventione in equo, vacuo stomacho tolli sæpe ejusmodi malum, scripsisse BOERHAAVIUM ²⁾ animaduenteram. Multum virtutis adscribit ^{2) loc. cit.} MORTON ³⁾ aquis chalibeatis, quas tamen abesse jubet, si ^{a) cap. IX. marrem multis laudat Desault de la Phthisie p. 380.} calor hæcticus notabilis adfuerit, potiusque tunc lacteam diætâ et lac asinum præcipue extollit. Dedi olim fer-
 ratarum acidularum virtutem in his casibus non expertus, foeminæ macilentissimæ sanguinisque acris & feruidi notas in facie gerenti, ac ob tussim siccam noctes insomnes absument-
 ti, cum aliquis Medicus ipsi acidulas Spadanas commendasset, consilium, de potandis potius aquis selteranis cum lacte, pulchre gnarus et hæcticum calorem, quo jam laborabat, harum potui non repugnare, martialibus omnibus pulsuum ictus accelerantibus, & calorem corporis augmentibus, ut apud puellas chloroticas evenire solet. Illa absoluta curatione diu sat bene sese habebat, durante vero ea aliquoties parvulos rotundos lapillos ac vomicas parvulas foetentissimo pure plenas tussi rejiciebat. Pulchre vero etiam sese gerere consuevit limpidissimum & dulce lactis serum, quod remoto ca-
 seo elegantissimum est solvens et attenuans. Id quidem si lac ipsum ob Ventriculi imbecillitatem ferre haud posset æger, longe præferrem aquæ lactis destillatæ, quæ nil nisi effœta aqua simplex est, licet MORTON O placeat, jusculisque gelatinosis ex cancris, astacis limacibus, piscibus, caponibus, porcellis, ab eo in acetoso sanguinis statu, gratis certe supposito, commendatis. Semper ægri a pulmone male affecto in tabem vergentis sanguis in alcalescentem statum pronus est, quare gelatinas omnes, ex animali regno, per solum calorem aëris sat cito sæpe alcalescentes, curiosa licet arte concinnatas, et inter arcana familiarum honoratiorum reservari solitas, obesse potius talibus Phthificis, quam prod-
 esse pronuncio. Post succum millepedum sæpius a citato MORTON O laudatum experiri operæ pretium esset, an aqua

calcis vivæ Anglis alios in fines in Phthisi adhiberi solita, resolutioni calculorum pulmonalium æque par foret, ac renalibus & vesicalibus solvendis apta inventa fuit per experimenta Clarissimorum Virorum ROBERTI WHYTT, ALSTON & BUTTER. Neque forte semper alienum foret debitis cautionibus, sat cito & nulla febre & colliquatione humorum sese manifestante, periculum facere cum Mercurio, quem extollit DESAULT, ^{b)} aut ad minimum alterans pharmacum Edinburgensium ex mercurio dulci & sulphure antimonii invicem diu tritis paratum, in subsidium vocare; maxime cum inter tuberculosam phthisin & scrophulas magnus detur nexus, scrophulas vero ejusmodi remedio per aliquod tempus continuato curaverit Ill. HUGO, ^{c)} id quod ipse Hugonem secutus aliquoties pulchre fuisse vidi. Durantibus autem his intentionibus de solvendis tuberculis, ad quas obtinendas multum faciet motus corporis & equitatio, nil adesse, quod Opii usum urgeat, facile constabit genuinam medicationem cordi habentibus, nisi forte nocturno paregorico tussim nimis importunam compescere e re visum fuerit. Ipsum MORTONVM directe in hoc morbi studio nullibi opiata commendare nisi ad placandam tussim, et ad emergentem forte sub cura lactis diarrhoeam coercendam, Lectores illius deprehendent.

§. VI.

*Therapia
Phthiseos
acutæ.*

Sequitur jam Phthisis pulmonalis, manifesta febre hecticâ stipata, quæ vel a vomica majore, hæmoptoes & peripneumonix male terminatæ sobole oritur, vel pluribus parvulis vomicis et ulceribus, ex tuberculis crudis, inflammationis suppuratis canrescentibus tandem enatis, suam genesis debet. Prior morbi facies in se quidem sat tristis, tamen fere felicior observatur in Praxi, quam posterior. Equidem pulmonalis Vomica sive circum circa grandescens, & pulmonis parenchyma absumens, sive pus suum exspuens in thoracis cavum, sæpe sæpius miseræ morti ægrum tradit; ali-

aliquando etiam subito crepans, & pleno rivo laryngem op-
 plens, et obturans, improvise suffocatione eum trucidat. ^{d)} Dantur tamen etiam casus, ubi ejusmodi Vomica minore
 impetu pus omne eructat, atque per asperam arteriam ejicit,
 cujus capsula, qua hoc continebatur, sat densa & callosa fere
 existens, liberam hactenus pulmonis substantiam ab infe-
 ctione & exesione præstiterat; igitur nunc hac ratione simul
 & semel repurgato pulmone efficitur, ut æger quem nemo
 evasorum speraverat in vadium locetur, & a morte vindice-
 tur. Is autem eventus unice fortuitus est, namque in eum
 omnibus artificiis vel curiosissimis per inhalationes vaporum
 tepidorum, per victum mollem, per unctiones in curru &
 equo susceptas, parum vel nihil potentiæ est, dum omnia
 hæc molimina tamen locum illum Vomicae præcise, ubi hæc
 in salutem ægri crepare debet, determinare, aliamque ipsius
 salutis minus proficuum futuram disruptionem prohibere, ex
 voluntate & intentione Medici nequeunt. Præstat interim
 rebus aliquando conclamatis Natura hoc beneficium, no-
 tanterque de eo scribit MEAD: ^{e)} *Vomica etsi morbus gra-
 vis est, & in tabem sæpe desinit, haud tantum periculi adfert, p. 38.
 quam minores exulcerationes. Vidi enim, cum materiae pu-
 rulentæ usque adeo graveolentis, et foetidæ, ut adstantes
 cubiculum ferre non possent, libra una aut altera admisto san-
 guine tussi rejiceretur, tamen ægrum lacteæ dietæ et balsa-
 micorum usu, interpositis pro re nata anodynis, in integram
 sanitatem restitutum fuisse.* Atque ego ipse annotavi sum-
 me notabile huius rei exemplum, quod hic paulo fusius re-
 ferre operæ pretium esse judico. Laboraverat ab aliquo
 tempore post hæmoptoen aliquoties toleratam, anxietate &
 tussi, Illustris quidam Liber Baro, cumque appetitum cum
 somno magis magisque perire, & corpus prorsus marcesce-
 re videret Uxor, persuadebat ei, ut Vratislaviam sese con-
 ferret, Medicorum consilia ibi imploraturus. Vocabar cum
 Clarissimo meo HAHNIO, uterque vero nostrum tristi spe-

d) *Exempla
 vide apud Ri-
 verium cap.
 de Phthisi.*

e) *Monit. med.
 p. 38.*

Etaculo videbamus eum vix ossibus hærentem, pulsus semper micabat celer, ardebant volæ manuum, & pedum plantæ; alvus quotidie aliquoties ferebatur fluidissima, per totam noctem æger natitabat in sudoribus, oedema ultra furas ad genua surgebat, vox erat rauca, defluere incipiebant capilli, paucis dicam, exceptis aphthis, aderant omnia signa conclamatisimæ phthiseos. Tussis tamen clamosa licet & frequens pauciora saltem sputa subalbida, pituitosa exprimebat; quare ulceris aperti notis absentibus Vomicam subesse, imo vero symptomatibus adeo gravibus existentibus, potius dextrum pulmonis lobum in saccum pure refertum abiisse credebamus. Postulabat composito animo æger, candide mentem nostram de ejus statu eloqueremur, neque ambigebamus per phœnomena omnia colliquationem summam omnium humorum conjicientes, palam edicere, atrocitatem morbi ultra omnes artis limites extensam esse, parumque adeo vel nil potius spei affulgere, quod si etiam nunc viam sibi forte per tracheam pararet pus, atque ejus portio subinde tussi rejiceretur. Nos vero dum adynamiam artis honesti Viri palam profitebamus, prodit inexpectatus ex pharmacopolio Machaon, atque veram pulmonis conditionem ignorante audacia magno promissor hiatu medelam se præstiturum jactitat. Offert ægro conservam rosarum crebrius sumendam, & herbas pectorales dictas, cum aqua & lacte infundendas. Uterque nostrum missione non impetrata, visitandi officium detrectare nequeunt, successum & eventum rerum patienter expectabamus. Tres dies elapsi erant, ego forte præfens assideo lectulo, dumque æger moliminibus sueto gravioribus tussit, ecce torrens puris sanguine misti ore effunditur, indicibili plane & plus quam cadaveroso fœtore spatiosum satis, neque humile conclave totum ita implentis, ut teterrimam mephitin ferre nescii servi, qua data porta aufugerent, ipseque semilipothymicus vix par essem ad ægro porrigendam, quæ forte ad manus erat, pelvim. Hoc autem officio

officio ipsi præstito, dum elabi erubescō, fenestram saltem remotiorem a lectulo aperio, purioris aëris inspirationem anxie expetens. Non semel deinde in mentem venit lecta olim apud HEURNIVM ^{f)} historia scæminæ pessime olente uteri profluvio laborantis, qui totus in teterrimum tabum eliquebatur, verbaque ejus quæ ibi habet mea faciens asseverare poteram, *quod nil foetidius unquam olfecerim.* Adeo autem feliciter cedebat ægro meo putidissima hæc anacatharsis, ut statim ad miraculum usque omnia phthiæcos conclamatiissimæ symptomata evanescerent; ut is lacteæ diætæ & paucorum euporistorum beneficio, de die in diem melius haberet atque ad perfectam fere sanitatem rediret, quam totam arrogans Medicaſter sibi tribuebat. Nulla alia a tam atroci morbo nota manebat superstes, quam quod corpore paulo fortius moto, temporaria quædam anxietas enasceretur, quiete brevi superabilis. Atque sane in hujusmodi fortunato rerum statu, vomicæ tunica satis tenaci & pene callosa existente, pureque omni celerrime exantlato, sine artis ope solus victus vegetabilis virium refectioni videtur sufficere, qua impetrata sanitas iterum adest, aliqua interim ob hiatum in pulmonalium vasorum continuitate, respirationis difficultate residua. Interdum vero etiam ex vomica rupta aut ex pluribus pededentim crepantibus sensim expectoratur pus, malo, modo id sangvinem non ingrediatur & contamineſcat, non semper lethali. Sanavi nuper Centurionem, qui post peripneumoniam a Chirurgo forte non bene tractatam, per multas hebdomades rejecit foetentissimum pus magna copia, sine febre tamen vespertina notabili. Suasi victum simpliciter vegetabilem, & præcipue lac, dedi pilulas ex succo liquir: myrrha, aloë, olibano, mastiche, rheo, terebinthina, dein syr. balsami peruv. myrrham cum saccharo, balsamum de mecha cum vitello Ovi subactum, & mel. ita egregie convaleuit post binos menses medelæ impensos. Sed & diu subsistere potest Vomica non sanata in pulmone, atque quotidie

f) in notis ad
aph. Hipp. 56.
Sect. V.

g) Pharm-
aceut. Rat.
Part. II. Sect.
I. Cap. VI. p.
48.

die pus fundere, ægro per multos annos inter vivos nihilominus manente, modo ea sit illius conditio, vt intra artiores suos limites coercita maneat, substantiamque pulmonis reliquam sanam relinquat. Atque hanc phthiferos faciem nemo quod sciam accuratius pinxit WILLISIO: *) *Accidit interdum inquit ejusmodi sive foveam unicam, aut forsan binas in pulmonibus efformari, easque circum circa parietes callosos obtinere, ita vt materies ibi collecta in massam sanguineam minime transferatur, sed quotidie, tota copia licet ingente, evacuetur. Taliter affecti quasi tantummodo fontanellam in pulmone haberent, sputum etsi multum & crassum, imo flavum, & quasi purulentum, omni mane aliquando in toto die dejiciunt, tamen alias sani degunt, bene respirant, comedunt, & dormiunt, evagantur aut saltem in modico corporis habitu perstant, & non raro per senescunt, hinc nonnulli dicuntur phthisin per 30. aut 40. annos habuisse. His, vt alios quosdam ex ægris meis, ita speciatim duos medicinae doctores, bene mihi olim cognitos, annumerare possum, quorum unus hic Vratislaviæ, alter Landeshuttæ in Silesia nostra praxin non sine laude exercebat. Hic sexagenario, Ille septuagenario major demum fati cessit, hic infuso Veronicæ fere pro potu ordinario per multos annos & stricta diætâ, ille diætâ parumper laxiore, saltemque si tussis increveret, aliquibus pectoralibus pharmacis usus.*

Longe vero aliter comparatum est cum ulcere pulmonis, nullis limitibus constricto, cui petulanter quaquaversum evagari permittitur, quodque adeo pededentim pulmonis parenchyma exest, & pus suum absorbentibus venuis imbibendum, & in omnem humorum oceanum ablegandum relinquit. Atque de miseris illis ægris, qui tale in praecordiis gestant, valent ea quæ verbis modo allegatis subiungit WILLISIVS: *Alii interim inquiens licet minus tussiant, & expuant, intra paucos menses in febrem hecticam incidunt, ac brevi in sepulchrum præcipitantur. Iam meum*

meum institutum haud patitur, ut methodum qua opem ferre tali malo expediat fufius exponam. Omnia molimina medentis five proficere poffint five minus, id quod cheu fapius evenit, eo debent tendere, vt fanguis, cuius mafsam perpetuo ingreditur pus, eam totam in tabum tandem foluturum, a corruptela hac muniatur; ut pus quod ulcus fuppeditat, evacuetur per expectorationem, & diurefin; ut ejus ulterior generatio ulcus abftergentibus, inque vulnus mutantibus, & consolidantibus impediatur; ut vitæ viribus profpiciatur benigniffimis & tenuiffimis nutrientibus, iisdemque talibus quæ puris ulteriori generationi fua nativa dote favere nequeunt. Miffis omnibus illis remediis, quæ his finibus unquam deftinata funt, & adhuc deftinari fapienter poffunt, VSe repetita, MEADIO^{h)} & Edinburgenfibus medicisⁱ⁾ ad fanationem ulceris proficua habita; aqua Calcis viuae BURLETO^{k)} & fequacibus laudata; medicamentis leviter & grate accidis, falſis herbis vulnerariis, lenibusque balfamicis BOERHAAVIO^{l)} commendatis; fumis balfamicis BENNETO^{m)} & GORTEROⁿ⁾ tantopere æſtimatis; Lacte & fero lactis ab omni ævo, & mineralibus aquis cum lacte remixtis ſtudioſe ab HOFFMANNO, lacteque ebutyrato nuper demum a PRINGLIO^{o)} magnifactis; miſſa tandem equitatione quam poſt SYDENHAMVM, BAGLIVVS^{p)} & inter alios DESAULT^{q)} mirum quantum deprædicavit, mihi ſaltem inquirendum eſt, an Opium uni vel alteri veræ indicationi therapeuticæ quadret, quod ipſum a quopiam ſerio affirmari poſſe, vix crediderim.

§. VII.

Non mihi ignoratur, fuiſſe inter Veteres qui Theriacam & Mithridatium Phthiſicis exhibuerunt eo fine, vt Ulceris progreſſus præpediretur, idque ficcaretur & callo obduceretur, vitæque hac ratione prolongaretur, quod ipſe ex eorum monumentis fideliter notat PISO,^{r)} qui tamen cautionem addit, febre non valida exiſtente, talia ſaltem lo-

TRALL. Uſ. Op. Sect. IV.

C

cum

h) Monit.

Med. p. 32.

i) Act. Edinburg. Tom. IV.

No. 28.

k) Memoir.

de l'Academie

Royale des

Sciences Anno

1724. p. 126.

l) aph. 1209.

m) Theatr. Tabidorum.

n) Med. dogm.

Cap. de tuffe

paſſim.

o) de Morb.

militum Part.

III. c. 3.

p) Operum p.

523.

q) de la Phthiſie.

ſie.

Opium ulcus

directo non cu-

rat, licet ali-

quando indire-

cte curationem

juvet.

r) de cognosc.

& cur. morbis

lib. II. c. X. p.

388. 390.

s) *Med. Indor.*
p. 83.

cum habere. Novi etiam inter recentiores BONTIVM^s) asserere de suo extracto croci, cuius opium præcipuum ingrediens est; quod pus incrassando id habilius ad expectorationem reddat, quodque pulmones exulceratos consolidet, & ad cicatricem perducatur. Addere laudibus his bonus Vir non dubitat, se eo solo remedio multos jam desperatos sanasse. Non vero facile opinor aliquis, omnes dotes Opii ordine exponens probaturus est, eas directe deterfioni & consolidationi ulceris respondere, licet nullus negem, si ipsa consolidatio aliis remediis arte obtineri queat, ejus felicem successum Opium aliquando multum promovere posse. Scilicet omnia detergentia et digestiva eo scopo saltem possunt exhiberi, ut eorum ope heterogeneousitates ex ulceris sinu removeantur, idque mutetur in purum vulnus. Sed tum ex ostiis minutissimis arteriolarum in hoc vulnus hiantium exudare debet liquor blandus, deperditam substantiam natura sua restituere aptus, glutinationique & consolidationi famulans. Haec ipsa vero nunquam succedit, nisi simul quies concilietur illi parti, in qua fieri debet; sine hac enim impetrata, elementa humoris advehti non possunt sibi invicem cohæsione mutua jungi, quare solidorum regeneratio impossibilis evadit. In pulmone, qui per naturalem suam functionem nunquam quiescit, consolidatio tanto est difficilius, quando tussiculoso motu, qui nunquam abest ab ulcere ejus perpetuo, & sæpe sat ruditer agitur. Eaque propter

t) *aph. 858. &*
1210. & in ma-
teria medica
utroque loco.

inter summos Practicos BOERHAAVIUS^t) in eiusmodi casibus Victu conveniente præscripto, de die danda suadet aperientia deterfiva, & vesperi lenia opiata, ut inanis titillatio sedetur, somnusque & quies agro concilietur, quo durante optime advehi queant laudabiles humores, ad sanandum ulcus necessarii. Adeo vero huc facere usum Opii contendit Illustr. van SWIETEN^u) ut sine eo asperam tussim noctesque diesque quassare pulmonem; idemque tunc obtinere dicat, ac si ulceris externi superficies omni momen-

u) *ad aph. 858.*

to perfricaretur, quo ipso sanationem necessario retardari, simul monet, cum mollissima & pulpofa renascentium vasculorum stamina sic destruantur, atque cruda, dolens, & inflammata reddatur tota ulceris superficies. At vero non obstante fructu eximio, qui ita obtinetur ab Opio pro ulceris pulmonici eam admittentis consolidatione, re ipsa hanc id remedium non efficere, sed per accidens saltem juvare, quivis rerum gnarus ex consideratione eorum omnium, quæ protuli, facile intelliget. Igitur non morbo ipsi curando, sed symptomati urgenti curationem impediendi ad tempus levando inservire Opium constat.

Multo minus vero tum temporis, quando non unum ulcus majus, ab Hæmoptoe & peripneumonia prægressis, sed plura minora adsunt in pulmonibus, iisque multifaria labe hujus visceris jungitur, tristissimæ ejusmodi rerum conditioni subvenire poterit Opium, cui levandæ nullum remedium sufficit, cui ex omnibus notis selectissima, simul agere jussa, opem adferre nequeunt. Quaeso enim vos Medici experientissimi! si Vobis fingatis unius phthisici ægri pulmones, simul tuberculis crudis, melleis, steatomatosis, gypseis, scirrhorosis, lapidosis, inflammatis, suppurantibus, cancrentibus; vomiceis hectis, ruptis, callosis; ulceribus serpentibus, fistulosis, putrilaginosos, obfitos, quæ vobis mens erit, si medicas admovere manus ruinoso adeo visceri jussi fueritis? Non inquiram, quænam inter indicata & contra indicata pharmaca in tali pulmonum statu potissimum eligenda sint, neque exponam paucissima forte in remedium universo apparatu dari, quæ dum uno respectu levamen forte adferre possunt, altero non nociva deprehendantur; sufficit mihi, ex his denuo apparere, ipsi Phthisi parum boni promittere Opium. Restat ergo ut indagem quid palliationi symptomatum urgentium promittat, quidque adeo ab illo expectari queat, ut morbus etiam incurabilis manens, & neci tandem ægrum tradens, tolerabilis tamen reddatur.

§. VIII.

*Nec semper
tuto sympto-
mata palliat,
licet aliqui-
bus ita videat-
ur, aliis dis-
sentientibus.*

Communis Practicorum non paucorum est opinio, Phthificis in genere omnibus, etiam si ulcus non sanet, ac cujusvis indolis labem in pulmone non in melius mutet Opium, tamen id urgentium & molestissimorum symptomatum respectu, multum conducere, nilque mali a crebra largarum etiam dosium exhibitione in ægros redundare. Quid enim in Praxi magis familiare est, quam Phthisi laborantibus quotidie præsriptas legere formulas Opium modo sic modo aliter indutum, exhibentes. Paucissimi forte medentur de possibili forte noxa inde oriunda cogitant, sed plerique Opium tanquam remedium sine pari considerant, de quo longa annorum experientia evictum sit, quod plane eo carere phthisi laborantes ad ultimam expirationem nequeant. Observationem de *innocua Opiatorum continuatione* Miscellaneis Nat. Cur. inseruit Cl. LUDOVICI^{x)} qua

x) Anno IV.
& V. obs. 207.

Phthificos desperatos accisorum Opiatorum continuatione, sub debita tamen diætâ, expectorantiumque vel attemperantium alternatione, per annum non unum, sed plures satis hinc commode a se servatos memorat. Non minus Celeb. ETTMÜLLERVS ad CROLLIVM & HARTMANNVN provocans usui mirum quantum patrocinator. *Phthifici ex pulmone inquit sensibile beneficium ab Opiatis recipiunt rite administratis: nam & sordium copia exinde minuitur, non supprimendo easdem, sed continuam regenerationem præcavendo, & eadem meliorem consistentiam nactæ faciliorem conatu expectorantur. Sane haud semel miratus sum Phthificos etiam diutius ac per aliquot septimanas continuam*

y) diff. de Vi
Opii diaphore-
tica Cap. I. §.
25.

z) Encycl.
Med. lib. II. c.

4. p. 313.

a) latromn.
p. 586.

Opii usum citra ullam sensilem vel notabilem noxam aut alternationem ferre posse. y) At vero licet adeo bene de Opio sentiat ETTMÜLLERVS atque consentientem sibi habeat DOLÆVM,^{z)} aliter tamen alii censent, quos inter refero LENTILIVM,^{a)} qui ad aliquot celebres Practicos provocans facile damnosum, quin lethiferum evadere posse Phthisi,

Phthificis usum Opii asseverat. Data opera quoque GI-
 DEON HARVEY ^{b)} dum varia remedia antiphthifica irrita
 proclamat, Opiatorum noxas exponit. Atque nostro tem-
 pore Cl. GEORGIUS YOUNG ^{c)} arctiores omnino limites
 Opiatis in phthiseos curatione posuit sæpiusque nocere po-
 tius docuit, quam prodesse. Minus ergo quoad salubrita-
 tem, insalubritatem, ac innocentiam Opii magnis Viris in-
 ter se consentientibus, operæ pretium omnino erit, accura-
 tissime inquirere, quando & quousque ad palliationem in-
 sanabilis mali locum habeat. Docet miseri morbi historia
 præcipua symptomata ejus esse febrem, tussim, anxietates,
 sudores, diarrhœam, de singulis igitur agendum erit seorsim.

§. IX.

Febrem quod attinet, ut opium causam ejus Pus, hu-
 jusque acrimoniam non extinguit, ita etiam motum ipsum
 circulatorium auctum, & calorem inde natum, pulmonis-
 que gliscentem hinc inde inflammationem, quæ puris pro-
 ventum quotidie generat, inhibere nequit, quod omne phæ-
 nomena generalia ab Opii usu evenientia manifeste loquun-
 tur, quodque in Tractatione de febribus satis probatum de-
 di. Sane haud præter rem Cl. STAHLIUS ^{d)} febrem apud
 Phthificos Opio asperiores & inordinatiores reddi, testa-
 tus est. Difertis etiam verbis PRINGLIUS ^{e)} id calorem
 augere notavit, qui eidem maxime, & ut specificum conve-
 nire lac ebutyratum edixerat. Non minus Cl. YOUNG ^{f)}
 ab eo augeri sitim & nutriri inflammationem asseruit. Vidi
 ego multoties, quando tussis vehementia adhibitionem opii
 severe urgebat, febrem vespertinam & nocturnam manife-
 ste intensiorem redditam. Doleo hæc scribens vices nobi-
 lissimæ sceminæ, quæ calorem & tussim æque horrens, ada-
 matis suis pilulis de styrace, hanc ad tempus pacat, dum
 ille ad leve delirium increfcit. Atque huic adeo febri etiam
 cortex peruvianus, solis intermittentibus & ex earum ge-
 nere continuis, sanandis destinatus, neutiquam convenit, li-

*id quod proba-
 tur, ratione
 Febris,*

*d) diff. de
 Phthisi c. 7.*

*e) de morb.
 milit. edit.
 germ. p. 182. 45
 180.*

f) c. 21.

cet a Practicis numero pluribus, hic loci, & alibi, eum adhiberi norim. Nunquam verò aliquid boni inde observavi, quin sat dives redditus sum notitia ægrorum phthificorum, qui ex aliorum honoratissimorum Collegarum potius, quam meo consilio ad jugulandam febrem corticis largissima quantitate usi sunt, febre nihilominus eos ad tumbam usque comitante. Sape sæpius igitur miratus sum Viros summos

g) *Pr. Med.*

lib. II. c. 3. §. 4.

h) *aph. 767.*

i) *Comment.*

ad hunc apho-

sisimum.

k) *in observ.*

de febribus.

l) *diff. sur les*

maladies ve-

neriennes, la

rage & la

phthisie p. 373.

m) *monit. sued.*

p. 24. 30.

n) *de morb.*

milit. edit.

germ. p. 182.

BAGLIVM, ^g) BOERHAAVIVM, ^h) SWIETENIVM, ⁱ) WERLHOFIVM, ^k) DESAULT, ^l) MEADIVM, ^m) PRINGLIVM, ⁿ) aliosque, nondum corrigere potuisse Practicos, corticem phthificis febrientibus irritato conatu porrigentes, abusuque ejus damna potius, ut anxietatem, & difficiliorem respirationem, febris speratæ fugæ loco inducentes. Vidi post jugem decocti corticis saturati usum, manente febre, quæ in peripneumoniam abibat, suppressum sputum, & miserabilem inter summos angores mortem in foemina juvenula. Neque etiam licet febris phthisi super-

o) *Phthifolo-*

gie c. 10. pag.

101 - 103.

p) *Phthifolo-*

gie lib. III. c.

12. p. 171.

q) *observ. de*

febribus p. 14.

VENVS ^o) promittat. Aliter autem comparatum est cum illa phthisi, quæ non febrem sibi ut symptoma adsciscit, sed ex febre prægressa, eademque præcipue intermittente exoritur, magnumque metum incutit, ne hecticam febrem & mortem accersat. Hanc Phthisin quod egregie MORTONVS ^p) & ex eo WERLHOFIVS ^q) notat, non saltem optime, sed & unice curat peruvianus Cortex.

§. X.

Tussis,

Sequitur Tussis, quæ ut alibi semper, ita & hic, ab irritata interna bronchiorum tunica excluditur. Hanc vero vellicat pus, in bronchiorum exesorum & laceratorum cavitates

tates depositum, vel sua copia & lentore, vel acrimonia, per stagnationem & moram acquisita. Interdum vero etiam adveetus chylus pergere libere per pulmonum parenchyma hiulcum & labefactatum nescius, sua copia, & visciditate, irritationem nervosorum villorum producit. Negari nequit, antiquissimo jam tempore, pro mitigando hoc molestissimo symptomate miseros ægros omnibus viribus exuente, atque sæpe per integras noctes vix per semihorulam somni delicias ipsis indulgente, papaveracea & diacodiata adhibita fuisse. Atque hæc methodus a majoribus ad posteròs & ad nostra usque tempora translata est, paucissimosque inveniendos fore hodie Medicos crediderim, qui quotidie versus noctem pilulas de cynoglossa, aut de styrace ægris suis non exhibeant, quique anodynum vespertinum pertinere omni modo ad veram Phthificis medendi methodum, ita intus non convictos sese sentiant, ut dubitare de usu aut dissuadere eum velle, rem paradoxam plane & Practico indignam habeant. Magnum sane valorem habere videtur vel solum Consilium BOERHAAVII^{r)} *Tabidos, inquietis, ab eroso pulmone ad omnem halitum tussire cernimus, & malum tussi redditur pejus, quia locus ulcerosus perpetuo raditur. Si hæc tussis durat per noctem, exiguum quid pituitæ exprimitur, detur unum granum opii, nulla fit tussis, & pacate dormiunt, sed mane expectorant drachmam unam vel alteram puris.* Ipse ego incesse ad tempus hoc tramite, sed aliter cogitare incepti, veram inolem tussis phthificæ contuitus, eamque curatius expendens, ac urgentissima monita gravissimorum Virorum circa Opium porrigendum animo trutinans, eaque sat ponderosa deprehendens. Cum in chyli visciditatem, inque copiam, lentorem, & acrimoniam puris, nil queat Opium, adeoque veras causas tussis phthificæ intactas relinquat, ac solum motum saltem ad tempus inhibeat, relictis causis, rejectionemque adeo præsentis puris suspenso irritationis sensu retardet, id nil boni post se relinquere posse, facile colligere

r) de Morbis
nervorum p.
449.

gere potui. Scilicet ea propter oppletioni pulmonum dispnoeæ, anxietati, suffocationis interdum metui, necessario illud ansam dare, auctaque simul per moram puris acrimonia efficere, ut exspirante ejus actione postea fortior redeat tussis, vel ut reditus ejus ob sensim collectam rejiciendorum copiam aliquando iterum exoptetur, & arte procurari debeat, clarissime intellexi. Hunc ambiguumusum Opii intelligens, sæpius quando cum ægris docilibus, & sat patientibus mihi res fuit, atque quando aliorum Medicorum forte mecum omnes has circumstantias non æque pensitatione dignas habentium accessus, pilularum opiatarum usum tanquam absolute necessarium haud habuit, diu missum feci tale pharmacum, attentusque ad ægros alios ipso largiter utentes, meos sæpe sine eo melius habuisse, & si moriendum tandem erat, placida magis analysi gavisos esse observavi. Vix credi potest, quantum victus tenuis, & pro una vice modice captus, potusque tenuis et demulcens, efficere queat, ad morbum etiam insanabilem, tolerabiliorem reddendum, et ad tussis ipsi junctæ ferociam mitigandam. Lac cum paucis panis similagineo, cremor hordei dilutus, oryza lacte incocta, cibus albus Fulleri pro cibo, decoctum hordeaceum, hydrogala, Emulsio tenuis amygdalina pro potu, sæpe plus fere præstant in tussi phthysicorum, quam Opium ipsum. Hæc enim & similia parcius & crebrius assumpta, nunquam nimium & lentum chylum invehunt pulmonibus, nunquam permittunt, ut pus viscidum nimis & acre reddatur, sicque omnino facilius necessaria expectoratio succedit, stimulo simul ad tussim rariore reddito, & inani multum infracto. Neque tamen nocuerit, addidisse his syrupum papaveris albi, & de meconio, non unice sopiente, sed & demulcente & saponacea virtute donatos; nolim etiam prorsus ubi tussis est summus impetus, repudiare opium, affirmo saltem, largiores doses semper nocivas, refractas sine diætâ congrua, de qua verba feci, parum utilitatis allaturas fore. Atque hoc ipsum bene scivit

scivit Cl. STAHLIVS: ^{s)} *Miserum, inquit, per horulam* ^{s) de Phthiſe}
forte ſolacium ab Opio, ſi fortius aut ſæpius detur omnia ^{diff. c. 7.}
pejora, febris imprimis vires quaſi ruina labentes irrevocabi-
les; ubi opus eſſe videtur anodyno præſtat MP. de cynogl. At-
que alibi Opium impoſturæ inſimulatum, neque affectui ipſi,
neque ſimpliciter directis ejusdem effectibus, nempe ſimplici
veræ irritationi tuſſiendi, neque materiæ, quæ ſtimulat, &
quæ corrupta collecta eſt, ullo modo ſatisfacere dicit, ſoli ſen-
ſationi ſtuporem incuti, ulceris neceſſitatibus non proſpici, &
materiæ excernendæ motum excuſſorium inhiberi ſimul affir-
mans, unde infarctus, atonia pulmonum, virium lapſus, mors
inſequatur. Non hæc aſſerta ſaltem olent præjudicium, &
 Opio juratum odium, quo laboraviſſe STAHLIVM aliquis
 prætereundum poterat, ſtahlizant quippe hac in re Medici
 multi, qui aliam proſus morborum theoriam, aliam in mul-
 tis medendi methodum ſuam fecerunt. Dederat RIEDLI-
 NVS ^{t)} *Agræ phthiſicæ varia medicamenta, quæ levando malo* ^{Cur. med.}
paria judicaverat, ſine Opio, et ipſa non ita male ſe habue- ^{No. 916.}
rat. Poſtulabat ægra vero catarrhum peſtoris potentius in-
 hibiturum aliquod remedium. Præſcripſit ergo 5. pilulas
 de ſtyrace. Sed tota nocte pejor habuit, non dormivit, an-
 xieque reſpiravit, rediit igitur lubens ad priora remedia, &
 melius iterum habuit. Addit RIEDLINVS, qui obſerva-
 tionem ſuam inſcripſerat: *Pilulæ de ſtyracè Phthiſicæ parum*
conferentes, hoc epiphonema: diſce exinde, quam cautos nos
gerere debeamus in dandis opiatis, in ejusmodi morbis. Sum-
 mi opinor valoris hic ſunt monita MORTONI, Amatoris
 Opii, & ſat largarum ejus doſium, & hoſtis jurati Phthiſeos,
 cui pro virili omnia præſidia oppoſuit ipſe, & opponi docuit,
 in ſua Phthiſiologia. Distinguit egregie Vir Clariffimus
 Morbi tempora, horumque intuitu experientia fretus fiden-
 ter aſſumat, quod licet opiata in toto curationis phthiſeos
 decurſu ſint ut plurimum aliqualis uſus, in principio tamen
 morbi magis quam in ejus progreſſu ea proficua & neceſſa-
 ria

- u) *lib. II. c. 8.* ria esse. ^{u)} Atque quanta circumspeditione adulto jam morbo danda velit opiata, exinde apparet, quando de illis in tertio ejus stadio usurpandis, ubi ulcera pulmonis aperta sunt, ita mentem suam exponit: *Si tussis & vigilie vehementer urgeant, capiat etiam aeger aliquando hora somni gr. Xij laud. liquid. Helmont. opium tamen in languido hoc statu caute, manu parva, & debitis intervallis exhibendum, neque quidem omnino absque urgente necessitate, ne cum artis medicæ opprobrio mors subita & inexpectata succedat.* ^{x)} Atque ali-
 x) *p. 98.* quibus interjectis denuo sequentia inculcat: *Tussis, et quæ inde pendent continuæ vigilie, non sine Opii usu relevari possunt, in hoc vero extremo languoris gradu, caute parce & non sine evidente necessitate concedi debet, siquidem ab infarctu pulmonum inde effecto respiratio insigniter anhelosa insequi solet, pulsus debilis & mentis vacillatio una cum extremorum frigiditate, ita ut aeger cum Medici tum ipsius artis opprobrio non tam mori, quam trucidari videatur.* ^{y)} Cum MOR-
 y) *p. 105.* TONO ad quem plus simplici vice provocat, prorsus facit exercitatus Practicus LENTILIVS. ^{z)} In Phthisi quacun-
 z) *Iatromm. p. 583.* que, inquiens, omnibus viribus eo niti debemus, ut ne expectorationem impediamus, sit autem hoc per Opiata. Hinc in vera phthisi pulmonali ad sistendam tussim, vel tollendas vigilias, remedium sunt malæ fidei. Non curanda sunt, nisi urgeant, symptomata, curandi potius morbi. Quin & si urgeant, nil tamen molendum, quod morbum augere possit.
 a) *Opiol. lib. II. sect. II. c. 3. p. 112. 113. eadem leguntur apud Rol- fincium lib. IV. Chym. in artis formam redacta sect. III. c. 6.* Nolo omittere WEDELIVM, ^{a)} quem ipse LENTILIVS citat, tantoque minus quo magis alibi toties usui Opii patrocinatur. In phthisi vero ab ulcere pulmonis dum inhibet & sistit sputum, periculosam Opii exhibitionem dicit, atque deinceps ita pergit: Suffocantur inde ægri non raro, qui unum aut alterum diem supervivere potuissent. Respiciendum semper est ad expectorationem facilem, quamdiu illa bene procedit, prorogatur Vita phthysicorum. Sin supprimatur Opiatis, dosi ordinaria exhibitis, noxa præstò est. Dosi vero minori refracta

refracta commode in usum vocari & cum aliis misceri potest.

Tam parum autem talibus favet WILLISIVS, ^{b)} ut in phthisi, quando Natura ad illud, quod molestum est & peccus gravat excernendum incitatur, ab Opio *haud minus quam aconito abstinendum esse dicat, cum in tali casu narcotica pondus amovendum augeant, figantque, atque partium, quæ illud amoliri debent, vires minuant.* Atque quod nota-

b) *Pharmacop. Rat. I. p. 190, 191.*

tari velim, ET TMÜLLERVS ^{c)} ipse, licet Phthificos adeo bene ferre Opium edixisset, & alibi eos non languidiores, sed robustiores saltem ad eorum sensum inde evadere asserat, tamen illos se non intelligere dicit, qui jam ad extremum gradum tabis perducti sunt, & suprema spiritus difficultate laborant, ut subinde suffocandi videantur, quibus narcotica omnino futura essent necrotica.

c) *diff. de Vi Opii rarefaciente c. 3. §. 9.*

Doleo SYDENHAMVM morte præventum non dedisse integram descriptionem Phthificos, ut aliorum morborum; interim in *Phthysiologia Lancastriensi* CAROLI LEIGH, quæ addita legitur SYDENHAMI Operibus *Genevæ* editis, quæque methodo sydenhamianæ affini ibi conscripta dicitur, ex opiatibus copiosius sumtis non nisi incertas inducias sese adhuc observasse Autor pronunciat, atque urgente dispenoia, etiamsi trachæa a catarrho titillante irritetur, opiata tamen ceu pestem esse fugienda. ^{d)} BOERHAAVIUS, qui, ut ex loco in antecedentibus allegato constitit, Tussi opium omnino opponendum censuit, lac alibi fere prætulisse videtur Opio. *Tussis magna, inquit, cavetur lacte, semper assumto. Si aqua lacti admisceatur, longe minus tussunt, nam tussis oritur vel a pure crasso, vel acri, chyloque crasso. Si non juvat, tum opium cum prudentia dandum.* ^{e)} Interim tamen non raro Phthi-

d) *c. 4. & 5.*

ficis medicinam fecit BOERHAAVIUS, sine opio. Ita nempe Juveni pulmone suppurato post excreationem cruoris laboranti vesperi remedium ex oleo amygd. Vitello ovi, guttulis iij bals. peruv. & Syrupo diacodii saltem, qui Opio longe mitior est, exhibuit. ^{f)} Illustis HOFFMANNVS

e) *in Commentario præter ejus voluntatem edito ad aph. 1212.*

f) *in Consult. med. VIII.*

g) *Med. Syst.*
Tom. IV.
Part. IV. p.
320.
h) *in Comp.*
med. pract.

i) *de Morb.*
Milit. p. 182.
edit. germ.

equidem pilulas de styrace & cynoglossa in refractiori dosi fructu non destitui docuit, magis tamen proficere edixit, si cum haustu lactis circa somni tempus offerantur. ^{g)} HEISTERVS tandem ad tussim commendat lac artificiale, emulsionem ex amygdalis & papavere, saltemque his non sufficientibus lene anodynum. ^{h)} Inter recentissimos scriptores PRINGLIUS magna cum cautione ad tussim opium dandum dicit, quia facile expectorationem inhibere possit, hinc ubi insomnes noctes æger ducit, illam sedari, hanc nihilominus promoveri posse putat, si TRÆ Opii gr. gr. XV. Oxymell. squill. ʒiſſ admisceatur. ⁱ⁾ Fateor vero ingenue, non bene mihi placere hanc pharmaci sopientis & irritantis sat aeris miscelam. Tussis poscit sopitum stimulum, oxymel vero scilliticum ruditer satis stimulat. Ergo utriusque remedii simul exhibitæ actio inter se pugnat, & sibi e diametro adversatur, dubiumque semper manet, an sopientis actio retundet cum causa irritante tussimque provocante actionem remedii irritantis, expectationem movere iussi, an irritans potentius agens quam sopiens, irritam reddat hujus actionem. Si actiones utriusque remedii fuerint inter se æquales, obtinebit neutra; si una per alteram tantisper cicuretur perinde erit, si exhibitum fuisset solum vel sopiens vel irritans minore dosi, sine admixto altero. Præstabit opinor, cautum esse in exhibendo Opio, & si indicatum visum forte mala fortuna nimis sopiverit tussim, & cum ea sopita nimis refrænaverit successum expectorationis, per ipsam tussim proritatæ, deinde subungere irritans expectorans, & tussim provocans, oxymel squilliticum. Ut nil dissimulem, si omnia quam accuratissime agantur, vix unquam delicatulo & lacero pulmoni convenit acerrima squilla, nisi forte in summo suffocationis periculo, in quo præstat exhiberi remedium anceps, quam nullum. Ego si sputum sit movendum semper præferrem balneum pulmonicum, ex aqua calida herbis aromaticis infusa cum paucis aceto, atque intus exhibitum cum potu-

potulentis calidis mel, quod aliquando magni nominis in Silesia nostra Medicum aquæ calidæ mistum per vapores inhalandum ægræ phthificæ minus apposite consuluisse me-
mini, dum saponacea mellis virtus, quæ hic desideratur, cum vaporibus non assurgit.

§. XI.

Sed redeo ad Opium, cujus infidos et noxios effectus *quæ ulterius considerata.* neminem vivis magis coloribus pinxisse recordor, quam Cl. YOUNG. Ejus seriæ dehortationes vel solæ mihi cordatis & bonis Medicis sufficere videntur, ut caute mercentur. Egregius hic Vir magis præcavendæ Phthisi, si a catarrho immineat, quam præsentī levandæ & sanandæ Opium desti-
nat & penitus abesse vult, si hunc affectum hæmoptoë, difficilis respiratio, & febris comitetur. ^{k)} In vera Phthisi ad ^{k) c. 27.} tussim inhibendam, & vigilias impugnandas parum id valere, imo licet quædam incommoda ad tempus mitiget, alia ac-
cerfere & augere contendit. Quin dum ipse Phthificis opii ope dormientibus assidens tristem anxietatis naturæ imaginem sic contemplatus est, nullo argumento alio opus esse Medicis affirmat, quod eos amore & fiducia in Opium exuat, quam ejusmodi scenæ spectatorem fuisse. Liceat mihi notabilia quædam ejus cogitata, quæ sequuntur prægressis adhuc su-
peraddere. Vidi, inquit, plures ægros pauperes, solvendo pretio narcotici vespertini impares, qui sine ejus usu multa incommoda tulerunt, antequam materiam tussi rejicerent, postea vero semper quidem tussiebant, sed expectoratio facilis & copiosa erat. Verum est, morbus suam indolem sequeba-
tur & terminabatur ægrorum morte. Sed moriebantur placide, & sensim, viribus animi sibi constantibus, donec viri-
bus corporeis exhausti extinguerentur. Alii ex ægris ditio-
ribus postulant consopitionem tussis, ut noctu dormire queant. Opium solum hoc certo præstat, itaque ad hos fines eo utun-
tur. Pergunt in usu, augenda est dos, somnus fit turbulen-
tus, per diem caput habent obnubilatum, & per ultimos vitæ

dies anxii respirant, memoria hebescit, incidunt in delirii speciem, & nullum opium ipsos liberare potest a diarrhœa. Hi itaque moriuntur inquieti, & carentes usu rationis. Opium re ipsa semper nocet, licet ad tempus prosit. - Auget obstructionem pulmonis, dum irritationem ulceris sopit, velificatur inflammationi, & progressum ejus Medico abscondit, viribus pollet inhibendi tussim, sed auget illius causas.

Audacter dico, quemlibet Medicum sine praejudicio attentum, hanc rerum faciem discere posse, apud omnes Phthisicos paulo liberalius præcipue opium deglutire jussos; neque unquam aliam ipsum observaturum fore, quam hanc, eandemque sane satis deplorabilem. Propterea non sine admiratione legere potui, epicrisin in diario britannico ¹⁾ recensionem tractatus Cl. YOUNGII annexam, atque ut facile constat ab Autoribus Opio valde faventibus profectam. Omnia hæc vera sunt inquit, quomodo autem ægri desideria explenda erunt, qui levamen quamdiu vivit efflagitat, non vero a nobis postulat, ut de mortis genere cogitemus, quod ipsi subeundum tandem erit. Eadem hic valent quæ de cancro. Dicatur opium saltem inebriare & sensus obtundere, dolores interdum minuere, dum interea vitam breviorrem reddit. Non repugnamus, quid vero juvat integer sensuum usus, quando doloribus sustinendis saltem vacat, quid juvat prolongare dies infelicitatum & miseriarum. Verum est, datur philosophia quæ nos jubet composito animo spectatores esse diuturni processus tormentorum, quæ morte finienda sunt. Sed ponatur, hanc Philosophiam esse veram, certe tamen non est universalis, Medicusque sæpius vocatur ad homines, quam ad sapientes. Ego vero quicquid ita colorata dictione proferatur, pro usu opii militans, & Philosophum, & Christianum, & Medicum decere convictus sum, ut cautus procedat parciusque potius quam liberalius opium præscribat. Novit Philosophus, bonum apparens & temporarium nunquam appetendum esse, quando certum & grave

1) Journ. Brit.
tan. May &
Juin 1753.

grave malum post se trahit. Novit Christianus, non perinde esse, siue ebrii inter insomnia & phantasmata, siue mentis compotes, beneque nostri conscii, ferium aternitatis iter ingrediamur, siue supremos vitæ nostræ dies veteranos transigamus, siue pœnitentes inter preces & suspiria ultima momenta concessæ gratiæ nostra faciamus. Novit tandem Medicus, nullum dari supplicium magis truculentum, quam repetitum inter angores indicibiles, suffocationis periculum. Huic vero Phthysicum exponit Opium, non saltem illotis manibus tantum, sed & sine summa circumspeditione exhibitum. Omnis Anxietas, quæ magis summa molestiæ se sentiri, quam describi patitur, semper involvit resistentiam cordi objectam, quo minus libere sese queat euacuare. Quia igitur continuitate vasorum in pulmonibus sublata, & ipsa substantia eorum bonam partem absunta, apud Phthysicos semper adest in pulmonibus cordi adeo vicinis resistentia, omni tempore aliquam anxietatem hi ægri experiuntur. At Opium omnibus hominibus per phænomena Sect. I. Cap. II. exposita, etiam sanissimis pulmonibus gaudentibus, aucto circulo & expansis humoribus resistentiam pariendo, aliquam anxiam dispnoeam parit, quare eam faciet ob easdem causas, tanto maiorem, ægris & hiulcis pulmonibus existentibus, & pro maxima parte impervis, jamque præsentem necessario augebit. Deinde per effatum TVLP II^m) Opium angusto pectori est periculosum. Phthysici vero nondum Phthysici disponuntur ad hunc morbum plerumque per angustum pectus, & ampliorem etiam donati, si jam phthysici fuerint, considerandi sunt tanquam homines angusto pectore; adeoque patet, iis & ex hoc fundamento vere non convenire Opium. Sed ad opium ipsum, quod per se anxietatem parit, ad angustum pectus, ad laceros pulmones, accedunt adhuc aliæ apud Phthysicos circumstantiæ, quæ occasionem dant anxietati. Ordinarie iis post pactum hæc nascitur, aut exacerbatur, quando no-

m) in monitis
medicis obser-
vationibus an-
nexis no. 39.

vus chylus infunditur pulmoni, non distribuendus rite ob vias abscissas, neque libere viscus hoc permeare valens; quoque major portio parenchymatis destructa est, eo difficilior, stagnans passim chylus, iter suum, quod decurrere debebat, potest absolvere. Atque hæc anxietas tenui victu parcius pro vna vice sumto, & diluentibus saltem levatur. Sed & intolerabilis anxietas nascitur Phthificis, quando materies purulenta semper febre prævia generata, nimis accumulatur in vesiculis & cavitatibus exesīs, unde gravari debent necessario adjacentia vasa, per quæ & sine hoc pondere incumbente, ægre jam procedit sanguinis circuitus. Hæc autem anxietas unice præpeditur, quando iusta copia generatum pus scretu & tussi, quæ rejectionis medium est, expectoratur; quicquid ergo rejectionem liberam suspensa nimis tussi, inhibet, id necessario anxietatem auget. Quo magis autem parenchyma absumitur ab ulcere, eo minor redditur pulmonalium vasorum copia, per quæ sanguis adhuc ferri potest, eoque magis necessarium est, ut hæc sint quam maxime ab omni incumbente pondere libera, aliter enim præceps præfocatio instat. Ideoque quo adultior Phthisis, eo magis opus est expectoratione nullatenus inhibita, retento quippe sputo, mortem instare, bene iam notavit HIPPOCRATES.ⁿ⁾ Verum mors tunc instat satis misera, namque id mortis genus Phthifico erit placidissimum, quando libere utcumque per residuum vasculosi & vesiculosi parenchymatis pulmonici, motus sanguis, corde tandem debilissimo reddito, & sua sponte quiescente moveri cessat; dirissimum autem, quando cordis viribus utcumque superstitibus, puris copia comprimuntur vasa, atque sic ad circuitum prorsus inhabilia redduntur, impletæque pure nimis aggesto vesiculæ, quæ aërem inspirandum admittere adhuc potuissent, jam pure fartæ eum admittere nequeunt, quo ipso pulmonibus expandi & constringi nesciis, tremendum instat & sæpius innovatur, suffocationis periculum.

m) Sect. VII.
aph. 16.

Iam

Iam qui hæc capit colligat, an, quod asserere ausus est WIL-
 LISIVS °) per anodyna Phthificis *ευθαλας* procuretur, o) *Pharma-*
 an minus. Sane suffocationem & miserum illum rerum sta- *cert. Rat.*
 tum quem depingit citatus YOUNGIVS ego quidem *Part. II. sect.*
I. c. 6. p. 55.
ευθα-
λας haud facile dixerim, qui vero Opio certo procura-
 tur. Certissimum est, quo adultior Phthisis, eo cautius ad-
 hibendum Opium, licet adultiora & graviora indies incom-
 moda id postulare videantur.

§. XII.

Æque autem Phthificos sæpe excruciat sudor, ac tussis *Sudoris,*
 eos excruciare solet, quin hæc dum impetuosius totum cor-
 pus concutit, dum nullam ægro fesso et dormituriенти quie-
 tem, somnumque indulget, dum eum adigit ut sæpe locum
 & culcitræ, & pulvinaria mutet, sudorem ipsum, effusio-
 re adhuc rivo, quam fluxisset antea, prorumpere facit.
 Valde foret optabile, methodus daretur certa, et facilis in
 Praxi, utrumque incommodum, quod conjuncta sua proter-
 via vires tanto citius exsolvit, ad tempus suspendendi, licet
 omnino insanabilem morbum ipse sudor loquatur, qui san-
 guine omni per admissum pus in liquamen tenue saniosum
 soluto, tonoque vasorum ob nutritionis defectum langui-
 diffimo, donec vita superest, coerceri omnino nequit. Scri-
 psit AETIVS Tetrab. IV. Serm. I. c. 96. *Corpore assiduus su-*
doribus diffluente & viribus exsoluto, cum ex vini potu sæpe nil
opis sentiat, theriacam potam sudores sistere, & vires con-
identes erigere. Patienter fero hunc optimi Viri lapsum, cui
 Theriaca erat remedium panchrestum. At non satis mirari
 possum, ETTMÜLLERVM, qui Opium vim movendi sudo-
 rem, quam Sect. I. c. II. Exper. XIII. evidenter monstravi,
 adeo bene cognitam habebat, ut de ea sola elegantem differ-
 tationem conscriberet, in eadem hac dissertatione tamen as-
 serere, opium Phthificorum sudores valide compescere. p) *Cap. III. §.*
 Neque id asserit saltem Vir optimus, sed exemplis additis *8. 2.*
 experientiæ suffragio hoc ipsum corroborare nititur, ad quo-

TRALL. *Us. Op. S. IV.*

E

rum

rum lectionem quid cogitare debeam, ignoro, dum sæpe sæpius observavi, tussi placandæ destinatum Opium sine respectu medentis ad sudores, hos effusiores constanter effecisse, quod ipsum Cl. YOUNGIVS disertis verbis annotavit.^{q)} Sane si unquam Opium sudores supprimeret, id inter infrequentes ejus effectus cum Celeb. GEOFFROY^{r)} referendum Medici haberent. Multam operam impendit

g) de Opio c.

21.

r) Mat. Med.

Tom. II. p. 696.

ETTMÜLLERVS, ut contrarium hoc ordinario effectui phenomenon explicet, dicitque apud Phthisicos opium mutare spirituum texturam, ut tono fibrarum cutis conservando melius sufficiant, licet antea vim opii sudoriferam in relaxatione fibrarum cutis posuisset. Sed theoria hac precaria, quarum una alteram tollit, non opus erat, si saltem experientia consentiret. Verum alii alia fuere experti, claris ni-

s) diff. de circulatione sanguinis §. XI.

mirum verbis scripsit PITCARNIVS.^{s)} Peccavit ETTMÜLLERVS, ubi sudores nocturnos Heëticis opio adhibito depelli affirmat. Hic ipse se fefellit, tussi enim sedandæ aptum est opium, agitatione corporis immodica sudores augenti, & si antiheëtico Poterii, salis saturni & uti Medicis excellentibus mos est, pulveri Cort. peruv. adjungatur opium, -tussim & ab ea excitatos sudores imminuit, at si opium incomitatum heëticis tussi vacuis inferatur, sudores semper excitat. Hoc ego volebam ne nescirent Tirones. Illustris HOFFMAN-

t) Med. Syst.

Tom. IV. p. 329.

330.

NVS^{t)} si a vehementia tussis contingat nimia sudoris profusio, lenè & correctum opium ut MP. de styrace & Wildegans. optime dari dicit; ad colliquantem vero aestum massæ sanguineæ si hic causa sudoris fuerit, minuendum Pitcarnium & Mortonum laudanum opiatum cum cortice peruviano præscribere non vereri, recenset. De PITCARNII sententia jam locutus sum, sed apud MORTONVM, saltem ubi de relevatione symptomatum in tertio stadio Phthiseos agit, nullam de Opio mentionem injectam invenio. Imo vero MORTONVS potius docet, quanquam sudores magnum succi nutritii dispendium faciant, atque ægrum in præcipitem

cipitem tabem cōficiant, tamen violentam feri repressio-
 nem, vel surrectione intempestiva e lecto procuratam, nil
 levaminis adferre, cum serum hoc aliorum in cavitatem
 thoracis & abdominis ruat, hydropem inducturum, vel
 ad glandulas intestinorum delapsum diarrhœam & dysente-
 riam inducat. ^{u)} Quin sudores hos tussi, vigiliis atque aliis ^{u) p. 62. 62.}
 molestis symptomatibus levamen præbere, ac neutiquam
 si moderati fuerint, eos arte suppressi debere monet, ne
 præcipue crucians & lethalis diarrhœa insequatur. ^{x)} At ^{x) p. 106.}
 vero, si immensi sudores sint, ita ut æger dormiens in undis
 & in fluvio jacere videatur, & expergefactus præ languore
 gradu aliquo lipothymia corripitur, tum omnino opus
 esse concedit, ut arte minuantur. Verum hunc in finem
 somnum brevem etiam adstantium diligentia impeditum,
 cordialia quædam terrea & adstringentia, stragula parciora,
 aërem perflatilem, cubiculum amplum laudat, de opio
 prorsus tacens. Id certe si etiam ad tussim, quæ sudorem
 copiosius exprimit, exhibere decerneret Practicus, cogitare
 debet, sudorem non pendere a tussi, sed a colliquatione,
 sudoremque qui etiam sine tussi fluxurus erat, saltem per
 tussim augeri, tussi vero etiam sedata, non cessare interim
 virtutem opii diaphoreticam, quam exerit in omnibus ho-
 minibus id assummentibus, nequaquam tussientibus, neque ces-
 sare ejus virtutem intrinsecam rarefacientem & colliquefa-
 cientem humores nostros, ex qua vel sola phthisicis non bene
 convenit. Infinites melius tum se gerit Emulsio diacodiata
 saturatior, cum decocto hordei & aquis analepticis parata, &
 tussi placandæ & æstui moderando, & colliquationi impediendæ,
 & per restitutionem perditæ viribus reficiendis prorsus
 par, nilque ex ejus usu mali, nullum aliud æque grave, aut pe-
 jus symptoma metui potest. Hoc remedio sæpius cum
 fructu usus sum, imitatus etiam PRINGLIUM ^{y)} aquam cal- <sup>y) de morbis
militum p. 180.
edit. germ.</sup>
 cis, cujus internum usum ex WILLISIO, MORTONO
 BURLETO aliisque recentioribus jam didiceram, lacte re-

mixtam exhibui, cum ille colliquativos sudores omnium tutissime sic coerceri posse asseveret, neque defuit effectus qualis expectari potest in morbo tandem absolute lethali. Aliquando lac ebutyratum levamen præstitisse memini. Semper tamen medicamentis adjeci consilium, de aëre paulo frigidiusculo admittendo, deque crebra mutatione lecti & stragulorum, neque sine omni fructu abluere jussi corpus aqua simplici non prorsus frigida, cui succum citri, vinumque rhenanum, aut vinum rubrum gallicum vel & pauxillum Spiritus Vini admisceri feci, ad laxam vasorum cutaneorum debilitatem aliquantisper emendandam.

§. XIII.

diarrhœæ.

Supereſt tandem putrida diarrhœa, quæ a ſanguine per abſorptum, & in ejus oceanum perpetuo delatum pus penitus diſſoluto, inque acre ſanioſum liquamen converſo, vaſisque prorsus atonicis exoritur, quando hoc ad inteſtina ruens per glandulas in eorum cavum copioſius depluit. Tale alvi profluviū, quod a tabe detentis lethale jam pronun-
ciavit HIPPOCRATES ^{z)} atque ſub quo tandem ut BAGLI-
VVS ^{a)} notat, ægri ſæpe in ipſo actū deſiciendarum foecum
moriuntur, interdum eſt moderatius, maxime quando non-
dum adultum eſt, neque adeo gravibus doloribus ſtipatur.
Tumque parte acrimoniæ irritantis a pulmonibus averſa,
tuſſis per intervalla longiora ſilet, atque reſpiratio minus
gravato eorum parenchymate, fere liberior obſervatur. In
hoc caſu victu congruo & opio, quo nil magis alvum inhi-
bere aptum eſt, pro rerum exigentia exhibitō ægris conſu-
lendum eſt. Parcius tamen ſub his conditionibus ipſe
MORTONVS ^{b)} id adhiberi vult, & tertia ſaltem vel quar-
ta nocte, cum ex ejus exhibitōe peſtus veluti gravetur,
reſpiratio & expectoratio difficilior reddatur, atque Venti-
culus nauſea afficiatur. Quodſi vero modum excedant de-
jectiones, ſi dolores complicantur, atque aqua putrida tanta
copia tantaque celeritate ex inferiori gutture profluat, ac ſi
intesti-

^{z)} *ſect. V. aph.*

^{15.}

^{a)} *Operum p.*

^{198.}

^{b)} *lib. II. c.*
XI.

intestina instar cribri pertusa essent, vanus erit omnis apparatus medicinalis sine opio, eodemque crebrius dato, quod quomodo omittere potuerint in hujus diarrhœæ medicatione ut alii ita LENTILIVS ^{c)} & SENNERTVS ^{d)} alia certe minus sufficientia commendantes, non video. Valent potius hic ea maximopere quæ dicit MORTONVS: *Medicamenta opiata durante hac necessitate non tantum frequenter verum etiam liberali manu exhibenda sunt, quia dirum hoc symptoma nullo alio medicamine relevari potest. Atque dum materia pulmones gravare solita aliorsum transfertur, & respiratio facilior præstatur, nullum aliud præsens symptoma contraindicat. Igitur ægri sine noxa & periculo in conuenienti dosi, opium ferunt.* Monet tamen Vir. clarissimus, post medicamenti opiiatæ vsum, copiosius ingerenda esse expectorantia et lubricantia, ne materia dudum in pulmonibus fixa Ægri vires in expectoratione excedat. Inter opiata autem laudanum liquidum Helmont: & clyisma ex lacte ferrato cum rosis rubris cocto addito diascordio collaudat. Atque ea in re egregie consentit BOERHAAVIUS, *Opium inquit summum arcanum est, ubi metuitur diarrhœa colliquativa, ut in Phthisi, si tum in tempore Opium non detur, ante mortem ægri diarrhœa diffluunt, quod quam crudele sit, norunt illi, qui viderunt, quando macilentissima corpora ultra 40. vel 50. vicibus alvum deponunt, & sic moriuntur, quod omnium optime præcavetur, parva copia Opii.* ^{e)} Sed & clysmata opiata in simili mali genere commendat BOERHAAVIUS. ^{f)} Tale quippe ex vino rubro, aut lacte ferrato, terebinthina cum vitello ovi subacta, & theriaca proponit, dicitque, hoc remedium mane & vesperi per aliquot dies successivos esse repetendum, & hac ratione plerumque curari illos, qui in mortis agone versabantur, in fluxu alvino phthisico esse optimum, semperque applicari debere, quando alvus aperta fuit, sicque ad 24. horas diarrhœam sopiri, maxime si & foris theriacalia applicentur. Intererit

c) Iatrom. I.

p. 186.

d) lib. III.

Part. II. Sect.

II. c. 6. p. 309.

e) in Comment. 722. ad vocem paratione impetus.
f) 722. ad vocem clysmata.

g) in Comment.
T. II. p. 394.

omnino, hic etiam apposuisse suffragium Illustr. van s w I E-
TEN⁵) *Opium, inquit, vel magnæ compositiones officinales, quas Opium ingreditur, lacte dissoluta & forma clysmatis injecta, quasvis fere alvi dejectiones sistunt, dum sic topica quasi narcosis intestinis inducitur, & acerrima tormenta sæpe illico tolluntur. Dum uncia una theriacæ tribus vel quatuor uncis lactis dulcis diluta ano injicitur, funesta illa Phthysicorum diarrhœa, nullis fere auscultans remediis, sæpe ad aliquot horas compefcitur, et repetito horum usu fatalis funesti hujus morbi exitus retardatur. Plus simplici vice ad hanc sacram anchoram confugiendam esse, & ego ratus sum, dum interim semper dolebam miserrimam vitam ægri etiam aliquando ingratis protrahendam esse, tortorique morbo diutius excruciamdam relinqui debere. Memini tamen bene, inter ardentia vota pro mea diuturna salute, decessisse fœminam phthisi pulmonali ad incitas redactam, quod fatalem mortis horulam arte medica per aliquot dies in crastinum semper distulissim. Misere debilitata fuerat largiissimis sudoribus, clamosa tussi, ac noctes sine somno transegerat. Jungebat sese tristi huic incommodorum gravium sodalitio diarrhœa, eidemque brevi tempore incredibilem liquidorum copiam emungenti summa superveniebat anxietas, simulque suffocationi quam proxima reddebatur misera sputo fere penitus suppresso. Exultasset, supremas has esse ærumnas a me audiens, atque dira hæc symptomata salvere jussisset, si saltem rebus omnibus post fata gerendis satis prospectum reputasset. At testamenti tabulis nondum ita conditis, compositisque, ut Familiæ bene consultum esset, precibus enixe contendebat, ut si fieri posset, brevi ni anxietas & diarrhœa levaretur, animam acturam per aliquot adhuc dies servarem. Ego omnibus perpensis suadebam, ut lac tepidum aqua dilutum parvis sed repetitis dosibus caperet, quò sine mora amissa liquida restituerentur, vasaque vtcunque plena servarentur, acrimonia purulentorum humorum deliniretur, excoriata intestina mul-*
ceren-

cerentur, stimulus ibi hærens obtunderetur, simulque tenax gluten in bronchiis stabulans attenuaretur, atque ad expectorationem aptius redderetur. Mirum dictu, quantum levamen inde senserit; suadebam autem simul, ut vaporem aquæ tepidæ herbis aliquot aromaticis infusæ infundibuli ope ore hauriret, a quo remedii genere brevi liberior utcunque respiratio, tussisque cum rejectione phlegmatum insequeretur, ita ut protractum iri vitæ miserrimæ usuram, sperare fas esset. Verum et diarrhoea urgens Medicum Cunctatorem non bene ferebat, cumque adstringentia & anodyna ob pectoris conditiones valde infecura haberem, credebam illi minus forte nocumentum eadem allatura fore, & profluvium alvi nihilominus æque feliciter coercitura, si clysmatis forma applicarentur, crassis saltem intestinis, ex quibus non adeo cito itinere eorum vis ad pulmones pergere & expectorationem sistere valeret. Ita ratiocinabar cespitans, & ancipitis casus formidine suspensus. Igitur decoctum Corticis peruviani saturatissimum cum lacte præparatum ad 5 vel 6 uncias cum duobus Opii granis ano infundi, atque simulac una saltem vice aluo deiecisset ægra, repeti hujus enematis applicationem jubebam. Ita quæ DEI erat gratia, postquam bis facta erat applicatio, ultra nycthymeron urgentissimum malum dabat inducias, hocque spatio elapso iterum, atque aliquoties dein ingruens eadem ratione sese coerceri patiebatur. Atque hac arte ægra non post 2 dierum, sed post 2. hebdomadam effluxum, voti sui fatis compos reddita, dum rebus suis pro hac vita bene providerat, abitum inter pias meditationes parans, debilius sensim respirando placide exspirabat.

§. XIV.

Non equidem adeo ubique familiaris est Practicis Opii in Hydropis medela exhibitio, mirabunturque forte Lectorum meorum aliqui, me id remedium & ad hoc morbi genus extendere. Verum cum haud ignorem, dari Viros ce-
lebres,

*In Hydrope
Opium a vari-
is Practicis
laudatur.*

lebres, datosque esse a prisco tempore, qui Hydropicos inde levatos scribant, nolui hoc argumentum negligere. Multum in hac ægritudine boni, moto præcipue sudore adferre Theriacam, si recte adhibeatur, ipse ANDROMACHVS Neronis Imperatoris Archiater, in illis versibus heroicis docuit, quibus hoc a se perfectius et emendatius, ut existimabat, redditum antidotum, cum ejus viribus descripsit. Inter alios Græcos deinde AETIVS^{h)} dari theriacam hydro-

h) *Tetrab. IV.*
Serm. I. c. 96.

pici cum Sisari decocto, præsertim vero Leucophlegmaticis, quibus aqua inter cutim est, scribit, hosque eam generose juvare solere, monet, per totum corpus diffusum undique ex carnibus humorem exprimendo. Laudatur etiam Opium

i) *Comp. 120.*
p. 75.

apud SCRIBONIVM LARGVM, ⁱ⁾ in hydrope arquato, ad proliciendam Vrinam. Recentiore seculo HOECHSTERVS^{k)} theriacæ usum in hydrope exponere allabora-

k) *Obs. Med.*
Dec. III. cas.
I. p. 183.

vit, multosque Autores adduxit, qui ante se, illam in hydrope porrexerunt, et dein ipse eam multis laudibus extulit. Fœminæ Anasarca laboranti datum fuit validum purgans, quod vomitu & dejectione suum præstitit officium repetitumque ea propter fuit. Deinde versus plures noctes data est Theriaca cum Vino generoso, hinc sudor prolicitus est, qui postea sine artis adminiculo fluxit, tumor desiit, repetitoque adhuc purgante tota curationis fuit perfecta. Pertinet

l) *Observ. lib.*
III. p. 615.

huc casus a PLATERO^{l)} annotatus, de hydrope Ascite in Muliere. Hæc ventre prætumido, & pedibus inflatis, ex ejus consilio usa est singulis noctibus Electuario, ex Rob Ebuli, Sambuc. cum spiritu Junip. & syr. papaveris eo finè, ut sudores vehementius moverentur. Nam, inquit, experientia compertum est, Narcotica & Antidota opiata, Theriacam & Mithridatium sudores provocare, unde versus diluculum vehementer sudavit. Deinde adhibuit vinum, in quo radices aperientes Cortex sambuci & ebuli una cum absinthio macerata fuere, sicque tumor pedum et Ventris evanuit. Magis adhuc commemoratione digna est Historia, quam

quam BARTHOLINVS ^{m)} sequentibus recenset: *Aquam* ^{m) Cent. III. Epist. 46.}
inter cutem in nobili nostro Nicolao Gyntelbergio, Amico no-
stro, nullo alio remedio mitiore per alvum, et lotium evacuare
potuimus, quam laudano nostro, quod in aliis omnes fluxus
solet cohibere, in hoc concitavit, roborata sine dubio prostrata
Natura ad noxiarum humiditatum expulsionem animosius
deinde insurgente. Neque silentio præterire debeo WIL-

LISIVM, ⁿ⁾ ut probaret Opiata sanguinem fundere & su- ^{n) Pharm. Rat. Part. I. p. 186. 187.}
 dores ac urinas potenter movere, mentionem facere Aegri

cacochymici, doloribus nocturnis a Lue venerea miserrime
 divexati. Post multa in cassum exhibita, ab omnibus reme-
 diis abhorrebat, nilque voluit sumere, quam laudanum,
 quod ipsi semel vel bis in hebdomade pro sedandis dolori-
 bus concessum fuit. Brevis Anasarca ita laborare cepit, ut
 vix a latere in latus se devolvere potuerit. In hoc statu

omnia remedia repudiavit, & acerbam prognosin a WIL-
 LISIO audiens *εὐθάρκων* saltem anhelavit. Laudanum

igitur quotidie circa vesperam parcius primo, deinde &
 aucta pro suo lubitu dosi quotidie cepit, & brevi tempore
 quantitatem incredibilem absumsit. Vnico hoc pharmaco

constanter usus indies melius habuit, sitis cessavit, & quavis
 nocte in sudorem magnum dissolutus urinam etiam copio-

sam reddidit, ab tumore omni & doloribus immunis factus.
 Analogiam quandam alit cum hac historia casus a Cl. MEA-

DIO propositus, ^{o)} qui ad illam simul provocat. Vir robu- ^{o) Monit. med. p. 88. 89.}
 stus a contusione dextri hypochondrii tumorem ventris con-

traxerat, cum dolore gravissimo, siti, et suppressa urina.
 Datis frustra diureticis & purgantibus, omnia exasperanti-

bus, ad dolorem imminuendum nulla spe sanitatis affulgen-

te, de anodynis cogitans MEAD, dedit vesperi haustum cum

tincturæ thebaicæ gr. 40., hinc levamen, somnus, & urinæ
 profluvium, alvusque aperta. Repetiit haustum octava qua-

que hora, & deinde bis de die. Sed minuto ab eodem ap-
 petitu, infusionis amaræ chaliceatæ præbium semel vel bis

p) 80. 1703.

q) *Essai sur
l'hydropisie*
p. 95. 99.

de die simul in usum vocavit, nondum neglecto, si dolor urgeret, pharmaco soporifero. Hæc ita profecerunt, ut devoratis demum bis de die pilulis, ex MP. de styr. cortice peruviano, & terebinthina, perfecta sanitas rediret. Lego quoque in *Act. Acad. Scient. Paris.* ^{p)} Historiam hydropici, qui ab Vxore accepit 15-20. grana laudani, a quibus largissima diuresis & diaphoresis provocata est, & sanitas restituta. Provocat ad hanc & Willisianam historiam Cl. MONRO ^{q)} & aliam observationem addit D. KNIGHT. Asciticus post quartanam sumsit magnam purgantium vim, & alia remedia sine levamine, et spe salutis. Data est dosis pulveris opiati Cl. DOVER, post quam sudavit cum fructu, continuavit usum per duos menses, & tumor sensim fuit diminutus. Meminit quoque laudatus MONRO scemina hydropicæ, a scirrho ut videbatur ovariorum, quæ usæ est 30. vel 40. gt. laudani liquidi, ex uncia una aquæ menthæ cum drachma dimidia lixivii tartari. Non possum silentio præterire dissertationem, quæ Viennæ 1753. defensa est a IOHANNE RITTER, de *purgantibus validis & Opio in hydrope*, qua in ea hydropis specie, cui nervi debilitati, & ataxia spirituum præcipuam occasionem dederunt, Opium prodesse & purgantia valida obesse asseritur.

§. XV.

ab aliis vituperatur, & vere usus limitari debet.

Verum enim vero, utut veritatem faustorum eventuum ab usu Opii apud hydropicos, quos inde levatos scribunt laudati præstantissimi Viri, in dubium vocare neutiquam velim, non desunt tamen, qui dehortentur, non desunt exempla, haud minus ab Autoribus fide dignissimis consignata, quæ valde tragicum ab ejusmodi medicatione morbi exitum recensent. In hydrope inveterato accedere in fine vigilias perpetuas notat WALAEVS, ^{r)} has vero illum, qui narcoticis medicamentis curare velit, ægrum jugulare dicit, cum hydropici unius grani opii exhibitione mori queant. Ad WALAEVM provocans WEDELIVS ^{s)} consummatis hydropicis,

r) *Method. med.* p. 453. 158.

s) *Opiol.* p. 146.

dropicis, quibus libere vibrari nequit diaphragma, ab Opiatis facile totum actum respirationis sufflaminari notat. Cum autem fere semper hydropici etiam nondum consummati difficulter spirent, Opium vero etiam antea libere spirantibus difficultatem respirandi inducat, facile perspicitur, vel hoc solo respectu caute cum eo in hydropo mercandum esse. Inter cautiones in curando hydropo necessarias, de quibus elegantem dissertationem conscripsit Cel. de HEVCHER, cautione duodecima sedulo iungit, ut *ab Opiatis plane caveatur*. Non motus bonis exemplis, quæ præter BARTHOLINUM et WILLISIVM consignavit LANGELLOTUS & BIERLINGIUS, *Tantum abest*, inquit Vir doctissimus, *Opium ut vel suaserim vel dederim, ut ne quidem tunc probaverim, quando vel tussis, vel vigilæ, vel alia urgeant symptomata. Semper enim compertum est, non modo nil profuisse Opium, sed multum etiam nocuisse, viresque vehementer dejecisse, viscerumque actiones per se satis debiles multo magis repressisse. Ne dicam Opium in aliis affectibus chronicis, atque acutis, languentibus adhuc Aegris, ipsum acceleravisse Hydropem. Sane malorum catalogo, quæ ab immoderato & diuturno Usu Opii excludantur, disertis verbis hydropem intulit GEOFFROY.* ^{t)} Quomodo igitur, dum coctiones omnes debilitando, & solida relaxando, tandem eum, infert, præsentem, & his causis fœtum, commodè sanaret? Neutiquam terrores illi vani sunt, quos incutiunt, cum aliis modo commemorati Auctores. Refert enim MOLLERBROCCIUS ^{u)} hydropicum quendam paucis laudani opiat granis, a Medico alias doctissimo ipsi exhibitis, sopore detentum brevi mortuum esse. Alii hydropico narrante WALDSCHMIDIO, ^{x)} cui cura erat demandata, Iudæus nequam, Doctor asinus, clam exhibuerat requiem Nicolai & brevi post æger expiravit in sopore, & ad veram deductus fuit requiem. Certe, si dicendum libere, quod res est, quando profuisse visum fuit Opium hydropicis, non nisi casu hoc

t) *Mat. med.*
Tom. II. p.
698.

u) *de Varis &*
arthritide c.
XIV. p. 254.

x) *in Monit.*
med. circa O-
piata. p. 19.

factum est; casui vero & cæco fato committere Aegrorum salutem, & exhibitis renuente morbi natura remediis ejus curationem intendere, hominis audacis est, non Medici circumspècti & periti.

y) *cant. 12.*

HEVCHERVS, y) in hydropè comprobavit Opium, id casu & per accidens evenit, nec forte Opium, sed aliud antegressum exstitit causa optati eventus, siquidem eum ipsum mirati adeo sunt & stupuerunt ejus Observatores: Omnis vis purgans & diuretica Opii, non nisi accidentalis est, namque id sua nativa dote & alvum cohibere & retinere miæctum, patuit ex Experimentis sect. I. c. II. Recte eapropter GEOF-

z) *Mat. med.*
Tom. II. p.
696.

FROY z) aquarum hydropicarum evacuationem inter effectus Opii minus frequentes refert. Theriaca, quam post veteres HOCHSTETERVS extollit, non Opio saltem agit, sed & farragine acrium calidorum lentos humores solvere potentium, in casu ab eo proposito, juvit & vinum, & profuerunt valida evacuantia, & ita attenuati debent fuisse humores stagnantes, ut per cutis spiracula exire facile potuerint, quod non semper apud Hydropicos succedit. Mulierem PLATERI sanarunt alia hydragoga, diuretica, aperientia, & specifica antihydrica, non syrupus papaveris, qui minus potens est sudoriferum & opii ac theriacæ respectu valde iners. BARTHOLINVS præsitetur ipse, quod laudandum in aliis omnes fluxus soleat cohibere, ergo raritatem sanationis simul agnoscit. WILLISII Aeger ob luem veneream sine dubio antea assumserat remedia sanguinem attenuantia & in serum solventia, inde & incidit in Anasarcam, quæ posita requisita tenuitate humorum, alio quovis diaphoretico æque curari poterat, quam diaphoretico Opio, cujus usum dolor hic præcipue extorsit. Quam parum ipse WILLISIVS tribuerit Opio, in cura hydropis rationali, ex eo constare potest, quod duobus foliis post recensitionem illius felicitis & minus expectati casus, *) in catalogum morborum, in quibus vetatur aut valde suspectus est usus opii, disertis verbis

*) *p. 292.*

verbis hydropem pectoris & abdominis retulerit. MEAD ægro suo antea exhibuerat varia remedia ad movendam urinam; saponem venetum, salia lixiviosa, balsamum gileadense, nitrum etc. Fusi sine dubio his erant lenti humores ac somno dein Tinctura thebaica, quam dolor volebat, conciliato, per laxata vasa illi noctu copiosius per urinæ vias poterant evacuari. Taceo alia præsidia quæ sanationem juvarunt. Sanatio hydropici per laudanum cujus meminit *Academia scientiarum parisiensis*, tumultuaria est & fortuita. Afciticus D. KNIGHT sumsit pulverem *Doueri*, qui fit ex tartari vitriolati & nitri aa ꝑjv, fufis in crucibulo, pulverifatisque, addito rad. ipecacuanh. ꝑj & opii tantundem, dosi datur ꝑj aut ij. Sudavit inde & levatus est æger, verum hic sudor debitus simul fuit regimine accedente salibus, & ipecacuanhæ, quæ paucioribus granis est remedium resolutissimum. Neque tamen ab hoc remedio curatus est, quod tandem effectu caruit: Medicus proinde alternatim exhibuit remedium purgans, & vincturas tumidarum partium suavit, donec sanitas impetraretur. Fœmina illa, quam describit MONRO, postquam laudanum liquidum cum lixivio tartari sumfisset, per duos menses, effectum remedii minutum sensit, hinc loco lixivii Opio manifeste & sub ipso hoc comitatu ad curationem insufficienti additum est aliud potentius calcar, nempe 50. guttæ vini antimonialis, quorum remedium connubium familiare esse in Nosocomio S. Georgii Edinburgensi simul dicit. Nullum aliud remedium deinde sumfit hæc Ægra, quando Ventris tumor denuo incrementum videbatur, quod urinam & transpirationem multum promovebat. Verum nil legitur an in totum fuerit sanata, sique sanata fuit, dubium superest, an præcipue antimoniali remedio præ Opio prosper successus fuerit debitus. Venio ad RITTERVM. Certum est Hydropicis debilibus & sensibilibus nervis præditis non convenire purgantia, sed magis diuretica, id pulchre docuit SYDENHAM. ^{a)} Sed si ^{a)} *Operum p.*

solidorum textus tener & ataxia spirituum ansam dederit morbo, non proinde ipsi confert Opium, licet id alioquin hanc ataxiam ad tempus compescat; nam nisi stagnantes aquæ diureticis evacuentur, & dein laxitas quam opium omnibus solidis infert &, si jam adfuerit, auget, subjuncto tandem cortice peruviano & marte prorsus curetur, nil iu-
verit ataxiam palliativo remedio impugnavisse.

§. XVI.

*Opium cum i-
dea Hydropis
comparatum.*

b) *de Vario-
lis, Apoplexia
& Hydropse
ad Hallerum
p. 176. 182.*

Ut clarissime intelligatur Opium apparatus Remediorum antihydricorum immerito adjici, applicemus brevibus ejus vires, ad indolem hydropis, & veras indicationes therapevticas. Hydrops enascitur, ut nuper demum egregie docuit Cel. TISSOT, ^{b)} quoties plus aquosi laticis in cavitates corporis aut membranam cellulofam depluit, ex arteriarum finibus, quam resorbent bibula ostiola venularum. Fundamentum igitur curationis monente egregio Viro erit, ut tantum resorbeant venæ, quantum arteriæ stillant. Removenda igitur erunt impedimenta resorptionis. Hæc semper esse deprehenduntur, laxitas solidorum, & vis vitæ nimis debilis, vasorum compressio, ruptura, obstructio, lentorque laticis serosi. Ad ea autem tollenda ne hilum facere Opium nemo non videt, nisi attenuantem ejus vim spectes, quam tamen melius exerent alia potentiora, quibus nil adhæret vitiorum quæ Opio sunt propria. Præferenda ipsi omnino cardiaca, stimulantia, amara, aromatica, saponacea, salina, metallica, ex mercurio, venere, antimonio. Verum simul liquida, quæ jam per illa impedimenta, vel in panniculo adiposo, vel in cavitatibus Corporis stagnant, quanto-
cius evacuanda sunt, quia indies coacervantur, impedimen-
tis non statim removendis, & acria ob quietem facta, soli-
dis, quæ alluunt, labem inferunt. Evacuantur autem, sæ-
pius ac communiter fieri solet instituenda Paracenthesi, quam
multis aliis probatam, denuo laudarunt MEAD, ^{c)} STÖR-
CKIVS, ^{d)} TISSOT ^{e)} & MONRO, ^{f)} tum & Vomitu,
Purga-

c) *in monit.
med.*

d) *Anno me-
dico I. & II.*

e) *libro citato
p. 225.*

f) *libro citato
p. 270. seq.*

Purgatione, diuresi, dissipatione per cutim, & emissariis per scarificationem arte factis. Ad solam diuresin & diaphoresin facere potest Opium. de valde limitata diuresi, opii ope, jam dixi. Certius & felicius multo eam movent, salia neutra, lixiviosa, acida vegetabilia, balsama naturalia, millepedes, allium, raphanus, rob ebuli, juniperi, radices, & herbæ stimulantés, cum seminibus talibus, & commendatissima squilla. Diaphoreticorum hydropis medelæ fervientium catalogo opium equidem etiam inseruit MONRO.^{g)} *g) p. 95. 132.* Velim autem attente perpendatur Cautio decima Heucheriana: *Cave nimium tribuas sudoribus.* Hi si unquam, in Anasarca saltem profunt, in Ascite, ut bene monet Vir doctissimus, male ordinarie cedunt Ægris, & febres, dolores capitis, vertigines inducunt, anxietates enormes, pectoris angustias, animi deliquia excitant, sitim intendunt, vires exhauriunt, tantum abest ut abdomen subsidat. Neque minus considerari merentur quæ huc facientia habet HOFFMAN-
NVS.^{h)} *Sudorifera inquit, ubi totum corpus colluvie aquarum scatet, parum merentur laudis, nam hydropici difficulter ad sudorem disponuntur & si regimine volatilibusque sudoriferis cogantur, metus est, ne inflammatio cum febre vel etiam metastasis feri ad cor, cerebrum, suffocatio, affectus soporosis, aut apoplecticus sequatur.* En quam parum laudis mereatur Opium! In Hydrope calido, cuius distinctio a frigido valde in Praxi necessaria est, ubi adest febris, calor, sitis, urina rubra, sanguinis solutio, putredo, opium est nocentissimum. Pulchre ejus antidota, acida diuretica profunt.

*h) Med. Syst.
Tom. IV. Part.
IV. p. 451.*

CAPUT II.

Morbi Mentis,
Melancholia, & Mania.

§. I.

*Utriusque af-
 fectus notio, &
 Opium Melan-
 cholicis lauda-
 tum.*

Postquam hæcenus tot ægritudines solum corpus afficien-
 tes, Opii in medela earum usum, accuratiori con-
 siderationi subjeci, opus etiam omnino est, ut mentis mor-
 bos Melancholiam & Maniam adhuc contempler, cum in
 his etiam a Practicis bene multis, non minus adhibeatur
 & collaudetur hoc remedium. Ubi in superioribus Sect. I.
 phænomena sedulo enarrabam, quæ opii assumptionem in-
 sequuntur, patuit per Experientiam VI. effectus hujus phar-
 maci non terminari in corpore, ejusque solius functiones
 mutare diversimode, sed in totum hominem redundare, at-
 que in animam ipsam cogitantem corporis interventu se ex-
 tendere, ejusque operationes mirum quantum variare. Igi-
 tur si morbose cogitat, ratiocinatur & vult Anima, Opium
 dextre porrectum quandoque saniora cogitata & ratiocinia
 reducere, voluntatisque inde pendentes ægritudines corri-
 gere, atque eapropter Melancholiæ & Maniæ mederi posse,
 visum est Medicis clarissimis, rerum eventu subinde ipsorum
 moliminibus annuente. Non pauci Practicorum Scriptorum
 Melancholiam & Maniam, cum utraque sit delirium sine
 febre, cum una ab altera non nisi gradu differat, cum una
 in alteram facile transmutetur, non sejungunt a se invicem,
 sed uno obtutu considerant. Ita HOFFMANNVS in *medi-
 cina sua systematica* uno eodemque capite, atque eadem ra-
 tione MEAD in monitis sub Insaniæ nomine utramque expo-
 nunt. Quamvis vero omnino multum communionis inter se
 alant, quia tamen etiam diversa est in nonnullis utriusque facies,
 quia

quia & hæc & illa seorsim quoque spectata non semper una prorsus specie incedit, atque hoc respectu medela una eademque semper locum habere nequit, apud Melancholicos & Maniacos, accuratius ego diversum amborum morborum ingenium dispecsam, & a se distinctum pertractabo.

Melancholia delirium est anxium, triste, & meticulosum, fortissima imaginatione uni ideæ inhærens, adeo quidem pertinaciter & fortiter, ut eidem homines immoriantur, qualia exempla apud HENR. ab HEERS ^{a)} & alios leguntur. Mania est delirium audax, superbum & furiosum. Priorem primo contuear, posteriorem deinceps. Melancholia interdum corpore antea sanissimo existente, inducitur a sola causa aliqua, morali, atque plerumque fere a diuturna mœstitia, atque si aliquantisper duraverit, corpus tandem etiam afficit, humores ejus mutat, spissitudinem atrabilariam illis inducit, atque circulari eos tardius per viscera abdominis facit. Alio tempore causæ physicæ, victus crassior, parcior potus, vita sedentaria inspissant humores, ut dein impedito motu ferantur per Systema Venæ Portarum, quo factò tandem vitium in mentem migrat, homoque sine ratione abjicit animum, meticulosus, tristis, meditabundus, melancholicus redditur. Sola hæc consideratio facit, ut pateat, luculenter, multum differre debere curationem, si in recenti melancholia, a causa morali prognata, animus solus saltem laboret, corpore adhuc a vitio immuni, sique per physicas causas diu jam laboraverit corpus, atque ob neglectum medelæ tandem etiam animus laborare inceperit. In priori enim casu, nondum opus esse pharmacis spissitudini humorum debitis, clarum est, quia ea nisi cura mentis accedat, & præcedat, nil profutura sunt. In posteriore cura mentis parum proficiet sola, nisi antea viscerum & terrestres humores solvantur, liberque circulus per abdominis canales præstetur. Simul vero etiam statim innotescit, si opium ad curationem Melancholiæ trahatur, promissum

secum sane usum non nisi a Medico minus hæc intelligente & ponderante proficisci posse, cum sub certis saltem conditionibus ille locum habeat, laudesque opiatorum in Melancholia apud Autores nonnullos occurrentes, suis cautionibus & limitibus muniendæ sint. Id certum est per Experimentiam, Opium pacare animum, eumque exhilarare & alacrem animosumque reddere, ita ut gentes integræ mentis ærumnas & fastidia devorato illo leniant, non secus ac Germani curas suas Vini haustibus delinire dicuntur. Nonne igitur, si curis aterrimis, neque sine gravi & fontica causa cor hominis exedentibus, silentium ad tempus imponere, sensumque noctes atque dies pungentis aculei obtundere valet vinum & Opium, mœrores etiam imaginarios & tristitiam phantasticam id placare aptum erit? Equidem Melancholia laborantibus vinum subtrahendum esse suasit CEL-
 svs,^{b)} ea tamen cum cautione, ut in illa insania quæ ex metu nata est, recte idem dari doceat, Atque re ipsa, purum putum aliquem Melancholicum, valde pusillanimum, anxium, meticulosum, a nulla re majus cepisse solatium, quam haustu Vini, natura frigidioris incalcescente, & per regenerationem spirituum accidentariam hilaritatem procurante, recenset THONERVVS.^{c)} Utilem etiam aliquando Vini usum Melancholicis dicit PITCARNIVS^{d)} quamvis vini usu præstantiorem adhuc habeat familiarem facietorum hominum convictum, & cum amicis sereno celo equitationem corporisque exercitia, quibus omnibus vividi motus quorum defectu melancholia succrevit, restaurentur. Verum exhilarans vinum, & exhilarans Opium conjungit THOMSONVS^{e)} si ex graviore animi mœrore, homo delirio & anxietatibus sit obnoxius, omnia alia remedia irrita declarans, ad speciem mœroris evellendam altius animo imprefam. Volatilia equidem phœrmaca non prorsus rejicit, sed inter ea præ omnibus, infinitis modis Opii virtutes præcellere vidit. Attamen Vini generosioris cyathum, Amici blandioris

b) lib. III. c.
 28.

c) *Observ. lib.*
 II. p. 100.
 d) *Elem. Med.*
 lib. II. c. 7.

e) *diff. de*
morb. Animi
 p. 136.

dioris confabulatione conditum primum æstimat animo
 mœsto pharmacum, ac præ alio quovis idoneam sangvini
 & labanti latici nervoso refectionem conciliare, pronunciat.
 Alio autem loco perplexis & insanis cogitationibus fatigatos
 Melancholicos, diuturno Opii usu prorsum ex misero re-
 rum statu curatos sese observasse refert.^{f)} Antiquo tem-
 pore jam HIPPOCRATES, quem usus Opii latebat, Man-
 dragoram Melancholicis laudavit.^{g)} De Opiata Theriaca
 scripsit AETIVS,^{h)} *Admirari porro subit, Antidotum*
ipsum Animum sæpe ab affectibus male dispositum juvare,
ex atra bile enim obortos animi affectus sedat. Etenim affe-
due adhibitum pharmacum ex venis & vicinis partibus atram
bilem velut exhaurit & consumit. Atque a vetusto hoc ævo
 ad recentius, huic & aliis compositionibus opiatæ, is honos
 decretus est, prout sua cuivis placuerunt. SINAPIVSⁱ⁾ *i) de Remedio*
 Opium Melancholicis cum sulphureo alcalino menstruo cor-
 rectum voluit. In *Act. Phys. Med. Nat. Cur.*^{k)} Fœmina *k) Vol. IV. obs.*
 Melancholica habetur, quæ Vino primo curas dispellere
 laboravit, deinde cum in eo potando nimia esset; a Paro-
 cho aliquando accepit pilulam unam theriacæ cœlestis cujus
 usu tranquillitatem animi & somnum obtinuit, tandem opium
 magna satis dosi deglutivit, ad mentem serenandam. Ne-
 que adeo Illustr. BOERHAAVIUS^{l)} alienus fuit ab Opio *l) aph. 1097.*
 Melancholicis præscribendo, quando in morbi primis initiis
 post assiduam objectorum variationem animo conciliandam,
 diluentibus, demulcentibus paregoricis somnum procuran-
 dum esse monet, quo, si placidus inde obtineri queat, omni-
 no ideæ deliræ abolitio ad tempus saltem optime impetretur.
 Verum enim vero quodsi & Opii agens Virtus & ingenium
 Melancholiæ accuratissime adspiciatur, clarum evadet, id
 si juverit & juvare possit, saltem juvare si causa sit mere id-
 ealis, aut ataxia spirituum nervorumque facilis mobilitas
 subsit; at parum re ipsa solatii ab ejus usu redundare posse
 in Ægrum, si cum mente corpus ipsum jam graviter labo-
 ret,

ret, aut corporis morbus prævius mentem adfecerit, tum enim evanidam saltem palliationem, neque adeo hanc semper, inde sperari posse certum est. Sub his conditionibus, abundans, spissus, atrabilarius, stagnansque, vel tardius motus per venæ portæ ramificationes, sanguis respiciendus est unice, atque VSES, alvum ducentia, diluentia, attenuantia, serum lactis, aquæ minerales felteranæ, egranæ, pyramontanæ, carolinæ, falia varii generis, saponacea, motus corporis varii, frictiones hypochondriorum, clysmata, balnea emmenagoga, apertio hæmorrhoidum, martialia tandem in usum debent vocari animoque simul quantum fieri potest tranquilla continentia concilianda est. In hac Specie Melancholiæ, non Apparatus pharmacorum, quibus medela perficitur, opium addit Illustris BOERHAAVIUS,^{m)} sed ad symptomata lenienda id saltem permittit. Quantas vero cautiones nihilominus & tum usus postulet, videre est clarius, in Commentario Swieteniano,ⁿ⁾ quem hic evolvi, & attentius legi velim.

m) aph. iiii.

n) Tom. III.
p. 517.

§. II.

Sed ex Autoris sententia, ultra meritum.

Ut vero tandem meam qualemcunque sententiam corroboratam præstantissimorum Virorum suffragiis exponam, sincerus eloquor, me Melancholicis Ægris medicinam facientem, rarius eo processisse, ut Opium illis proficuum judicarem. Sive a mente sive a Corpore primo inceperit, sive unius præ altero, vel utriusque curationem flagitaverit morbus, nullos fines alios exhibendi Opium dari credidi, quam ut ejus ope Animus excitaretur, ut anxietates levarentur, ut somnus invitaretur. Primo fini post moralia pharmaca quibus omnia tribuit, ad *Senecam de tranquillitate Animi* pulcherrime differentem provocans BAGLIVVS,^{o)} post peregrinationes, rusticationes, confabulationes, concentusque muscos, certe prorsus æqua virtute inservit generosius Vinum, ac Opium, si nempe nil contraindicer. Cum vero Vinum Ventriculum roboret, quem Opium debilitat, cum

o) Prax. Med.
lib. I. c. 14.

cum Vinum illam narcosin non patret quam patrat Opium, prætulit lubens Vinum Opio, hocque ad exhilarandos Melancholicos nunquam exhibui, sæpius Vini justam dosin consulens. Displicuit vero mihi Opium etiam eapropter, quod dosis semper augeri debeat, ut in Foemine illa, cujus ex *Act. Nat. Cur.* mentionem feci, quæ post Theriacæ coel. unam pilulam & opii granum unum cum fructu captum, ita ut mentem compositam experiens munia sua domestica obiret, & templum frequentaret, vi consuetudinis sensim adscendendo tandem spatio septimanæ adeo largam quantitatem Opii assumere cogebatur, ut nemo Pharmacopœorum eam ipsi vendere voluerit, quare peregrina pharmacopolia adire debuit. Ita quoque recenset YOUNG, ^{q)} sceminam ^{p)} c. 22. quandam uno die ultra 300 gt. laudani liquidi assumere coactam fuisse, sineque his animo dejectissimam, sed earum ope quasi a Vino disertam & hilarem extitisse. Vidit Illustris van SWIETEN ^{*)} Melancholicos, qui ad 15 grana Opium sumebant una vice, quod nisi exhiberetur, sibi ipsis violentas manus intulissent præ intolerabili mœrore, quare ipsi hoc medicamentum etiam non arridet, ad alios licet scopos exhibitum, ut brevi videbimus. Hac certe ratione diutius & semper largiore dosi devoratum Opium, tandem omnem Oeconomiam corpoream pervertit. Vinum vero, sensim etiam paulo liberalioribus haustibus epotandi, ad amphoram tamen singulis hebdomadibus tandem ingurgitandi necessitas, non facile emerget, quamvis & hoc omnino, quod ex THONERI allegata observatione constat, ad tempus saltem animo calcar addat, repetique ejus usus colabesciente iterum artificiali magnanimitate, omnino debeat. Anxietates quod attinet, illæ, nisi mere ideales fuerint, aut pendent saltem ab irregulari motu spirituum sine vitio materiæ, aut pendent ab impedito motu sanguinis spissi & atrabilarii per abdominis viscera. In priore saltem casu, convenit Opium prudentius datum, in posteriore nil prod-

^{*)} in Comment.
III. p. 547.

est, sed in utroque illa debent curatius considerari, quæ de anxietatibus hypochondriacis & hysteriis cum materia, & sine materia, deque usu Opii valde ambiguo, si verum & non apparens emolumentum spectes, in superioribus jam edifferui. Recenset in *Act. Nat. Cur. observatione jam allegata* Cl. HASENEST, ^{q)} se Melancholico Hypochondriaco theriacam coelestem ad granum j. dedisse mane & vesperi, ex qua plus quam aliis remediis mente allevatus est. Interim tamen suadet talia non sine multa deliberatione Hypochondriacis exhibenda esse. Neque adeo tutus mihi visus est Opii usus ad pervigilia Melancholicorum superanda, quamvis si somnus illis desit, eum ipsis laudano conciliandum esse sine hæsitatione, dicat Cel. LAZERME. ^{r)} Aliiter vero sentit Ill. van SWIETEN. *Anxietates*, inquit, *& pervigilia Opio dato tolli quidem solent pro tempore, verum in hujus remedii exhibitione tamen prudentia opus est. Semel enim experti Melancholici levamen hoc, illo carere nolunt postea, & summas illas anxietates ipsa morte minus tolerabiles repetitis auctisque opii dosibus pellere conantur. Nempe Opium hoc habet, ut solita quantitas adsuotos non afficiat amplius, sed debeat augeri, ut desideratum præstet effectum. Semper felicius agunt omnia illa, quæ demulcent & molliunt, quæque aliquid humectantis & refrigerantis habent, & circulum temporatum cient, quæ simul materiem a capite avocant, quam quæ humores expandunt, rarefaciunt, exagitant & ad caput copiosius determinant. Ab illis somnus placidus & virium incrementum, mentisque serenitas evigilantibus, ab his somnus interruptus, turbulentus, *ναρηβαζία*, remulencia, & virium dejectio evenit. Veteres eapropter & nostro etiam ævo propiores Medici, ut ex PISONE ^{s)} constat, forus capitis ex decocto lactucæ & fol. salicis, semen papaveris, lactucæ, syrupum papaveris, clysmata emollientia, & unguenta temporibus illinenda adhibebant, ad somnum conciliandum, non sine fructu. Pediluvia com-*

q) Vol. IV.
obs. 175.

r) de morb.
Capitis Cup.
IX. p. 162.

s) de cognoscendis & curandis morbis
lib. I. p. 170.

mendavit HOFFMANNVS, ^{t)} ad quietem nocturnam conciliandam, ab Opiatis dehortatus, quæ torporem causentur, melancholiamque ita subinde augeant, ut in furorem trans-eat. Blanda emulsa, cum syrupo papav. albi, tutius dari, quam Opium, & sæpe anxietates & pervigilia minuere, hinc talia prius tentari debere, dicit Ill. van SWIETEN. ^{u)} Me-
mini ego aliquoties profuisse camphoram cum nitro, sub noctem in emulsione exhibitam. Nolo tamen refragari sapientissimo Viro, quando interdum tantam esse horum symptomatum molestiam asserit, ut Medici cogantur verspersitino tempore opium exhibere, dum interim illa; quæ referendis obstructionibus inserviunt, diurnis horis animosè adhibentur. Novi quippe ipse Exemplum Serenissimæ cujusdam in Silesia nostra Principis, quæ post mœrorem diuturnum hysterica & melancholica ob noctes insomnes sumsit pilulas de cynoglossa, & per diem aperientia varia & martialia, atque melius sic sese habuit. Neque tamen ejusmodi casus nimis facilem & promptum in præscribendis Opiatis reddere debent Medicum, namque supersunt adhuc alia momenta, quæ non respectu symptomatum saltem, sed morbi ipsius, & causarum ejus intuitu, prudenter pensitata luculenter monstrant, multa cum cautione Opium Melancholicis præbendum esse. Notum est Practicis, nimis sæpe Melancholiam excludi, & mirum quantum ingravescere ab occulto Amore, maxime quando nulla spes superesse videtur, ut votorum suorum compotes tandem reddantur Aegri. Sane ut apud RIDLINVM, ^{x)} ita apud alios Auctores Historiæ de Melancholia a Veneris denegato usu leguntur, solis medicamentis vix sanabili. Vix autem crediderim consultum fore, hac in re imitari Benedictum SYLVATICVM, ^{y)} qui Illustrissimo Adolescenti ex fixa & continua imaginatione circa objectum desideratum melancholico, inter alia bona consilia, distractionem mentis per peregrinationes, per res jocosas, venationes, certamina, per stimulos honoris, tandem

t) *Med. Consult. germ. II. p. 121.*

u) *loco cit.*

x) *lin. med. Anno IV. mens. Jun. obs. 29. vide & Platari Observat. lib. I. p. 50. seq.*
y) *Cons. Cent. I. No. 55.*

dem per simulatum nuncium de veste sacra ab amafia sus-
 cepta, vel de ejus interitu, simul suadet, ut somnus conci-
 lietur Opiatis, theriaca recente, vel laudano nepenthes.
 Non bene attentus fuit bonus Vir, Opium a quo quietem
 animi, oblivionem felicem, & somnum placidum voluit,
 magnam custodire Virtutem aphrodisiacam, procreare in-
 somnia venerea, atque referente PROSPERO ALPINO ^{z)}
 Aegyptios Opium studio fumere, ut per somnum varia pul-
 cherrima amoenissimaque Viridaria, atque amatas formosis-
 simas ac lascivientes puellas videant, seque cum iis oblectent.
 Verum ante omnia Lectoribus in animum revocare debeo,
 illis subiectis, quæ manifesta cerebri debilitate laborant, avara
 manu præbendum esse Opium. Id ex antea dictis toties
 constitit. Sed sine exceptione quæcunque cerebrum debili-
 tant, disponunt ad Melancholiam, rerum usu hoc ipsum do-
 cente, atque eapropter omnes Melancholici, simul cerebri
 debilitate laborant, igitur ipsi morbi ingenio, Opium etiamsi
 lætificet, non ab omni parte convenit, cum adeo Vinum de-
 bili syntaxi nervorum, cerebrique imbecillitate laborantibus,
 parcis saltem haustibus conducatur. Profundæ & in unum
 objectum diu defixæ meditationes, lucubrationes in adultam
 noctem extensæ, vigiliæ immodicæ, animi pathemata ve-
 hementiora, terror, anxietas, mœror, metus, amor, avaritia,
 suspicio, zelotypia, scrupuli circa religionem, quin hilaritas
 immodica, Veneris illecebræ, solitudo, toties viam sternunt,
 ut aliis morbis capitis, ita & Melancholiæ. Verum his omni-
 bus mirifice debilitatur cerebrum, vasorumque ejus vis sy-
 staltica ex fabricæ eorum natura jam satis debilis valde in-
 fringitur, & omnis nervorum syntaxis a robore suo descis-
 cit. Egregie autem HOFFMANNVS ^{a)} sine prævia hac
 debilitate, quæ recte ex ejus sententia mediata causa delirio-
 rum dicitur, non facile adeo eminens vitium sanguinis in
 motu per cerebrum exoriri monet, in quo proximam cau-
 sam morbi gravioribus rationibus convictus ponit, cum pru-
 dentia

z) *Med. Aeg-
 ypt. lib. IV.
 c. 1 & 2.*

a) *Med. Syst.
 Tom. IV. Part.
 IV. p. 192. seq.*

dentia & animæ functiones integræ, liberum & temperatum
 circuitum sanguinis sani per encephalum supponant. Quan-
 do præterea mentis oculis cerebrum melancholici hominis
 contuemur, idque institutis cadaverum sectionibus hanc con-
 siderationem ratam habentibus, onustum sanguine multo &
 denso, qui ob ipsam solidorum debilitatem, in sinibus &
 vasis varicosis moras necit, nobis repræsentamus, quo-
 tusquisque circumsectorum Medicorum, qui Opio congeri
 & determinari sanguinem ad caput sani hætenus hominis
 noverit, hocque eodem gravari intellexerit, ad id remedium
 Aegro melancholico sine discrimine exhibendum convola-
 bit. Certe eo magis cordatus Artifex in illius præscriptione
 hæsitabit, quo magis certum est, dari casus ubi artificialis
 detractio sanguinis, illiusque a Ventre supremo revulsio,
 multum emolumenti adfert, quæ ut aliquoties jam innui,
 quando juvat, Opii usum simultaneum excludit, & non bene
 fert, cum illius effectibus hujus effectus prorsus contrarie-
 tur. Omnibus adeo aliis remediis VSem in Curatione Me-
 lancholiæ præferendam esse dicit RIDLINVS, ^{b)} habetque b) *lin. med.*
1695. febr.
obs. 27.
 Juvenem Melancholicum ter & decies, & Ancillam hoc mor-
 bo adfectam septies reiterata VSe curatos, simulque asserit,
 quod si etiam adeo largæ VSes nil juvarent, interim tamen
 eas non nocere. Vni vero VSi in Gravida cessisse Melan-
 choliam alibi notat. ^{c)} Sane rebus ita constitutis, molem c) *1696. Dec.*
obs. 19.
 movendorum quam minuit VS, Opium rarefaciendo hu-
 mores iterum auget, sanguinemque quem a capite VS.
 revellit, eo iterum Opium adigeret. Neque Ridlinus unum
 remedium alteri junxit, sed sola VSe ægros suos sanavit, qui
 cum Opio forte non adeo feliciter fuissent sanandi. Non-
 dum vero omnia explicui, quæ usui Opii apud Melancholi-
 cos contradicunt. Alvo adstricta, & sæpe pertinacissime
 constipata laborare solent ejusmodi Aegri, docet vero Ex-
 perientia, illos semper melius habere, si alvus rite respon-
 deat, dum materies a ventre supremo divertitur; alvum

d) in Comment.
Tom. III. aph.
III. p. 517.

e) Sc. VIII.
aph. 5.

f) c. 23.

vero Opium semper inhibet, hinc ipsis haud convenit, & speciatim hoc titulo minus tutum etiam declaratur ab Ill. van SWIETEN. ^{d)} Sed & eapropter repugnat adeo in totum felici morbi sanationi opium; nempe saponaceis congruis soluta, quæ vasa antea oppilarat, viscida & atra colluvies, nulla convenientiore via sensim eliminatur ex corpore, quam per alvum. Alvi fluxus, quem vires ferunt, etiam paulo largior, & paulo longius excurrrens toties salubris est, quin & sæpe omnem morbum solvit teste HIPPOCRATE ^{e)} *dysenteriam in Infania bonum*, asserente. Pessime ergo tum consuleret Medicus Aegro suo, qui exhilarandi forte causa, vel alio quocunque fine Opium præberet, minus ad necessariam & utilem alvi libertatem, quæ adeo plenam sanitatem adferre posset, attentus. Omnes igitur in arte exercenda sat circumspecti & in observationibus colligendis sat diligentes, inque dijudicandis iis sat intelligentes, quodsi etiam cum Cl. YOUNG ^{f)} ad tempus Opium in Melancholia utile remedium habuerint, tandem tamen etiam cum eo de vere bonis effectibus dubitabunt, & per annos eos in Praxi non deprehendent, eoque certius, quando momenta singula a me hactenus adducta expendere voluerint. Nullus casuum a YOUNGIO allegatorum, ut ipse concedit, pro Opio militat. Temerarium erat & cæcum consilium, exhibuisse Nobili Juveni una nocte 6. grana opii, & balneum frigidum in usum simul vocavisse, quamvis dein restitueretur. Dubitat ipse, an una dosis opii sanaverit Fœminam nobilem, ob tyrannidem Mariti mente captam, an sine eo curata fuisset, an altissimus somnus Opio inductus, ægram imaginationem in melius mutaverit. Illum autem per Religionem Melancholicum qui proprio ausu, sine Medicorum præscitu, eam dosin Opii ceperat, quæ facile mortifera evadere potuisset, nemo imitari facile ausus fuerit. Recte. Vir Clarissimus in morbo, qui jam ad tempus duravit, vel plane inveteratus est, nil boni & laudabilis ab hoc remedio expectat.

§. III.

Absoluta Tractatione de Melancholia, ad agnatam facili-
 cilique Metaschematismo ex illa emergentem, & in illam ite-
 rum abire solitam Maniam, Opiumque a præstantissimis
 Medicis numero pluribus ipsius Curationi destinatum me-
 confero. Ex Papavere parata pharmaca, cum aliis anti-
 quioribus Medicis, audacter apud Maniacos adhibenda, a
 quibus Aegri resipiscant, jam collaudavit AETIVS.^{g)} In-
 ter Neotericos non saltem nugivendus PARACELSVS^{h)} h) *libro de*
 Opiata tanquam figentia materiam peccantem, multis elegiis *morb. Ament.*
 cohonestavit, sed graviores Practici iisdem plurimum detu- *To. II. c. 2.*
 lerunt, neque boni eventus exempla deesse dicuntur. Ha- *p. 501.*
 bet HILDANVSⁱ⁾ i) *Cent. IV.*
 & feliciter clystere acri, VSe in cubito, melanagogo, & lau- *obs. 6.*
 dani pauxillo versus noctem exhibitio. THONERVS^{k)} k) *Observat.*
 quoque duos curavit Maniacos, purgante, VSe, pediluvio, *p. 100.*
 emulsione, epithemate ad frontem & tempora ex aqua Ro-
 farum & Opio, laudanoque opiato, ad 4. grana ante cubitum
 dato. Similia suasit alia occasione, cum epithemate opiato,
 & pilulis intus ex opio dandis.^{l)} Porro WEDELIVS^{m)} l) *p. 256.*
 iisdem in casibus, se aliquoties utiliter cum aliis remediis *m) Opio. lib.*
 Opiata in usum vocavisse testatur. Eadem quoque cum *II. sect. II.*
 aliis pharmacis commendata legas apud PITCARNIVM.ⁿ⁾ n) *Elem Med.*
 Neque minus apud WEPFERVM^{o)} o) *lib. II. c. 6.*
 Opiata in Mania adhi- *o) in Obs. de*
 bita inveniuntur. Non oblivisci hic possum fortuitæ illius *Morb. Cap.*
 therapie per Opium, quam RIDLINVS in lineis suis me- *Conf. 84. &*
 dicis consignavit. p) Præscripserat Virgini cuidam post au- *de Apopl. app.*
 ditam concionem paulo severiorem melancholicæ, & dein *p. 687.*
 maniacæ factæ, Unguentum habens scrupulum unum Opii *p) Anno 1700.*
 in aceto soluti, ad inungenda tempora. Sed illa ore assum- *Menſe De-*
 sit hoc unguentum, hincque in somnum profundum dela- *cembr. obs. 12.*
 pſa fuit. Verum evigilans sanam suam rationem recupe-
 ratam ostendebat, nec ullis aliis indiguit medicamentis.
 Addit RIDLINVS fiduciam suam in Opiata declaraturus:

*Vix quisquam etiam in hisce malis, opium non laudabit. Multum quoque prodesse Opium maniacis asseruit Cl. CHISI,^{q)} dumque huic scriptioni vacans forte pervolvo Consultationes medicas Academiae Montispeffulanæ,^{r)} mirum quantum & in iis video favere Opio Celeberrimos Auctores in Curatione Maniæ. In Consilio Aegro tali præscripto (Tom. II. p. 169.) post commendatam VSem repetitam, & balnea, & jusculum pulli coctum cum sem. frig. & rad. cichorei, invenio verba: *Sub adhibitione horum remediorum, absolute necessarium est, ut aeger laudanum capiat, ad minimum hora decubitus incipiendo a duobus granis, & ascendendo de grano in granum, donec inveniatur dosis, quæ apta est somno conciliando. Si deglutire laudanum noluerit aeger, solutum in aqua per clysmā dandum est, ascendendo itidem per grana, si nec clysmā applicari potest, exhibendum laudanum in Vino, vel alio liquore, quem aeger amat, vel in alimentis. Post 15 vel 18. balnea ptisana purgans exhibenda cum tartaro emet., tum iterum ad balnea veniendum, laudanumque continuandum. Diu etiam in usum vocandum est serum lactis, & lac caprillum, deinde administrandæ VSes in pede. Sed laudani non oblivisci debet Medicus, quod singulis diebus exhibendum. Eadem ratione alibi^{s)} post VSes, balnea serum lactis, aegro maniaco præscripta, ad essentiam curationis requiri dicitur a principio morbi, ut laudanum in usum habitualement vocetur, incipiendo a grano & per grana ascendendo, quando per noctem non quiescit Aeger, cum Aegri hujus generis valde indigeant laudano, & id admodum bene ferant. Et alio loco adhuc,^{t)} post collaudatam VSem, emeticum, purgationem, jusculum medicatum, serum lactis, pro Aegra maniaca, verba habentur: *Si noctes insomnes degat, opium ad gr. ij. vel tria exhibendum, ut his remissa cerebri & nervorum tensione Aegra mentis compos fiat, & præceptis medicis obsequiosa morbiq; mitigationem tum obtinere queat. Verum completa fiducia in Opium locata,***

&

q) *Lettere mediche* p. 27.
r) *Consultations choisies des plusieurs Medecins celebres de l'Université de Montpellier.*

s) *Tom. VI.*
p. 262.

t) *Tom. VIII.*
conf. 31.

& insigni liberalitate illud exhibendi maniacis, omnes alios Medicos longe post se relinquit Cl. Bernardus HEVTE Med. Doctor & Consul Urbis Zwollanæ, in schediasmate Curationem Maniæ certam & sæpius institutam exponente, quod in Calce Tractatus Wepferiani Historias Apoplecticorum complectentis, habetur. Ut sangvinis & spirituum animalium motus vehemens & irregularis minuatur, dari jubet Opii crudi gr. ij. soluti in cochleari aquæ super cineres calidos, mane & vesperi. Illa dosi si fuerit nimis parva, nulla quies illam insequatur, addi vult granum unum, si adhuc quies non sequatur, adhuc granum unum mane & vesperi, pergendo donec justa inveniatur dosi. Dicit se habuisse Maniacos, quibus opii gr. xij, imo xv. pro una dosi exhibuit, sed hoc sensim & pededentim faciendum monet, & non pro prima vice. Interim curandum vult, ut alvus sit aperta. Post octo dies mane purgationem & vesperi anodynum, sequenti die iterum mane & vesperi anodynum, post 8. dies infumos vomitorium mane, & vesperi anodynum consulit. Hanc methodum servandam inculcat, donec Patiens recipiat mentem sanam in corpore sano. Post tres vomitiones se sæpe plenam instituisse curationem dicit. Juvenibus & Plethoricis sese sangvinem misisse in brachio bis, ter. Multos vero etiam sine VSe curasse monet.

§. IV.

Omnia hæc quæ protuli hætenus, & seorsim & jun- *Sed laudibus*
ctim deinde considerata, magnam spem animis Medentum *ponendi limi-*
inferre debere videntur, fore ut si saltem satis audaces fue- *tes.*
rint in porrigendo Opio, fortuna juvante in curatione Maniacorum haud destituantur. Sique ejusmodi rerum eventus experientia repetita comprobentur, absonum declarabitur ab omnibus Medicis Opio his in casibus salutem ægri credentibus, vel tantillum contra rectissimum ejus & præstantissimum usum velle objicere. Verum enim vero ut saltem laudibus hujus pharmaci justî ponantur limites, juva-

u) Cent. III.
obs. 13.

x) p. 126.

y) p. 127.

z) lin. med.
1690. Jan. obs.
14.

bit ante omnia, pauca Auctorum omnium quos adduxi, observationibus, & præceptis adjicere monita, frænum aliquod injicere apta futura Practicis nimio amore laudani percitis. Et primo quidem AETIVS pharmaca ex papavere non nisi post institutas evacuationes exhiberi voluit. Aegro ab HILDANO allato plus profuere sine omni dubio, reliqua cuncta remedia, quam illud pauxillum laudani, quod simul exhibuit. Alia alibi habetur ab eo consignata Observatio, ^{u)} ex qua usum laudani colligere quis posset. Ego autem non bene intelligo, an æger illud vere acceperit, an minus. Scilicet Juvenem memorat, qui a Vini abusu inciderat in acutam febrem, & dein in Melancholiam summe furibundam. Curavit eum HILDANVS enematibus repetitis, VSe, purgante, emulsione, cucurbitulis, diæta tenui, abstinentia a Vino. Altera curationis die vesperi denuo sese dedisse laudanum dicit ad præscriptum pondus, sed de prægressa exhibitione nil legitur, saltem pro cœna data fuerat emulsio amygd. & sem. cucurbitæ. THONERI methodum quod spectat, illa evacuantibus & revellentibus præcipue absolvi-
tur. WEDELIVS Opio præmisit evacuantia emetica, vel purgantia interposuitque appropriata modo acida, modo urinosa. Ingentem vero circumspeditionem circa exhibitionem Opii monstrant præcepta PITCARNII, namque expressis verbis monet, *qui Maniacis Opiata ante VSem exhibent, eos sæpe Maniam diuturniorem efficere, cum notum sit multos solo Opii usu in delirium incidere.* ^{x)} Non nisi igitur præmissa VSe larga, vomitu, purgatione, potu refrigerante tuto posse dari opiata contendit, inprimis autem emulsiones cum laudano opiato. ^{y)} RIDLINI curatio equidem solo Opio confecta est, quod adeo tanquam universali consensu proficuum habitum in epicrisi collaudat, sed causa hic videtur fuisse in sola perturbatione spirituum & idem RIDLINVS quatuor annis antea docuerat, ^{z)} Maniacos ne quidem Aromaticum exhalationes ferre, ea enim spiritus exaltatos & igneos

igneos magis exaltare, & igneos reddere, monueratque simul hoc omnes Medicos, quibus Maniaci tractandi obveniunt, probe notare debere. Quomodo autem hæc cautio conciliari possit, cum amplis laudibus aromatici, & tetra volatili exhalatione præditi Opii, non bene capio, neque intelligo, an calidissimo & acerrimo Opio vis competat igneos spiritus refrigerandi, an potius illi exinde magis incalescant & excandescant. Consilia Monspeliensium Medicorum quem successum habuerint ignoratur, si vero exoptato non fuere destituta, videor mihi in aliis remediis præstantissimis saltem majus auxilium repostum invenire, quam in Opio solo. At fere eodem solo tamen HEVTIVS suos ægros se sanasse refert, quamvis eidem evacuationes subjunxerit. Sed Opium sanguinis motum vehementem, quod is voluit, certe non minuit. Præterea & hic æque ACRIDLINVS vult, ut omnia acria, inprimis aromata, cinamomum, cariophylli, nux moschata, flores maceris vitentur, jubetque ut absit vinum & spiritus Vini. Ergo, quod alioquin inter Medicos inauditum est & insuetum, in diætâ nocere dicit, quæ in pharmacia juvare dixerat. Opium enim virtute sua stimulante & calefaciente pari passu cum his omnibus incedit, plusque sine dubio stimulat & calefacit parvula dosi, quam aromata vinum, spiritus vini, in largiore, & largissima.

§. V.

Sed objiciet sine dubio aliquis Opii Amator, monstrare tamen omnibus meis animadversionibus non obstantibus Experientiam, Maniacis Opium non saltem nil nocuisse, sed profuisse etiam, cum haud pauci dentur qui post ejus usum mentem sanam & sanissimam iterum obtinuerunt. Tunc vero mihi licebit Experientiam Experientiæ opponere, atque urgere serio, per illam non minus constare, post narcotica & ipsum Opium, ut post vinum & spiritum Vini ei analloga, sæpius homines in deliria & Maniam conjectos fuisse. Cicutam, de qua elegantem Tractatum conscripsit WEPFER,

*Opium etiam
sanos delirare
facit, hinc
Maniam in-
tendit.*

RVS, & cujus venenosam indolem in medicamentosam vertere docuit Celeb. ANTONIVS STÖRCK, petroselino similem, errore comestam gravissimum delirium peperisse Patri, Matri, & duabus filiabus, emetico dato, & aliis solutum memorant *Ephem. Nat. Cur. Cent. X. obs. 62.* Ejusmodi delirium ab usu solani natum legitur in *Act. Erud. Lips. Anno 1711. Nov. p. 485.* Maniam a datura recensent *Act. Nat. Cur. Dec. III. Anno III. obs. 170.* Dementiam ab esu radicis hyosciami vidit BORELLVS^{a)} in Rustico, & ejus tota familia, quæ instar simiarum ridiculas actiones edidit, tandem vero mentis sanum habitum iterum recuperavit. Sed non minus a Vino & spiritu Vini toties delirium Maniacum exclusum est.^{b)} Quod vero & Opium homines delirare faciat, & sapientes in stolidos transmutet, ex Sect. I. Cap. II. Experientia IX. inter phænomena ab Usu Opii emergentia, abunde apparuit, ad quam confidenter hic provoco, omnia ibidem adducta hujus rei testimonia, quæ tamen denuo evolvere & relegi cupio, in medium haud allaturus, quæ inter vel unum illud, quod ab emplastro opiato temporum alterutri applicato furorem obortum, rejecto emplastro statim cessantem habet, multum valoris complectitur. Ex iisdem autem omnibus jure nunc infero, id corpus naturale, quod ingestum, imo vero & extrinsecus applicatum, ex sua natura homines delirare facit, sua natura componendis deliriis jam præsentibus inservire vix posse, aut saltem maxima circumspeditione huic fini dicari debere, nisi oleum camino addere voluerit Medicus. Factum hinc etiam est, quod ad Phænomena sumtum Opium insequentia, & Maniam ipsam, satis attenti Practici quidam clarissimi, usum ejus in hoc morbo potius rejicerent, & averfarentur, quam commendarent. Cum cura certe hic notari merentur, quæ habet HOFFMANNVS^{c)} *Exercitationibus Medicis non ignotum esse, inquit, eas medicinas quæ Opium habent, in delirio improvide datas illud magis intendere, &*

con-

a) *Cent. IV. obs. 45.*

b) *vide Misc. Nat. Cur. Cent. III. p. 225. Dec. III. Anno IV. obs. 97. Act. N. C. Vol. IV. obs. 39.*

c) *Med. Syst. Tom. IV. Part. IV. p. 197.*

contumacius reddere, tantum abest, ut componant, & levamen adferant. Atque in hoc casu audiendus etiam omnino est Cl. IVNCKERVS ^{d)} *Opiatorum usus ait uti in omnibus deliriis, non solum suspectus est, sed etiam frequenter irritus, & malum exasperans deprehenditur, ita præcipue in Mania talem effectum præstat, ut vehementius inde, & non aliter insaniant, quam si inebriamine exagitati sint.* His prorsus adstipulatur recentissimus Scriptor YOUNG, ^{e)} *nil boni ab Opio expectandum esse affirmans quando Æger cum furore deliratur.* Sane ex observatione Cl. LORRY ^{f)} *Maniacum hominem in furorem conjecit Opium.*

^{d)} in Tab. de Mania caut. 6.

^{e)} c. 23. in fine.

^{f)} Recueil périodique d'Observations de Médecine T. IV. à Paris 1756.

§. VI.

Et cui tandem fini primario destinantur Opiata apud Maniacos? Si Practicos omnes consulas, nulli alii, quam ut eos quietos reddant, & somnum, qui aliquando per multas noctes, & per aliquot hebdomades abest, inducant. Hoc patet ex omnibus Auctorum in antecedentibus adductorum elogiis, Opio dicatis in therapia Maniæ, cum quibus faciens Cl. LAZERME ^{g)} *quamvis VSes balnea, purgantia, diluentia, refrigerantia, martialia non omittat, Quia Vigilæ inquit in hoc morbo sunt pertinacissimæ, ut Ægros per aliquot menses aliquando non dormivissè asserat FERNELIVS, somnus laudano est conciliandus, cum ad morbi solutionem vel remissionem magnopere possit. Exhibeatur ergo laudanium ad gr. iv vel vj juxta ægri vires & delirii vehementiam, singulis diebus hora somni.* Neque fane hanc intentionem aliquis facile illaudabilem dixerit, dummodo somnus ille, quem adfert Opium, si eum adfert, rebus Maniacorum vere conferat, illique evigilantes melius habeant, & sapientiores inde reddantur. Verum ex observatione TIMÆI ^{h)} *sæpe soporifera apud Maniacos ne quicquam proficiunt, Ægro, usu non obstante, pertinacissimis & continuis Vigilis in multos quandoque dies, imo menses detento.* Deinde Experientia IX Sectionis I. hujus libri docebat, Opium ali-

^{g)} de Morb. Capitis Cap. VIII. p. 140.

^{h)} lib. I. Casu 141.

^{h)} lib. I. Casu 9.

i) *Med. dogm.
de delirio §. 5.*

quibus equidem producere somnum, eumque placidum & amcenis ideis stipatum, & præcipue modica dosi, aliquando vero etiam, maxime largiore dosi, valde turbulentum, insomniis tetris & phantasmatibus turbatum, imo vero non dormientibus deliria. Quodsi vero, si tum, quod notat

k) *de venenis
p. 132.*

de GORTER¹⁾) quando phantasmata idolis somniantium similia, sensibus non oblata neque ex mentis voluntate concitata, vigilantes occupant, homo deliret, satis clarum est, inter somnia turbulenta dormientis ab Opio, & inter somnia turbulenta vigilantis Maniaci, summam dari affinitatem. Vix ergo probabile erit, hæc opio deleri posse, quin valde verisimile redditur, si etiam per opium dormiat tandem, qui vigilans somniaverat, Maniacus, ejus somnia dum dormit, multo magis tetra & turbulenta futura. Sed huic considerationi & hoc accedit, quod ex observatione notissima Medicorum omnium, ut verbis utar Cel. MEAD,^{k)}) *Maniacis quadruplex dosi Opii vix sufficiat, ad ullum ullius momenti effectum producendum, (ergo etiam ad somnum) cum hujusmodi Aëgris mens alte occupetur, his illisve ideis amoris, iræ, & similibus, hinc non tam facile moveatur, vel divertatur ab his ad gratas ideas, quibus alias obsequi vellet, et ob quas creandas hoc medicamentum præcipue æstimatur.* Hæc fuit ratio, quod quiete & somno a mediocribus Opii dosibus non insequentibus, semper ad majores ascendendum duxerint multi Practicorum, & inter eos HEVTIVS & Medici monspelienses, quod ipsum an cerebro Maniacorum sit conveniens, an ipsis somnum, qui sanis hominibus a largiori dosi inquietus est, & turbulentus, placidum promittat, an sensorium commune nulla ratione offendat, an veram & constantem sanitatem aëgris promittat, Lectores circumspecti dijudicent. Sane quantum ego in-

l) *lib. I. tard.
pass. c. 7.*

telligo non præter rem scripsit AVRELIANVS^{l)}) quod illi Medentum qui papavere Maniacis altos somnos efficere cupiunt, ipsis potius gravationem capitis, quam somnum inducant.

ducant. Atque etiam non sine ratione HELMONTIVS ad-
 vertere jubet illos, qui Amentes per soporativa sanare in-
 tendunt, narcotica vix somnum conciliare amentibus qua-
 drupla dosi, & amentiam insuper augere.^{m)} Et alibi im-
 manibus soporiferis Maniæ succurrere frustra fuisse tenta-
 tum, terrore plenam esse eorundem exhibitionem, somnia-
 que molesta iis excitari, asseveravit.ⁿ⁾ & alio adhuc loco,^{o)}
 errare insigniter eos profitetur, qui Maniam Opiatis com-
 pescere satagunt, cum omne Opiatum in se sit amens, &
 amentia somnium vigilans, cum decupla dosis vix somnum
 amenti conciliet, cum somnus sponte obveniens sit sanitatis
 præcursor, ab opiatis vero excitatus laborem adferat, &
 pro malo declarari debeat. Sat infelicitè WEDELIVS^{p)}
 contrarians HELMONTIO, nil valere dicit animadversio-
 nem ejus, vix somnum ciere narcotica quadrupla dosi, ergo
 non convenire, nam purgantium eandem esse rationem,
 hincque instat, danda esse, vt hæc, ita & illa majore dosi.
 Ego autem vix eo audaciæ procedam. Semper mihi pla-
 cuerunt quæ huc apprime facientia consignavit noster SEN-
 NERTVS:^{q)} *Cum Vigilæ in hoc malo sint pertinacissimæ,
 ut egros nonnunquam per aliquot menses non dormivisse ob-
 servatum sit, somnus omnino provocandus. Monendum au-
 tem hic est, somniferorum non eandem esse naturam. Quæ-
 dam enim licet somnum inducant, spiritus tamen magis tur-
 bant, & ubi Ægri evigilant, longe inquietiores quam antea
 evadunt, ac malum curatu difficilius reddunt, qualia sunt
 hyoscyamus, solanum furiosum, imo nec opium ipsum nisi
 corrigatur, (sed hic labor inanis est, etiamsi quod SINA-
 PIVS vult de remedio doloris c. 5. correctio pro maniacis
 per menstruum acidum fiat:) ab hac noxa immune. Addit,
 quæ perpendi cum cura velim, Sicut nemo, vino vel ebrie-
 tate quæ etiam somnum inducunt, Maniacos ad somnum de-
 ducere audet, ita quoque cum hic non solum somnus quæra-
 tur, sed somnus quietus, ea eligenda, quæ simul spiritus quie-*

m) Retenta. p.
382.

n) Ius Iuran-
dum §. 56.

o) de lithiase
c. IX. textu 84.

p) diff. de Ma-
nia p. 18. 19.

q) Med. Pract.
Lib. I. Part.
II. c. 25. p. 420.
421.

r) *Monit. med.*
p. 56.

tos reddunt. Atque his moniis apprime congruunt animadversiones Cl. MEAD, ^{r)} calci tractationis de Infania adjectæ. *Anodyna medicamenta inquit ad somnum arcessendum rarissime in hoc morbo juvant. Nihilominus autem, in casibus nonnullis, ut in magnis animi terroribus, aut ubi per longam sollicitudinem vel tristitiam, pervigilio fatigatus est Ager, illa experiri non alienum est.* (sed hic loquitur præcipue de Melancholia, quam cum Mania sub uno nomine Infaniæ comprehendit.) *Neque tamen diu in his persistendum, non raro enim etiam cum somnum inducant, expergiscitur laborans terrificis imaginibus gravius quam antea tentatus.* Igitur non multum boni promittere Maniacis videtur somnus Opio ipsis conciliatus, cum evigilantes inter phantasmata, ad saniora ratiocinia non transeant, sed sopore discusso, æque ac antea furant & insaniant. Non habet propterea cur gloriatur Medicus, quando Maniacum suum ægrum Opio affatim dato, ad tempus sopivit, & coërcito forte furore, quo in adstantes amicos inter clamores, & criminationes ferebatur, mitiorem, tractabilem & taciturnum magis reddidit, namque saltem an sapientiam somno inducto reduxerit Opium, quæritur. Ego ut nil dissimulem, inter nostrates, non memini ullum me vidisse Maniacum, qui ex voto plenam & constantem mentis sanitatem obtinuit, quando opio largiter pastus fuerat. Sed tales omnes quietiores licet facti, in perpetuam immedicabilem, & plus quam puerilem fatuitatem gestibus et dictis sese abunde prodentem, prolapsi sunt, recurrentibus tamen etiam subinde per intervalla furiosis deliriis. Revocavit hæc observatio mihi in memoriam, cautionem PISONIS, ^{s)} qui ad procurandum somnum, soporiferum diacodium audacter quidem exhibendum, sed ubi prima die æger satis dormiverit, una die interposita saltem rursus propinandum cupit, postea vero non offerendum iniungit, ne sensus stupidiore reddat. Atque propterea rectissime HOFFMAN-

s) *de cogn. & cur. Morbis cap. de Mania.*

NVM^{t)} scripſiſſe conviſtus fui, Neutiquam eo audaciæ procedendum eſſe, ut apud Maniacos ad ſedantium claſſem, quæ ſuſpectæ admodum fidei ſunt, opiata & narcotica referamus, & propinemus, cum hæc membranas cerebri ſtupefaciendo, Maniacos quidem inſultus levent & minuant interdum, ſed majorem dementiam & fatuitatem inferendo, in aliud ſæpe extremum Ægros præcipitent. Tanto autem certius creditu hoc ipſum reddi opinor, cum per experientiam ſaniſſimi et ſapientes antea homines, inter Populos Orientales a longa & liberali Opii ingeſtione vere fatui tandem, et mente impotentes reddantur. Nemo dubitat, ſi ad ſtylum Veterum loqui licet, Maniacos fere ſemper calida laborare cerebri intemperie, atque ob eandem et vigilare, et inſanire; igitur vigilias et inſaniam eorum hypnoticis refrigerantibus, et humectantibus dextre & ſalutariter ſaltem oppugnari poſſe, calidis vero & acribus exaſperari debere, clarum reddi opinor. Qui raptum humorum ad caput avertere, qui circum impetuolum & inordinatum refrænare, atque ad temperiem reducere, qui refrigerantia ſoporifera, de quibus pulchre exponit HALLERVS, ^{u)} apte adhibere noverit, is certe ſolus, ſi Medicina juvare poteſt, ſomnum et mentis ſerenitatem ſimul reducet. Opio autem circuitum humorum accelerante, & congeſtionem ad encephalum augente, hoc ipſum haud feliciter & ſecure impetrari poſſe, ſed potius eodem caput internum ſemper magis magisque aggeſtis humoribus gravari, pulſamque cerebri & nervorum comprimi, adeoque omnes functiones, quæ ab eorum integritate iam turbata pendebant, prorsus turbari, clariffime perſpicitur. Egregie WILLISIVS, ^{x)} qui in Mania ſomnum valde neceſſarium, ſi prorsus defuerit, Anodynis interdum exhibitis et hypnoticis a ſe capite præcedente de Melancholia præſcriptis accerſendum dixit, ibidem blandiora, ſera nocte quando opus eſt ſumenda, decoctum fl.

*t) Med. Syſt.
Tom. IV.
Part. IV. Cap.
8. p. 225.*

*u) Videantur
Prima lineæ
Phyſiol. §. 570.*

*x) de Anim.
Brutorum
Part. II. c.
XII. p. 295.*

y) cap. XI.
p. 279.

z) cap. XIII.
p. 300.

paralyseos, fol. lactuca, syr. pap. rheoad. emulSIONES, syr. de meconio, aliaque benigna tantum, spiritus demulcentia commendat. ^{y)} Namque in subsequenter non diffitetur, frequentem Opiatorum vsum quibusdam mentis aciem valde perstringere, & stupiditatem atque Morosin ingignere. ^{z)} Atque sic, nisi fallor, satis clare patescit, non adeo tutum remedium esse Maniacis Opium, ut communiter habetur.

§. VII.

*Magis ad eas
facit Campho-
ra. Opium &
aliis respectu-
bus Maniacis
haud conducit.*

a) Panthei
Hygiastici lib.
III. c. 21.

b) Med. Conf.
II. p. 126.

c) Comp. Med.
Pr. c. XIV.

d) Commere.
litt. Norimb.

1735. hebdom.

4. vide & han-
növerische

nützliche
Sammlung.

1755. 84 und
92tes Stück

et & Fräntz-
sche Samm.

lung. 28. St.

non minus die
Stuttgarter

Selecta physi-
co-oekonom.

1773. 10. St.

e) Monit. med.
p. 54.

f) Hist. Mat.
med. p. 311.

g) Phil. Transf.
No. 400.

Sane multo securius & certius opem his Ægris Camphoram præstare, Observatores docent, quam largius datam jam excellentissimum remedium dixit DEODATVS. ^{a)} Laudat eam, ut in aliis morbis, ita et in hoc HOFFMAN-
NVS, ^{b)} eademque in EmulSIONe cum nitro exhibita Maniacam sanavit. Simili ratione exhibendam etiam commendat HEISTERVS. ^{c)} Præmissis præmittendis, Maniacum camphora penitus sanitati restituit Joh. Samuel de BERGER, ^{d)} in eo vero momentum præcipuum curationis situm esse dicit, ut sufficiente dosi & diu satis usurpetur. Imo vero camphoram vi etiam anodyna pollere, & certius tutiusve, quam ipsum Opium insanientibus somnum arcescere, cum nonnullis Autoribus expertis affirmat MEAD. ^{e)} Novum, quod & notavit Cel. VOGEL, ^{f)} Cl. KINNEIR ^{g)} frigidis corporibus saltem camphoram destinare, simulque asserere, quod calidis et plethoricis noceat, et morbum au-geat. Neque ego facile sine præmissis præmittendis, et sine adjecto largo nitro camphoram maniaco exhiberem, qui, quod in me comiter animadvertens, ^{h)} et me sibi contraria in duobus libellis scripsisse existimans, laudatus VOGELIVS largietur, valde alienus sum, ut aliter quam per accidens, calidissimum hoc remedium refrigerare statuiam, neque enim nativum calidum ingenium camphoræ ullibi negavi, vel solo gustu satis percipiendum. Sed ad Opium revertor, atque ejus agendi virtutem cum ingenio Maniæ conferens, circa mutuum utriusque in se habitum, nonnulla adhuc adferre

adferre non negligo, quæ in Melancholiæ consideratione jam curatius monui. Nemo negaverit, omnia, quæ debilitant cerebrum, cum ejus involucris, ut ad Melancholiam, ita & ad Maniam disponere, quorsum spectant Animi pathemata graviora & diuturna, studia nimis culta, morbi capitis prægressi, et alia; atque hujus momenti intuitu opium, quod sine controversia capite debilibus omnibus inimicum est, quodque per se et solum paulo liberalius et diutius exhibitum cerebri debilitatem post se relinquit, neutiquam Maniacis, ut cerebro debilibus, conveniens pharmacum videtur. Ad causas, quæ ad Maniam disponunt, cerebrum debilitando, easque primarias, & frequentiores, sine dubio etiam pertinet Vinolentia et Ebrietas habitualis, cerevisiis saturatis, Vino, spiritu Vini concitata, maxime si excandescentia animi subinde accesserit, atque hoc ipsum numerosæ apud Observatores occurrentes hujus morbi historiæ confirmant. Ita Mania a Vini abusu, in *Misc. Nat. Cur. Cent. III. p. 225.* et a spiritu Vini juniperini *Dec. IV. Anno IV. obs. 97.* legitur. Ipsa sane Ebrietas secundum HIPPOCRATEM est species delirii, et Maniaci omnes, etiam ab aliis causis in hunc morbum prolapsi, et jam delirantes, considerari possunt tanquam ebrii. Largarum vero dosium Opii, apud Turcas et Persas effectus, notante MEAD, ⁱ⁾ i) de Venenis non alius est, nisi summa Ebrietas. Et hanc ebrietatem, ^{p. 130.} consuetudine jubente, sibi quotidie inducere coacti, si Opio careant, substituto Vino sibi conciliant. Quis igitur Medicus facile Ebrietatem opiatam et vinosam, inebriantibus, Vino vel Opio abigendam esse decerneret? Vix eapropter Maniacis Vinum, quod fere omnes Autores dissuadent, poterit conducere, sed multo minus ipsis conducere poterit Opium. Miror annotavisse Cl. LORRY ^{k)} Maniaco datum Vinum quietem conciliasse; fides sit penes Autorem, neque puto hunc effectum universalem fore, ac interim observavit simul, ipsi exhibitum Opium furorem insigniter adauxisse,

h) in exercit. de Virtute Campb. refrigerante, & libello de cholera, in quo de sensu ardoris locutus sum.

i) de Venenis p. 130.

k) Recueil périodique d'observations de Medecine etc. par Mr. Vandermonde

Ut Tom. IV. p. 68.

l) *Aët. Edimb.* ut jam in antecedentibus notavi. Id saltem certum est, *IV. No. 26. habent Maniam ab iuduratione dura matris.* ebrium modicè delirantem vino adhuc superingesto tandem furere, donec sopitus ceciderit, alteroque mane gravitatem et stuporem in capite persentiscere. Magis adhuc propterea metuendum erit, ne ingesto Opio in maiorem furorem adigatur Maniacus, aut sopiatur, sine emolumento gravius & debilius ac antea, caput habiturus, maioremque stupiditatem exhibiturus.

Dixi de debilitate solidorum encephalicorum, apud Maniacos; sed et ulterior consideratio conditionis vasorum cerebri, quæ præsentè Mania obtinet, haud videtur favere exhibitioni liberaliori Opii, in hoc morbo. Sectiones cadaverum præter cerebri siccitatem, præter vitia alia in solidis, l) in membranis, in ipsa Glandula pineali m) etc. semper exhibuerunt sinus sanguine denso et multo refertos, arterias anevrismaticas, venas varicosas, plexusque choroidæi vascula dilatata & cruore turgida, serum sanguinolentum vasis elapsum. n) Igitur quando certum est, æquabilem circuitum sanguinis sani, & per vasa naturalem diametrum habentia mobilis requiri ad sanitatem mentis, certum quoque redditur, vasa Encephali sanguine nimio & immeabili onusta, inæquabilemque illius, hic impeditum, illic celeriorum motum, delirio maniaco occasionem suppeditare. Id ergo remedium, quod ex sua indole caput obruit aggesto sanguine, quodque eapropter vasorum elaterem minuit, juvat potius conditiones cerebri, quibus positis Mania adest & perdurat, tantum abest, ut ipsas minuat. Igitur ex sua nativâ indole vix potest prodesse. Nil huc facit rarefaciens et attenuans Opii virtus, quam forte aliquis soluturam spissum illum sanguinem sperare posset; namque animadvertente MEAD, o) sanguinis texturam fortem, et nixum globulorum in contactum magnum apud Maniacos, spirituosæ Opii particulæ non æque possunt dissolvere, et sejungere, ut in hominibus aliter constitutis. Succihoræorum diu usurpati,

pati,

m) *Vid. Pro-
gramma Cel.
Günzii de la-
pillis Glandu-
læ pinealis in
quinque men-
te alienatis.
Nuck interea
in epistola de
inventis novis,
quæ habetur
Adenogr. p.
151. dicit, ho-
minem inge-
nitum fuisse,
in cuius glan-
dula pineali
calculos inve-
nit. Hinc Gün-
zius suadet,
cum observa-
tiones de lapil-
lis hujus glan-
dulæ nec ad
firmandum
nec ad redar-
guendam Car-
tesii sententi-
am sufficiant,
mente aliena-
torum cere-
brum sæpius
explorandum
esse.*
n) *Aët. Nat.
Cur. Vol. IV.
obs. 39. talia
habent. Conf.
& Boneti Se-
pulchreorum.
o) de Venen.
p. 133.*

pati et saponacea antiphlogistica, longe convenientius huic fini inserviunt.

Dum insalubrem aut saltem valde dubium usum Opii, apud Maniacos expono, non oblivisci debeo excretionis alvinæ, magnam attentionem in curatione hujus morbi promerentis. Alvus plerumque siccior esse solet ejusmodi Ægris, sique nimis diu constricta manserit, illi semper pejus habent. Purgantibus præterea in curatione ab omni ævo magnus honos habitus est, quantumque HIPPOCRATES, & post eum Antiquiores Medici vel helleboro soli tribuerint, in vulgus notum est, in cujus locum tamen recentiores merito purgantia refrigerantia & saponacea suffecere. Tandem quoque fluxu alvino non raro Mania solvitur, ipseque artis Parens *dysenteriam ab Insania bonum* edixit. ^{p)} Sed his omnibus momentis e diametro contraria- ^{lib. VII.} ^{aph. 5.} tur Opium, alvinam excretionem semper retardando; humores qui jugi purgantium usu a capite revelluntur, iterum versus illud impellendo; salubrique forte futuræ diarrhoeæ, & critici quid habenti remoram injiciendo, quare vel his solis respectibus anceps remedium haberi meretur.

§. VIII.

Egi hucusque de Mania sine respectu habito ad specialem ejus faciem, quæ eidem tamen non eadem semper, sed subinde valde differens est, quæque pro sua indole, ut in applicatione remediorum omnium, ita & seorsim ipsius Opii, curatius attendi debet. Commemoranda igitur primo loco est Mania ex prægressa Melancholia oriunda, cujus radicalis curatio unice solutione & eliminatione spissi & atrabilarii sanguinis nititur, sine quibus impetratis nil certi, nilque constantis in sanitate etiam redire visa, sperari potest. Attendendum vero maximopere est, an materies hæc sit crassa & frigida, an acris & calida, an acidæ, an alcalicæ indolis, cum pro hac differentia diversa omnino feligenda sint remedia, quæ BOERHAAVIUS, van SWIETEN, & TRALL. *Us. Op. S. IV.*

*Specialior
Mania Con-
deratio.
Mania ex
prægressa Me-
lancholia.*

q) *Med. dog. mat. cap. de delirio.*

de GORTER ^{q)} egregie exponunt. Quamquam verò si modo his rite applicatis, dictæ Indicationi unice valenti prorsus satisfiat, palliationi hujus vel illius emergentis symptomatis, opium sub conditionibus antea cum de Melancholia tractarem, a me explicatis, inservire queat, tamen vere per ea, quæ hoc capite proposui, ipsi delirio levando id non bene convenit. Sine opio autem omni, atque insuper paucis & evaporistis pharmacis, hanc atrabilariam Maniam, modo per tempus bene longum ea adhibeantur, fere semper curari posse, docet notabilis valde & elegantissimus locus in Comment. BOERHAAVII ad aphorismum III. 9. Puto, inquit, omnes hos ægros posse sanari, nisi morbus sit a nativitate, si modo Medicus cautus sit & tuta medicamenta adhibeat, tum tota materia liquefacta extra corpus est ducenda. Ratio cur hoc credam est, quia habui discipulum Medicum, qui per duos annos vinculis fuit coercitus. Fussi ut nil ipsi daretur, quam serum lactis, aqua & fructus boræi. Cum his fere per annum esset usus, nuncius ad me accessit, enarrans eum moriturum, quia alveo exclusisset multum materiæ nigræ; nunc jacere in terra, quodammodo mentis compotem factum. Dabatur ipsi aqua cum pane & paucio vino, sicque sanatus est. Sed ad curam multum temporis requiritur, & continuatio remediorum, dolendum, quod Amici mox ad hunc, mox ad illum Medicum confugiant, cum tamen paucissimi veram medendi methodum intelligant.

*

*

*

Mania ab inanitione.

r) p. 100. 123.

s) *diff. de Opio* p. 124.

t) *aph.* 1126.

u) *Med. System. Tom. IV.*

Part. IV. p. 223.

x) *Med. dog. mat. p. 86.*

Sequitur Mania ab Inanitione, diuturnæ inediæ, vigiliis assiduus, & largis evacuationibus succedens, atque post febres autumnales, corpore tam per morbum, quam per VSES & purgationes alvinas iteratas exhausto, non raro eveniens. Hanc sui generis Maniam prætermissam Practicis, sollicitè notarunt primo quidem SYDENHAMVS, ^{r)} deinde & THOMSON, ^{s)} BOERHAAVIUS, ^{t)} HOFFMANNVS, ^{u)} atque de GORTER. ^{x)} In ejus sanatione omnes

omnes evacuationes abesse debent, nulla VS., nullum purgans, ut in aliis Maniis locum habet, cum adeo SYDENHAMO monitore, clyisma ex lacte sacharato res ægri deteriores reddat, atque evacuantia intempestive usurpata immedicabilem fatuitatem post se trahant. Solis replentibus cardiacis & roborantibus, per observata Clarissimorum horum Virorum, hoc mali genus cedit. At vero nonne Opium merito salutatur Cardiacum, humorum vappidorum expansionem naturalem ciens, circuli que vires dejectas intendens? Nonne ergo si cardiaca hic juvant, Opium etiam juvamen adferet? Ita omnino se res habet! Opiatam Theriacam Andromachi, Electuarium de Ovo, ter de die, dosi etiam liberaliore, simulque Victum analepticum, & potum generosorem, ad aliquot septimanas, quibus elapsæ sanitatem spondet, exhiberi jussit SYDENHAMVS. ^{y)} Hunc secutus ^{y) loc. cit.} diazscordium & theriacam cum aromaticis calidis laudavit etiam BOERHAAVIUS, ^{z)} atque in hac Maniæ specie & ^{z) Mat. med. ad aph. 1126.} usum vini, quod alioquin merito maniacis vetatur, licitum esse & adhiberi debere alibi injunxit. ^{a)} Non minus prorsus egregie notavit THOMSONVS, Si ab inanitione deliraret Æger, expanso ab Opio sanguine, & nervorum liquido, cerebri compagem, cui imprimuntur species, ad justum restitui tonum, & delirii fieri solutionem; unde in febribus nulla iusta Crisi judicatis, & ob debilitatem ægri diutius protractis, præ nimia nervosi liquidi inanitione, Opio sensim dato, quia debiles nil generosum confertim datum sustinent, felicem insecutam esse morbi solutionem. Nondum ego dememini Fœminæ, cui per diarrhoeam diuturnam, ex sola laxa debilitate intestinorum, & hysterica sensibilitate pendentem, mens turbabatur, ita ut sine febre deliraret, agnatis suis vociferationibus, increpationibusque perpetuis molesta, quibus & silentia noctis nullam remoram injiciebant. Dedi victu nutriente imperato, per diem blandiora emulsiva cum martialibus, atque vesperi theriacam per 4. septimanas,

b) *Tom. III.*
p. 531.

c) *Medicine*
dogm. cap. de
delirio p. 98.

omniaque sensim meliora reddi miratus sum, somno etiam blandiore subsequente, a quo expergefacta semper magis mitis & comis reddebatur Ægra. Dumque deinde *Commentaria Swieteniana*olvebam ^{b)} Theriacam Andromachi Eximio Viro, SYDENHAMI vestigia prementi, & ut cardiacum, & ut hypnoticum, in hac Maniæ specie conveniens deprædicari animadverti. Valde vero cavendum, ne dum in hac Maniæ specie, Opium, ut Ill. van SWIETEN loqui amat, *juvare videtur*, id aliis etiam Maniæ speciebus fructuosum habeatur. Pulchre inquit de GORTER: ^{c)} *Generaliter in delirantibus vini potio non est suadenda, nisi quando homo ex defectu Virium delirat & tunc minima portio data sufficit, nam major etiam auget delirium.* Si hæc cautio de Vino valet, deque modicis ejus dosibus, valebit etiam, & multo magis de Opio. Sique in hac sola Maniæ specie, a debilitate-solidorum, & fluidorum paucitate & vappescencia, tamen saltem modicæ doses & Vini, & Opii, conducunt, nocebunt in aliis speciebus etiam modicæ, & tanto certius largiores, id quod partim ex dictis jam constitit, partim ex mox dicendis uberius constabit.

§. IX.

Mania plethorica.

d) *p. 125. 126.*
e) *aph. 1127.*

Supereſt adhuc Mania, quæ sine prægreſſa Melancholia, sine exhibitis evacuantibus, sine inducta debilitate, ætate florentibus, calidis, ſaniſſimis, ſanguine plenis, febrem inflammatoriam & phrenitidem non juſta methodo exceptam perpeſſis, diætæ lautæ vinoſæ adſuetis, ruborem vultus et adnatam vaſis rubris turgentem exhibentibus, hæmorrhoidum, menſium, lochiorum ſuppreſſione laborantibus, evenit, de qua SYDENHAMVS ^{d)} et BOERHAAVIUS ^{e)} ſeorſim egit. In hac VSes repetitas, et purgantia repetita, uterque laudat, his tamen præmiſſis SYDENHAMVS Electuarium bis dandum per diem ex aromaticis cum Theriaca, ea doſi admiſta, ut paulo minus quam granum unum æger quotidie accipiat, et ſuperbibere jubet Vini canarini hauſtum.

BOER-

BOERHAAVIUS autem impetrata per VSes iteratas, & purgantia fortiora sedatione, opiata quoque commendat. Simili ratione PITCARNIVS^{f)} VSem, Purgationem, Vomitionem, cucurbitulas, balnea, sachari saturni tenues doses, in potu suadet, atque his denique peractis, Medicamenta ex opio facta tuto posse exhiberi asserit, quare Emulsionem ex seminibus frigidis & papaveris, cum laudano opiato præscribit. Illustris tandem van SWIETEN^{g)} in hac Mania præmissis vasa repleta vacuantibus, impetumque a capite avertentibus VSibus, purgationibus validis, pediluviiis, epispasticis, roboratis vasis superioribus, & inferioribus relaxatis, si pergat adhuc furor, opiatum tuto posse compesci impetum dicit, atque deinde provocans ad Methodum Cl. HEVTE etiam largiores doses concedere videtur. Nolim ego his limitibus circumscriptam Opii exhibitionem, contra Virorum gravium consilia, improbare. Noto saltem, in processibus integris pro Morborum curatione, quos SYDENHAMUS conscripsit in usus filii sui, Medici, sub titulo *Maniæ*, nil legi de Theriaca, vel Opio, vel vino, sed omnem medelam committi VSibus, & cathartice repetitis.^{h)} Dein adhuc semel hic moneo, expositioni suæ Methodi PITCARNIVM sollicitè præmississe cautionem, Opium non nisi post sufficientes evacuationes dandum esse. Tandem obsecro Lectores meos, ut perpendant sedulo, quam operosus sit Ill. van SWIETEN in coordinandis indicationibus veris, & commendandis remediis quæ ipsis inserviunt, antequam Opium concedat. Si firmare Encephali vasa, & relaxare omnia reliqua totius corporis expedit, si alliciendus impetus in omnes partes, ut solum caput arte firmandum ab eodem immune præstetur, non licebit improvide porrigere Opium, quod vasa encephalica evidenter debilitat, quodque sanguinem expansum quam maxime, & veluti recto impetu ad caput ruere facit. Quoad Evacuantium usum, quem urget laudatus van SWIETEN, non puto satis inculcari Medicis

f) *Elem. Medicinæ cap. de Mania.*

g) *Comment. Tom. III. aph. 1127. p. 532.*
533.

h) p. 783.

i) *differt. de*
Opio p. 124.

dicis posse, quod scripsit THOMSONVS, ⁱ⁾ *In delirio a repletionem, si Opium exhibeas, aucta sanguinis & nervosi liquidi expansione, augetur morbus.* Huius certe, quam loquor, Maniæ causæ omnes in eo collineant, ut vasa repleant, & repletionem expansione maiorem reddant. Quamvis itaque demta remediis evacuantibus plenitudine, locus nunc opportunus videatur anodynis, ad impetum ut loqui solent Medici sopiendum, considerandum tamen, cum aliis remediis vix repressus per opium vere denuo iterum augeatur sanguinis impetus, & fervor, motu ejus projectili expansione & directione ad caput auctis, an vasa encephali nondum satis firma reddita sustinere posse credenda sint illum novum impetum, sine damno. Id ni fiat, impetus spirituum etiam non sedabitur, sed revocata per opium pristina circuitus celeritate, sanguinisque turgore iterum invitato, idem prorsus accidet nervoso liquido; ita antiqua rursus obtinebit cerebri conditio, & antiqua manebit morbi facies. Videor forte Lectorum multis nimis meticulosus, difficultates otiosas cumulare, cum nemo sagaciorum Practicorum Opium suadentium sit, qui haud inculcet, non temerario consilio, sed actis agendis, id demum exhibendum esse. At omnibus prudenter agendis, dum hanc plethoricam juniorum Maniam sanare molimur, omnibus sobriis intentionibus Medici, omnium remediorum, quæ ab omni ævo salubriter usurpata sunt operationi, contrarium tamen est in sua actione Opium. Recenset plures historias MARCVS AVRELIVS SEVERINVS, ^{k)} ex quibus arteriotomia temporali subito quandoque sanatam fuisse Maniam patet. Afferit, ad quem RIVERIVS ^{l)} eius vestigiis insistens provocat, Felix PLATERVS, innumeros Maniacos curatos esse a Chirurgis, & aliis, qui ex professo hisce morbis curandis operam dabant, VSibus crebris, vigesies adeo imo sexagesies celebratis. Non solum enim venas brachii utriusque, sed etiam malleoli, frontis, na-

k) *Medic. effi-*
cacis Part. II.
p. 45. 46.

l) *Operum*
med. p. 186.

rium,

rium, hæmorrhoidum, etiam varices si appareant aperiri, injectis per intervalla clysteribus, purgantibusque adhibitis, cucurbitulas quoque scapulis & dorso cum scarificatione, post multas phlebotomias, & hirudines temporibus, & prone aures apponi suadet. Taceo VSem jugularium, a SYDENHAMO, ^{m)} MEADIO, ⁿ⁾ HOFFMANNO, ^{o)} & aliis, magni factam. Quid vero sibi volunt aliud hæc sanguinem detrahendi molimina omnia, quam ut evacuetur cerebrum, & ab onere incumbente liberum præstetur? quis vero cum his artibus, quis cum purgationibus anti-phlogisticis conciliabit veros effectus Opii, in corpus humanum? quæ effectibus evacuatoriis & revulsoriis in solidum repugnant. Accedo ad Nitrum tot Practicis in curatione Maniæ laudatum, quod HOFFMANNVS ^{p)} testis instar omnium, in Melancholia ad Maniam inclinante, & in ipso furore, peculiarem plane & laudatissimum præbere effectum dicit, dum acrimoniam humorum biliosam temperat, effrænes solidorum motus pacat, & immoderatum fervorem sistit. Quomodo cum nitro refrigerante, circulum moderante, orgasmum refrænante, acrimoniam inde nascentem corrigente, alvum aperiente, hisque virtutibus Maniæ sanationem promovente, felix connubium iniret calefaciens, circulum accelerans, orgasmum intendens, acrimoniam prurientem ciens, alvumque obstruens opium, hisque suis dotibus conditiones omnes juvans, quibus durantibus morbus manet insanibilis?

Neque silentio transire debeo fructus horæos, subacidos adeo sæpe BOERHAAVIO laudatos, succum citri cum nitro & multa aqua HEISTERO ^{q)} commendatum, atque acetum densò atroque sanguini in vasis cerebri stabulanti solvendo valde accommodatum, insuperque prorsus eximium remedium refrigerans & ant-orgasticum, quod forte in laudato illo decocto nigro brunsvicensi plus quam sanguis asini, & aqua melissæ præstat. Acetum, verbis utor BOER-

m) p. 125.

n) monit. med.

p. 51.

o) Med. Syst.

Tom. IV. Part.

IV. p. 208.

p) l. c. p. 217.

q) Comp. Med.
Pr. c. XIV.

r) *Chem. Tom. II. p. 185. edit. Lips.* HAAVII, ^r) in Posca ebrietati adeo quidem adversum, ut spiritu suo eandem feliciter domet, vinoque sepultum si ingeratur excitet. Recte vero Mania permanens ebrietas sine redeunte sobrietate haberi potest, quidni ergo huic etiam conducirer acetum. Sed inter vera antidota Opii ut alibi videbimus, acetum refertur jure, nonne ergo minus recte in morbo quodam juvare statueretur illud Venenum, in quo verum illius juvat antidotum? Restant potentia & actu refrigerantia, ex quibus capiti Maniacorum epithemata parari jubent Practici celeberrimi. Acetum topico usu aliis addit

s) *de cognosc. & cur. Morbis I. p. 178. 179.* PISO. ^s) RIVERIVS ^t) aquam Nymph. cum salis prunellæ largæ & parvæ camphoræ dosi, itemque aquam rosarum cum sale saturni commendat. TIMAEVS ^u) aquam rosarum cum aceto & aliis, atque balsamum saturni, MEAD ^x) acetum rosaceum; aquam rosarum cum aceto rosarum & nitro HOFFMANNVS ^y) extollit. Sed placet etiam Practicis actu frigida aqua simplex, capiti applicanda, quæ nil æque prodesse jam CELSVS ^z) monuit, ARETÆO etiam probata; imo vero recentioribus ipsa nix, & aqua frigidissima in usum vocata est, quos laudatos videas apud SWIENTENIVM; ^a) singularemque plane artem habuerunt nonnulli, totum corpus immergere aquæ calidæ balneo, eodemque tempore frigidam capiti infundere; vel panno aqua frigida madido illud perfricare solerter, & diu, Celsi vestigia legentes, qui ex aqua calida & oleo balneum parabat, & capiti aquam frigidam infundebat. ^b) Quis vero non videt scopum omnium huiuscemodi medicationum? sane is nullus alius est, quam fervorem sanguinis extinguere, quam cavere raptum humorum ad caput, & vasa hujus roborare, ut eidem resistent, torrentemque eo excurrentem, in vasa totius corporis sub capite comiter invitare. Nonne vero ille, qui dum hoc omne multo labore molitur, tamen simul, forte balneum tepidum modo egresso, & frigida caput lavato, opium exhibet, sibi met ipsi, omnibusque suis intentioni-

tionibus quamvis id nolit, eodem tempore vere contramachinatur? Nimis quippe certum est, Opium calidam & prurientem indolem humoribus affricans specifica virtute eos ad caput congerere, & congestione omnia ejus vasa deducere, atque & hac ratione simul sua insita vi debilitare. Sed silentio præterire nequeo Lac asininum, quod summa blanditia, præ cæterorum animalium lacte præditum, Maniaco cum fero lactis, de omnibus opiatas tacens, commendat Benedictus SYLVATICVS. ^{c)} Neque is solus, sed ad hanc diem Medici summi magnificiunt lac cum aquis mineralibus, & serum lactis, in ejusmodi morbis fructus adhibitionis sæpius experti. An vero aliunde hi deduci possunt, quam quod omnes humores sic non diluantur saltem, & attenuentur, sed & superata omni irritante acrimonia, blandissimi & mitissimi reddantur. Quomodo vero virtuti lactis & feri lactis corresponderet Opium, acerrimis suis & fervidis quasi particulis humores in orgasmum conjiciens, & incendens.

c) Cent. I.
obs. 13.

Nondum vero omnia excussi, quæ Opium apud Maniacos plethoricos, vegetaque ætate homines dissuadent; arduum nempe adhuc aliquod momentum superest. Crebra docet Experientia, ^{d)} ignem amoris otio, lauta diæta & vino quandoque sustentatum, accedente denegata urentis libidinis extinctione, objectique, quod deperitur, frui-tione inhibita, perpetuis interim ideis in eodem uno defixis hærentibus, hunc morbum, qui dicente MEAD ^{e)} totus in vi imaginandi consistit, excludere, ægre tum expugnandum. Sed & pariter observationes docent, spermatis nimiam, sive in ipso congressu cum scæminis, sive per infomniorum ludibria effusionem Maniam interdum ingenerare. Atque inter alia signa quæ imminere affectum monstrant, etiam proclivitatem ad venerem majori solitam, & frequentes pollutiones nocturnas refert BOERHAAVIUS. ^{f)} At-

d) vide Sini-baldi Genean-thr. lib. IX.
Tract. II. c. 14.
Plateri obs.
p. 82. 83. &
Hoffm. Med.
Syst. Tom. IV.
Part. IV. c. 8.
p. 195. qui va-
rios Autores
allegat.
e) monit. med.
p. 47.

f) in Comment.
ad aph. 1120.

qua Juvenem a furore liberatum, licet in Melancholiam morbus abierit, omnibus aliis nil juvantibus, recenset RIG) in *Observ. communicatis obs. 32.* VERIVS; ^{g)} cujus tamen operationis omnino humanitati repugnantis pudere debet Medicum, monente PITCAR-
^{h)} *Elem. Med. lib. II. c. VI.* NIO, ^{h)} licet nonnulli ea se Maniacos sanitati restituisse gloriantur. Talibus Ægris omnibus egregie convenit nitrum largius datum, & intuitu morbi, in se considerati, & intuitu
ⁱ⁾ *lib. III. casu 52.* ejus causæ, quo remedio solo TIMÆVS ¹⁾ Ægrum salacissimum, & nil juvantibus præscriptis remediis, castrationem oblato pro munere tolutario equo, acriter petentem, sanavit. Convenit inquam nitrum, quo olim, ut Ioh. HVM-
^{k)} *Tr. de Arthritide. §. 19.* MELIVS ^{k)} refert, in Anglia elegantior sexus sibi veneris delicias ereptas indignabunda dolebat, ex quo VERVLAMIVS usum polychrestum hujus remedii deprædicaverat. Conveniunt porro acida, inter quæ succus citri mirifice ad feminis copiam minuendam, & orgasmum extinguendum confert. Hæc si ita sese habeant, quomodo Maniæ huic a spermatis turgescencia & pruriente indole enatæ, laudatis modo antaphrodisiacis arcendæ, levandæ, expugnandæ conferet aphrodisiacum Opium? Opium, quod studio devorant Populi orientales, ut de nocte adamatas puellas videant, quod, si ullum aliud remedium, æstrum venereum etiam segnioribus in Amoris palæstra, excitat, quod eviratis visis virilitatem ad tempus elargitur; atque senes adeo & morum castimonia pollentes nocturnis imaginibus delusos stragula sua polluere facit. Aut cessare debet Opium esse Opium, aut impossibile est, ut hujus generis Maniam non graviolem reddat, tantum abest ut sanet. En hujus rei idoneum documentum! ¹⁾ Homo 30. annorum per Amorem stultus, cogitatisque scrupulosis perpetuo agitato, sanus cæteroquin, singulis noctibus furiosus reddebatur, multumque negotii custodibus faceſſebat. Ut pacaret hunc impetum Cl. LORRY Medicus celebris Facultatis parisiensis dabat eidem potionem ex aquis pro refrigerantibus habitis, adji-

(N) *Journal Encyclopedique Tom. I. Part. II. p. 72. Paris. 1756.*

adjiciebat sal volatile C C., liquorem Anodynum, castoreum & syrupum nymph. Hujus usu æger eo perveniebat, ut per 3. horas dormiret. Sed addebat postea LORRY granum j. opii, insequente autem nocte furor ordinario multo erat vehementior. Altero die præscribebat grana ij. verum duplicato impetu redibat de nocte furor, dieque subsequente tranquillius equidem sed lassus & debilis erat æger, simulque subsultus tendinum observabantur per totum corpus. Nonne hic manifeste aphrodisiacus furor opio fuit exaltatus? nonne huic ægro potius profuissent cum nitro acida omnia? Sollicite igitur Medicus attendat necessum est, ut conveniens etiam omnibus pensitatis opium in medela habens, ab eo absteineat si spermatis orgasmus & occultus Amoris ignis occasionem dederit malo. Valde ego absûm, ut credam de furore uterino agenti BALLONIO,^{m)} Opium in furiosis his affectibus plurimum prodesse. Miror potius valde eundem non tantum litibus & cataplasmatibus sed & frontalibus Opium adjicientem, illi tamen locum non esse asserere, si corpus molliusculum sit, nisi vis ejus emendetur fl. lavend. nuce moschata, caryophyll. pulvere majoranæ, non autem croco, euphorbio, castoreo, quia hæc sint Καρηβαριὰ, quasi vero ipsum Opium tale non esset, imo vero castoreo & croco longe potentius Καρηβαριὸν.

§. X.

Hæc postquam hucusque deduxi, propriam jam apponere deberem in curatione Maniacorum experientiam, quæ tamen ut nil dissimilem, mea dum ipsis medebar in timorem conjecti culpa, illam non æquat, quam in aliorum morborum curatione acquisivi Medicinam faciens. Non equidem quod sibi factum HILDANVSⁿ⁾ recenset, eousque male mecum egerunt Maniaci, ut parum abfuerit, quin trucidatus essem, aut morsu partem digiti amissem; tamen postquam mox abrepto capillamento proprios capillos ruditer vellicarunt, mox sputa in faciem conjecerunt, mox

Mania sanabilis, sine Opio feliciter potest curari.

n) Cent. IV. obs. 9.

guttur comprimere moliti sunt, mox stricto ense me per-
 cuti fuere, mox minaci vultu cultellum in faciem conjicere
 tentarunt, mox S. Bibliis in folio caput percutere laborarunt
 Infanientes, cautius paulisper cum iis agere didici, & ut
 vera loquar, rarius memet arbitrio ipsorum permisi. Non
 tamen invitatus detrectare semper potui medelam, nunquam
 vero Opium his Ægris præscripsi, nihilominus in variis ca-
 sibus non omnino infelix. Bene memini Virginis nobilis
 plethoricæ, mensium emansione laborantis, Matremque
 nactæ, quæ violentæ affectuum tyrannidi antea semper sub-
 jecta atque meditabunda per aliquot hebdomades, violent-
 tas tandem manus sibi ipsi intulerat. Effecerat sine dubio
 hic tragicus casus, ut optima Virgo pudori & ærumnis animi
 indulgens & perpetuo contristata, ipsa desipere tandem &
 furere inciperet. Nil boni sperans ego, impetravi tamen
 adjutus consiliis alius Medici VSe, alvum laxantibus, nitro
 in omni potu largius dato, aqua succo citri & syrupis ho-
 ræorum imprægnata, emulsionibus, topicis refrigerantibus,
 clysmatibus, pediluviiis, ut penitus ad se rediret, etiam an-
 tequam menses erumperent, licet post aliquot annos in idem
 fere malum iterum incideret. Alio tempore diu talia con-
 sului Virgini alii nobili Maniacæ, quæ Opium antea ab alio
 Clarissimo Medico porrectum largiter assumerat sine fructu,
 sed nil effeci, namque mox garrula vigilare & furere per-
 gebat, mox quietior reddita & taciturna dejecto animo ti-
 midam ineptientem & fatuam semet exhibebat, felicior forte
 futura si Opium nunquam antea adsumsisset. Nullam fidu-
 ciam in hoc remedium pro Curatione Maniacorum locans,
 modeste me contradixisse Medico Amico recordor, cum ad
 ejusmodi Ægrum cum eodem vocarer, quem Ambitio &
 spretus Amor, quo in elegantem Puellam ferebatur, per-
 diderant. Allegabat mihi methodum Cl. HEVTE, neque
 tamen annuere poteram. Proponebam potius nitrata, aci-
 dulas & alia, quæ omnia utcunque adhibita vana erant.

Vidi

Vidi inter nostrates celebrem Mercatorem, qui animi viribus pollens ex multis laboribus in seram noctem extensis, ambitione, proclivitate in iracundiam, cursitationibus, vino-fitate, incidebat in Maniam. Hæc VSibus, purgationibus antiphlogisticis, selteranis, fructibus horæis, nitro largo frustra excepta febre accedente transibat in Phrenesin, in quam sine dubio certius & citius transiisset, si æger opio pastus fuisset. Id certum est, Maniam pessimam sæpe pati curationem plenariam, sine Opio, etiamsi aliquibus Practicis id tanti in medela aestimetur, ut prorsus nolint eodem carere, & haud posse carere credant. Sciscitans curiosius, didici hanc veritatem. Namque retulit mihi ordinarius Nosocomii nostri vratislaviensis omnium sanctorum Medicus, fidus testis, & agnatus meus, se ab anno 1729. usque ad 1756. fassasse Maniacos 89., VSibus iteratis ad lipothymiam, Vomitoriis, Purgantibus, aqua frigida multa, pro potu ordinario, addito semper nitro, largiore copia, Tincturis vitriolicis, sine omni Opio, quod curationis genus contra Cl. HEVTE solerter notari volo. Plures etiam Maniaci catenis ligati in *Ephem. Nat. Cur. Cent. I. obs. 84.* curati memorantur, crebro usu fl. antimonii cum sale ammoniaco ppt. in potu aquæ simplicis per intervalla exhibito nitro, radice hellebori & repetita VSe, adeoque sine Opio. Neque in apparatu remediorum ad Maniam, quem Chirurgis milites ruffos curaturis suppeditavit Cel. SCHREIBERVS, °) invenio Opium, sed saltem VSes, Purgantia, balnea, aquam glaciale, nitrum, acidulas, victum tenue, fructus horæos, imprimis cucumeres recentes sale conditos. Non debeo silentio præterire, in Nosocomio nostro Fratrum Misericordiæ, in quo olim medicinam cum laude fecit Cl. KLAVNIGIVS, ab ejus tempore usque ad præsens nulli Maniaco datum fuisse Opium, vel Opiatum aliquod pharmacum. Omnes tractantur emeticis, purgantibus, VSibus, diluentibus, nitro cum camphora, interdum cauteriis actualibus

o) Anweisung zur Erkenntniß und Cur der vornehmsten Krankheiten S. 531.

in vertice, quæ ferunt sine multo dolore & clamore. Atque his præfidiis multi sanantur.

§. XI.

*Quæ species
est Opium
ferat.*

Sed superest tamen adhuc, considerarique seorsim cum cura debet quædam Maniæ species, quæ si ulla alia, Opii usum fert, & sibi præ aliis deponit. Docet Experientia, sanissimis antea hominibus, in quorum nec stultis nec solidis partibus eminens vitium hærebāt, validos animi affectus iramque præcipue, quæ jam in se spectata grave delirium est, & subitaneum terrorem, Maniam interdum inducere. Tantoque magis hoc fit, quo sensibilius ipsis & mobilius nervosum Genus est, quare scæminis hystericis & puerperium ingressis (sub cujus præmordiis maxime, mira sæpe observatur ad motuum anomalias facilitas) si ira excandescent, aut terrore graviore percellantur, Mania subinde supervenit. In Puerperis perterrefactis equidem concurrere possunt suppressa lochia, & sanguinis valida repressio ad caput, non Maniam saltem, sed ipsam phrenitidem inducere apta. At maxime tamen motus nervosi fluidi turbatus, & ipsius sensorii communis inde enata adfectio præternaturalis, in his casibus accusari debet, cui nil æque feliciter medetur quam Opium, ut in aliis morbis, ab eadem hac causa prognatis, quod & suppressa lochia sæpe feliciter restituit. Neutiquam equidem exclusa volo alia remedia ab individualibus conditionibus flagitata, VSes, laxantia alvum, & alia æstui sanguinis iram insequenti, aut motui ejus ab exterioribus ad interiora represso, quem terror ciet, secundum artis leges debita. Videtur vero his optime jungi vel subjungi Opium posse. Scilicet affectus animi vehemens considerari debet tanquam nervis inhærens aliquis stimulus, qui evelli debet, si cito evulsio non possibilis, ut alio tempore, quando materialis stimulus tolli statim nequit, nervis tantisper inferendus est aliquis stupor, ut stimulum non sentiant. Dum ergo adhuc alta mente repostus manet, semel
natus,

natus, aut quandoque renovatus affectus, aliis agendis actis, expedit quandoque, Opio quod animum pacat, & somnum inducit, felicem ærumnarum & curarum oblivionem inducere, atque simul motus corporeos anomalos, ab animo male affecto pendentes, coercere. Interdum tamen etiam evulso morali stimulo, menteque remediis a ratione & religione petitis ad quietem reducta, nihilominus perdurant motus irregulares in machina corporea, nervorum nimis sensibilibus vitio, atque & tum nil æque juvamen adferre videtur, quam anodynum ex opio pharmacum. Hujus igitur Generis Mania, atque præcipue, quando adhuc recens est, vitiumque notabile sanguini ipsi & ejus motui nondum adfricavit, auscultare solet illi præcipue remedio, quod in nervos eorumque spiritus, inter reliqua omnia maximum imperium habet. Optime hoc ipsum monet præ aliis Practicis de GORTER, ^{p)} delirium aliquando pendere a spirituum motu, gravioribus animi passionibus turbato memorans, atque pro eo sedando sanguinis missionem & narcotica commendans. Certo respectu fidem huic asserto conciliare potest Casus apud YOUNGIVM, ^{q)} in antecedentibus jam adductus Fœminæ nobilis, quæ vsum rationis ob Mariti barbariem subito amiserat, una dosi 4. granorum Opii alto somno subsecuto, sanata. Trahi huc quoque posse mea sententia videtur Historia recensita a RIDLINO, ^{r)} ad quam non minus in antecedentibus jam provocavi, quamque Actis Erud. 1701. mense Jul. p. 314. insertam tanti habuit Ill. van SWIETEN, ut ex his eam pro comprobando Vsu Opii, etiam largiore apud Maniacos, adduceret. Maxime notari debet, Virginem RIDLINI, dum felici errore Opium ad scrupulum unum devoraverat, antea fuisse Melancholicam ex Animi affectu, qui concione sacra eidem motus fuerat, a nimis forte aspero Verbi divini interprete. Nollem ego faustum hunc fortuitæ, sed simul huic individuali casui, ex causæ suæ natura competentis sanationis effectum trahere ad

*p) Med. dogm.
p. 24.*

q) op. 23.

*r) lin. med.
anno 1700.
Mens. Dec.
obs. 12.*

s) *Monit.
med. p. 56.*

ad omnem Maniam, sine exceptione, vel & in casu idoneo, ubi animi affectus præcipue subesset, largis adeo, aut diu repetitis dosibus Opii pugnare. Auscultandum potius credo Illustri MEAD, ^{s)} In casibus nonnullis inquieti, ut in magnis animi terroribus, aut ubi per longam sollicitudinem vel tristitiam pervigilio fatigatus est æger, anodyna experiri non alienum est. Neque tamen diu in his persistendum.

t) *Med.
dogm. p. 97.*

u) *Quadrip.
Bot. p. 420.*

Antequam finiam, notem adhuc, ad Maniam unice nervosam, quali termino uti licebit, quadrare omnino Opium. Eapropter, ut docet de GORTER, ^{t)} id tum prodest, quando homo ob consensum nimis vividum cum aliis partibus, delirat, qui in nervis obtinet, dum dolor aliqujus partis adest, aut animi affectus totum nervosum Systema perturbat. Bene quoque scripserat Simon PAVLI ^{u)} *Opium decore præparatum in omnibus corporis doloribus, & ex iis natis vigiliis & deliriis, insigniter conducit.* Atque in similibus casibus, dolore nempe, & valido animi affectu præsentibus, unice delirantibus conducere Opium, laudatus modo de GORTER affirmat. Neque sine rationibus soniticis eum in hac sententia versari apparere potest ex omnibus, quæ ego accuratius alias omnes species contuitus, hucusque de hoc remedio, in se phantastico, Lectoribus meis proposui.

C A P V T III.

Morbi Mulierum

menstruatarum & gravidarum.

§. I.

*Fluxus Men-
strui doloro-
sus.*

Vt meo labori nil desit, subnectenda adhuc hætenus expositis mihi sunt nonnulla, morbos mulierum concernentia.

mentia. Atque primo loco considerari debet excretio illa, quæ Sexui sequiori propria est, fluxus Catameniorum. Ad hunc quomodo Opium sese habeat, vidimus Sect. II. in doctrina de Hæmorrhagiis, & speciatim de Hæmorrhagia ex Vtero, ubi quidem clarius exposui, minus recte Opium, quod vere emmenagoga virtute pollet, Mensium immodico fluxui opponi, licet toto die Practici ita agere soleant. Multo certe majori jure Opium destinaretur suppressioni Mensium, quia ratio & experientia loquitur, ejus virtutem menses moventem æque certam esse, ac Aloës, & Myrrhæ, aliorumque pellentium calidorum aromaticorum, & stimulantium. At cum præ dictis & aliis emmenagogis specificis, si sola consideretur eorum virtus sanguinem attenuans, rarefaciens, & movens, nil prærogativæ habeat Opium, hoc vero simul Ventriculum & intestina debilitet, alimentorum coctionem pessundet, ac alvum retardet, adeoque hac ratione ad Cacochymiam & Cachexiam, ad quam ducit Mensium Suppressio, viam faciliat, dum aloe & myrrha, cum volatilibus omnibus & aromaticis, contrarium præstant, magis conducit in curanda Mensium suppressione Opium missum facere, & emmenagoga stomacho simul & coctionibus amica præscribere.

In illo vero mensium vitio, quando hi difficulter & parcius, & cum gravibus doloribus erumpunt, pulcherrime se Opium gerit, id quod fusius jam exponi meretur. Dantur scilicet scemellæ, quibus textura partium nervosarum valde tenera est, & sensibilis, ac quibus fibræ omnes musculares mirum quantum irritabiles observantur. Hæ si simul sint plethoricæ, & vasa obtinuerint valde exilia, atque insuper forte osculorum, quæ in vaginæ & uteri superficiem hiant, sanguinemque transmittere debebant, paucitate laborent, non possunt non catameniorum periodo adventante, misera & tristia symptomata pati. Tanto verò magis hæc exacerbantur, si diætæ peccata circa hoc tempus commissæ

concurrent, maxime si pedes cum corpore reliquo frigori fuerint expositi, aut graviore terrore illud fuerit perculsum. Namque tum Orgasmo menstruo commotus sanguis, appellens ad loca uterina, tantum abest, ut placide vascula sibi cedentia transeat, & per ea excernatur, ut potius progredi viarum arctarum vitio prohibitus, diducat fibras, atque retroactus in nervearum membranarum villis, & intestinalibus maxime tunicis, horribiles crispationes dolorosas cieat, quæ per omnem syntaxin nervosam propagatæ clavum, vomitiones, angustias præcordiorum, colicam hysterica, concitant, atque si increverint, convulsionem adeo universales excludere possunt, & solent. In ejusmodi casibus, quorum faciem accuratius & ad vivum pictam invenire licet in *Historia Morborum Vratislaviensium*,^{a)} quam male adhibeantur Emmenagoga omnia, licet specifica habita, vix dici potest, id quod Cl. Autores animadvertere haud neglexerunt. Bene memini me Novitium adhuc Medicinæ Doctorem, consultum a Fœmina tenerioris habitus corporis, commisisse Medelam VSi in pede, pediluvii, felteranis cum lacte, clysmatibus emollientibus, nitratis, & infuso chamomillæ. Sed hæc omnia non impediabant, quo minus semper ingruente menstrua periodo, vehementissimis abdominis doloribus corripere, sub quibus sanguis aliquando saltem parcissima quantitate, fereque tantum ad guttas aliquot exercebatur. Vocabatur in Consilium Medicus aliquis Veteranus Praxi amplissima clarus. Is infusum millefolii pilulasque becherianas addito extracto millefolii & chamom., borrace, visco querno & gummi galbano mane sumendas, a meridie vero Elixir uterinum Wedelii, cum Ess. succin. millefolii & cascarillæ remixtum laudabat. Sed horum usui insignis æstus, anxietas, dolor pressorius in lumbis, inguinibus, artubus inferioribus, clavus, cordis palpitatio, conatus hæmorrhoidales, & hæmorrhagia narium levis, cruciatibus abdominalibus simul præfracte perdurantibus succedebat.

Videns

a) Anno 1701.
p. 39.

Videns igitur omnia pellentia irrita & noxia esse, nisi via sint satis patulæ, utcunque mitigatis præsentibus malis VSe in pede, versus novum periodum balneum adhibendum fore edicebat. Optime jam tunc discebam veritatem eorum, quæ scripsit Fidissimus Præceptor HOFFMANNVS. ^{b)} *Si adsit fibrarum Vteri strictura, & vasorum angustia, frustra & cum damno propinari pellentia, coacto enim in celere motum & ebullitionem sanguine, majorem adhuc vasorum coarctatorum obstructionem & infarctum, sanguinisque ad partes nerveas nobiliores regurgitationem, spasmodum & convulsionum sæpe procreatricem subsequi.* Sane qui justam Mensium talium dolorificorum ætiologiam mente tenet, facile perspiciet, post ea, quæ sanguinem, quantum fieri potest, attenuant, & meabilem reddunt, dum sæpe appulsus ejus ad loca uterina haud deficit, sed satis vegetus est, in stricturarum & spasmodum, quibus fibræ laborant relaxatione procuranda, viisque ita patulis reddendis, palmarium curationis momentum situm esse. Magnis eapropter laudibus a Practicis celebribus afficiuntur balnea, fomenta, & cataplasmata emollientia, abdomini pubique, & ante fluxum & eo incipiente applicita, atque non minus clysmata talia, quibus omnibus & HOFFMANNVS multum defert, salia varii generis, & fontes soterios salibus prægnantes, simul pro fluxilitate humorum impetranda, commendans. Atque ejusmodi commemoratis relaxantibus externis præfidiis, etiam junguntur relaxantia interna, inter quæ vel tepida aqua multum boni præstat, maxime speciebus emollientibus infusa. Magna vero emulsivorum & oleosorum hic deprehenditur efficacia; etenim in fœminis versus mensium tempus adeo violentis doloribus, ac si parturirent correptis, nil excellentius invenit HAMILTON, ^{c)} quam amygdalarum vel lini oleum recens cum syrupo Violarum, largiore copia per aliquot menses vesperi exhibitum. Dedi hoc remedium ejus vestigiis insistens sæpius, cum fructu, aliquando

*b) Diff. de
ignorata Vte-
ri structura
Ec. §. 9. & 10.*

*c) vide Allen
Abregé de
toute la Mé-
decine prati-
que Tom. II.
p. 390.*

- d) *Eteodr. p. 646. & alibi.* vero etiam LENTILIVM ^{d)} secutus, addidi oleo amygdalarum Tincturam Succini, modica dosi, atque syrupum Artemisiæ vel alium ex herba quadam uterina paratum. Dolui tamen non raro insufficientem effectum, quem multo præstantiorem observavi, ubi relaxantia & antispasmodica emmenagogis jungenda esse videns, cum his remiscui antispasmodicorum summum, Opium. Satis quippe gnarus eram, frustra clamare contra ejus usum mensium tempore locum habentem, illos, qui antispasmodicæ junctam emmenagogam ejus Virtutem ignorant, gratisque eapropter inhibitionem & retentionem fluxuri sanguinis ab eo metuunt. Memorari cum cura merentur, quæ huc egregie spectantia habet, alibi interdum circa dextrum usum, quem nimis extendit, hallucinatus HEQVETVS. ^{e)} Is quæstionem movet, an durante evacuatione quadam naturali, si adfuerint symptomata Opium poscentia, hoc exhibere queat, non obstante præsentia fluxus. Respondet, si hæc evacuatio fiat extra periodi tempus, & hoc antevertat, illam non esse naturalem, ideoque ceu symptomaticam non prohibere usum indicati remedii sedantis. Quin si talis evacuatio etiam eveniat justo tempore, eam tamen non interdicare usui Opii, si dolorosa affectio concurrat, quia Opium saltem moderetur excessum virtutis systalticæ, non vero infringat naturalem systalsin, quia in ea tollat, quod morbosum est, linquat vero id, quod sanitas requirit, adeoque excretionem ipsam non turbet. Eapropter constantis observationis esse asserit, in Colicis convulsivis hysteris & aliis affectibus spasmodicis Fœmellis exhibitum cum aqua Cinamomi Opium, non interrompere mensium fluxum naturalem, sed sæpe eum revocare & restituere, quando doloris enormitas & spasmodum vehementia eum interruptit & supprimit. Eapropter etiam alibi ^{f)} jam docuerat, Opium mixtum cum aloë & marte movere menses, spasmos obstructionem cientes solvendo, & occlusa excretoria vasa referando. Nunquam me
- pœni-

prænituit hujus connubii, quod Opium cum emmenagogis
 mire jussi, quoties eo opus fuit, Duces præstantissimos du-
 dum secutum. In menstribus difficillimis, & cum gravissi-
 mis Symptomatibus complicatis, ad dolorem sedandum the-
 riacæ aut michridatii drachmam unam commendavit RODE-
 RICVS A CASTRO.^{g)} HORSTIVS^{h)} in mensium fluxu
 difficili & dolorifico, balneum & rob ebuli, cum theriaca,
 & castoreo fuasit. Laudatus modo LENTILIVSⁱ⁾ in men-
 sibus dolorificis Misturam ex aqua melissæ, zedoariæ, Tinct.
 Aurant., sale volatili, & Essentia anodyna, cum syr. fl.
 chamom. sibi familiarem esse dicit periodo adventante su-
 mendam, donec sopiantur dolores, & fluxus sit satis copio-
 sus. Amavit quoque combinationem emenagogorum cum
 opiatīs ETTMÜLLERVS, nosterque olim Celeb. de HEL-
 WIG præcipuus Autor *Historiæ Morborum Vratislaviensium*
 tanti habitæ Illustr. de HALLER, ut denuo imprimi eam
 fecerit, & sua Præfatione exornarit, Elixir uterinum We-
 delii cum laudano liquido porrigere solebat, cui ego luben-
 tius Elix. aperitivum Clauderi, ob lixiviosum menstruum
 addito laudano, substituere sæpius consultum duxi. Quan-
 doque etiam ubi temperies Aegræ & pulsus fortior calido-
 rum usum vetabant, Emulsionem oleosam cum nitro &
 opio egregios edidisse effectus gavissus sum. Recte nimi-
 rum de Opio pronunciavit, Cl. GEOFFROY^{k)} quod mu-
 liebrium menstruum, a fibrarum erethismo & convulsio-
 ne suppressorum fluxum juvet. Atque Anodyna mensibus
 ex crispatione solidorum suppressis egregie opitulari etiam
 edixit de GORTER,^{l)} qui frustra fortissimis emmenago-
 gis tentantur.

g) de Morb.
 Mulierum
 Part. II. lib.
 I. c. 7.

h) Observatio-
 num lib. I. de
 morbis mulie-
 rum obs. 5.

i) Eteodr. p.
 597.

k) Mat. Med.
 Tom. II. p. 692.

l) Comp. Med.
 p. 148. §. 26.

§. II.

Jam quando naturales Menses sua dote juvat, quando
 nimis eapropter non convenit, quando ob spasmos & do-
 lores retentis & cohibitis sæpe feliciter medetur Opium, fu-
 sius indagare operæ pretium erit, si ne Foemellis gravidis

Opium an gra-
 vidis conse-
 rat?

conveniens remedium, an minus. In genere sine habito aliquo respectu, ad morbum singularem ipsi familiarem, si consideretur Graviditas, sponte credo ex dictis innotescit, Opium eidem non adeo bene congruere, tantoque minus quo recentior eadem est, & quo magis Plethora eminens observatur. Nimirum cum plerumque evacuationes sanguinis suetae per uterum statim cessent, ex quo gravis facta est Mulier, (licet interdum primis mensibus adhuc statis periodis ingruant) illaque adeo aut prorsus non arte movendae, aut si gravidæ sceminae parcius, & ex vaginæ vasis justo tempore prorumpant, aucto impetu circuli ad Uterum qui ad vasa, hunc & placentam sibi jungentia, infeliciter excurrere posset, nequaquam stimulo quodam juvandæ sint, facile sequitur, emmenagogum Opium ex hac consideratione gravidis haud convenire. Eadem nempe ratione, ut peccaret Medicus, Aloë, & Myrrham, & Crocum, & alia hujus classis gravidæ porrigens, ita & sine dubio peccaret, Opium nimis facilis præscribens, nisi peculiaris indicatio, nullo alio remedio obtinenda, usum ejus proposcerit. Verum & intuitu Foetus, ad quem omnia remedia quæ Mater assumsit, tandem etiam, licet ob sui distributionem per totum maternum corpus, minori copia pertingunt, non adeo innocens & securus gravidis est Usus Opii. In sequentibus quippe, quando de Morbis Infantum acturus sum, evidenter demonstratum dabo, illud his ob tenellam Ætatem minus proficuum, quin damnosum sæpe esse remedium; igitur illud fœtibus tenerrimis & immaturis, tanto minus adiaphorum esse posse, evictum reddi debet. Operose demonstrare nititur, qui panchrestam Opii Virtutem deprædicat HEQVETVS,^{m)} ejus a gravisda deglutiti vim ad fœtum non pervenire, quod ipsum tamen negari omnino nequit, si saltem consideretur, fœtum partem corporis materni haberi debere, & toties in non gravidis vim Opii ad Uterum excurrere, in quo nunc fœtus asservatur, & nutri-

m) p. 307. seq.

tur.

tur. Tacite ergo largiri videtur hoc remedii Genus Fœtui minus commodum esse.

§. III.

Quanquam vero quæ hætenus edisserui, prudentibus obiter habenda videri nequeant, dum minimum circumspexitum usum Opii apud gravidas esse debere, liquido commonstrant, cœcumque impetum Medici Opium depereuntis coërcere apta sunt; certum tamen etiam est, esse Morbos quosdam Gravidarum, qui deliniri & tolli sine Opio vix possunt, quique adeo castum ejus Usus urgent. Atque de his paulo accuratius nunc agendum erit.

*Gravidarum
Nausea &
Vomitus*

Initium facio a Nausea, Vomituritione & Vomitu ipso, quæ mala vel leviores vel graviorem faucium, Oesophagi, Ventriculi, convulsionem involvunt, diaphragma ipsum, & musculos abdominis in consensum rapiunt, ubi ad Vomitus usque Nausea assurgit. Hæc levior vel violentior convulsio causam præcipuam apud gravidas agnoscit sanguinem menstruum retentum, qui regurgitans ad ventriculum, vasa ejus diducendo, nervos premit, atque irritat. Atque ab hac causa enata gravidarum Nausea & Vomitus, uti calida omnia & aromatica apta alioquin mali utriusque remedia neutiquam fert, sed potius ab iis exacerbatur, ita quoque Opium calefaciens, & plethoricum sanguinem rarefaciens omnino excludit, ac præcipue VSi plethoram minuendi, ut alia ab eadem radice pendentia gravidarum incommoda auscultat. Sane immoderatiorem Vomitus, primis mensibus Plethoricas gravidas affligentem per spirituosa, stomachica, adstringentia, Opiata curam minime recipere, sed iteratas Vses, & quietem corporis, animique, poscere optime scripsit HOFFMANNVSⁿ⁾ profususque simul est, se si is abortum minaretur, potu aquæ frigidæ plus præstitisse, quam aliis remediis. Quando vero frigida aqua, quando porro per experientiam blanda acida, succus citri, spiritus acidi dulcificati, tincturæ vitriolicæ, adeo

*n) Med. Syst.
Tom. IV. Part.
III. Sect. II. c.
VI. p. 510.*

adeo hic conferunt, quæ condensando fluida, & calorem ac rarefactionem inhibendo agunt, quomodo conferre posset Opium, quod prorsus contrarium præstat, causamque morbi vere juvat, dum ejus effectui moderando destinatur?

Verum enim vero, dantur tamen etiam scemellæ, quibus protinus ubi conceperant, insuperabilis nausea multa tædia parit, in vomitum sæpe erumpens, quæ quia tunc notabilis plethora nondum enata est, menstrui orgasmi periodo ne quidem prima vice superata, ab alia omnino causa oriri debere videtur. Descripsit BOERHAAVIUS^o) nauseam & vomitum, orientem ab inordinato liquidi nervosi motu, undecunque excitato; quanquam vero hanc speciem ad gravidarum nauseam & Vomitum præcise non traxerit, puto tamen hæc mala statim primis diebus & septimanis, post conceptionem evenientia, ex eodem fonte oriri. Namque sine dubio Auræ feminalis energia fibrarum Uteri motum mutat, atque tum ob nervorum uterinorum cum nervis Ventriculi consensum, convulsivi quippiam huic Visceri communicatur, quin ipsa Uteri incipiens dilatatio per consensum nervorum ventriculum afficere potest, meritoque Cl. MAURICEAU^p) nauseam & Vomitionem inter initia graviditatis oborientem ab hac potissimum causa deducendam esse judicat. Atque in tali nausea & Vomitione, vere hysterica, a solo motuum vitio pendente, pulchre sese omnino gerit Opium, parca dosi, cum pauxillo aquæ Cinnamomi, Vini rhenani, vel syrupo limoniorum deglutitum, vel in paucis laudani liquidi guttulis liquori anodyno, vel spiritui Qi dulce adjectum, quale remedii genus in mea Praxi a multis annis elegans & proficuum reperi. Vidi deinceps cum voluptate Cl. YOUNG^q) non sine discrimine in omni gravidarum Nausea & Vomitu, quod SYLVIO^r) & multis aliis Practicis solemne est, Opiata laudare, sed optima certe & in re ipsa fundata limitatione id modo commendare, modo dissuadere. Egregie seorsim considerat Vomi-

o) aph. 642.
655.

p) des Maladies des femmes grosses p. 125.

q) c. X.

r) Prax. lib. III. c. VI. §. 127. 128.

Vomitum post conceptionem, ab inexplicabili mutatione Uteri, nervosum systema, ignota nobis ratione afficiente, minusque a saburra in Ventriculo collecta pendentem, quem cum Vomitu navigantium comparat, huicque laudanum ad gt. 5. ex Aqua Menthæ, Cinam. Vinoque rubro cum Aromatibus, destinat. Atque hanc speciem distinguit ab illa Ventriculi convulsione, quæ confirmata graviditate, a cessatione Mensium, vasorum plenitudine orgasmoque & calore excluditur. Huic cum adeo bene conveniat VS. & diæta refrigerans, omnino Opium non convenire posse, asserit; atque simul ingenuus confitetur, se olim methodo ordinaria hoc remedium promiscue exhibentem, gravidæ, quæ per aliquot menses mane quotidie vomebat, Opio ipso morbo pejore, omnia mala deteriora reddidisse, quæ misso eodem VSe & parca diæta statim levabantur. Nollem tamen, quamquam hoc discrimen inter Vomitum Gravidarum a solo vitio nervorum, & a plethora æstuque sanguinis in Artis exercitiis utilissimum habeam, regulam inde stabilire, nulli earum Vomitioni nisi illi, quæ sub imprægnationis initium molesta est, Opium adferre opem aptum haberi. Lego in *Miscell. Nat. Cur.* ^{s)} observationem, quæ inscribitur *Usus Opii & Clysterum in gravidarum affectibus spasmodicis innoxius.* Habetur ibi Fœmina, quæ dum gravida erat, semper inter varia mala hysterico-convulsiva, Vomitu enormi, nausea, anxietatibus &c. vexabatur. Medicus ex auctoritate ETTMÜLLERI volebat exhibere opiatum. Cum vero tertia vice gravida ob hæc mala, fœtum immaturum circa mensis octavi initium edidisset, ac omnia iterum recurrerent, cum quarta vice esset gravida, laudanum aliquod hystericum cum fructu porrexit Cl. WESTPHALVS. Eadem mala quoque, bis adhuc gravidæ iterum molesta, & minacia, eodem remedio feliciter domavit. Studiose omnino expendendum est, sintne spasmi hysterici Plethora complicati, tum enim duplex medela requiritur, VSique &

s) *Dec. III.*
Mo. V. & VI.
obs. 285.

refrigerantibus, Opium, etiam absolutis aliquot graviditatis mensibus, subungi potest. Sed & circa hujus finem, quando increscente indies fœtu & largius nutrimentum sibi deposcente, Plethora non adeo vrgere solet, ataxia spirituum, & solum motuum vitium subesse potest, ut in Casu allegato, atque hac rerum facie existente opium unice indicatum rectissime in usum vocatur.

Quando vero moles uteri auctior abdomine contenta premens & tendens, & sursum urgens Ventriculi fibras motrices sollicitando Vomitus ciet, tunc vanum erit porrexisse Opium, sola quippe moderatissima diætâ malum valet mitigare. Pessime quoque agitur cum gravidis, si iis propter ingluviem nauseantibus & vomentibus Opium exhibetur, sordesque quæ ejiciendæ erant, in damna earum, & fœtum, in corpore sedem figere jubentur.

§. IV.

Diarrhœæ

Accidunt vero etiam gravidis nonnunquam diarrhœæ, & dysenteria, quæ licet graviditatis morbi proprii haud sint, tamen præsentē hac, peculiarem attentionem in curatione merentur. Scripsit HIPPOCRATES, ^{t)} *Mulieri in Utero gerenti, si alvus multum fluxerit, periculum est, ne abortiat.* Adeoque multa cum prudentia hoc periculum prævertere Medicus debet. Equidem non negari potest, si peccatis diæteticis collectæ fuerint sordes, in alimentorum canali, aut naturæ beneficio sanguinis quisquiliæ ad intestina deponantur, exclusionem earum quandoque Matri & fœtui potius juvaminis esse solere, sibi quoque adeo aliquantisper permittendam talem diarrhœam, non præpostere inhibendam esse. Singulis mensibus recurrentem profusorem diarrhœam, gravidæ utilem fuisse, narrant *Acta Naturæ Curiosorum.* ^{u)} Diarrhœam quoque prægnanti innoxiam, HAGENDORNIUS ^{x)} habet inter alios Observatores, suppreffique intempestive ejusmodi fluxus alvini apud gravidas, pessimas sequelas passim legere est. ^{y)} Male ergo

^{u)} Dec. II.
Ao. V. obs. 149.

^{x)} Cent. II.
bist. 97.

^{y)} vide Beschreibung
der Naturgesch.
te XXV. Ver.
sach p. 192.

agitur

agit Medicus sine discrimine omnes diarrhœas gravidis sup-
primere moliens, five opio, five adstringentibus hoc fine
potiturus utatur. Expedi potius, ea omnia ponderare so-
lenter, quæ sect. III. capite de diarrhœa huc facientia fufius
exposui. Verum ubi gravidæ alvus multum & diu fluxe-
rit, atque post recrementa quæ sanitati oneri futura erant,
fatis eliminata, laudabiles humores emunguntur, ipsaque
digestio dejectionibus perdurantibus ægrius succedit, aut
alimenta ipsa indigesta excernuntur, periculum omnino est,
ne nutritio fœtus pereat, ipsiusque parvula Vita extingua-
tur, quare tum de sistendo fluxu Medicus protinus cogitare
debet, illa methodo, & sub illis conditionibus, quas in su-
perioribus indicavi. Namque aliter verendum erit, ne gra-
vidis idem fatum accadat, ac illi cujus AMATVS LVSITA-
NVS^{z)} mentionem facit, quæ sexto mense orta dejectione,
etiamsi ipsa convaluerit, partum tamen perdidit. Vix quippe
omnibus eadem expectanda felicitas, quam experta est
Uxor cujusdam Consulis apud PLATERVM,^{a)} quæ gra-
vida a duobus mensibus post superatam febrem, fere inte-
grum mensem singulis sæpe horis decies vel duodecies de-
jecit, nec tamen abortivit, sed convalescens tempore de-
centi puerum enixa est vividum, quem ipse PLATERVS
ex sacro fonte excepit. Maxime autem finem faciendum
diarrhœæ volunt complicata tormina, causâ eorum antea &
eliminata & impugnata, dum illa facile ante tempus fœtum
ex materno ergastulo ejicere queunt. Sed plane summam
attentionem flagitat intestini recti Utero vicini, dum diarr-
hœa urget, repetitus egerendi conatus, atque in dysenteria
ejus comes perpetuus, molestissimus tenesmus, qui si Mu-
lieri prægnanti superveniat, abortire facit,^{b)} dum motu
convulsivo fibrarum muscularium intestini recti, ipse Ute-
rus ita irritatur, ut id quod continet, a se avellat & protru-
dat. Huic ergo tenesmo mature obex ponendus est, quo-
ties apud gravidas fluxu alvino laborantes observatur, cum

^{z)} Cent. II.
curat. 51.

^{a)} Observat.
lib. III. p. 837.

^{b)} Hipp. I. VII.
aph. 27.

musculos abdominis in convulsivum motum sine voluntatis imperio abripiat, animæque tetentionem, ac diaphragmatis majorem actionem in abdominis viscera cieat, atque paucis, vere parturire faciat. Quanquam vero motus hi omnes, uteri tandem convulsionem in Fœmellis post se trahentes, causæ irritantis ablatione, ac obliuione intestini muco suo naturali exuti & excoriati per injectiones oleosas, & mucilaginosas, oppugnari præcipue debeant, juvat tamen sæpe, & necessum est eos ipsos sopire, id quod si paulo vehementiores & pertinaciores fuerint, sæpe vix aliter, quam Opii exhibitione succedit. Ego diarrhœis gravidarum a mala Victus ratione & refrigeratione corporis abortis, torminibusque stipatis, rheo & clysmatibus oleosis mederi laborans, maxime si primis mensibus obuenirent, mature confugi ad Opiata, ne motus excussorii ad Uterum serperent, lubentiusque pace quadam impetrata, accedendum iterum altera die ad rheum, quam differendum esse sedantis pharmaci usum reputavi. Multo autem adhuc majori opera, cito occurrendum esse duxi dysenterico tenesmo, felicisque alicujus medelæ specimen multa cum voluptate hic in animum revoco. Laborabat Illustris quædam Berolino ad nos delata Comitissa dysenteria gravi, interque dolorosas intestinorum afflictiones, perpetuo egerendi stimulo vexabatur, qui eidem ipsi multum timoris incutiebat, cum tertius graviditatis mensis volveretur, ac ille præcise terminus instaret, quo antea gravida abortum perpessa fuerat. Faciebat ipsi Medicinam Medicus. conterraneus Vratislaviæ commoratus, cujus suasu Misturam ex Essentia Pareiræ bravæ, Millefolii & cascarillæ aliquoties per diem sumebat, atque jusculi avenacei poculum interdum forbillabat. Vocabar tandem malo mitigari renuente, cum ille aliis negotiis detineretur, offendebarum Amicam quandam Ægræ, aliam Comitem, Cl. Stahlîi remedia valde in deliciis habentem, quæ imperiosius a me poscebat, ut pilulas ejus præscriberem, quas ipse ut refere-

referebat, magni faceret, in dysenteriarum curatione. Id quidem me neutiquam latebat, at cum in præfenti casu eas indicatum pharmacum habere nequirem, illa vero instaret, & usum urgeret, deprecabar omnem Curationem, nisi abessent, meisque consiliis solis locus daretur. Pollicebatur Ægra serio se mihi unice auscultaturam, igitur præscripto clymate ex contuso semine lini cum lacte cocto, huicque adjectis Vitello Ovi, & olei larga copia, Emulsionem ex oleo amygd. dulcium cum vitello ovi subacto exhibebam, ac singulis 4. horis laud. liquid. Sydenh. interponebam, juscula tenuia avenacea vel & lac cum infuso Théé simul commendans. His remediis symptomata brevi feliciter mitigabantur, morbusque duorum dierum spatio de sua vehementia multum remittebat, ac declinato sic abortus periculo, postea justo tempore exoptatus partus sequebatur.

§. V.

Nolo sicca pede transire Gravidarum tussin, cum & *Tussis* hæc sæpe sopiri cupiat, antequam violenta totius corporis concussione, præmaturæ fœtus exclusioni occasionem præbeat. Potest hæc causas communes habere cum aliorum hominum tussibus, in gravidis vero frequenter a sanguine plethorico bronchiales cellulas irritante, excluditur. Princeps ergo in ejusmodi casu remedium est VS. & mannatum pharmacum humores a pectore revellens, vellicantemque horum acrimoniam demulcens. Vtrumque remedium cum levamine Fœminæ 4. mense Gravidæ exhibuit HOFFMAN-
NVS. °) Illi si cedere tussis detrectet, atque etiam diætæ *c) Med. Syff. Tom. IV. Part. III. p. 417.* molliissimæ, & emulsivis oleosis remediis recuset auscultare, utrumque diaphragmatis & musculorum abdominalium alterna commotione concutiens placentæ avulsionem minetur, nullum remedium superest, quam Opium, quod in pilulis de styrace exhibitum quietem elargitur, & abortio-
nis periculum arcet. Vidi tamen & has cum aliis Opiatis, licet sat largiter, incassum exhibitas spectabilis apud nos

Mercatoris, Amici mei beate defuncti, Vxori, quæ mox facta conceptione tussire incipiebat, neque desinebat ante partum, iterumque, & tertium Gravida, idem incommodum fat grave per 9. solidos menses patiebatur. Accusavi peculiarem & individualement nervorum Vteri cum diaphragmaticis consensum, namque Matricis moles omnia contenta abdominis ad pectus urgens, sursumque magis quam extrorsum premens, ac non raro Gravidis molestissimas tusses inducens, mechanicaque sua agendi ratione omnia pharmaca eludens, primis minimum mensibus culpam sustinere haud poterat.

Cæteros Morbos Gravidarum, deficientem & depravatum appetitum, Animi deliquia, Odontalgiam & Cephalalgiam, Vertiginem, Cardialgiam, dolorem Mammarum, lumborum, inguinum, artuum, difficultatem spirandi, horumque malorum omnium unam Originem plethoram contuitus facile mecum rerum gnaros convictos fore censeo, plurimum ad eorum medelam VSem, nihil autem Opium facere. Neque etiam Gravidarum morbos a mole Vteri partes vicinas quaquaversum comprimente, mingendi vitia, obstructions alvi, hæmorrhoides, varices, pedum cedemata, tantillum levare potest Opium.

§. VI.

Abortus.

Restat autem adhuc nullis morbis prægressis debitus, sed ex propriis causis nascens Abortus, cui aliis remediis sociatum Opium interdum obicem ponere aptum observatur. Notum suppono ex pathologicis, Abortum involvere Convulsionem Vteri, avulsionem placenta partialem vel totalem ab Vtero, hæmorrhagiam uterinam, primo leniorem deinde copiosiore, sub qua inter vehementes dorsi & abdominis dolores, versus inguina & pubem vergentes, Embryo excluditur. Suppono porro, constare per experientiam, plurimos Abortus, sine causa violenta externa indutos, fieri, quando Menses tertia vice evenire debuissent, si nulla

nulla adfuiſſet Graviditas, cauſamque tum habere ſolam Plethoram vteri, nondum abſumendam in incrementum parvuli fœtus, vaſa quibus chorii ſuperficies Vtero eſt contigua nimis replentem, diducentem, & dehifcere facientem. Revoco præterea Lectoribus in memoriam, Abortum ſemper ſupponere præexiſtentem diſpoſitionem in corpore fœminæ gravidæ, quæ fere fundatur in vaſorum uterinorum debilitate & laxitate, qua jam antea Menſium fluxui largiori patebant; inque Generis nervoſi mobilitate & ſenſibilitate, ac fabrica corporis totius teneriore. Vitia conformationis corporeæ taceo. Ex his præmiſſis conficitur, ad præſervandum Abortum, præter Vitæ regimen nil eſſe convenientius, quam VSem verſus terminum tertii menſis Graviditatis inſtitutam; atque ne factus denuo ingruat, roborantium, præcipue Corticis peruviani, & martialium ſat diuturnum ante novam imprægnationem uſum, primas tenere. Egregias cautelas huc facientes ſuppeditat Ill. WERLHOFFVS,^{d)} quas exacte obſervaviſſe multum intererit. Iam vero

quæſtio naſcitur practica, an dum ſpasmis & doloribus ſtipatus ingruit & abſolvitur abortus, is declinari Opio antiſpasmodicorum ſummo queat, hocque pharmacum par eidem averruncando debeat haberi. Atque id ipſum affirmant Practicorum celebrium haud pauci, tacentibus licet aliis, & non niſi in adſtringentibus cum SYDENHAMO^{e)}

& LENTILIO,^{f)} quæ hæmorrhagiæ ſpasmis ſociatæ deſtinantur, perperam fiduciam omnem reponentibus. Opiatorum interim diſertis verbis mentionem injicit RIVERRVS,^{g)} clyſma ex vino & oleo, in quo Philonii 3ij diſſolutæ fuerunt, aut etiam narcotica per os, in minore doſi, ad frænandum flatuum & humorum impetum, ut in colico dolore, laudans. Ita quoque quamvis ab ETTMÜLLERO Opiata Gravidis non porrigenda dicantur, in Nat. Cur.

Miſc.^{h)} tamen docetur, urgentibus ſpasmis histericis, cum fructu laudanum pro declinando abortu exhiberi. In iisdem

d) *Obſerv. de febribus.* p. 300. *Nota o.*

e) p. 538.
f) *in eteodr. & iatromn.*

g) *lib. XV.* c. 17.

h) *Dec. III. Ao. V. & VI.* obſ. 285.

Ephe-

i) *Cent. IX.*
obs. 57.

k) *aph. 1307.*

l) *Misc. Nat.*
Cur. Cent. IX
& X. p. 312.
m) *Operum*
p. 869.

Ephemeridibus,ⁱ⁾ omnibus aliis remediis equidem castoreum ex multiplici experientia præfert FISCHEVS, addit tamen ejus Essentiæ, Essentiam opiatam theriacalem cum oleo cinam., atque hoc pharmaco se sæpius abortum declinasse affirmat. Tandem Vir summus BOERHAAVIUS^{k)} inter remedia abortus, post quietem, & VSem, etiam adstringentia & opiatam refert, & in materia medica adstringentem & opiatam potionem habet. Noster quoque Celeb. de HELWICH^{l)} pulveres antispasmodicos cum speciebus de hyacintho, nitro, ac tantillo MP. de Cynoglossa laudavit, quam adeo omnes STAHLII sectatores cum NENTERO^{m)} nitro nuptam Abortui metuendo opponunt. Quamvis vero omnino Opio magna vis sit, ad declinandam præmaturam embryonis exclusionem; non tamen indiscriminatim, sed sub certis saltem conditionibus id juvare potest; sub aliis autem imprudenter porrectum multum nocementi adfert. Contingit Abortus ob avulsionem placentæ ab Vtero, quam subsequitur levior, graviorque hæmorrhagia. Antequam itaque vocatus Medicus mederi incipiat Gravidæ abortum metuenti, cogitandum est, an avulsio adhuc instet, an jam facta sit; atque an sanguis profluens avulsionem jam factam indigitet, an minus. Quodsi igitur cruor floridus magna copia intra breve tempus sub doloribus intensissimis prorumpat, & grumos adeo secum vehat, orificiumque uteri exploratum deprehendatur laxatum, certissime scimus placentam ab Vtero secessisse, abortumque esse inevitabilem, dum illius cum hoc coalitio extra omnem artis potentiam locata est. Juvat tum potius missam facere omnem inane operam, pro declinatione Abortus, & manu quancyus promovere fœtus exclusionem, nullis etiam doloribus præsentibus, qui viribus cum sanguine exhaustis fatiscunt, & cessant; ne Mater cum fœtu pereat, qua de re consulendi Artis obstetriciæ Magistri, imprimis MAURICEAU, & elegantissima BOHNII dissertatio de Abortu salubri, tum &

BOER-

BOERHAAVIVS ⁿ⁾ expensis etiam iis, quæ de limitanda hac arte habet Cl. PASTA. ^{o)} Nil vero in hisce casibus foret damnosius, quam ut cum adstringentibus, pro minuenda hæmorrhagia forte præscriptis, Opiata porrigerentur, quicquid Autores dicant, quia nullam hæmorrhagiam directe sistunt, sed potius augent. In hac vero abortiva, prorsus otiosa, placentam semi-avulsam uterum irritantem, vasorumque conniventiam impredientem, sine cujus cum foetu exclusione sanguis ex his prorumpere non cessat, & ob vires exhaustas nocentissima futura essent. Longe vero aliter se res habet, quando in Gravida, quocunque Gestationis tempore dolores in lumbis & osse sacro versus pubem vergentes, cum extremorum frigore torminibusque Ventris, paucis veri conatus ad abortiendum adsunt, nullo adhuc sanguine sese manifestante; aut quando fluxus sanguinis parvus est, & placidus, ex vaginæ ostioli saltem erumpens, orificio uteri exacte adhuc clauso. Hic certe antequam spasmodorum ferocia, & affluxu sanguinis ad uterum sensim aucto, solvatur vasculorum placentæ & Vteri communio, & tum abortus periculum indeclinabile reddatur, post quietem summam injunctam, post VSem administratam (qua hæmorrhagia abortus prodromus nondum præsens sæpe præoccupatur, aut si jam eruperit sæpe mature minuitur, & sistitur) ea quæ motus anormales efficaciter coercerent, & inter ea Opiata præcipue, summi usus esse deprehenduntur. Nollem vero in plethoricis præcipue scemellis fidere uni Opio, sine VSe præmissa, quippe quod vim vitalem augendo & sanguinem expandendo, tantum forte noceret, quam spasmos cohibendo prodesset. Non interim dum Opio sub hac cautione dato patrocinator, laudes suas detrahare volo, abdomini admovendis, vel antispasmodicis, vel roborantibus topicis, modo non sint nimis calefacientia. Agnosco etiam virtutem clysmatum demulcentium; nimis vero inertes credo pulveres terreos, gemmatos, antispasmodicos & roborantes habitos,

n) *apb. 1308.*^{1309.}o) *Act. med.**Edinburg.**Tom. VI.*

p) *Med. Syst.*
Tom. IV.
Part. III. p.
638. 639. &
643.

aquasque stillatitias varias; & liquorem anodynum ipsum, leniaque papaveracea HOFFMANNO^{p)} laudata medicamina, rarius sufficere arbitror, nisi VS. sola omne punctum jam tulerit. Subjunxi ego eidem & conjunxi cum aliis remediis laudanum liquidum Sydenhami, dosi varia, pro dolorum vehementia, atque felicissimum effectum cum gaudio sæpe vidi. Novi & patres & matres maturorum liberorum, qui dum adhuc ipsi immaturi embryones erant, existere in Orbe desiissent, sine VSe & laudano, quorum vero auxilio ad justum tempus in utero detenti fuere. Dantur tamen etiam casus, ubi VS. vix juvat, quin & nocere potest, solisque antispasmodicis veris, & antihystericis, inter quæ Opium primas tenet, abortus periculum egregie depellitur. Sane quando sola motuum anomalia in fœmellis mobilioribus, hystericis, levi sæpe de causa inducta, adeo a fumo extinctæ lucernæ, ut REJES^{q)} recenset, abortus metuendi prima causa est, quid præstantius tum esset, ad eum declinandum, quam Opium, aliis antihystericis mistum? Quid vero etiam hoc remedio præstantius foret, si vehemens aliquis animi affectus abortum minatur, præmissa, vel pro re nata omissa VSe, mature exhibito? Optime sane huc trahi mihi posse videtur locus, quem ex SYLVIO de usu Opii apud Gravidas agens allegat HECQUET.^{r)} *Quoties vehementi animi affectu, ira, terrore, percellitur Gravidæ primo, mox vena secabitur, in brachio, secundo conturbati agitatique in universo corpore spiritus ac humores compescantur, per anodyna opiata.* Forte autem ira commotis Gravidis magis, quam terrore percussis convenit VS. Cel. de HELWIG^{s)} certe territis Gravidis, pro abortu avertendo susceptam VSem nullum auxilium, sed potius noxam asserre scribit, hocque assertum tribus notabilibus exemplis confirmat. Notat simul, Vini generosioris haustu, potionibus gratis, odoriferis penetrantioribus, salibus volatilibus, pulveribus gemmatis, alexipharmacis, non nimis æstuosis, fritioni-

s) *Misc. Naz.*
Cur. Cent. IX.
& X. p. 310.

r) *p. 513.*

tionibus tuto magis obtineri æqualem distributionem sanguinis, quæ unice hic intenditur, quam per detractionem ejus, secta vena. Nonne autem Opium prudenter datum eidem fini servit egregie? humores ad peripheriam ducendo, perspirationem movendo, spasmosque vasorum extremitates constringentes feliciter laxando.

C A P V T IV.

Morbi Parturientium & Puerperarum.

§. I.

Post laudes meritas Opio decretas, ob egregiam Virtutem quam custodit, spasmos & dolores illos sopiendi, quibus adhuc immaturus Embryo intempestive ex Utero materno protruderetur, & homo aliquis futurus perderetur, non reticendum est, eadem ejus antispasmodica Vi, maturi fœtus maturam exclusionem spasmis & doloribus vanis perperam inhibitam, & retardatam, feliciter sæpe promoveri posse. Notum in arte obstetricia vel leviter versatis est, doloribus partus veris, id est illis stricturis spasmodico-convulsivis, perdurantibus ad tempus, quæ a lumbari regione oriuntur, & pubem versus excurrunt, si fœtus & Uterus rite locatus fuerit, illum sæpe sat celeriter in sinum obstetricis devolvi. At vero non minus scitur, a spuriiis, id est vanis illis, summe tamen dolorosis cruciatibus abdominalibus, non ad inguina, sed sursum potius tendentibus, orificiumque uterinum, quod veri dolores expandunt & dilatant, fortiter constringentibus, vires parturientis misere atteri, laboribusque ejus omnibus frustraneis redditis, fœtum retineri, nec ejus in lucem egressum permitti, donec cessaverint. Magnam igitur gratiam inire apud Fœmellas,

Dolores partus spurii.

eniti suum foetum molientes, potest Medicus, si easdem liberare a molestissimis suis doloribus spuris, sua vehementia veros multum superantibus, duramque ubi terminus adest, parturiendi necessitatem breviorē reddere noverit. Comitantur dolores spurios ordinarie, indolemque eorum bonam partem absolvunt flatuum coacervatorum tumultus, quare clysmis alvum movisse, exitumque iis procurasse, multum saepe boni praestat; conducunt etiam carminantia antispasmodica & antihysterica ore assumenda, sed omnia haec, & alia remedia, longo intervallo post se relinquit Opium. Id feliciter in partu fuisse exhibitum docent *Ephe-*

a) Dec. III.
Anno IX. obs.
152. & Anno V.
obs. 54.

merides Nat. Cur. a) Cum Gravida tenerioris constitutionis ultimo Gestationis mense dolore in parte inferiore abdominis corriperetur, dedit illi Misturam hypnoticam ANTONIVS de HEIDE & abhinc 7. horis subito foetum mortuum fuit enixa; atque in alia foemina paupercula laudano opiato partus difficilis fuit promotus. b)

b) obs. 38. 39.

Sed nemo magis idoneus testis Virtutis Opii partum maturantis allegari mea sententia potest, quam quidem peritorum Artis obstetriciae facile Princeps Hen. a DEVENTER, qui ad dolores partus spurios mitigandos, & superandos, divinam Gratiam magnum & commune praesidium, Opium scilicet, exosum licet aliquibus, & imprudente usu omnino noxium, sed in manu sapientis Medici summum & aliis magis universale remedium, indulsisse, gratus profitetur. c)

c) Neues
Gebammen-
licht p. 170-
179.

Doleo interim, Virum egregium correctioni ejus gratis studere, neutiquam magni faciens arcanam illam corrigendi methodum, quam sibi uni servandam, se solo Proximi amore commotum tantum publice revelare asserit; neque compositionem pilularum ejus diaphoreticarum, quas in eundem finem laudat, opium adhuc magis arcana ratione correctum recipientium, nosse aveo. Sufficit mihi crudum & a sordibus saltem repurgatum Opium. Id certe nullam artem expertum sola sua nativa dote aequae profuisse vidit MEAD. d)

d) Monit.
med. p. 162.

Quando irritis
con-

conatibus, inquit, colicorumque torminum æmulis diu parturit Fœmina, opii grânun unum aut alterum assumere convenit, cujus ope dolores isti, qui partum impediunt magis quam promovent, conquiescunt, & sublevata rem suam strenue agit natura. Est autem illud hic alicujus momenti, quod medicamento Anodynî vis ut alias omnes partes constrictas, ita etiam uterinas laxat & aperit. Inter recentissimos Scriptores Cel. YOUNG^e) dolores spurios partus, præternaturalesque motus, qui dilatationem orificiî uterini stricturis suis impediunt, feliciter tollere scribit.

Quicquid etiam demum Theriaca, SCHULTZIO hoc in casu laudata, boni præstat, id præstat ob Opium solum, quod additione tot ingredientium inter se pugnantium, in compositione theriacæ ne hilum emendatur. Accusatio gravissima Opii crudi scribit Vir laudatissimus,^f) quod excretiones supprimat, theriacam adeo non ferit, ut potius manifestum sit, quam belle eas tempestiva & justa quantitate porrecta promoveat. Exemplo esse possunt pilulæ ad distokiam MAVR. HOFFMANNI, quibus in tractu norico nil crebrius est. Fiunt ex theriaca additis ad consistentiam acquirendam pulvere Cinam. et liquiritiæ, datur scrupulus aut drachma dimidia. Nuperrime illarum effectum in Puerpera tenerrima cum gaudio conspexi. Dolores ad partum omnes superius vergebant, ferociterque vomituriebat. Offerebatur bolus ex iisdem subito paratus, cujus partem primo oblatam illico revomebat, alteram retinebat assumptam & vix horæ dimidio interjecto geminum prolem feliciter enitebatur lockiis bene deinceps fluentibus. Non vero opus est, ut præter rem cum Opio Parturienti ingerantur calida & acria, ut in Theriaca habentur, quæ & aliquando nocere possunt. Nudum Opium sufficit, in sicca, vel fluida forma. Pulchra est Methodus YOUNGII, qui 30. guttas laudani in potione octo unciarum præscribit, de qua prima vice 3. vel 4. cochlearia, reliquum minoribus dosibus intra aliquot horarum interval-

e) Sect. XI.

f) Prælect. de viribus & usu medicamento- rum p. 374. & diff. de Opia- tis officinali- bus §. 17.

g) *Opiol. lib.*
II. sect. II. c. 3.
p. 146.

lum præbet, sique nullus tum speratus effectus sequatur, per 12. vel 14. horas Opium deinde omittit, ne dosis ejus nimia porrigatur Personæ, cui tantæ mutationes instant post partum. Abstinet etiam, quando præternaturalis situs fœtus ejus exclusioni obstat. Equidem Cl. WEDELIVS^{g)} eos taxat, qui in usu habent instante partus tempore laudandum opiatum exhibere, spe certa confisos, si justus adfuerit terminus, naturam inde roboratum iri, sin minus, dolores immaturos sisti. In illustri casu quæsitus, an consultum esset eo uti, ipse abnuat, cum observationibus constare sibi reputaret, dato hoc modo Opio, sæpe dolores parturientibus necessarios inhibitos fuisse, & difficiliorem nixum inde ortum. Verum Vir clarissimus cum aliis, qui forte ex hoc fundamento contradicere auderent, non audiendus est. Etenim reclamation & silentium ipsis imponit constans & sibi semper similis Experientia. Non saltem spurios dolores Opio inhiberi, sed & veros evidenter promoveri rectissime affirmabat YOUNG; crocoque & myrrha, & borrace, potentius. Non diffitetur contradictionem involvere videri, quando unum idemque remedium, quod consentiente orbe universo, irritationi consopienda destinatur, illam quæ dolores veros partus ciet, omnium maxime juvare dicitur. Verum omne dubium, omnemque admirationem dissipari dicit, si consideretur Irritationem hic pendere a Mole Fœtus, quam Opium non tollit, id vero sangvinem attenuando & in capellaria Uteri urgendo, hunc adhuc magis irritare debere, forte & partum simul promoveri, dum motus spurios placat. Relinquo Youngianam ætiologiam promotionis verorum per Opium suo Auctori. Id saltem noto, toto cœlo differre a se invicem naturales motus veros, & præternaturales spurios. Neque illis os uteri aperientibus, contrariari relaxans fibras ejus Opium, dum horum spasticas stricturas orificium occludentes inhibet, & tollit. Rationi autem consentaneum est, ut Cl. SCHVLTZII^{h)} verba

h) *diff. de O-*
piatis officina-
libus §. 17.

mea

mea faciam, vehementes spasmos, maximum esse cujusvis salutaris excretionis impedimentum, quos si quis remiserit, maximum utique attulit promovendæ excretioni subsidium, & adminiculum; idque opiatu justo tempore exhibitis licet impetrare. Utut vero omnino in partu difficili, nullo vitio male locati fœtus, vel Uteri, præsentē, quod utrumque Opium non emendat, & in quo casu juvare nequit, ita sese res habeat, expedit tamen, ut prudentior & felicior evadat medela, respicere non saltem ad motus ipsos dolorum spuriorum mitigandos, sed & de causa eorum tollenda cogitare. Equidem non raro sola peccat sensibilitas & mobilitas hysterica, & tunc solum Opium sufficit, at latent etiam interdum per violatas sub graviditatis decursu diætæ leges, cumulatæ sordes in intestinorum latibulis, spasmos & flatus ingenerantes, quæ si clysmate leni vel & mannato & rhabbarbarino pharmaco antea eliminatæ fuerint, securius & majori cum fructu opium poterit exhiberi, quod alioquin eas in sua sede firmaret, & dein malis durante puerperio metuendis, ansam suppeditaret. Alio tempore quod optime jam notavit SLEVOGTIVS, ⁱ⁾ dolores hi spurii, a sanguine in vasis mesaraicis & mesocolicis turgente dependent, quos gallicis & italicis fœminis breviori tempore ante partum Sectionem Venæ admittentibus, rariores esse, dicit. ^{i) diff. de doloribus Partus spurii cum veris collatis S. 30.}

Atque in hoc casu si pulsus pleniorē inveniāt Medicus, in parturiente plethorica, quæ sub lauta diætā, & otiosa vita, cumulatū sanguinem minui haud fecit, etiam in sella obstetricia jam constitutæ venam incidere juvat. Certe sine hac cautela exhibitum Opium sanguinem rarefaciens, & magis æstuantem reddens, pulchre animadvertente STENTZELIO, ^{k)} partum potius retardaret, & difficilem ac periculosum redderet. Considerandum quippe tunc opium foret tanquam myrrha & aloë, & alia remedia calida peluentiā, quæ data intempestive plethoricis, pro juvando partu, multa & gravia mala in puerperium advenire faciunt, a quibus

^{k)} in notis ad
Lindeſtolpe de
Venenis p. 614.

quibus remediis sagaces Medici toties adeo sollicitè dehortantur. Quodsi vero laxante alvum, & VSe, dum doloribus spurii medemur, non opus sit, aut alterutrum vel utrumque præmissum fuit, secure accedere licitum est ad usum Opii; quo mirum quantum placebimus miseris Fœmellis. Quin & meticulosi & mala quævis sibi ominantibus animum illud addet, ut suos labores constantius & sub spe fausti eventus subeant, cardiacamque suam Virtutem tum exeret efficaciter. Memini inter bene multos egregios effectus, quos vidi, in mea Praxi, Fœmellæ alicujus, si ulla alia cor modo elatum, modo dejectum habentis, per biduum fere doloribus spuriiis intensissimis, ructibusque & vomitibus tantum non oppressæ, cui rebus bene perpensis data dextra spondere audebam, fore ut si animum erigeret, & pilulas duas quæ cum castoreo quod ipsi amicum erat, laudanum habebant, semel vel bis deglutiret, intra breve tempus partu felici ab omnibus gravibus incommodis liberaretur. Sumsit eas multam in me fiduciam locans, vixquæ elapsa erat hora, cum filiolum sanissimum adhuc superstitem eniteretur, magnaue gratiarum actione sese mihi obstrictissimam declararet.

§. II.

*dolores post
partum.*

Sed æqua prorsus Virtute, qua Vanos dolores ante partum coercet Opium, illos diros cruciatus etiam componit, qui post partum affligunt, omnibus veris parturientium doloribus, ex communi fœmellarum expertarum testimonio, nonnunquam pejores. Pendent hi bonam partem, a spasmis & flatibus, qui intestina spatio post partum editum in Abdomine Fœminæ ampliore reddito, tanto facilius & liberius expandunt. Debentur quoque sine dubio laboribus superatis, quos edendus fœtus externis internisque partibus abdominis omnibus imponebat, magnæque distensionis ligamentorum uteri. Foventur porro a coacervato & stagnante in Vasis uterinis, illisque, quæ per tunicas intestinorum ferun-

feruntur, sanguine. Multum quoque ad eos facit Viarum dilatatio, & rudis interdum Muliebrium ab obstetricis manibus contrectatio. Verum enim vero maximam culpæ partem sine dubio habent resistantia in Utero, foetu cum suis membranis excluso, grumi sanguinis, concrementa polyposa, & partes laceræ placentæ. Horumque intuitu eleganter observavit BOERHAAVIUS, ¹⁾ ex decem Mulieribus, quæ vexantur doloribus post partum, vix unam esse, quæ eos non patiat a sanguinis grumis, vel partibus placentæ, unde fiant Musculorum abdominalium spasmodicæ tractiones, ac si adhuc adesset foetus. Ligatura cita abdominis toties perperam negligi solita, medetur tumultui flatuum & partium expansioni; exhaustis viribus, incommodisque a labore, & distensione, auxilium adfert quies; sanguinem in vasis moras neccentem amoveat, promota emollientibus topicis, & diluentibus, ac nitratis interne adhibitis, lochia; contusioni & distractioni viarum opem præstant fomenta & unguenta mollientia. Non vero cessant dolores a retentis, nisi hæc excreta fuerint. Multum ad excretionem facere potest blanda obstetricis manus, hæret enim aliquando circa orificium uteri internum aliquid heterogenei, quod eadem prompte potest removeri, statimque tum quando id abest, levamen insequitur. Nulla autem pellentibus omnibus habenda fides est, namque vix ea agunt in illud, quod jam avulsum ab uteri superficie, aut prorsus, aut bonam partem est, & in ejus cavo fluctuat, extra ditionem continuitatis vasorum; sique paulo fortiora eligantur, facile nimium lochiorum fluxum, & febrilem sanguinis circuitum ciere possunt. Maximi vero momenti, ut rite his doloribus medeamur, debet haberi consideratio, adeo validas sæpe esse dolorosas constrictiones, ut ipsæ causæ suæ, ex qua oriuntur exclusionem, æque morentur, ac spasmodicæ Ureteris stricturæ, calculi a quo natæ sunt, in vesicam descensum. Patet ergo stricturarum fibrarum uterinarum,

¹⁾ in *Comment. ad aph. 1324.*

musculorumque abdominalium convulsionem, impugnandam esse, & aliquam ad tempus paralyfin his partibus inducendam, ita optime egressum heterogenei corporis sperari posse. Atque hoc reapse evenire, docet repetita observatio, & experientia, eaque propter medicamenta sopientia hic pro arcano habenda esse, sapienter edixit BOERHAAVIUS, ^{m)} illicoque ubi dolor definit, sponte exire contenta Utero, asseverat. Sine respectu ad hanc causam, ad flatum potius attendens, qui doloribus spurii ante partum opponere Opium dubitaverat WEDELIVS ⁿ⁾ post eum tamen, si dolores affligant, essentiam suam carminativam, maxime cum anodyna remixtam, officium suum facere dicit. Sed in genere egregius YOUNG ^{o)} doloribus, de quibus in abdomine conqueruntur recentes Puerperæ, præ multis remediis aliis, & topicis, succurrere Opium dicit, quod adeo illi directe postulent. Nil ego detractum volo infuso saturato fl. chamom. vulg., oleo amygdalarum, spermatis Ceti ex jusculo avenaceo, aquis ex herbis ut vocant uterinis, stillatitiis, liquori anodyno cum Ess. Castor. Pilulis etiam Stahlî, Tincturæ rubræ d. Bont. quæ nostratibus Medicis familiaris fuit; laudo quoque clysmata emollientia, & oleosa unguenta, & fofus abdomini applicandos, sed omnia superat mirifice securum & potens valde in his casibus Opium. Dedi in praxi mea innumeris vicibus, citatis remediis non omnino repudiatis, præeunte BOERHAAVIO ^{p)} illud, vel in potionem cardiacam, vel in pulvere absorbente, cum elæosacharo, singulis horis, vel bihoriis in parvas doses divisum summo cum fructu; atque tutissime, prima statim, vel secunda puerperii die. Cautius deinde mercandum cum ejus usu est, quando febris lactea ingruit. sique hæc diutius paulisper excurrat, & calore evidentiore stipetur, ac coacervatum in mammis lac sanguinis in eas majorem affluxum cieat, & tumore oborto staret minetur, abesse debet Opium, id quod pulcherrime monet YOUNG. ^{q)} Bene hic levioribus febrî-

m) loco cit.

n) *Amæn. mot.*
med. lib. I.
sect. III. c. 20.
p. 206.

o) *sect. XI. &*
XII.

p) *mat. med.*
ad 1224.

q) *sect. XII.*
& XIII.

febris ephemeris Puerperarum, a levi causa oriundis, & transpiratione aucta cito superandis, id inservire posse, simul docet, ab ejus continuatione nisi cito hæc crisis sequatur, ferio dehortans, & mortem ab abusu secutam, notabili casu adducto memorans.

Equidem me non latet, metus multorum Medicorum, qui Lochiorum fluxus adeo salutis Puerperarum necessarii & utilis, ab Opio doloribus opposito suppressionem, cum multis damnis inde pendentibus expectandam esse, sibi imaginantur. Miror ego, non plures, & non omnes illos diffidere remedio, qui hæmorrhagias sistendi facultate id instructum esse credunt. Sane hi omnes unanimiter, neque sal-

tem cum Cel. IVNCKERO^{r)} Stahliani, asseverare debebant, Opiata, quæ ad sedanda tormina colica & spasmos abdominis compescendos quibusdam apud Puerperas in usu sunt, lochia prorsus suppressere, & afflictionem adaugere.

At aliter sentire debent edocti FREINDIO,^{s)} Opium sua natura sangvinem attenuans, impetum cordis intendens, augensque ad vasa plenitudinem, lochia provocare. Jungi

hujus testimonio merentur THOMSONI^{t)} verba: *Ego inquit Opio puro neque ulla Mixtura peregrina adulterato,*

feliciter rem aliquoties expertus sum, dum dolor nullus urgebat, ut eidem leniendo inserviret, aut inde desumeretur indicatio. Neque mirum, haud alia enim, sed adhuc fortiore ratione operatur Opium cum borrace, castoreo, & volatilibus hujusmodi aliis, quæ sanguine expanso puerperia movent. Cum itaque per experientiam certum sit, Opium sua nativa virtute movere lochia, vanus omnino erit timor, ea doloribus post partum sopitis, & viis sic laxatis, cessatura fore; namque in hoc casu potius duplici ex causa Opium prodest. Ego toties quoties ad hos dolores sopiendos usus sum hoc remedio, repetitis vicibus, eousque etiam ut placidus somnus obreperet, vidi veritatem eorum quæ dixit BOERHAAVIUS:^{u)} Si detur Opium donec sopiatur dolor, dormit

^{r)} Tab. de suppressione lochiorum Caut.

^{s)} Emmenol. c. XIV. p. 139.

^{t)} Diss. de Opio p. 127.

^{u)} in Comment. aph. 1324.

plerumque Mulier, post somnum grami exierunt, hinc restituitur, nam fibræ somno laxantur. Pene iisdem verbis hæc

x) in Theoria omnia eloquitur SMELLIE.^{x)}

& Praxi Ar-
tis obstetricia
lib. IV. sect. 4.

Ego ita medens Fœmellis sæpe sæpius, non memini, me unquam observasse lochia, dato opio aliquantisper imminuta, multo minus suppressa fuisse. Imo vero fretus propria & gravium Virorum experientia possum asserere, ipsi suppressioni lochiorum, si ea ut sæpe fit a doloribus post partum, vel spasms abdominalibus, ex frigore admissis, terrore, hysterica mobilitate, vel alia causa enatis oriatur, pulcherrime Opium opem adferre, dum & aristolochium est, & vias constrictas relaxans remedium. Intensioribus post partum doloribus supprimi lochia, plus una vice obser-

y) diff. de vi
opii diaphore-
tica Cap. III.
§. 6.

vavit ETTMÜLLERVS, y) notatque se Opiata mediis cœteris, speciatim Misturæ polychrestæ ex lap. ☿ cum aceto, addita myrha permiscere fausto cum successu consuevisse, cujus usu motu spirituum in ordinem restituto, & relaxatis hinc fibris, tantum abfuisse dicit, ut suppressus inde fieret purgamentorum fluxus, ut auspicato potius redierit. Eadem ratione GEOFFROY^{z)} a fibrarum erethismo & convulsione suppressarum post partum purgationum fluxum, nonnunquam promovere opium, quin placenta ipsius evacuationem aliquando juvare, dicit. Peccarem valde, si hic obliviscerer *Jalapii Puerperarum* FULLERI^{a)} ex aquis destillatis, syr. de Meconio, & laud. liquid. compositi, quod ad dolores post partum *benedictum remedium* dicit, additque: Neque nisi plane inexpertus hic metuat lochiorum ob-

z) Mat. Med.
Tom. II. p. 690.

a) Pharmac.
extemp.

structionem, ab ejus usu subsequituram, cum e contra frequens causa suppressionis sit ab doloribus intensis, ob stricturas fibrarum, unde annuentibus ratione & experientia, opiatâ hic præ cœteris fausto successu exhibentur. Ab eorum enim usu cessante dolore, tantum aberit, ut supprimantur lochia, ut e contra placidius & auspiciatius redeant. Quanquam vero HOFFMANNVS minime facilis fuerit, ad porrigendum

dum Puerperis Opium, sed potius passim ab eo dehortetur, ^{b)} tamen si dolores abdominis fluxum lochiorum non sine summa perniciē retinuerint, nullo modo pellentibus, sed potius motus sedantibus profluvium eliciendum esse, eoque nomine merito E T T M Ü L L E R V M ex Opio præparata, in doctē & practice conscripta sua dissertatione, *de Vi Opii diaphoretica* collaudavisse asserit. ^{c)} Sane in pessimis casibus salubris existit hæc medela. Ad matronam quandam vocatus fuit H I L D A N V S, ^{d)} quæ cum versus meridiem filium peperisset in conclavi frigido, sub sequenti nocte dolore ventris & lumborum correpta fuit, adeo paulatim adaucto, ut lipothymia supervenirent, & ob vigilias & phrenesin mors imminere videretur. Infusum fuit enema, toti abdomini admotum cataplasma, oleum dolentibus partibus illitum, & quod primo loco reponi debere crederem, in Mixture laudani grana duo fuere exhibita; sic omnia mala cessarunt, lochia redierunt & copiose fluxerunt. Jungi huic Ægræ meretur illa, cujus mentionem faciunt *Ephemerides Nat. Cur.* ^{e)} Exhibitum illi fuit post Abortum, in doloribus colicis summis, una cum diarrhoea, extremorum frigore, & lochiorum suppressione, Opium cum castoreo. Brevi dolores cum diarrhoea sopiti sunt, secutus cum sudore somnus, & lochia redierunt. Ægra pulvillum tanquam coelitus missum laudabat, cumque saltem leniter dolores recrudesce sentiret, inscio Medico sumsit alteram dosin, dormiebat, & lochia bene fluebant, ac sanguis grumosus excernebatur. Doloribus recrudescentibus identidem datum fuit Opium in potione. Post 4. dies adfuit plena salus. Non igitur satis mirari possum nimiam pusillanimitatem Optimi S Y D E N H A M I ^{f)} in exhibendo suo laudano, dum suppressa sunt Lochia. Loquitur Vir cordatus de Lochiis, Puerperam citius lectum suum relinquirente, ob spasmos hystericos eapropter supervenientes, imminutis, & suppressis, ac pessima symptomata, quæ tum insequantur, recenset. Iubet statim applicare emplastrum

b) ut Med.
Conf. III.
p. 215.

c) Diff. de
ignorata Ute-
ri Structura
§. 28.

d) Cent. IV.
obs. 42.

e) Dec. II.
Ao. X. obs. 3.

f) operum p.
531 - 534.

hystericum, & exhibere Electuarium, ex aromaticis & volatilibus concinnatum. Si lochia non redeant, laudanum, sed una saltem vice tentandum esse dicit, quod licet sua indole adstringat, cum tamen spirituum perturbationem, a qua evacuatio fuerat interrupta, compescat, quandoque plurimum juvare, & emmenagogis nil proficientibus, Lochiorum fluxum revocare posse asseverat, maxime cum antihystericis mixtum. Si vero una dosis non restituat fluxum, Opium nulla ratione repetendum esse monet, quia si reiteraretur, lochia ita potenter sisteret, ut ea nulla arte deinceps provocari possent. Apparet ex his cautelis Sydenhamianis luculenter, Virum egregium, qui toties motus sopitos, & evacuationes humorum cohibitas ab Opio viderat, eidem & Virtutem minuendi vim motus circulatorii, & compescendi evacuationes sanguineas, quam minus commode adstringentem nominat, attribuisse. Verum ut nunquam circulum moderatur, & retardat, ita nunquam & nullibi certe adstringit Opium, sed potius, fibras relaxat, adeo ad paralyfin usque, si imprudenter adhibeatur; illasque saltem evacuationes sistit, quæ fibrarum sensu nimio, irritabilitate, spasmo, convulsione, oriuntur, atque circulationis legibus immediate haud subjectæ sunt. A circulatione pendentes excretiones autem, dum illam intendit, omnes promovet Opium, ut in doctrina de hæmorrhagiis luculenter docui, quare nullum periculum suppressionis lochiis imminet, si Puerperæ justo tempore exhibeatur. Licet vero hoc ipsum certissime ita sese habeat, licet Opium primum vere salutari mereatur aristolochicum, nolo tamen Practicis Autor esse, ut nulla habita circumstantiarum suppressionem comitantium ratione, Opio abutantur. Si lochia suppressa id adhibitum non restituat, & a suppressione jam instet, aut enata sit febris uterina inflammatoria, abesse hoc remedium omnino debet prorsus, aut si urgentissimis doloribus spasmisque nervosarum partium caute opponatur, cum eo methodus antiphlogistica

gistica conjungenda erit; cumque hæc opium omnino excludat, eo magis id vitare oportebit, quo magis fui medellam inflammatio requirit. Præterea perpendisse interest, si tenerioris & debilioris texturæ corpusculum obtinuerint Puerperæ, cautius cum generosioribus, vel & si mediocres etiam fuerint, repetitis dosibus Opii mercandum esse. Velim quippe hic curatius perpendantur ea, quæ scripsit HARRIS. ^{g)} *Inter omnia tempora, inquit, quibus narcotica tene-* ro sexui inauspicatissime solent exhiberi, nullum mihi videtur *magis infelix & infaustum, quam tempus Puerperii. Et* quanquam neque Obstetrices vulgares, neque Medici ipsi in *torminibus & vigiliis Puerperarum Narcoticis audacter uti* sæpe minime erubescant, tamen persuasissimus sum, sanam *prius & firmam fœminarum multarum Valetudinem narco-* ticis tunc temporis usurpatis præter modum sæpissime ladi, *depravari, & præ aliis omnibus causis propterea in morbi-* dum ac valetudinarium statum perverti. Hinc igitur illis *obstructiones pertinaces, mensum suppressio, decolores & pal-* lidissimi vultus, inappetentia, tormina ventris diuturna, me- *lancholiæ & nonnunquam Maniæ superveniunt &c.* Non puto, eousque trahi debere hæc Harrisiana monita, ut sine exceptione, omni prudenti usui Opii apud Puerperas interdican-
 t, sed ut saltem cautiones severiores abusu opponant. Omnia enim illa mala, quæ HARRIS recenset, tanquam Opiatorum sequelas, aliquot pulvilli anodynæ, qui toties sufficiunt, non præter rem iterati, vix excludere poterunt. Nunquam ego dedi Puerperis Opium, nisi dolores graviores & motus solidorum anomali usum ejus postulaverint, aliisque remediis se haud coerceri passuros luculenter monstraverint, sub eo autem Lochia suppressa nunquam vidi. Cavi etiam sollicitè, ubi Opium requirebatur, ne dosibus majoribus pro subjectorum constitutione, aut sine ratione repetitis peccarem. Destiti, ubi impetraveram quod volebam, aut longiora præbiis intervalla assignavi, destiti, ubi in-

g) Observat.
 de morbis ali-
 quot graviori-
 bus VIII. p.

179-

divi-

dividualis conditio, aut symptomata aliquod ab Opio enatum contraindicabat, aliisque remediis tum medelam commisi. Vidi puerperas teneriores a mediocribus sane dosibus alto somno mersas, de torpore, de gravitate insolita capitis conquerentes, sudoribus largissimis debilitatas, male coherencia & objectis externis minime respondentia loqui, paululumque delirare incipientes, alvo stricta quæ clysmata emollientia poscebat, appetitu dejecto laborantes, tumque statim opium missum feci, aut si urgerent motus strictorii, saltem sepositum ad tempus, dentio cautus in subsidium revocavi. Paucis dicam, sub indicatissima adhibitione nunquam oblitus sum systemati nervorum delicatiori Opium adversum esse, neque nisi grave aliquod malum, graviusque post se trahere aptum, solo tamen Opio saltem abigendum, adfuerit, hoc remedium justum locum habere.

§. III.

*Lochiorum
fluxus nimius.*

Ad talia vero Mala gravia, quæ sæpe nulli alii pharmaco, quam Opio auscultant, etiam referri debet nimius Lochiorum fluxus, qui nisi sileat, interdum se graviora incommoda, summam virium dejectionem, lipothymias, & convulsiones ciet, quin & ipsam mortem post se trahere potest. Equidem qua ratione a me asseri queat, Opium refrænare lochia, mirabuntur omnino primo intuitu mei Lectores, quando antecedente §o Opium Lochia directe pellere, & nequaquam inhibere, professus sum. Sed brevi evadet clarissimum, nil pugnantis inesse ambabus his meis adsertionibus, Opiumque ut lochiis suppressis, ita & nimis, sub certis conditionibus pulchre quandoque mederi. Oritur autem nimius fluxus lochiorum, non ex sola copia sanguinis excreti, sed ex viribus valde prostratis, pulsu debilissimo, & Animi deliquiis dijudicandus, ex duabus potissimum causis. Aut enim aliquid subest, quod expansionem, calorem, & motum circula rem sanguinis citatiorem ciet, nimioque adeo impetu eum ad uteri vasa nunc laxissima propellit;

pellit; aut aliquid in Vteri cavo præsens est, quod vasa ejus nimis hiare facit, ex quibus cruor facilis elabitur, quodque simul impedit, ne sui contractione ad statum naturalem sensim accedere, ejusque elapsum cohibere queant. In priore casu pendet vitium, a nimis sub partu difficiliore adhibitis, aut intempestivis conatibus; ab abusu calidorum pellen-
tium, & cardiacorum sub partu, & post eum; ab animi pathematibus, maxime iracundia; a sanguine ipso sub Graviditate diætæ vitiis acriore & calidiore reddito, neglectaque forte brevi ante partum necessaria VSe. His sub conditionibus quicquid dicatur, calidum, cardiacum, circulum accelerans, mensesque & lochia pellens Opium, minime mea sententia convenit in nimio lochiorum fluxu, neque ego unquam tum eodem usus sum. Novi autem, quietem summam, juscula blanda avenacea, hordeacea, panis, gelatinas, emulsiones, lac, Nitrum, acida blanda, si lac & emulsiones absint, ut Tincturas vitriolicas, succum citri, sique iis opus esset, epithemata refrigerare & subadstringere apta, pubi ad-
mota, eximiam opem attulisse. Nollem etiam, quando incredibilis copia sanguinis deperdita est, sub summa virium prostratione, frigentibusque artubus, Opium sive cardiaco sine, sive ut elaterem fibrarum & vasorum uterinorum restitueret, ita consulente YOUNGIO^{h)} exhibere, qui nullam hujus remedii veram virtutem tonicam novi, neque largiorem excretionem a diuturno & gravi parturiendi conatu inductam quiete & somno per opium inductis compescere, quod Clarissimo Viro faciendum esse visum est, cum dum hæmorrhagiæ omnes, sub somno, ex ipsa ejus sententia exacerbantur & redeunt, hæc quoque dato opio somnifero recrudescere facillime posset.

Quod vero jam alteram causam nimii fluxus Lochiorum attinet, quando grumi sanguinis, concrementa polyposa, portiones laceræ placentæ Vterum irritant, & contractionem minutissimorum osculorum impediunt, aut quando

secundinarum extractio incauta, & dolorosa læsionem vasculis intulit, summi omnino usus Opium esse deprehenditur. Tum semper de doloribus & spasminis abdominalibus puerpëra conqueritur, (qui in priore casu, quando a solo impetu circuli malum pendet, fere absunt,) & præterea abdomen non subsidet. Doloribus igitur præsentibus, quia dum illi urgere pergunt, nunquam grumi aut alia peregrina exeunt, & quia his remanentibus Uterus se nunquam contrahit, egerendique conatum & aliquem tenesmum perpetuo retinet, antispasmodicum Opium Lochiorum excessum feliciter moderatur, grumorum exitum facilitando, Utero quietem elargiendo, & contractionem naturalem vasculis sic indulgendo. Non autem aliter hic agit Opium, ac in hæmoptysi, quam cum aliis hæmorrhagiis alioquin per se ciere potest, quando tussin a stimulo in pulmonibus laceris natam cohibet, & quietem pulmonibus præstat, ac sic sputum sanguinolentum inhibet. Atque ex his intelligitur, quousque, & sub quibus conditionibus opiata in lochiorum fluxu nimio laudare potuerit Ill. BOERHAAVIUS, ⁱ⁾ & quo sensu asseveraverit, in eodem Opium solum excellere, & absque illo nihil fere solidæ medelæ esse. ^{k)} Consentit cum BOERHAAVIO, qui alioquin non adeo facilis est in præscribendo Opio, HOFFMANNVS, ^{l)} in illo sanguinis profluvio, quod in Puerperio spasmodorum & dolorum ferocia ciet, aliorum a se commendatorum virtutem efficaciorē fieri ajens, si unum vel alterum granum laud. hyss., item MP. de Cynogl. ipsis addatur. Laudandus est STAHLIUS, quod in profusione lochiorum adstringentia, utpote mali veræ indoli neutiquam convenientia, taxet, poterat vero laudes justas relinquere Opiatis, neque hæc cum illis aut rejicere, aut obiter habere. ^{m)} Lubens locum inter ea, quæ lochia promovent, relinquo pilulis stahlianis & becherianis, iis autem virtutem, quam ipsis Vir clarissimus assignat, compescendi nimii profluvii tribuere, quæ sine eliminatione

i) *aph. 1327.*

k) *in Prælect.
ad inst. ab
Hallero editis
ad §. 1327.
l) Med. Syst.
Tom. IV.
Part. II. p. 112.*

m) *diff. de
Morb. Puer-
perarum p.
40. 41.*

conten-

contentorum Utero concipi nequit, nemo ad justam energiam remediorum attentus facile opinor poterit. Rectissime Cel. YOUNGⁿ⁾ nullum tale pharmacum dari, quodⁿ⁾ *sect. XIV.* interno usu Uterum a restitantes liberet, omnemque apparatus in Systematibus medicis pro expellendo foetu mortuo, mola, lacerata placenta, grumis, farraginem esse inutilium & noxiorum saepe pharmacorum affirmat, Opium prudenter exhibitum unum esse testatus, quod sapius aliis juvet, quietem inducendo, & negotium expulsionis Naturæ relinquendo. Vix ad aliud ego, quam ad hoc confugi, quoties cum fluxu lochiorum nimio componendo, mihi res fuit. Eaque propter si restitans grumus, aut portio placenta, manus ministerio, connivente jam nimis, cui nondum inhærebat orificio uterino, tolli negaret, spasmi tamen sub fluxu immodico lochiorum, urgerent, congruis alimentosis remediis pro sustentandis viribus, præscriptis, Opium multoties felix adhibui. Addidi interdum nitrum, quod vim illius sanguinem commoventem, & orgasmicam cicurat, dum interim quam volumus, anodynam prorsus intactam relinquit.

§. IV.

Non inutile futurum mihi videtur, si dum Puerperii morbos Opio curabiles contemplor, paucis etiam mentionem faciam Fluoris Alvi, quanquam hic præcisè cum puerperio ipso nullam connexionem alat. Ex hoc vero capite illum hic negligere nolo, quia si adfuerit, lochiorum successum ordinarie mutat, atque proinde eorum intuitu, multa cum circumspeditione tractari, ac prudenter sibi permitti, mitigari, compesci a medente desiderat. Credidit RODERICVS a CASTRO^{o)} vix dari morbum, in quo magis hæsitare soleant Medici, & plus periclitetur Fœmina, quam Puerperio junctum Alvi fluorem; *si enim hunc sistas, inquit, detinentur lochia, si sinas, per se malum est, ideoque vix quicquam tutum.* Contra posterius hoc memoratum ab hoc Auctore periculum, si nempe sinatur diarrhoea, metuendum,

^{o)} Part. II.
lib. IV. c. 14.
de Morbis
Mulierum.

p) *Operum*
p. 110.

q) *Misc. Nat.*
Cur. Dec. III.
Annot. obs. 72.
r) *Act. phys.*
med. Nat. Cur.
Vol. IV. obs. II.
in Schol.

s) *Cent. III. 19.*
t) *Warsavia*
physice illu-
strata p. 246.

u) *Act. phys.*
med. Nat. Cur.
Vol. VI. obs. 2.

x) *des Maladies*
des femmes
grosses &
accouchées lib.
III. c. 14.

y) *Monit. med.*
Art. XI. p. 280.

z) *Prax. med.*
lib. XV. c. 24.

pugnans tamen ea, quæ cum BAGLIVO alii doctissimi Viri, non saltem de innoxio, sed & salubri valde Alvi fluore, in puerperio, observarunt, eum lochiorum non fluentium & suppressorum, sæpe vicariam existere excretionem declarantes. BAGLIVVS certe disertis Verbis scripsit: p) *dysenteria in Puerperis non est mala, nam Lochiorum materiam per vicina loca optime minuit, cave igitur ne stringas, nam per eam lochia expurgantur*, idque assertum binis adductis exemplis confirmat. Idem prorsus testem GERBEZIVM q) adducens affirmat III. BVCHNERVS, r) atque id omne etiam ad BAGLIVM, BVCHNERVM, BARTHOLINVM s) & ERNDELIVM t) provocans asserit RAYMANNVS u). Verum enim vero, cujuscunque Naturæ fluxus alvi fuerit, recens factæ Puerperæ, & a quacunque causa proveniat, semper eum tædiosum esse, & magno Vitæ periculo eam exponere, evacuationem supprimendo, contendit MAURICEAU, x) ad HIPPOCRATEM simul provocans, qui lib. III. *Popularium* tribus exemplis notabilibus hanc veritatem confirmavit, dum tres scēminas exhibet, perpetuam diarrhœam post abortum & partum perpeffas, quarum duæ septimo, tertia 14 die, obierunt. Neque dubitavit WALDSCHMIDIVS y) alvi profluvium puerperis maxime infestum declarare, quippe apud quas semper monstri quicquam alat. En sibi e diametro contraria de uno eodemque morbo Variorum judicia! Distinctius omnino RIVERIUS, z) quem nec fallere nec falli laudatus paulo ante RAYMANNVS dicit, Mulieres purgamentorum suppressione laborantes, si post 7. aut 9. diem alvi fluxu corripiantur ut plurimum liberari, si vero primis diebus, secunda scilicet, tertia, vel quarta, diarrhœa acciderit, ut plurimum interire notat, ut adeo omnis fluxus alvinus apud Puerperas promiscue pro salutari haberi minime debeat, id quod etiam Experientia confirmat. Distinxisse hic nempe juvat, inter Lochia, aut ex individuali constitutione, licet rarius hoc fiat, quod

quod tamen vidi, non fluentia, vel parcius succedentia, & ferme suppressa, quæ diarrhœam post se trahunt, eaque placide succedente compensantur, sine ullo malo symptomate enascente; & inter diarrhœam obortam ex diætetico potissimum vitio, lochiorum suppressionem dum fluida aliorum determinat, cum gravibus malis post se trahentem. In priori casu nil nocebit diarrhœa, quæ sibi erit permittenda; bene quoque sperare licitum erit, si ea modica existens lochia non turbet, aut hæc jam sufficienter fluxerint, per dies aliquot. In altero verendum erit, ne dum omnia Uterina Vasa a sanguine per graviditatem accumulato adhuc turgida sunt, jamque prægredientem diarrhœam insequente lochiorum suppressione non deplentur, sanguis hic in vasis intercipiatur, & stagnet, aut utero efferri prohibitus, subito in alia vicina vel remotiora viscera urgeatur, & ibidem figatur, sicque fonticas inflammationes vel in utero ipso, vel in aliis locis excludat. Hæc vero eo graviores & periculosiores omnino debent evadere, quia liquidissima humorum per intestinorum fistulas elapsa sunt, & elabi pergunt, quæ tamen ad stasium obortarum resolutionem primo loco requirebantur. His rerum conditionibus obtinentibus difficultatem Medelæ optime depinxit MAURICEAU.^{a)} *Maxime a) loco cit. tædiosum est inquit, quod omnia remedia quæ conveniunt fluori alvi, confirmant & juvent suppressionem lochiorum; & quod illa quæ promovent lochia, diarrhœæ non convenient.* Urget tamen uterque morbus Puerperam affligens; diarrhœæque si fieri possit, antequam lochia suppresserit penitus, aut minimum antequam ex suppressione nata sit periculosa inflammatio, mature congrua medela obviam eundum. Certum est, remedia adstringentia huic fluxui ventris cum lochiorum negotio complicato, minus congruere, recteque MAURICEAU neminem bonum Medicum audere talia præscribere, vel ore assumenda, vel clysmate injicienda, contendit. At vero peccavit MAURICEAU cum aliis, qui

adstringentia & Opiata aque nociva habent; & una ratione agere sibi imaginantur, quique fluxionum numero quæ Opium sistit, etiam lochialem inferunt. Nullum remedium votis Medici sistere diarrhœam salvis Lochiis molientis, magis respondet, quam hoc; nullum dextre usurpatum mala imminetia pulchrius præscindit. Tutissime nimirum id adhiberi potest, quia lochia non saltem non suspendit, sed potius promovet, sopitaque intestinalium fibrarum irritabilitate sanguinis quem attenuat & rarefacit, fluxui sustentando inservit. Saltem causæ speciali diarrhœæ, aut antea prospectum esse debet, aut simul prospici, nondumque accensa esse debet febris, quæ aut prorsus abesse Opium jubet, aut remediis diluentibus & antiphlogisticis prudenter selectis, ipsique si opus, VSi, non nisi summa cum cautione id jungi vult. Causas diarrhœæ apud Puerperas ordinarie fere constituunt diætetica delicta, frigus admissum, potus fermentati vel fermentescentes, victus incongruus, & animi pathemata. Quando nil ingessit puerpera ante & post partum ex quo cum sordibus acre stimulans nasci in intestinorum cavo potuisset, sed simplex externum frigus, aut terror subitaneus, ex cortice corporis versus interiora urgendo humores, ventris fluxum exclusit, quid impedit quo minus actu calidis, aromaticis & spirituosius ex Uterinorum sic dictorum apparatu selectis, abdominique applicatis, cum aquis stillatitiis ex talibus, intus mature exhibeatur Opium? Id cerre ad exteriora determinando humorum appulsus felicissime medebitur diarrhœæ huic, a solo motu humorum introverso pendenti, lochiaque intacta relinquet, & si jam imminuta sint, iterum restituet. Ubi vero ex fermentante potu, vel ex ingluvie nimiorum aut inter se pugnantium alimentorum, enata cruditate alvus fluit, non equidem purgantibus, utpote sub fluxu lochiali minus convenientibus, blandis tamen laxantibus Manna & rheo utero haud inimicis, aut pilulis decantatis balsamicis, quæ eidem ejusque fluxio-

fluxionibus mire respondentes non immerito habentur, cly-
 sinatibusque emollientibus, quæ & vicino Utero blandiun-
 tur, sordes molliter removendæ sunt, tumque alvinæ eva-
 cuationes nisi remiserint, & modum excefferint, aristolo-
 chico opio secure pacari possunt. His cautionibus observa-
 tis plus simplici vice pharmacum hoc diarrhœis Puerpera-
 rum cum fructu opposui. Memini inter alias, alicujus
 Fœmellæ, quæ cerevisia in fornace calefacta, ne frigore
 noceret, sed hac præcautione ad acescentiam aptiore reddita,
 diarrhœam tertiam a partu die, sat gravem sibi adsciverat.
 Dedi juscula carniū, cum vitello ovi, & decoctum C C
 tepidum, pro potu ordinario, pulveresque absorbentes
 cum pauxillo Opii singulis bihoriis, trihoriis, dein saltem
 mane & vesperi, abdominique Vinum calidum cum aro-
 matibus feci applicari. Feliciter cessavit diarrhœa, lochiis
 9. die adhuc fluentibus. Atque non omnes Medicos Opium
 in hisce casibus reformidare, sed, actis aliis agendis omnino
 in usum vocare ex eleganti diff. quam *de diarrhœa Puerpe-*
rarum conscripsit Cl. a BERGEN^{b)} constare potest. Ipse^{b) §. 15. & 16.}
 supra laudatus RODERICVS a CASTRO^{c)} qui diarrhœam^{c) Part. II.}
 si conferat, & leniter feratur a Puerpera, non impediend^{lib. IV. c. 14.}
 dam vult, sique non conferat, & non leviter feratur, modo
 satis fluxerint, aut jam suppressa sint Lochia, adstringenti-
 bus sistendam dicit, dum si diminute adhuc fluant non ad-
 stringentibus quidem, sed iis quæ ad Uterum derivare val-
 lent cohibendam injungit, Opium commendasset sine du-
 bio, si ejus vim sangvinem ad Uterum determinantem bene
 intellexisset. Interim si dolor sub fluxu sit urgentissimus,
 semen hyosciami, papaver, Opium, pilulas de cynogl., phi-
 lonium dandum, taliaque cum clysteribus injicienda præci-
 pit. Operæ pretium forte facturus sum, si pro dilucida-
 tione eorum, quæ hactenus edisserui, adjecero sequentem
 notabilem Historiam. Septima vice partum, multo quidem
 labore, feliciter tamen ediderat, secundinis facile subsecu-
 tis

tis Fœmina tenerioris constitutionis. Per tres primos Puerperii dies optime sese habebat, lochiaque modice fluebant. Sub initium quartæ, conquerebatur de dolore capitis, de angustiis præcordiorum, de spasnis in abdomine, quod ob neglectum contra mea monita, necessariæ ligaturæ, tumidum manserat, pulsusque citior observabatur. Injiciebatur clyster ex lacte, saccharo, vitello ovi, & oleo, eo effectu, ut abdomen desideret, exclusis fordibus variis, pulsus tamen crebrius ac antea micabat, capitisque dolor perseverabat. Suasi Poscæ applicationem, & scripsi potionem nitrata cum adjecto syr. rub. idæi. Præter expectationem accedebat diarrhœa adeo subito increscens, ut intra 8. horas 15. vicibus deiceret, multa cum virium depauperatione. Culpa mali unice tribui poterat aquæ, cui crusta panis tostæ & pauxillum corticis citri additum fuerat, non frigida quidem, liberaliori tamen hætenus, ab initio Puerperii, ingurgitationi, ob ingentem aëris externi æstum, ab urente Sirio. Febris manifesta aderat, quæ continuationem nitratæ potionis equidem postulabat, sed hæc a diarrhœa vetabatur. Hinc urgente hac, & concurrentibus doloribus abdominalibus, vagis maximam partem, sedes referente Ægra continuo proritantibus, non obstante febre, ad opium absolute venire debebam. Dividebam granum in 4. doses addita absorbentis largiore copia, vesperique discedens relinquebam consilium, ut jusculum hordeaceum sæpe forbilaret, atque donec mitescere inciperet fluxus, singulis 3. vel 2. horis præbium caperet. Altero mane mihi nunciabatur, post secundam dosin cessavisse fluxum, tertiam tamen nihilominus fuisse adhibitam, Ægramque somno refectam bene nunc sese habere, id quod adveniens multo cum gaudio animadvertēbam ipse, pulsu lentiore existente, & lochiis quæ fere defecerant, mucii sangvinolenti specie iterum fluentibus. Sexto & septimo die admodum bene sese habebat Ægra, pulsumque fere naturalem exhibebat. Ut

ergo

ergo lochiorum fluxus utcunque promoveretur, dabam ter per diem Elix. aperit. Claud. cum TRa rubra D. Bontekoë, dosinque pilularum balsamicarum Hoffmanni, cum sine febre murmura Ventris tumidi nondum rite ligati adessent, alvusque a diarrhœa nondum respondisset. Nocte post septimam diem vocabar ut ad morituram. Ob abdomen summe tumidum, molle tamen, suffocationem metuebat Ægra, pulsus erat celerrimus, dolores tamen vagi in abdomine, & manifeste borborygmis & flatibus stipati efficiebant, ut bene adhuc sperarem. Injici curabam clyσμα ex decocto fl. chamom. vulg. cum Vitello Ovi, sacharo, & butyro; scribebam potionem nitrata cum absorbentibus, & unguentum ex oleo amygd. dulc. spermate Ceti & camphora abdomini illinendum. His in usum vocatis, die 8. rediens omnia meliora inveniebam, pulsus multo remissiore, abdomen tumens quidem, at sine dolore, flatibus bene exientibus, lochia vero amplius nulla. Continuabatur unguentum & potio, circa meridiem per duas horas blande dormiebat, & bene habebat, nox vero turbulentior a subitaneo, eoque gravi terrore. Nona die pulsus erat frequens, sed debilis, & diarrhœa denuo repetebat. Ob hanc nitrum cum syrupis saponaceis abesse jussi, ob virium omnium, etiam vitalium penuriam lac tepidum suasi, pro omni potu, dedique identidem pulveres absorbentes, cum tantillo opii. Circa vesperam in auxilium vocabatur alius Medicus egregie doctus, VSibus alioquin multum favens. Ob pulsus tamen celerem equidem sed sat debilem, sanguinis detractionem nullum hic locum habere dicebat, quod & ego Agnatis antea declaraveram. Probabat hic pulveres absorbentes, qui quartam partem de grano opii habebant, consulebatque ut singulis 4. horis caperentur. Absumebat igitur Ægra per noctem tres, dormiebatque per 4 horas cum aliquibus phantasmatis. Die decima mane pacatiora erant omnia, continuabatur lac, cum pulveribus anodynis

singulis 6. horis, Ægra de nulla molestia conquerens sal-
 tem dormituriēbat perpetuo, aut dormiebat, pulsus erat ve-
 getus, lochia redierant. Per duos deinde dies hauriebat
 lac pro ordinario potu, & Emulsionis nitratae cum absor-
 bentibus singulis duabus horis præbium. His elapsis redi-
 bant tensiones & murmura Ventrīs, cum anxietatibus, al-
 vo tamen fere secundum naturam respondente. Ut, quia
 querula erat, & de Vita ut antea fecerat, prorsus despera-
 bat, incommodis abdominalibus obex poneretur, suadebat
 Medicus accitus singulis 4. horis daretur drachma dimidia
 diascordii. Nolebam reluctari, licet calidissima tempestate
 acria & calida ab Opio in se calido abesse maluissim. Sudor
 & eum comitans inquietas fere increſcebant, & nox sequeba-
 tur anxia, agraque de calore, capitis gravitate, somnolen-
 tia, altera die conquerebatur, hinc sola Emulsio nitrata ex-
 hibebatur, & vesperi saltem dosis diascordii. Cum tamen
 torpor capitis perduraret, Usus folius emulsionis, & potus
 lactei de die in diem increſcentem bonam Valetudinem prorsus
 reducebat, lochiis a continuatione Opiatorum semper
 magis promotis quam suppressis.

C A P. V.

Morbi Infantum.

§. I.

*Opium Infan-
 tibus ob no-
 xam facilem
 summa cau-
 tione exhiben-
 dum.*

Postquam quid sibi permittere possint ab Opio Matres &
 Gravidæ, & parturientes, & Puerperæ hucusque vidi-
 mus, Ordo jubet, ut an & apud earum Infantes, & quous-
 que hoc remedium locum habeat, curatius inquiramus.
 Monstravi in superioribus, Sect. I. cum habitum Opii ad fa-
 bricam diversam Corporum explicarem, in illis hominibus,
 quibus vasorum cerebrinorum, & totius nervosi systematis

com-

compages mollior est, & tenerior, Opium eminentiores effectus edere, faciliusque quam in robustioribus subjectis noxas inferre. Igitur Infantibus tenellis, quibus laxissima est & tenerissima encephalicorum vasorum, cerebri, nervorumque omnium mollities, Opium celerrimos effectus & celerrima damna inferre debere, luculenter admodum perspicitur. Atque cum hoc ipsum Experientia ubique commonstraret, casusque saepe satis tragici caute mercandum esse cum Opio, in pusionum medicatione clamarent, factum etiam est, ut præstantissimi in Arte Viri communi ore, altaque quasi & elata voce, a generoso hoc remedio, delicatulis corpuseulis minus appropriato, dehortarentur. Inter antiquos, qui ceu universale omnium Morborum antidotum, immensis encomiis theriacam deprædicaverat, GALENVS,^{a)} cavendum tamen sollicitè injunxit, ne Infantibus præberetur, tenellorum vires eam superare professus. Non minus cautus est AETIUS^{b)} *In pueris inquit, Theriacæ exhibitionem omnino vitare oportet, major enim est pharmaci facultas, quam vires eorum tolerare possunt, & corpus sane facile dissolvit, & insitum spiritum cito extinguit, quemadmodum & lucernæ flammam oleum ipsum, si illam superet, facile extinguit.* Provocat deinde ad GALENUM qui Puerum ab intempestivo antidoti usu mortuum vidit. Sine dubio per antiquatam Auctoritatem, & per secula cumulatæ observationes factum est, quod Respublica Veneta lege circa Theriacæ usum promulgata caverit, ne eadem infantibus & Senibus exhiberetur. Namque non opus esse certum est, drachma integra, ad infantem anno minorem enecandum, a qua dosi hoc factum refert HOECHSTETERVS *Observat. dec. III. Casu VI.* sed multo minor sufficit. Nemo autem non videt, a solo Opio dubiam virtutem, & discrimen a Theriaca apud Pusiones pendere. Recentiori deinde tempestate, tenellæ puerorum Ætati Usus Opii periculosum HOLLERIUS^{c)} & TVLPIUS^{d)} asseverarunt, omnemque

a) lib. de Theriaca.

b) Tetr. IV. serm. I. c. 96.

c) de morb. intern. c. 6. in schol.

d) in monitis medicis quæ subjunguntur Observationibus no. 39.

e) lib. III. A-
nimadv. aph.
40.

f) observat.
rariorum obs.

42.

g) Med. Pract.
lib. IV. Part.
II. c. 9.

h) Quadrip.
boian. p. 424.

i) sect. V. &
XXIV.

narcoticorum usum in Pueris suspectum esse scripsit LUDOVICVS SEPTALIUS.^{e)} Cavere igitur jubet STALPARTVS van der WIEL,^{f)} quotquot curæ suæ infantes traditos custodiunt mulieres, & nutrices, ne illis, quamprimum molestia & dolore afficiuntur, anodyna propinent. Contingere enim sæpenumerò ait, ut quamvis non occidant, infantum tamen cerebrum nervosque debilitent, atque tremorem, paralyfin, & fatuitatem excitent. Cui adstipulatus SENNERTVS^{g)} *Medicamenta inquit, Somnum conciliantia non ita tuto infantibus exhibentur, cum eorum ingenia stupida reddant. Ipse Syrupus de Papavere illis valde noxius est, & plerumque ingeniorum stupiditatem post se trahit, multo minus fortiora hypnotica infantibus exhibeantur. De hoc Syrupo papaveris & seminibus ejus, vagientibus infantulis exhibitis, ut somnolenti reddantur, non dubitat quodque pronunciare SIMON PAULI,^{h)} quod subdolæ hæc serofæ sint, cum illorum temperies mire inde corrumpatur, & facile catarrhi suffocativi ita excitentur. Obiter hic noto, nimiam mihi scrupulositatem videri, quæ ab Opio ipso, succo inspissato caulium & capitum papaveris, ad semina, indeque paratum Syrupum extenditur. Non enim credo eandem in his esse & sibi similem virtutem narcoticam, licet ita videatur nonnullis, ipsique Cel. YOUNGIO,ⁱ⁾ qui Majorem dosin Syrupi minorem Opii æquare sibi persuasum habet, quamvis non determinare audeat, an uncia una Syrupi par sit Opii grano. Locutus jam sum de magna inter hoc & illum differentia, Sect. I. c. I. §. 4. neque valet argumentum a somno inducto, ad probandam unam eandemque indolem. Sæpe dormire facit Emulsio simplex amygdalina, ob leniens & demulcens suum ingenium quo omnes stimulos somnum arcessentes obtundit, quis vero propterea compararet ejus Virtutem cum Virtute Opii? Vix aliter agit semen papaveris, ejusque oleum, quam oleum seminum cucurbitæ, melonum, & amygdalarum. Fateor Syrupum*

rumum diacodii qui non ex solis feminibus, sed ex capitibus
 papaveris paratur, si hæc fuerint recentia, ad Opii actionem
 accedere, tamen & hunc, maxime ex siccatis capitibus, diu-
 tiusque coctis paratum, segniorem esse Opio, alibi monui. ^{k)}
 Verum redeo iterum ad hoc, & post memoratos Cl. Viros
 WALDSCHMIDIVM ^{l)} ipsi apud infantes minus faventem
 in medium produco. *Huic ætati, inquit, in qua spirituum*
gressus infirmi adhuc sunt, & instabiles, nocent Opiata. Mal-
lem ut in Infantum tenellorum morbis curandis omni modo
ab Opiatis abstineretur, cum alia innumera sint, quæ eos de-
bellare possint. Valde e iam dissuadet eorum usum BOH-
 NIVS, ut infra in Tractatione de Epilepsia videbimus. Sed
 nemo majori zelo ea rejicit, quam qui ex instituto eleganti
 tractatu de morbis acutis Infantum egit GVALTERVS
 HARRIS. ^{m)} Nullus quod scio, ait, Opiatorum injanus ad-
 mirator eorum usum in debilibus imo debilissimis Naturis
 studiose defendit, quamlibet complures tam in his, quam in
 robustis nimis addicti illis fuerint, proverbium illud animo
 tenaci forte complectentes, mortuos obmutescere. Verum
 enim vero cum pulsus juniorum sit debilissimus, temperies
 natura tenerrima, & vires admodum sint infirmæ, neutiquam
 mihi constat, quorsum incertis & periculosis medicamentis,
 quando tutiora imo tutissima æque in promptu sint, puerulo
 ægrotanti subvenire contenderemus. Atque nostra ætate
 Ill. HOFFMANNVS, certæ & indubiæ esse Experientiæ
 monuit, Infantes ab anodynis paulo liberalius datis, ingenii
 & memoriæ stuporem longius durantem, contrahere ⁿ⁾ &
 alio loco Opia a infantibus & debilioribus cauissime præben-
 da esse inculcat, utpote quæ ingentem cerebro & nervosis
 partibus imbecillitatem, & atoniam inducant, testa urque se
 vidisse mentis stuporem infantibus remansisse, quibus pul-
 veres anodynii & thoriacalia frequentius fuerant adhibita. ^{o)}
 Tandem qui instar omnium esse poterat Ill. BOERHAAVIUS
 Opiata Infantibus raro, neque sine summa circumspectione

k) Sect. III.
 in præmissis,
 ad p. 123.

l) Monit. cir-
 ca Opii &
 opiatorum
 usum p. 19.

m) p. 71.

n) Med. Syst.
 Tom. II. p.
 278. 279.

o) Tom. IV.
 Part. III.
 p. 28.

p) *aph. 137.* adhibenda suadet. ^{p)} observatumque fuisse memorat, ab iis infantes tota vita fatuos mansisse, hinc nunquam infanti vel Syrupum diacodii dandum vult. ^{q)} Addam adhuc Cel. MEAD, ^{r)} qui ætatem tenellulam Opiata minus perferre affirmat, quæque adeo summa cum cautela infantibus danda vult GEOFFROY. ^{s)}

Götting.

s) *Mat. med.*

Tom. II. p. 710.

t) *diff. de vino*

interdicendis

§. 32.

u) *diff. de*

Opii Vi rare-

faciente §. 12.

Sane Celeb. SCHVLZIVS ^{t)} infantibus vinum con- venire negat, cum Vasa ipsorum satis jam repleta, nil quod humores expandat, ferre possint, periculumque sit, ne debiles contrahendi sese & propellendi vires in solidis ipsorum partibus omnino superentur, & supprimantur, aut morrices fibræ in motus spasticos & convulsivos abripiantur. Nonne igitur recte ab illa Vini & Opii in agendo similitudine, ad quam toties provocavi, occasionem desumit Ill. BERGERVS ^{u)} & hoc Infantibus pro noxio declarandi, dum illud ipsis adeo noxium habetur? Si recte, ait, Plato lib. II. de legibus, pueris ad duo devigesimum usque annum, antequam Viri facti subire labores incipiant, omni Vini usui interdixit, quod ignem igni in corpore, & animam suggerat & damnum utrique maximum pariat, quanto magis id de Opio præci- piendum erit, ut ab ejus Vsu prima præsertim Ætas prorsus abstineat, utpote cujus compages fibrosa cerebri adhuc tener- rima est, suaque molliæ prope diffluit. Nam præterquam quod huic nervisque maxima adferat incommoda, & ipsius rationis lumen extinguat, subitæ etiam morti occasionem præbet. Tot autem dehortationes seriæ, hæctenus a me cumulatae, & plures, quæ adduci poterant, a diversarum ætatum, & regionum, & sectarum, Medicis profectæ, quæ certe hypothesein & systema non olent, sed experientiæ & observationi sibi semper respondentem debentur, si cœcum impetum Practici, tenellis opiata pharmaca sæpeque nulla præsentē urgente necessitate, ex methodo sua præstabilita exhibentis non coercent, nã! hic elogium & characterem Viri boni, & prudentis, vix tuebitur.

Novi Cl. LUDOVICI^{x)} de Opio asserere, quod magno
 ut aliorum Aegrorum, ita & Infantum damno, hucusque
 neglectum fuerit, insuperque Cl. ALSTON profiteri, se nul-
 lum fundamentum assequi, cur infantibus absolute denegari
 debeat Opium.^{y)} Nullum vero inde satis valens argu-
 mentum, nullam inde apologiam, pro sua methodo, petere
 posse illos credo, qui pusionum medicationi, nimis faciles
 id destinare solent, sane ALSTONVS ipse præscriptionem
 ejus, in illis casibus, ubi vere insegurum & noxium est, ar-
 guere ignorantiam legum medendi, aut naturæ Opii, simul
 addit. Novi quoque gloriari BONTIVM,^{z)} in Indiis tam
 rite Opium præparari, ut vel infanti innoxie detur. Verum
 calida & acria, quibus correctionem ipse molitur, id non
 magis securum reddunt, quam æquali dosi minus correctum
 sine additamentis esse observatur, quin his vere magis inse-
 curum redditur, nam & sola acria & calida sine Opio infan-
 tibus haud prosunt. Favet Vsu equidem multum, si ullus
 medentum, post SYLVIVM^{a)} WEDELIVS,^{b)} sed quæ
 elogio, quod habet, præmittuntur, id saltem valde limitari
 debere, nisi omnia me fallunt, clarissime simul edocent.
*Infantibus, inquit, Opiata variis & parcius danda. Solet
 vulgo iisdem quandoque exhiberi Theriaca, quod si in pauca
 dosi fiat, adeo incommodum non est. Sin secus, debilitatur
 valde ingenium, & memoriam obtundunt Opiata, quin ipsi
 cerebro nociva creduntur. An tenellæ Aetati absolute pernicio-
 sum sit, juxta monitum TVLPII, nemo facile affirmave-
 rit. Si enim & tenella Aetate constituti male habent infan-
 tes, ut indicetur Opium, dosi ipsis proportionata utique tutis-
 sime dari potest, quod felicissime in Praxi experti sumus, vel
 millies successisse ex voto. Ejusmodi arctioribus limitibus
 etiam circumscriptæ sunt laudes, quæ leguntur apud RID-
 LINVM,^{c)} Opiata, inquit, etiam in infantum & Puerorum
 Morbis multa præstant, cum non raro fluxibus & doloribus
 intensissimis laborent, sed citius operationem suam in Pusio-
 nibus,*

x) Pharm.
 moderno secu-
 lo applic.
 p. 307.

y) Act. med.
 edinburg.
 Tom. V. Part.
 I. No. 12. in
 fine.

z) Med. Ind.
 p. 63.

a) Tr. de
 morb. Infan-
 tum variis lo-
 cis.

b) Opiol. p.
 148.

c) lin. med.
 Ao. 1695.
 Mens. Nov.
 obs. 2.

nibus, quam in ullis aliis Subiectis exerunt, & hinc caute, & maxime in debita dosi exhibenda sunt. Ego Opium in substantia quomodocunque correctum, solum, nunquam iisdem præbere soleo, sed pilulas de styrace, vel mithridatium, in quibus Opii dosi ab aliis ingredientibus valde minuitur, at nihilo minus in parva dosi præscribo, nec sine optato effectu.

d) p. 317. seq.

quantisper audacior videtur HECQVETVS.^{d)} Ex antiquo quippe præjudicio, ob frigiditatem, vel ex hodierna sententia ob caliditatem, perperam interdici infantes Vsu Opii dicit, cum observata necessaria intentione, convenienter morbis eorum id applicari queat. Provocat deinde ad ETTMÜLLERVM, Theriacam tot granorum pondere, quot anni sunt, pusionibus dandam indulgentem, & ad WEDELIVM Tulpium refellentem. Memoratu vero valde dignum est,

e) p. 304.

aliquot foliis antea^{e)} largitum fuisse HECQVETVM Opium Nutricibus datum, dum chylo-miscetur, lactique, infantibus noxam adferre, eaque propter ipse consulit, si morbus Nutricis postulet Opium, ut per id tempus, quo necessitas usum exigit, alii Nutrici ad lactandum Infans tradatur, aut si indoles morbi permittat, e.g. tenesmus & diarrhœa, ut detur in clysmate, vel cataplasmate, vel alia forma, qua non æque facile ac si ore acceptum esset, in lac influere, idque inficere possit. Multum hæc cautio elogio hequetiano detrahit. Si vero nunc omnia asserta allegatorum Virorum, Opio apud Ægros infantes quomodocunque faventium, vel aliorum forte Auctorum, accuratissime pensitemus, videbimus clarissime, Encomiasten semper hæreere in statu medio, fiducia, & timoris, modoque in hunc, modo in illum vergeré. Ex hac vero fluctuante agendi ratione, & ex aliorum monitis, qui hoc remedium potius prorsus abesse vellent a Curatione Infantum, infallibilem eliciemus sequelam, Opium sine dubio magis minusve infecurum & tutum haberi debere, quo magis infans suæ nativitati proximior, vel ab ea remotior est, quoque magis tener visitur, vel robustus. Deinde

&

& hoc momentum hic considerari debet, quod omnes medentes observare possunt, si attendant, nempe si homo jam adultus prima vice capiat Opium, etiam mediocres doses notabiles effectus edere, præcipue circa Caput. Quid ergo expectandum erit, si prima vice præbeatur homuncioni, cujus cerebrum est debilissimum, & structuræ delicatissimæ? Merito igitur prorsus a Medela morbi apud Infantes abesse debet, si hæc ulla ratione aliis pharmacis impetrari potest; tumque saltem locum inveniet, quando severo judicio pensitata ægritudo vehementior est, quam ut aliis quibuscunque vinci possit; mortisque metuendæ periculum, nullo pharmaco quam Opio, etiamsi id paulisper anceps in summo rerum discrimine haberi debeat, sese patiatur declinari. Videamus igitur paucis jam morbos illos infantiles, qui eoque graves evadere possunt, ut Opium absolute postulare videantur. Scripsit SYDENHAMVS, ^f) tria esse potissimum, quæ ex Opio parata iudice Experientia indicent. Vomitum vel dejectionem enormiorem, vehementem dolorem, & insigniores spirituum animalium ataxias. Ab his tribus igitur maxime, & præ aliis affectibus, etiam in infantibus indicabuntur sine dubio opiata pharmaca, dum in aliorum curatione abstinuisse ab iis præstabit.

§. II.

Vomitum ergo Infantum quod primo concernit, nil dicam hic de illo, qui a tussi, a dentitione, a Variolis imminentibus, a Vermibus pendet, cum talis symptoma sit morborum, ex lege methodi curandorum, quibus sanatis etiam sanatur. Saltem mihi nunc sermo est de Vomitu idiopathico, qui ab acido acri, & caseoso lacte, aut pulve nimia copia ingesto, exoritur, vel & ex refrigeratione externa. Vomitus suam causam rejicientem non præpostere cohibendum esse, norunt periti medici, dum onere excusso, æger pusio levatur. Neque statim terreri debet medicus, ætas enim hæc & Vomitus spontaneum, & adeo vomitoria cum judi-

*locum tamen
habet in Vo-
mitu,*

cio data, facile fert. Nimum tamen etiam Vomitus, ni cohibeatur, debilitatem summam, & convulsiones posse excludere, sciunt rerum gnari. Igitur si clysmata aliorum materiem invitantia, & evacuantia, motumque peristalticum inversum simul deorsum allicientia, si stimulum acidum absorbentia, viscidumque solventia nil juverint, motusque anomali & vani vacuique aromaticis & subadstringentibus non placentur, extus etiam Vinum rubrum cum Aromatibus, linimenta que spirituosae, balsama aut ipsa etiam in forma emplastri applicata theriaca auxilium non adferat, malumque interim urgere pergat, omnino ad Anodyna accedendum erit. Atque in hac rerum necessitate non saltem SYL-

g) *Tr. de morbis Infantum c. IV. in fine.*

h) *diff. de morbis Aetatum p. 35.*

i) *libro de morbis infantum cap. 27.*

k) *in Valetudinariol Infantili c. III.*

VIVS, ^g) qui nimis forte facilis fuit, in dando Infantibus Opio, hoc, & quicquid ex eo parari solet, Theriacam, & diascordium collaudat. Neque etiam tantum ad compescendum talem pertinacem Vomitus SCHELHAMMERVS ^h) Essentiam theriacalem ex aqua Cinamomi, ad aliquot guttas, WEDELIVS ⁱ) eandem Essentiam, & in pulveribus & potionibus theriacam coelestem; ETTMÜLLERVS ^k) post nucem moschatam, & aquam cinamomi, theriacam externe, & interne in minuta dosi laudat, sed ipse HARRIS, qui tamen adeo severe apud Infantes Opiata prohibet, usum eorum concedit. Postquam enim in nullis Infantum affectibus, dempto Vomitu pertinaci, pharmaciam opiatricam probandam esse edixerat, deinceps ita disertis verbis scribit: ^l)

l) *p. 72. & 91.*

Notandum est, Narcoticorum mediocrem usum in Vomitu pertinaci & praesertim in illo, qui a lacte vitioso pendet, non esse prorsus vituperandum, quantumlibet Natura infantilis a narcoticis penitus abhorreat. Nonnunquam enim symptoma tam grave & maxime si torminibus diris ac diuturnis fuerit conjunctum, nequaquam est debellandum, nisi laudani liquidi guttulis duabus syrupo cuidam instillatis. Ego quidem plus simplici vice, actis licet omnibus agendis, tantis angustiis me constrictum sensi, ut si caruissem laudano, renello-

nellorum Vomitus mederi nequivissem. Videor mihi aliquibus servasse vitam hoc medicamine, de quibus jam conclamatum videbatur, dum ut fecit SYDENHAM^{m)} apud ^{m)} p. 372. 373. Ægrum pusionem, ob enormem Vomitionem pulsu vix micante animam agentem, lectulo assidebam, effectumque datarum guttularum laudani expectabam, quas ni suffecissent motibus compescendis, eadem dosi, vel & pro re nata aucta, repetivissem.

§. III.

Vomitum excipiat diarrhoea, in qua non minus si nimis *Diarrhoea* urgeat, tanquam ad sacram anchoram, ad unum Opium, sed multa tamen cum prudentia confugiendum est. Non loquor diarrhoeam a dentitione & Vermibus, quæ principes morbos oppugnari cupit. Neque mihi res est cum illa diarrhoea apud Pusiones sat frequente, quæ osculorum lacteorum, glandularumque mesaraicarum obstructione, a pituita lenta, & cruditatibus accumulatis, fovetur, quæque ex tumido abdomine, etiamsi fluxus jugiter affligat, nequaquam subsidente dijudicari potest, ac aperientibus saponaceis, stomachicisque, ut & frictionibus abdominis, ac martialibus tandem curari desiderat. Saltem meam nunc considerationem ingreditur alvi profluvium, quod ab acido & coagulato lacte, saburraque viscida coacervata prognascitur. Id sæpe valde salubre est pusionibus, sique appetitus constet, dolores mediocres sint, nullaue febris complicitur, permitti sibi debet sponte desitutum, aut roborantibus & absorbentibus exhibitis conquieturum. Cavendum acri judicio adhibito, ne nimis cito de sistentibus cogitet Medicus. Puerulo trium hebdomadum alvi fluxum non statim stitit, sed clysmatibus & antacidis usus est RIDLINVS, ⁿ⁾ cum tamen crebrior ^{n) Cur. Med. obs. 512.} videretur, & vires dejiceret, dedit Mixturam cum Coralliis & extr. Opii gr. ʒ. Vix decima Mixturæ parte exhibita, in somnum profundum incidit puerulus, alvi fluxus siluit, sed tam male habuit tenellus, ut eum pro mortuo habuerint ad-

stantes. Salis volatilis una gutta cum aqua confortante exhibita, & alvo restituta ægre fuit servatus. Verum si faeces viridescentes acidum spirent, & tormina gravia simul adfuerint, quæ convulsiones & mortem post se trahere possunt, ocyus & pro symptomatum gravitate arte ad ultimam potentiam extensa ægrotanti subveniendum est. Idem nempe modo laudatus RIDLINVS:^o) ex neglecto alvi profluvio filiolam elegantis admodum formæ, & sat sanæ constitutionis enectam dolet. Mature igitur antacida absorbentia, rhabarbarina, clysmata demulcentia, topica, blandiora carminativa, & visceralia amaricantia, in usum trahenda sunt, quæ multum boni subinde præstare solent. At omnibus his studiose adhibitis, intestinorum irritabilitas & sensibilitas & hinc pendens egerendi conatus, in habitum deductus, sæpe tantus est, eaque urget dejectionum numerosissimorum vehementia, ut nisi cito consopiantur, vires penitus fatiscant, gravibusque ærumnis mors superveniat. Neque citæ medelæ semper sufficiunt pulvis mastichis cum nuce moschata, cascarilla, boli & terra sigillata, corallia, creta, & alia testacea etiamsi, quod HARRIS præcipuum esse in curatione contendit, sat larga copia ingerantur. Dum de alvi dejectione viridescente acidumque redolente agit SYLVIVS,^p) atque enemata & absorbentia saltemque ad pauca grana bis de die vel ter commendat, nil quod miror de anodynis dicit. Theriacam vero, extractum theriacale, & Essentiam anodynam cum aliis usurpat WEDELIVS.^q) HARRIS ut ab adstringentibus ita & ab anodynis dehortatur,^r) quorum energiam potentissimam vires puerulorum tenerrimæ fractæ, & enervatæ raro sine maximo salutis discrimine sustinere valeant, atque contra acorem molestias omnes facessentem, cretam, corallia, margaritas, laudat. Fatetur tamen, in casibus, ubi febris abest, diascordium in malam partem non cessasse, quin emolumento fuisse, sed in febricitantibus periculo non vacare asseverat. Ego a multis annis harrifiana vestigia legens

o) *lin. med.*
Anno III.
Oct. No. XX.

p) *Tract. de*
Morb. Inf.
c. III.

q) *lib. de*
Morb. Infan-
rum c. 25.
r) *p. 20, 21.*

in Infantum medicatione, multas diarrhoeas infantum a caseo acido, rheo & largo usu terreorum, hisque addita tandem nuce moschata, compositas vidi, quibus omnibus subinde gummi arabicum addidi, vel interposui, externe simul balsamicis aut spirituosis linimentis, ipsaque theriaca in subsidium vocatis. Secutus nonnunquam sum consilium BOERHAAVII,^{s)} atque in diarrhoeis a causa acida, quam faeces virides adesse testabantur, cretam aqua dilutam per inferius guttur injici feci, cum fructu. At aliquando tamen jungere talibus Opiata debui, nuperque demum amatam Amici alicujus integerrimi filiolum, per aliquot dies inter clysmatum ant-acidorum applicationem absorbentibus bene pastam incassum his, & quæ foris applicabantur, adhibitis, cum ob urgens profluvium alvi animam agere videretur, portione ex aquis Menthæ, Meliss. Rutæ & Cinam. cum absorbentibus & diascord. Fracast., quæ Dei erat gratia, in vadum locavi. Alio tempore theriacæ minutam dosin, aut laudanum liquidum operatos præstitisse effectus expertus sum. Neque etiam clysmatum ex decocto pedum Vituli cum Vitellis ovorum & theriaca applicatorum me pœnituit.

Frequens est paulo adultioribus infantibus diarrhoea, a sacharatorum, bellariorum, placentularum, ingluvie, indulgentissimarum Matrum vitioso amore sustentato, cujus meminit Cl. YOUNG.^{t)} Facile patet, peccare omnino ex optimi Viri sententia Medicum, si horum ignarus statim ad diascordium vel laudanum convolet. Quin diarrhoea necessario pergere debet, nisi diata melius observetur, aliisque pejoribus morbis ansa dari. Male consulere sanitati Medentem, iterata anodynorum exhibitione, recte monet, donec radicem mali intelligens Matrem corrigens Infanti felicius succurrat.

Habet etiam Vir egregius diarrhoeam post ablactationem,^{u)} quam a mutato Victu deducit, præcaverique posse affirmat, si ante illam infantes aduefiant alimentis lacti ma-

terno analogis. Si nihilominus diarrhœa eveniat, illam abforbentibus & laudani liquidi gt. 4-5. sanari monet, nisi nimia assumptorum copia peccet, cum quibus laudanum non bene conveniat. Crediderim in his casibus post diætam severe injectam, amara visceralia, quæ stomachi robur fulciunt, & simul, maxime cum alcali præparata, ant-acida sunt, anodynis virtutem digestionis destruentibus, sæpe præferenda esse.

x) sect. VI.

Tandem in diarrhœa infantum rhachiticorum, & scrophulosoformum, cum Ventre duro & tumido, maxime si de doloribus abdominalibus conquerantur, & somni expertes sint, nisi diætæ vitia subsint, laudanum liquidum ante cubitum exhibere consuevit YOUNGIVS, ^x) ad gt. 4. 5. 6. non sedanti saltem, sed et cordiali virtuti ejus fîsus. Laxitati summæ solidorum, & nervorum teneritudini, quæ talibus ægris est, non bene respondet Opium. Si fundamentum Morbi oppugnetur, Electuario quod illo laudat, & aromaticis & pauxillo limat: martis, & vesperi exhibeatur laudanum, convenientior evadit Curatio. Nollem tamen diarrhœæ & tum destinare anodynum, nisi fuerit symptoma urgens, quia unice a laxitate & mesenterii obstructione pendens solo electuario sanari sese radicitus patitur.

Diarrhœam a dentitione pertractabo suo loco.

§. IV.

Torminibus

Post evacuationes sursum & deorsum urgentes, quæ Opio apud infantes aliquando compesci volunt, progrediendum nunc erit ad dolores, & inter eos primo ad atrocissima illa Tormina, a lacte caseoso, & acida acrimonia sæpe corrosivi quippiam habente, prognata, quæ diarrhœam, de qua verba feci, interdum antecedunt, aut comitantur. Magnum illa semper ubi invaluerunt, metum incutiant, ne febres, inflammationes, & necroses intestinorum, ac epilepticæ convulsiones cum morte subsequantur, quare tanto majore cura inhibenda sunt. Cum a lacte affatim ingesto,
&

& corrupto proveniant, prodest sæpe arcere infantem ab ejus suctione ulteriore, & tenuia carniū jura, cum vitellīs ovorum aliquando substituere, ut dum talia acescere nequeunt, dominans acida acrimonia quam Medicus impugnamdam sumit, victu non sustentata, tanto certius vincatur. Multum maxime in malo paulo graviore hac diætā impetratur, quin & jusculum tale egregium remedium suppeditat, non saltem acori contrarium, sed & excoriatos intestinorum parietes illinens, & mulcens. Summum vero remedium hic sunt terrea absorbentia copiosius data, intermixto rheo, aut interposita Manna; profunt quoque egregie clysmata oleosa, abdominisque inunctiones, cum blandis oleis, ac oleum amygdalarum cum vitello Ovi in emulsionem redactum diligenter exhibitum, THONERO^{y)} BOERHAAVIO^{z)} & LENTILIO^{a)} tantopere laudatum, & a me innumeris vicibus summo cum fructu propinatum. Memini quoque balnea emollientia, cum dies & noctes ejulatibus & clamoribus absumptæ essent, blandō suo tepore miseris pusionibus miram prorsus utilitatem attulisse. Ab hoc vero apparatu remediorum, licet quod expertus loquor, sæpe curationi felici sufficiat, non tamen prorsus exclusum Opium vellem, si summa spasmodorum fuerit nequitia. Tanta est HARRISIO in solā absorbentia, dummodo sat largiter exhibeantur, fiducia, ut ea anodyna tutissima vocet, atque æqua certitudine tormina, inquietudines, vigilias, compescere asserat, quā convicti esse possumus rhabarbari vires purgativas demum futuras, quā narcotica adultorum dolores ad tempus tollunt.^{b)} Atque alibi^{c)} *non ego inquit Corticem peruvianum febribus intermittētibz magis specificum, non opium vigiliis & doloribus pertinacibus compescendis magis specificè convenire censeo, quā testacea torminibus infantum.* Rursumque alio iterum loco^{d)} vim eorum prorsus anodynam imo infantibus soporiferam eousque extollit, ut nullam puerilem ægritudinem, quantumvis dolorificam, mini-

y) lib. III.

obs. 10.

z) mat. med.

a) in etcodromo p. 78.

b) p. 52. 53.

c) p. 94.

d) p. 94.

minimam proprie dictorum narcoticorum delibationem,
 nisi rarissime, postulare pronunciet. Laudat interim in tor-
 minibus cum absorbentibus anodyna SYLVIVS,^{e)} exhibet-
 que cum illis Theriacam ET TMÜLLERVS^{f)} et WEDE-
 LIVS.^{g)} Atque quanquam HOFFMANNVS mithrida-
 tium, requiem Nicolai, & alia Opiata rejiciat,^{h)} tamen
 alio locoⁱ⁾ absorbentibus & aquis antispasticis ut vocat, di-
 fertis verbis pauxillum diascordii remisceri cupit. Dum The-
 riacam inter vetusta anodyna medicamenta, longe optimam
 compositionem dicit Cl. SCHVLTZIVS,^{k)} simul recenset,
 quod in tenera ætate torminum vehementia miserabili ejul-
 latu aliisque signis se prodente, proficuum sæpe cum gau-
 dio prospexerit pulverem, ex pulvere marchionis, & ma-
 gnesia, cum theriaca mistum, licet præbium unum saltem ha-
 buerit ducentesimam & quartam partem gr. unius opii. Sa-
 ne puncti illius de extracto anodyno, quod WEDELIVS ad-
 jici vult suis pulveribus in cura Infantum torminibus labo-
 rantium^{l)} hæc dosi SCHVLTZII punctum esse videtur.
 Vix crederet efficaciam aliquam, in tam exili atomo opiato
 Medicus, nisi Vir laudatus de ea expertus testaretur, fateri
 tamen is simul cogitur, eandem dosin post aliquot dies ite-
 rum exhibitam, longe minus sensibilem opem adferre. Ali-
 quantisper grandiore opus esse autumo, pro re nata, si O-
 pium aliis præmissis non juvantibus, vere indicatur. Ab-
 sorbentia iure suo magni facta HARRISIO optime de-
 struunt acorem villos intestinorum pungentem, & eroden-
 tem, sed jam excoriata & arrosa loca non sanant, neque
 etiam motus habituales compescunt, nec sensibilitatem
 summam fibrillarum nervearum minuunt. Omni acido
 jam feliciter destructo, ob duo hæc momenta, perdurare
 possunt atrocissima tormina, Intestinis autem muco suo na-
 turali destitutis, & vel eapropter quod nudi sint villi, ipsis
 sensibiliissimis, blande obliniendis pulcherrime inservit oleum
 quodvis mite, & gelatina ex CC. & ebore parata, ovorum-
 que

e) *Tr. de Mor-
 bis Infantum.*
 p. 599.

f) *Valetud. in-
 fant. p. 41.*

g) *de morb.
 infant. p. 34.*

h) *in Suppl.
 Med Syst. p. 42.*

i) p. 39.

k) *de medica-
 mentis offici-
 nalibus §. 15.*

l) *l. c.*

que lenientes vitelli. Sed si his cicurari sese non patiatur
 spasmorum sævitia, cogitandum est, illam inflammationem
 & convulsiones certissime ingignere, si perduret; quare pro
 ætatis ratione ægro parvulo minuta dosis laudani liquidi dari
 potest, quia nil acris adjectum habet, theriacæ & mithrida-
 tio omnino præferendi. Non vero satis inculcari potest,
 cavendum esse, ne nimis cito ad hoc accedat Medicus, ne
 huic soli fidat, nam utut sensus torminum tantillum inhibea-
 tur, acidum tamen rodens manet, non obstante exhibito
 opio, id quod est, rodereque ac convellere fibras pergit,
 omniaque quæ inde fluere possunt mala nihilominus exclu-
 duntur. Deinde & alvus opio sistitur, ac lusus stabulo in-
 cluditur. Semper igitur ac si id non datum esset, absor-
 bentibus, demulcentibus, clysmatibusque, pergendum est
 jugiter.

§. V.

Sed & præter torminosos intestinorum cruciatus, infan-
 dis doloribus infantes mulctat dentitio difficilis. Molestissi-
 mam sensationem hic parit sola tensio & inflammatio gingi-
 varum nervosarum, & sanguineo commætu ditissimarum.
 Sique huic considerationi jungatur summa in infantili ætate
 nervosæ compagis sensibilitas, ac consensus nervorum quin-
 ti paris, cujus ramus ad maxillas & dentes abit, facile Ge-
 nesis omnium symptomatum pueris dentientibus familiarium
 intelligitur. Nempe ab una hac radice pendent inquietudi-
 nes, Vigiliæ, tormina Ventris, obstructio vel profluvium
 alvi, fæces virides, vomitus, tussis, febres, convulsiones, &
 quæ sunt reliqua. Causa doloris tensio si tolli posset, id
 quod incisione gingivarum moliri jubent Medici nonnulli,
 subito omnia mala præsentia tollerentur, atque metuenda
 præcaverentur. At quia incisio suis difficultatibus laborat,
 minuenda saltem dolorosa tensio est, & comitans eum in-
 flammatio impugnanda. Nolo hic multis agere de VSis a
 SYDENHAMO & HARRISIO adeo commendatæ utilita-

*Dentitione
 difficili.*

tibus, aut dum eam inter nostrates experiri vix licet, fusius commemorare fructus, quos ab hirudinum applicatione mihi observasse interdum contigit, quoties violentior febris ardebat, sanguisque rapidius ad caput stimulo doloris invitatus ferebatur. Neque quid alvus paulo laxior boni pariat enarrabo, quæ eapropter ubi obstructa est, clysmatibus & mannatis aperiri debet. Cumque ad meum institutum haud pertineat, summe necessariam perpetuamque emolli-tionem & refrigerationem Gingivarum, emulsionumque ni-tratarum internam adhibitionem prolixius considerabo. So-lum saltem si his & aliis illud non impetretur, doloris leni-men jam ad me spectat, volatilibus a magnis Viris equidem committi solitum, non tamen æque certo ab his quam ab anodynis opiatís obtinendum, si saltem tenerrima Ætas haud contraindicaret. Ea tacentibus fere aliis Scriptoribus de Morbis Infantum, post alia pharmaca, quæ exponit, non omittenda vult WEDELIVS, ^{m)} atque Celeb. HOFFMAN-NVS ⁿ⁾ dentitionis medelam docens, nil quidem de Opio habet, tamen alibi causas dolorum recensens, quæ volunt, ut hypnoticum tentetur, dentem prorumpentem illis annu-merat. ^{o)} Atque tale remedium tum maxime indicari vi-detur, quando convulsionum a dolore aborturarum metus adest, id quod brevi, ubi de insigni spirituum ataxia apud Infantes, ac quatenus illa Opium poscat, verba facturum sum, clarius exponam. De diarrhœa dentitionis symptomate, quædam adhuc adnectere liceat. Edixit HOFFMAN-NVS ^{p)} Alvi libertatem etiam paulo majorem, nunquam fere non majorem facere spem sanationis recuperandæ, nul-laque ratione tunc temporis alvum roborantia, vel adstrin-gentia debere propinari, alias enim rem periculi esse ple-nissimam, & convulsionem cum aliis symptomatibus longe citius certiusque subsequi. Verum licet certissimum sit, laxitatem alvi dentientibus esse præsidio, & si desit, antiphlo-gisticis purgantibus procurari debere, tamen non minus ve-rum

m) de Morb.

Infant. c. 21.

n) Med. Syst.

Suppl. cap. III.

o) Med. Syst.

Tom. II. p. 280.

p) Med. Syst.

Suppl. Cap.

III. in fine.

rum est, interdum nimiam esse dejectionum frequentiam, tumque ex hoc altero extremo obstructioni opposito, summam debilitatem & quæ inde facile sequuntur convulsiones ab inanitione debere metui. Audiendus in hoc casu omnino est Ill. de GORTER, ^{q)} qui diarrhœam si vires sub dentitione emungat, quia nil morbose evacuat, anodynus nervinis compescendam esse monet. Talem diarrhœam dum exitum moliuntur dentes, subinde etiam complicatam habere acrimoniam in primis viis collectam, asserit YOUNG ^{r)} ac utroque respectu anodynum prudenter & circumspecte exhibitum, rebus urgentibus, cum absorbentibus conducere affirmat. En quæ hoc effatum egregie verum esse commonstrat sequentem Historiam inter varias alias, quas adducere poteram. Puerulus 26. hebdomadam diarrhœa, viridescencia copiose profundente laborabat, simulque per intervalla febricitabat. Exhibebam absorbentia largiter, cum dejectiones increverent, & tenesmus urgeret, illis adjungebatur Gummi Arabicum, & clysmata oleosa infundebantur; diætæ justum regimen accedebat, juscula tenuia carniū, potus thée cum admisto Vitello Ovorum, alimenta erant. Nil hæc proficiebant per aliquot dies adhibita, igitur abdomini inungebatur oleum nucis moschatae expressum, apposito simul Emplastro theriacali. Cum nihilominus diarrhœa præfracte pergeret, ac emaciatus pusio 20. sedibus per 24. horas summe debilis redderetur, ac insuper somno prorsus careret, morbumque simul a dentitione pendere verosimile esset, cum pulvere absorbente mane & vesperi gt. ij laudani liquidi exhibebantur. Melius se inde habere incipiebat, at cum elapso die iterum fluxus alvi recrudesce-
ret, pulveris absorbentis cum gt. iij laudani mane & vesperi dimidia pars porrigebatur. Ita dejectiones prorsus silebant, & infans solo opio decenter exhibito præter spem Parentum & meam propriam servabatur.

q) *System.
Med. Pract.
Tom. II. p.
III. §. 10.*

r) *Seç. V.
in fin.*

§. VI.

Convulsionibus, in quibus tamen subinde nocet.

Venio ad ataxiam spirituum, quæ in Convulsionibus & Epilepsia Infantum tristi adeo sæpe & lugubri spectaculo sese prodit. Ad illam unice respiciens & alias considerationes oscitanter negligens Practicus, non potest non statim in eam devenire sententiam, ipsa Auctoritate Sydenhamiana, quæ certe magni momenti est, firmari sibi visus, in eius medela statim ad Opium confugiendum fore. Verum qui sciverit, debilissimis corpusculis hoc generosum pharmacum haud convenire, ac præterea id solum minus circumspicte datum ipsis convulsiones inducere, eoque facilius, quo teneriores & ætate minores fuerint, omnino tardior observabitur in ejusdem exhibitione. Notum est GALENUM & Mithridatium & Theriacam, tanquam fortiora remedia, ut in aliis morbis, ita & in Epilepsia Puerorum haud admisisse, quamvis post ejus ætatem extiterint, qui lingendum mithridatium, maxime illis, qui 3. vel 4. annos transcenderant præberi voluerint, atque tempora & locum juxta narium foramina antidoto mithridatica illini jusserint, ut ex ipsorum placitis notavit PISO.^{s)} Verum occasione Historiæ, quam de morte infantis a data requie Nicolai post somnum 24. horarum epileptici habet BARTHOLINVS,^{t)} non sine ingenti periculo Opium illi Ætati, quæ Epilepsiæ obnoxia est, exhiberi affirmat. Haud facile quoque, aut parcissime danda Opiata infantibus esse, ait BOHNIVS,^{u)} utpote quos propter cerebrum mollius, & systema spirituum adhuc tenerius facile in convulsiones & epilepsiam lethalem conjiciant, aut hebetioris ingenii atque memoriæ reddant. Frequentiora eheu! sunt ejusmodi exempla, quam crederet ad ea non attentus. Filiolo 4. hebdomadam vagitu parentibus molesto, unam & alteram dosin mithridatii mater dederat, sine somno subsequente. Dabatur suasu Amicæ, theriacæ quantum cuspis cultelli capiebat. Inde sopor profundissimus cum motibus convulsivis & mors.^{x)} Memini ego,

s) de cognoscendis & curandis Morbis lib. I. c. 19. p. 132.

t) Act. Hassn. Vol. II. obs. 20.

u) de Officio Medici p. 303.

x) Ephem. Nat. Cur. Cent. I. obs. 54.

ego, laudani puri granum dimidium Matri odontalgia laboranti in pulvere destinatum per errorem datum fuisse Infanti, 5. vel 6. mensium, qui brevi dirissimis convulsionibus affectus est. Neque tamen saltem hæc dosis, quæ ætatis respectu grandior erat, miserabile hoc malum exclusit, sed & quæ sine dubio longe inferior existit, sæpe idem perpetravit.

Valde notabilis est, hucque maximopere facit Observatio RIDLINI. y)

Dabatur diu puellulæ Mistura cum pauxillo Opii, sine qua nunquam dormiebat sed usum continuatum sequebantur convulsiones, quæ vero primo aliis causis adscribebantur. Sed brevi apparebat, eas esse ab

Opio, nam cum ad tempus seposita Mixtura iterum daretur, rediere convulsiones, unde Opium suspectum reddi incipiebat. Denuo itaque ejus adhibitio per aliquot dies neglecta, & per omnes hos dies libera manebat puella. Cum autem iterum ob vigilias pertinaces in usum traheretur, denuo ingruiebant convulsiones, quare Opium prorsus valere jubebatur. Ut vero cum aliis RIDLINVS ab Opio ipso, ita ex crebro usu illo longe mitioris Syrupi diacodii, in infante

lethalem Epilepsiam animadvertit HOFFMANNVS. z) Eapropter circumspectus dum *dissertatione de Morbis Infantum* de convulsionibus agit, caute mercandum in earum Curatione cum opiatis, theriaca cœlesti & massa Pil. de Cy-noglossa ait, & ab iis remediis sedandis vehementissimis solidorum motubus destinatis, sæpe se infaustum vidisse effectum testatur. a)

Gravibus igitur rationibus fultus BOERHAAVIUS b) in summis convulsionibus non nisi lenissima sedativa locum habere dicit, ut Syr. papaveris, quem tamen aqua dilui & per vices exhibendum cupit. At non saltem, quod sua natura convulsionem invitare queant, nondum præ-sentes, sed & quod causis veris convulsionum expugnandis sint imparia, Opiata, minime exhibenda sunt pusionibus convulsis, utpote fiduciam in se locatam cito fallentia, licet primo intuitu aliquid boni edididisse videantur. Cedro digna

y) *lin. med.*
Am. IV. Mensis
Jun. obs. 22.

z) *Med. Syst.*
Tom. IV.
Part. III. p.
28.

a) *Med. Syst.*
Suppl. Cap.
VII. in fine.
b) *in Comment.*
ad aph. 135.

c) *Hist. morb.*
Vrat. 1699.
p. 53.

sunt, quæ olim scripsit noster de HELWICH. ^{e)} Opiata ut plurimum Parentum & Medici spernunt, at mox destituunt, si enim Epilepsia sentico alicui morbo supervenit, sicut cum omni morborum infantilium Genere facile complicatur, illa tolli vix poterit, nisi per prudentem primigenii morbi therapiam. Hic si turpiter negligatur, & anodyna nihilominus cæco consilio propinentur, non mirum est, illud evenire, quod post laudanum opiatum convulsis Infantibus datum observavit BARTHOLINVS, ^{d)} coma insuperabile, in quod ordinarie ante mortem præcipitantur, neque me latent tristitia hujus veritatis exempla.

d) *Act. Hoff-*
niens. Vol. II.
obs. 20.

Morbos vero principes, & causas omnes Convulsionum Infantilium si investigemus, nulli earum nisi forte inanitionibus, non aliter quam Opio exhibito coercendis, terrori nutricis, & dolori a dentitione, ac torminibus hoc pharmacum convenire, liquido debet constare. Quid enim amabo faceret ad retentum meconium, atque ad depressionem calvariæ, a qua in neonatis sæpius, quam putatur convulsiones nascuntur, nisi depressus locus ope emplastri ex pice ansam habente mature elevetur, subito lethales. Quid ad menstrua Nutricis teste WILLISIO, ^{e)} BAGLIVO, ^{f)} HOFFMANNO, ^{g)} HELWIGIO, ^{h)} meque ipso diros subinde motus epilepticos, quamvis difficulter explicabiles, moventia. Neque certe Opio indigemus ad sordes cutaneas retropulsas, iterum ad ambitum Corporis invitandas, natasque inde convulsiones persanandas, cum licet id diaphoresin moveat, multo tutiora & magis specifica præsto sint, quorsum sulphur, decocta ex radicibus & lignis cum regimine, aliquando spiritus urinosi volatiles, & topica attrahentia, rube-facientia, epispastica, vesicatoria referri debent. Vermes etiam haud necat Opium, motuum anomalorum interdum fabros. Nil quoque, imminentibus Variolis, refrigerantia & antiphlogistica poscentibus, calidum hoc remedium prodest.

e) *de Morb.*
Conv. c. 4.
f) *Operum*
p. 114.
g) *diff. de*
morb. inf.
p. 15.

h) *Hist. morb.*
Vr. 1699. p. 54.
& Act. Erud.
Lips. 1701.
Nov. p. 523.

Atqui

Atque qui veras indicationes omnes cognitæ tenet, quæ enascuntur, quando a lacte corrupto caseus acidus, sæcibus tum viridissimis & acidum nidorem spirantibus, malum excludit, is intelligit, non saltem quam inane, sed & quam noxium eo tempore exhibitum evadere debeat anodynum, nisi forte agendis omnibus actis, & sub usu ejus continuatis, torminum summa atrocitas id extorqueat. Vidi vero lætus, non raro, quantum boni hic præstent absorbentia HARRISIO laudata ¹⁾ cathartisque mista, ac loco crySTALLORUM tartari, quos ille amat, Manna & Rheum, sæpique Venetus a BOERHAAVIO potissimum apparatus remediorum pro Infantibus insertus. Memini his, interpositaque emulsione ex amygdalarum oleo cum vitello ovorum subactæ, & clysmatibus ex oleo olivarum me sanasse tenerrimo corpusculo recens ab lactatum filiolum, intra aliquot dies plus, quam quadraginta vicibus dirissimis convulsionibus correptum. Alio tempore infans octo hebdomadam, tumidum abdomen ex liberaliore lactis & pultis usu exhibens, vehementibus convulsionibus afficiebatur eo tempore, quo soror & frater Variolis laborabant. Putabam illas magis deberi sordibus in canali alimentorum stabulantibus, quam imminentibus variolis. Consului clysmata, balnea, absorbentia, emulsionem oleosam cum vitellis ovorum & manna. Placebat alii Medico advocato nescio cur, simplex oleum cum syrupo papaveris, cumque abdomen jam detumuisset, & molle esset, facile annuebam. Sic pededentim Convulsionες rariores & mitiores reddebantur, variolisque simul raris & optimæ notæ supervenientibus, Infans ex toto sanitatem recuperabat. Recordor cum voluptate, sub ipso convulsionum Paroxysmo, summo impetu sine intermissione per horas durantium, injecto clysmate ex jusculo carnis, Vitello ovi & sapone, alvo multa caseosa & viscida excludente, me servasse puerulum ob stertorem junctum omnibus adstantibus jam pro semimortuo habitum. Ab his & aliis pusio-nibus, quas per Dei gratiam sanavi, didici Veritatem eorum, quæ

i) p. 95. 96.
97. 98.

k) *Operum*
p. 114.

l) *Observat.*
p. 282.

m) *diff. de*
Opio p. 115.

n) *aph.* 1356.
1357. 1358.

*) *dec. III. Ao.*
III. obs. 38.
p. 103.

o) *de morbis*
infantum
passim.

p) *in Valetu-*
dinario infan-
tuli de Epile-
psia c. III. §. 15.

q) *Fatromm.*
p. 216. & 616.

r) *Hist. morb.*
Vratisl. anno
1702. p. 192.

quæ scripsit BAGLIVVS, ^{k)} omnes fere convulsiones Infantum a stomacho fiunt, unde illis statim morbum solvant lenia purgantia præsertim Infusum Rhei. Neque minus expertus sum, bene fundata esse elogia, quæ Cl. PECHLINVS ^{l)} in convulsionibus Infantum purgantibus tribuit, atque apposite scripsisse THOMSONVM, ^{m)} Alvo laxata mox restitui in meliorem statum Infantes epilepticos. Confirmasse præterea hæc monita Illustrēm BOERHAAVIUM ⁿ⁾ gavissus sum, quando Insultus epilepticos, plerumque ab irritante acrimonia acida lactis coagulati originem ducentes, solis ant-acidis fixis, purgantibus permistis, clysmatibus similibus, carminantibus blandis, ac oleosis internis ac externis curari affirmat, si medelam capiant. Non dememinisse hic possum eorum, quæ *Miscell. Nat. Cur.* *) inserta legi, a Cl. ANHORN ab HARTWIS. De convulsionibus Infantum agens, Nil continent, inquit, tria Regna Naturæ in compeſcendis motibus epilepticiſ Infantum commendatum, quod data occasione non fuerit prudenter tentatum. Non novimus Virum artis longa praxi peritum, quem non subinde pro consilio adhibuimus, multo tamen usu edocti sumus, enormiticos hos motus nunquam ac crisi alvina solutos conticuisse. Audacter ergo aurum fulminans cum pulvere jalappæ datum est, (cur vero non potius leniora & securiora?) clysmata injecta & Venter oleosis inunctus. Alvo hic fluida facta sor-desque varie coloratas & foetore molestas excludente convulsiones conticuerunt. Si nervi sensibiliores redditi motum diutius retinuerint, MP. de cynoglossa ad gr. iij in ∇ æ ζ ij alvo satis soluta cochleatim data. nulla volatilia stimulantia exhibita. Si alvus sponte responderet, seposito auro fulminante saltem clysmate eluebatur. Præſervationis gratia absorben-tia data. Novi quantum ant-acidis volatilibus spiritui CC., liqv. CC. succin., spiritui salis ammon. anis. tribuerint SYLVIVS, ^{o)} ETTMÜLLERVS, ^{p)} LENTILIVS, ^{q)} HELWIGIVS, ^{r)} & alii; ad mentem LENTILII adeo in ipso Pa-roxyſmo

roxyfmo exhibendis. Placuit præ aliis hujus commatis remediis **PITCARNIO** ^{s)} sal succini volatile genuinum, quem miror asserere, Infantum Epilepsias, quæ omnes a repletionem proveniant, eodem plerumque sanari. Prorsus contrarium eloquitur **THOMSON**: ^{t)} *In Pueris & Infantibus*, inquit, *quorum affectus ob nimium infarctum & indigestionem repletionem causam esse convulsionum monstrant, accedente dentitionis dolore aut prava lactis indole medicamenta volatilia, ut sal volatile succini, & oleosum, nil boni præstare, sed omnia deteriora fieri expertus sum. Idem tamen pauco detracto sanguine, vel præcipue alvo quovis modo laxata, in meliorem statum confestim restituti sunt.* Ego non prorsus a remediis volatilibus in medendo infantilibus ægritudinibus abstinui, usumque eorum si minutulis dosibus dentur, & febrilis calor absit, evacuantibusque si iis opus, locus relinquatur, non omnino dissuadeo. Aliter vero, maxime largius ingesta, ut **HARRIS** loquitur, ^{u)} scintillarum instar in omnes corporis partes extemplo profiliunt, & ex parvis initiis magnum incendium febrile sæpissime faciunt. Pejora vero sunt omnia ex Opio parata, in pusionum convulsionibus, a saburra acida & viscida, ac certissime nocent, cum illam non corrigant, atque quod maximum est, eam alvum sistendo in intestinis diutius morari faciant, adeoque omnia consecraria morbifera juvent, quæ ab eadem non correctæ & non exclusæ proficiscuntur.

§. VII.

Superfunt itaque solæ Convulsionem ab inanitione, a dolore dentitionis, & Animi affectu, quæ ab Opio ipsam causam oppugnante, si hæc aliis auscultare neget, aliquod levamen sibi promittere posse videntur. ^{& subinde prodest.}

Meminit **SYDENHAMVS** ^{x)} Epilepsiæ Puerorum, ^{x)} p. 777. quæ vel primo mense aggreditur, a frequentibus nimis alvi dejectionibus, atque in hoc casu diascordium ad quantitatem grani piperis, in aqua aut lacte materno solutum, & exhibi-

TRALL. *Us. Op. Sect. IV.*

V

tum,

tum, præstantissimum esse remedium affirmat. Atque certe extra dubium est, si rebus ita stantibus absorbentia nil juverint, atque insufficientia deprehendantur, nullum aliud remedium superesse, quam anodynæ punctulum tenellulæ ætati respondens.

Ad Convulsiones a dentitione, adeo valere VSem, Gingivarum intumescentiæ, & dolori medelam allaturam, censet SYDENHAMVS, ^{y)} ut convictus quærat, *Quo pacto puerorum dentientium convulsionibus sine VSe opem feremus? quæ sola in dicto affectu omnibus specificis est anteferenda, quorum nonnulla calore suo nocent, & pro morbo militant, ægrumque ad plures deducunt.* Multum quoque HARRIS ^{z)} sanguinis detractiōni in intervallis convulsionum favet, siue ea fiat per sectionem venæ, siue per hirudines, aut retro aures, aut brachio applicatas. Atque inter dentientium calorem oris & gingivarum fere exurentem, vix minimum caloris adventitii gradum ferre, sine molestia, & dolore, parvulos dicit. ^{a)} Cum itaque in dentientibus sine dubio adsit nimius impetus sanguinis ad Gingivas, & ad totum sæpe caput, atque illæ manifesta inflammatione laborent; cum calida remedia omnia noceant, & Experientia teste refrigerantia proficua cōserventur, non videtur, dentientibus convenire humores ad caput congerens & ad nullam inflammationem quadrans calidum Opium. Porro quoque, cum dentitioni, & convulsis dentientibus Ægris VS. judicetur convenientissimum remedium, VSis effectibus contrarians Opium penitus a curatione debet abesse. Verum enim vero pensitandum hic est accuratius, prorumpere gestientem dentem tendendo Gingivas, dolorem excludere, inflammationemque gingivarum & febrem inflammatoriam cum convulsionibus esse doloris confectaria. Quodsi igitur dolor mature oppugnetur, congrua dosi Opii, antequam inflammationem & febrem creaverit, id pharmacum, quod jam valde inflammatis Gingivis & feбри jam accensæ

ceræ minime conveniret, aut anceps esset, adhuc oportu-
 num & par præcavendis doloris sequelis videtur. Præterea
 si VS., vel (dum ea apud nos vix locum ob recepta præju-
 dicia invenit, aut a tenerrima ætate contraindicari videtur,) hirudinum applicatio, vel loco detractionis sanguinis pur-
 gans antiphlogistum præmittatur, atque revellentia, emol-
 lientia & refrigerantia jugiter usurpentur, etiam præsentē
 æstu & febre, aut hac mitigata, ad convulsiones & arcen-
 das & sanandas circumspēcte dari posse videtur Opium.
 Saltem crediderim hoc non minus locum habere caloris ab
 eodem metuendi respectu, ac spiritus CC., cujus minutam
 dosin Convulsiones a dentitione oriundas feliciter curare,
 BOERHAAVIUS^{b)} affirmat; quanquam id certa restrictio-
 ne saltem ita se habeat; ut ex illis, quæ antecedente §o de
 volatilibus disputavi, constare potest. Ne solis ratiociniis in
 hoc argumento tantum versari videar, præ aliis casibus, ubi
 minutissimas doses Opii cum fructu me porrexisse opinor,
 recensebo illum, qui propriam filiam meam natu majorem
 nunc annos 19. habentem concernit. Hæc 23. hebdomades
 nata cum per duos dies & noctes inquietior solito fuisset,
 subito convulsionibus corripitur, sat gravibus. Poterant
 hæ originem trahere ab acida acrimonia, sed quia ejus or-
 tum præcavere, & impugnare molitus eram per plures heb-
 domadas, absorbente pulvillo, & Elixirio aperit. Clauderi
 (quod apud Infantes lac sugentes valde amo) ꝛæ Cinam. &
 Syr. alicujus additione palato acceptius reddito, nilque viri-
 dis in fœcibus justæ consistentiæ observabatur, dentitioni,
 quam signa ordinaria monstrabant, omnia mala tribuebam.
 Solvebatur statim alvus clysmate emolliente, dabaturque
 Emulsio leniens nitrata, cum absorbentibus, & syr. papav.
 Sed Vigiliæ, ejulatus, ac in somno semper interrupto pavores,
 sine tamen notabili æstu febrili, metum mihi mœstissi-
 mo Parenti incutiebat, ne convulsiones accederent, & gra-
 viores essent, quam quas ferret junceum pauperculæ filiolæ

b) aph. 1376.

corpusculum, cujus infortunium tum flebat ipse febre acutissima confectus morti proximus frater, 7. annorum Puer. Notum mihi erat, Cel. SYDENHAMVM in eo rerum statu suadere laud. liquidum ad gr. j. vel plures cum aqua Rut., c) p. 777. 778. bryoniæ comp., & epileptica Langii. c) Misso hoc antepileptico apparatu inani, in his rerum angustiis porrigo gr. ij. laud. liquidi. En brevi dormit, & dormit per 7. horas, atque deinde evigilans ita prorsus bene sese gerit, ac si sanissima nil morborum perpessa fuisset. Absolvitur integer dies, circa vespere iterum ejulare, orique manus admoveere incipit, do adhuc unam guttulam, noctem transire dormiendo, & altero mane optime sese habet, dente postea sine ullo incommodo prodeunte. Fateor, me ab eo tempore sæpiuscule exhibuisse cum fiducia laudanum pueris dentientibus. Nolo autem, quia circumspexitissimus hoc feci, & plures, quam duas aut tres minutulas doses sufficiente temporis intervallo relicto, nunquam exhibui, ut Lectorum meorum aliqui justo forte audaciores hac curatione reddantur, cui salutem & vitam amatissimæ filiæ meæ debeo. Plures vel largiores doses certo sanguinem nimis congerunt ad caput, & dum jam congestio adest, convulsiones sustentans, hæc per opium possunt graviores reddi, quod ipsum solum convulsiones facit, aut alia gravia mala excludi. Quo omnes intelligant, quam facile peccari queat, candidus adscribo Historiam aliam, suspensa manu dandum tenellis, & sine gravissima ratione non reiterandum esse Opium, ostensuram. Annum primum suæ ætatis propediem egressurus Puerulus dentiens, dies duos cum noctibus inter clamores absumserat, remediis adhibitis nil adjutus, metumque faciebat, ne convelleretur. Præscribo tres pulvillos, tres decimas partes de uno grano opii puri habentes, unumque circa vespere dari præcipio, pro reliquis duobus congruum assumendi tempus determinaturus. Altera die mihi domi me ob ægritudinem propriam continere coacto nil de Valetudine

Pueruli refertur, neque subsequente. Quarta autem triftis accedit nuncius post altum fomnum per integram noctem non excitari posse, & semi-mortuum jacere in cunis parvulum Ægrum enarrans. Statim interrogo, cur heri nemo me de ejus statu certiore reddiderit, & responsum accipio, cum primus pulvillus adeo bene cessisset, Parentes consultum habuisse, ut alter altera, tertius tertia vespera præberetur. Plenus itaque suspitione Opio hanc catastrophem deberi, celeri pede tenellum inviso, atque eheu comatosum, & instar stipitis jacentem invenio pulsu saltem Vitæ superstitis notas prodente. Statim excutia plantas fricare, clyfma stimulan infundere, rubefaciens pedibus applicare, acetum fortissimum naribus admove, eodemque calefacto totum caput foveri jubeo, sicque per divinam gratiam semi-animem iterum reviviscere facio, atque severam postea legem mihi præscribo, de opiatis pharmacis tenellorum usui destinatis non amplius adstantium arbitrio relinquendis.

Fere oblitus fuiffem terroris Nutricum, aut Matrum, a quo Infantes convulsione affectos Auctores memorant. In hoc casu dum solum motuum vitium subest, & ad morbum avertendum, & mitigandum, apprime conducere credo Opium, tali dosi Lactanti exhibitum, ut id, quod de ea infanti communicari potest, hunc lædere nequeat. Neque sine successu fuiffe, quæ sub hac cautione agere consuevi, bene recordor.

§. VIII.

Suo jure ad ataxiam spirituum apud Infantes observabilem referri etiam debet Tussis ferina, & convulsiva, immani vehementia non solum pectus & diaphragma, ac vicinum Ventrículum, sed & totum corpus concutiens, & in omnes ejus functiones damna redundare faciens. Taceo autem hic tusses Infantum vere catarrhales, verminosas, morbillofas, dentitioni junctas, a repressis cutis impuritatibus originem habentes. Loquor autem maxime clamorofam

illam, quæ impetu efferato adoritur, ad suffocationis metum usque assurgens, neque nisi contentis Ventriculo cum multa & viscida pituita rejectis ad tempus silet, perque paroxysmos iterum revertitur, simili Vomitu iterum finienda. Tussis hæc inter omnes alias species, maxime tenellæ Ætati familiaris est, ejusque causa, licet alias concurrentes haud exclusas velim, præcipue latet in Ventriculo, atque in ejusdem

d) *Etedr. p.*
1043.

vitiosa digestionem fundatur, quare LENTILIVS^{d)} eam *stomachico-convulsivam* vocat. Id diu agnoverunt clarissimi Practici, tussim Puerorum sæpe ex ventriculo suam habere Originem, acrimoniamque irritantem ejus orificium

e) *Valet. Inf.*
p. 23. 24.

superius, diaphragma, musculosque thoracis simul afficere, docuit ET TMÜLLERVS.^{e)} Tussim Infantum fere semper esse solere a stomacho cruditatibus scatente asseruit BAGLIVVS.^{f)}

f) *Operum*
p. 114.

Pueros frequentissime a stomacho affecto tussire affirmavit de GORTER,^{g)} qui causas mechanicas, per quas excluditur, simul egregie explicat. Quodsi itaque verum fuerit, id quod ipsi sensus docent, fomitem morbi latere in

g) *Med. dogm.*
p. 176. 177. 195.

Ventriculo, optimum sine dubio erit brevior via sarcinam acrem & viscidam excutere & vomitum movere, quod ipsum Clarissimi Practici ET TMÜLLERVS,^{h)} LENTILIVS,ⁱ⁾ HOFFMANNVS,^{k)} de GORTER,^{l)} RIDLEY,^{m)} & recentiores scriptores BASSEVILLEⁿ⁾ & FORBES^{o)} testantur, qui irritis omnibus aliis, post emeticum si opus, repetitum, rejecta copiosa pituita, illico tussim conquiescentem recensent. Vomitoria si locum non habeant, clysmata & alvum laxantia crebrius in usum vocanda, ex senna,

h) *Tom. II. p.*
1096. & in Va-

letudinario infant. p. 43.

i) *Jatroun.*
p. 98.

l) *Med. Syst.*
Tom. IV. Part.

k) *Med. Syst.*
Tom. IV. Part.

III. p. 390 & 414.

l) *Med. dogm.*
p. 176. 177. 195.

m) *Observat.*
vol. 20.

n) *Ergo Tussi*
Puerorum

clausa & eme-

o) *diff. de Tussi*
convulsiva in

Coll. Halle.

p) *Med. dogm.*
p. 194. 195.

riana.

q) *Med. dogm.*
p. 194. 195.

quando sexcenta pectoralia incassum adhibita fuerant, eo solo

solo sensim attuli auxilium, sæpeque sola Manna mane, Elixirio aperitivo Claud. per diem, vesperi pulveribus salinis cum grato elæosacharo exhibitis, profui. Post emeticum Tincturam sacram, rheum, Jalappam cum ꝑio dulci laudat FORBES, quæ in robustioribus Pueris omnino locum habent. Dum vero evacuantia & stomachum firmantia unice juvant, statim conspicitur, quam male deliberato consilio ejusmodi tussibus opponatur Opium, alvum obstipans ventriculique robur, quod jam adeo languet, prorsus destruens, & quam juste cum omnibus pectoralibus lambitivis, bechicis, dulceibus, decoctis mollibus, mucilaginosiis, oleosis, etiam anodyna abesse velit de GORTER. ^{q)} Certum est, si ultima ^{q) p. 176. 177. 194. 195.} hæc extorquere videatur motuum summa ferocia, eam equidem suspendi ad breve tempus, sed causam, quæ ipsis motibus occasionem præbet, tanto magis confirmari, idque ego sæpius vidi. Rectissime pronunciavit FORBES Opiata equidem suppressere tussin, sed efficere ut paroxysmi deinde ingravescant.

Est & alia tussis convulsivæ apud Infantes species, quæ stimulum suum non cruditatibus Ventriculi immistum habet, neque manifesta viscerum muci rejectione stipatur, sed tenuissima acrimonia bronchiis impacta nervosos villos irritat, quam SYDENHAMVS ^{t)} tanquam fervidiores halitus e massa ^{r) Operum p. 394.} sanguinis in pulmones transmissos, sibi concipit. Tussis hæc convulsiva sicca vocari debet, cujus quidem Opium, omnibus motibus a materia irritante subtilissimæ indolis conveniens, indicatum remedium videri poterat. Ne verbulo tamen ejus meminit SYDENHAMVS, sed VSe, & lenioribus catharticis omnem curationem absolvi scribit. Atque excellentissimus Practicus WERLHOFFVS anodyna vix juvare notat, VSem, cantharides, & laxantia blanda variis specificis repudiatis commendans. ^{s)} Ego modo morbi per- ^{s) Comm. liter. Norimb. Mo. 1733 hebdom. 22.} tinacioris medelam Parentes medicaminum & Medicorum variatione non interturbarent, diætâ blanda, sola Manna sæpius

sæpius data, lacte cum infuso herbarum & præcipue fl. papav. rheoad. aut sambuci exhibito, sique vitium Ventriculi concurreret, stomachicorum non acrium exhibitione obtinui, rariusque indigui Opio, nec dedi infantibus, nisi quoties summa motuum violentia id dictis interpolari vellet.

C A P V T VI.

M o r b i S e n u m.

§. I.

*Opium Senibus
modo permit-
titur a Pra-
clicis, modo
dissuadetur*

A Pueris transeo ad Senes, ut languore animi, ita & corporis infirmitate tandem Pueros referentes, qui eapropter ut tales a Practicis circumspæctis in morborum curatione considerantur. Hi enim, illam vivere incipientis, & ad vitæ terminum vergentis corporis humani, virium respectu, similitudinem contuiti, æque damnosum Opium Senibus censent, quam Infantibus. Veteres, qui in theriaca Pueris exhibenda hæsitabant, audaciores erant apud Senes. Scilicet AETIVS^{a)} pueris & in flore ætatis constitutis eam non convenire professus, contra iis, qui jam urgente & adfecta Ætate sunt, in aqua, vel potius in Vino, senum lacte, exhibendam consulit. Recentiori ætate retulit CLEYERVS^{b)} se in Regno Japan vidisse innumeros Senes, qui suam Senectutem soli Vtui Opii adscribebant, ad drachmam quotidie id assumentes, cui dosi incipiendo a grano uno, sensim adfueverant. Verum hæc talia non impediverunt multos Clarissimos Viros, quo minus Senes & Pueros sibi invicem junxerint sat sæpe, quando de Opio sive his, sive illis noxio, locuti sunt. Ita certe quem antecedenti capite laudavi

a) Tetr. IV.
Sermon. I. c. 96.
circa finem.

b) Ephem.
Nat. Cur.
Dec. II. Ao. X.
obs. 35.

c) in monitis
circa Opium
p. 19.

WALDSCHMIDIVS.^{c)} *Infantibus*, inquit, *in quibus spirituum gressus infirmi adhuc sunt, & instabiles, tum etiam senibus,*

senibus, in quibus valde debiles, nocent Opiata. Neque diffiteri potest WEDELIVS, ^{d)} Senibus eadem non adeo, ac aliis ætatibus convenire, quamvis in sequentibus limitari hoc suum assertum iterum laboret. Atque postquam ab usu Opii pro Infantibus dehortatus est BERGERVS, ^{e)} *Patet etiam, inquit, adhibitionem ejus rem esse periculi plenam in Senibus, & omnibus, qui debili sunt cerebro, & viribus infirmis, alibique cum opiatis si unquam, in Senum sane morbis caute mercandum esse asseverat.* ^{f)} HOFFMANNVS ^{g)} quoque, cum valde inimica & cerebri & intestinorum membranis sint anodyna, & opiata, minuendo harum partium vim & robur, infantes maxime & Senes, ab eorum usu cavere debere præcipit, quia utrorumque morbi ex alvo adstricta, & ex cerebri & nervorum imbecillitate prognascuntur. Tandem GEOFFROY ^{h)} summa cum cautela senibus opium vult exhiberi.

d) Opiol. p. 149.

e) diff. de Vi Opii rarefaciente p. 26.

f) diff. de Morbis Senum §. 20.

g) Med. Syst. Tom. II. p. 278.

h) Mat. med. Tom. II. p. 710.

Non interea negari potest, dari & claros Viros, qui Senibus asserere usum Opii non dubitant. Queritur LVDOVICI ⁱ⁾ Magno damno exhaustorum, nec solis semper spirituosius odoriferis analeptici sopiendorum Senum, Opium hætenus suspectum habitum, & longe parcius adhibitum fuisse, cui quamvis non sine cautione addita fere etiam adstipulatur ALSTON. ^{k)} Taxat quoque eos HECCOVERTVS ^{l)} qui ex præjudicio, quasi Opium frigidum esset, id Senibus frigidis, & calore naturali orbis, haud concedendum putant. Atque inter recentiores Cl. FISCHERVS ^{m)} Archiater olim Russiarum Imperatricis, in *Tractatu de Senio*, quem cum præfatione Ill. BVCHNERVS edidit, in curatione morborum illud comitantium, passim Opio multum tribuit, ut Lecturis clarum evadere potest, atque ex infra dicendis apparebit. Verum enim vero, componi mihi posse videntur hæ sibi e diametro dissimiles, Opium senibus suadentium & dissuadentium sententiæ, si discrimen faciamus inter senectutis periodos, & inter Senes ipsos, corporum & virium

i) de Pharm. mod. Sec. appl. p. 367.

k) Act. Edinb. Tom. V. Part. I. No. 12. in fine.

l) p. 322.

virium varietate, multum a se invicem discrepantes. Scilicet pro annorum numero, ad quem hodie pervenire solet vita humana, senium erit vel incipiens, vel confirmatum, vel decrepitum. Incipiens ponere liceat ab anno 55-60, confirmatum a 60-70, decrepitum a 70. ad 80. & ultra. Horum graduum respectu, etiam ut plurimum different vires, ita tamen, ut aliquando decrepitus Senex vincat confirmatum, & confirmatus incipientem, qui jam Juvenis & Vir prava diæta, Morbis, ærumnis, mentis & corporis labore, fracta membra sibi adscivit. Tumque viribus, non annis mensurari debet ætas, remediorumque cum opio omnium præscriptio ad hanc normam adaptari.

§. II.

*facile disponit
ad Apoplexi-
am, non prod-
est senum hæ-
morrhagie
narium, &
vigiliis.*

Hæc autem ut quoties opus est, accuratius succedere queat, notas possidere tenebitur Medicus generales causas, ex quibus omnes seniles ægritudines, per corporis mutationes ipso senio inductas, prognascuntur. Sed hæc reducuntur ad fibrarum & inde coalitorum canaliculorum rigiditatem, secretiones omnes, & excretiones, & inter eas transpirationem maxime impediendam, atque ad impuritatem, visciditatem & acrimoniam liquidorum. Inde vero optime deducuntur omnes Morbi Senibus familiares, quorum catalogum jam exhibuit HIPPOCRATES ^{m)} spirandi difficultates, catarrhi tussiculosi, stranguriæ, dysuriæ, articulorum dolores, nephritides, vertigines, apoplexiæ, cachexiæ, pruritus totius corporis, vigiliæ, alvi oculorum & narium humiditates, visus hebetudines, glaucescences, auditus gravitates. Sunt inter eos morbos certe, qui actu præsentis, si nil obstar, levamen ab opio sibi promittere poterant, sed sunt inter eos quoque, qui dispositione saltém præsentis nondum evenissent, reapse autem Opio dato possunt invitari, interque omnes, de longe gravissimo, & maxime truculento, ferali apoplexia, hoc ipsum notari debet. Quando igitur Opium, per Sect. I. Experient. VIII. sua vi somnum invitat,

*m) Sect. III.
aph. 31.*

inter-

interdum in soporem gravem, eundemque etiam apople-
 ticum desinentem, etiamsi proprie nulla ad eum adsit dispo-
 sitio, quid facere aptum erit in dispositis per ætatem, eidem-
 que malo ita jam subjectis, ut excludi possit, sine omnibus
 adminiculis? Non dissimulare hæc damna potest Senes haud
 omnino ab Opio arcere volens **WEDELIVS.** ⁿ⁾ *Causam* ^{n) Opiol. p. 149.}
 enim quod interdum perperam & non tuto iis exhibeantur
 Opiata, partim esse dicit Siccitatem & defectum humorum,
 partim metum ne in apoplexiam dispositio præsens augeatur.
 Neque magni momenti habeo cautelam, quam addit, de
 spirituosis cephalicis, quæ opiatas addi debent, securiorem
 quippe hoc connubio inito usum opii vix reddi autumo, cum
 spirituosæ cephalicæ toties sine Opio Apoplexiam excludant,
 taliaque volatilia & cephalica omnia ut vocant; in morbis
 soporiferis eapropter ingerere, nefas esse declaraverit **PIT-**
CARNIVS, ^{o)} quamvis multitudo Opinionum obstet. *Æquum* ^{o) in diff. in}
 etiam ab Opio subesse periculum largientur rerum gnari in *Circulat. in*
 Senibus, sive hi viribus exuti langueant, & capitis nervo- *Animalibus*
 rumque omnium debilitate laborent, sive sani, robusti, & *genitis & non*
 sanguine divites observentur. Namque in prioribus, ut *genitis §. 18.*
 verba **BERGERI** ^{p)} mea faciam: Vires corporis exhaustæ *p) diff. de Vi*
 etiam leviori pressione cerebri facile ita penitus infringi pos- *Opii rarefa-*
 sunt, ut muscoli cordis & respirationi inservientes, influxu *ciente §. 12.*
 cerebri destituti, magis magisque in suo motu deficient, ac
 demum in exitialem vitæ transcant quietem. Posteriores
 vero dicta sibi habeant ea, quæ consignavit Ill. **BUCHNE-**
RVS: ^{q)} *Quia opium congestiones sanguinis ad caput excitat,* ^{q) diff. de}
 & *auget, cavere sibi ab ejus usu debent Senes plethorici.* ^{Opio §. 53.} Hoc
 bene intelligens, ego sane Senibus hæmorrhagia narium la-
 borantibus, quæ congestiones ad caput notat, quæque ut
 recte **JVNCKERVS** ^{r)} innuit, in hac ætate non bene suc- *r) Consp.*
 cedens vertigini & apoplexiæ portam aperit, non facile ex *Med. p. 36.*
 Consilio Cl. **FISCHERI** ^{s)} opium præberem, cujus tamen *s) p. 130.*
 usui provideo plus tribuit, quam VSibus, Scarificationibus

& alvum ducentibus. E diametro quippe Opium VSi & evacuationi alvinæ contrariatur, dum sanguinem, qui his præfidiis a capite revellitur, eo copiosius adigit, hæmorrhagiam vere juvat, aut si commotus, rarefactus, & calidus sanguis per arteriolas narium exitum haud nanciscitur, in vasis encephalicis eum coacervat, damnaque omnia evenire facit, quæ ab oppletione eorum & pressione cerebri nervorumque proficiscuntur, quorsum & visus hebetudinem, & gravitatem auditus, referre debemus.

Hæc omnia si iusta iudicii lance ponderentur, clarissime constare faciunt, quam raro, & quam circumspecte Opium exhiberi debeat Senibus, de Vigiliis molestis a lecti introitu ad auroram usque conquerentibus. Provocat SIMON PAVLI¹⁾ ad Practicum quendam celebrem Rostochiensem, *Neukrantzium* præposterum hypnoticorum usum in Senibus averfantem, qui felicissimo successu species diambrae & diamoschi, Electuariis ex conserva Anthos, Melissæ, & similibus remiscere solebat, ut illis molestas vigilias abigeret. Hujus occasione methodi notat WEDELIVS,²⁾ Verum esse, vaporosa ejusmodi calidum nativum roborantia convenire Senibus in molestissimo pervigilio, tamen usum Opiatorum similibus moderate admixtorum tutissimum esse. Pariter laudatus FISCHERVS³⁾ Opium, & pharmaca Opiata modeste usurpata, amaris imo vero & vino mixta, huc facere asserit, modo circumspecte ad causas Vigiliarum attendatur. Citat simul Cl. LOCHNERVM, Senem Medicum Norimbergensem, qui Vigiliis suas post multa alia tandem papavere vicit, & gratitudinis ergo, hanc plantam historice, philologice & medice illustravit, dissertatione *Ephemeridibus Nat. Curiosorum* inserta. Quodsi vero ut *Ephem. Nat. Curiosorum* docent,⁴⁾ id quod & FISCHERVM non latuit, Ess. Ambrae plus valet contra Senum Vigiliis, quam Opium, & similia, cur securam & nervos reficientem Ambram, non præferremus infecuro & eos stupefacienti

1) *Quadrup. botan. p. 71.*

2) *Opiol. p. 149.*

3) *p. 178.*

4) *Dec. III. Ab. IX. obs. 253.*

facienti Opio? cur remedium quod somno excusso leve & agile caput præstat, non præferremus illi, quod *ναρκοβασειαν* & temulentiam post se relinquit? Memini Illustrem apud nos Medicum Senem, Christianum de HELWICH, Fautorem olim meum, nunquam sine reverentia, & pio voto, ut molliter ejus Ossâ cubent, & Animæ in Æternum bene sit, a me nominandum, sæpius conquestum de vigilatis integris noctubus, nunquam vero Opio somnum allicere ausum esse, eum tamen cœna leviori, & emulsionibus ex amygdalis dulcibus, amaris, semine cannabis, & papaveris, cum pauculo nitri, sæpe accersivisse, satque placide tum quievisse, per horas, quando Animi ærumnæ, quas novi, ipsum non abarcebant. Institi ut in aliis, ita & in his casibus, sæpe ejus vestigiis, sique moralia impedimenta haud subessent, causarum quæ agrypniâ inducebant impugnatione, & diætæ justo regimine solis emulsivis, somnum anhelantibus Senibus profui, ad Ambram & moschum hoc sine progrediendi nullam mihi incumbentem necessitatem expertus. Innotuerunt mihi illorum haud pauci, & inter illos Vir quidam integerrimus, qui octuagenario major satisque adhuc bene in hac ætate valens, intolerabili pruritu per totum corpus, ubi paululum obdormiscebat & incalescebat, iterum excitabatur, ac eousque interdum vexabatur, ut lectum aliquoties per noctem relinqueret, cutem scalperet, & refrigeratione dolores colicos & diarrhœas sibi adscisceret. Cum balneum ex aqua, lacte, & furfuribus, alioquin sanus nimis tædiosum remedium haberet, propinavi sæpe cubitum ituro emulsionem amygdalinam, vel papaveraceam cum nitro, non sine fructu, datis simul verno & autumnali tempore, quæ acrimoniâ humorum delinirent & mulcerent. An huic Seni profuisset Opium? Fere largitur HECQUETVS²⁾ 2) p. 323. 324. 325. 326. fibris rigidis & canalibus eapropter coarctatis, ac acri humorum indoli, id non convenire, tamen quia præsens acrimonia irritat ardore urinæ & pruritu molestissimo in cute

testibus, atque ita excessum elateris in fibris causatur, quia porro illi Senes, qui studiis vacarunt, quique occupationibus & pathematibus animi dediti fuerunt, qui sensuum ope intemperanter laborarunt, malis ab irritatione tanto magis subiecti sunt, horum Vigilias vires omnes exhausturas fore dicit, si illis denegaretur Opium. Ita quidem ratiocinatur bonus **HECQVETVS**, sed non consideravit ut decet, docte Experientia, quæ ipsum non latuit, Opium sua natura dum diaphoresin movet, efficere, ut tota cutis pruriat, & ut nata ab eo exanthemata pruritum stabilem inducant. Non ergo pruritum, inducto per Opium pruritu, curabilem futurum esse, facile constat. Neque consideravit sensibilitatem nervorum & eorum debilem teneritudinem semet comitari Opiumque illius usibus destinatum, huic mirifice nocere.

§. III.

*an Tussi con-
ferat?*

a) *diff. de
Morb. Senum*
§. 20.
b) *Cap. II.*
§. 91.

c) *Med. dogm.*
p. 175. 176.

Justius postulare, & melius ferre Optum videtur Tussis, Senibus quandoque valde tædiosa, quæ alioquin toties hoc pharmaco placatur. In pectoris affectibus, quanquam non sine multa cautione id concedat, non prorsus tamen Senibus verat **BERGER.** ^{a)} Sed multo liberaliore manu porrigit & commendat de **FISCHER,** ^{b)} ad tussis spasmodicæ curationem pertinere omnino Opiatorum providum usum asserens, pilulasque de styrace & de cynoglossa, omni tussi, quæ Ægris rara largitur intervalla, convenire contendens, quia post somnum id, quod per quietem secretum est, facilius eliminetur. At vero Senum tussin eleganter explicans de **GORTER,** ^{c)} eandem a pituita in corporibus senilibus perpetuo generata, & perspiratione minus succedente, atque epiglottidis rigiditate deducens, de Opio tacet prorsus, locoque ejus vesperi haustum hydromellis, vel Vini malvatici laudat. Considerandum censeo, an Tussis in Senes sit habitualis, & radicata in ipsa corporis, ejusque firmarum & fluidarum partium conditione, an sit catarrhalis, diarr-

diætæque vitiis inducta. In illa semper abesse jussi Opium, cum habitum corporis non mutet, & si tussi conciliaret inducias, dum causa manet, per menses & annos usurpandum foret, sicque multo cum periculo & functionum omnium damno porrigeretur. In hac, transitoria, si nimis affligerit, aliis non cicuranda, ac speciales Ægri circumstantiæ haud contradixerint, pilulam unam vel alteram de styrace exhibere mihi quidem religio haud fuit; ab usu tamen diutius continuando semper fui alienus. Mirabar aliquando Ill. nostrum de HELWICH, quem perpetua tussis hypochondriaca & senilis vexabat, ab illo nunquam directe impugnata, quia phlegmatum rejectione corpus repurgari statuebat, vehemente catarrho pectoris omnem somnum abarcente vexatum, non tamen assumisse paregoricum nocturnum. Memini me interrogavisse eundem, qui factum sit, ut de pilulis de cynogl. & de styrace, quas per diuturnam & amplam Praxin, ad libras forte Ægris præscripsisset, non sibi servaverit aliquas necessitate adeo urgente, capiendas. Sed ille subridens respondebat, an vero non cogitas, me esse septuagenario majorem? an recordaris, me facile annosis Ægris Opium exhibuisse? Repræsentabam Optimo Viro vehementes Pectoris concussiones, & in gr. ij pilularum de styrace contentam quartam partem de grano Opii, cum quo periculum facere sat tutum haberem. Ille tandem ab illarum grano uno, ultra quod ascendere volebat, aliquod levamen obtentum & mirabatur & lætabatur. Nollem sine omni exceptione asserere cum Cel. YOUNG, ^{d)} Senibus catarrho laborantibus opium nocivum esse, quanquam cum eo, id asthmatis eorum, a lenta pituita excluso nocentissimum statuam, ^{e)} multoque minus Peripneumonix nothæ conve- ^{e)} nire credam.

§. IV.

Forte autem Stranguria, Ischuria & nephritici dolores, summam molestiam secum ferentes, in Senum curatione a Medicis

*an vitiis viarum
urinarum?*

Pharma-
eut. Rat. sect.
VII. c. I. p. 184.
g) p. 231.

h) Cent. III.
epist. 46.

i) Observ.
lib. I. p. 136.

k) Med. Syst.
Tom. IV.
Part. II. p.
390.

Medicis Opium nec amore, nec odio nimio prosequantibus, hoc remedium efficaciter poscunt. Calculum Vesicæ, cum in Senibus immaniter sæviat, & per lithotomiam curari nequeat, a nullo alio remedio, præterquam a Narcoticis, levamen admittere, asseruit WILLIS. ^{f)} Non minus Cel. FISCHERVS ^{g)} Opii usum providum stranguriam & tenesmum mitigare, atque efficere contendit, ut placido somnifero interstitio, vires doloribus & vigiliis fractæ refarciantur, atque dein facilius exoneretur vesica. Neque ego denegandum credo Senibus nephriticis & calculosis, unicum sæpe ab Opio sperandum levamen, quod nonnullos, qui se meæ tutelæ commiserunt, inde obtinuisse expertus sum. Vidi quippe adjutos eos, ut BARTHOLINVS ^{h)} suum Senem Selium Marselium, cui calculoso, & tenesmo misere excruciato, dimidii grani pondere sumtum laudanum inhibuit tenesmum, ut induciæ Ægrò quadrante horæ elapso concederentur, unde nec die, nec noctu, ingruente tenesmo gravissimo, spe certi solaminis istud remedii genus neglectum, quod & fabulum calculosum feliciter pepulit. Jam dum hæc scribo, inter Ægros meos habeo Fœminam 77. annorum, diris vesicæ spasmis afflictam, quos per multas hebdomadas nulla alia via levatos experitur, quam oleo amygd. & sperm. Ceti subinde assumtis, & quarta grani parte de Opio, in pulvere vespertino, quo deglutito sibi semper noctem quietiorem promittit, & obtinet. Religiose vero cavendum est, a largioribus & nimis repetitis dosibus. Qui inter Restitutores usus Opii eminentem locum meretur PLATERVS, ⁱ⁾ ipse refert, de Sene quodam nephritico, quod cum ad dolorem sedandum Opium in clystere ministrasset, Linguae stuporem & balbutiem pro tempore ipsi induxerit. Tristius fuit factum illius Senis nephritici, quem HOFFMANNVS ^{k)} aMP. de Cynoglossa ad 3ß nimis crebro ad dolores placandos assumpta, demortuum recenset. Memori mente tenenda sunt ea, quæ hujus occasione Vir Illustris adnectit. Vbi præ dolorum

lorum atrociam, & a morbo præcedente, vel ex mæore jam attritæ vires sunt, in ætate præsertim senili, ipsa sana ratio, quam omnibus Medicis Practicis apprecamur, dictitat, ejusmodi remedia summe exitialia esse.

Quæ hæcenus de Usu Opii apud Senes exposui, Mares & Fœminas concernunt. Has vero ingravescente ætate maxime eodem opus habere, & eo non carere posse existimavit HECQUETVS, ¹⁾ quia ipsis sensibilitas nervorum a Nativitate propria est, unde irritationi & spasms hystericeis subjiciantur, atque multas dolorosas sensationes crescentibus annis experiantur. Imo vero suspicatur bonus Vir, tot incurabiles earum morbos, forte inde pendere, quod interdum incidant in manus Medicorum, qui Opium non norunt, aut hominibus ad senectutem deductis exhibere reformidant. Exposui vero ego in superioribus, quanta cautione Opium exhiberi debeat fœmellis, quæ spasms hystericeis vexantur, sine respectu habito ad senium, quare si hoc concurrat, duplicata cautione opus esse, sponte credo, & vel me penitus tacente, apparet.

1) p. 326. 327.
328.

C A P. VII.

Usus Opii topicus.

§. I.

Post satis prolixam Tractationem, Classes omnes Ægritudinum complexam, quibus Opium ore assumtum conferre reputatur, per auctoritatem & Experientiam practicam, non sicco pede præterire possum Usus Opii topicum, in Morbis, non minus satis familiarem, & deprædicatum, Medicinam facientibus. Scilicet ut intus datum hoc pharmacum Magnum & Generosum præsidium habetur miseris

*Opium variis
locis externi
Corporis ad-
motum.*

TRALL. *Us. Op. S. IV.*

Y

mor-

mortalibus Ægris, & haberi debet merito, ita quoque visum est externa applicatione, Robur & Æs triplex, Murumque aheneum elargiri, contra diras ægritudines, ipsamque mortis aculeum. Antiquissimo Ævo jam externo usu Opium fuisse adhibitum, constare potest ex cataplasmate illo, magnam satis dosin Opii habente, cujus descriptionem sup-

a) *lib. X. de Compos. Med. c. 3.*

b) *in myst. Opii revelatis.*

c) *Quadrif. botan. p. 423.*

d) *Act. edinburg. Tom. V. Part. 1. No. IX. Sect. III. §. 8.*

peditat GALENVS, ^{a)} quam ab ASCLEPIADE accepit, ut DIOSCORIDEM & alios taceam. Atque hæc Praxis externa per omnia Secula deinde dimanavit ad Posterios. Recentiori tempore JONES ^{b)} Opium externo etiam usu, & anodynum esse, & alterans, somnumque provocare, ac dolores sedare, edixit. Sane fere perinde esse, siue intus, siue foris adhibeatur, existimavit Simon PAVLI, ^{c)} Namque doloribus, inquit, vigiliis, deliriis, fluxionibus, hæmorrhagiis, at temperate adhibitum insigniter conducit, tam si temporibus & aliis partibus externis illinas, & applices, quam si per os devorandum, aut per clysterem Ventri injiciendum ægris cures. Consentit huic asserto recentissimus adeo Scriptor Cl. ALSTON, ^{d)} Si externe applicetur Opium, inquit, discutit, dolorem inhibet, somnum insert. Imo vero fere eosdem effectus edit, ac interne assumitur. (quamvis in sequentibus sibi contradicere videatur, ut alio loco videbimus.)

Magnum laborem, sed qui nullius frugi futurus erat, mihi imponerem, si eundo per monumenta Practicorum, & per dispensatoria omnia, & Pharmacopoeias exstantes, innumera consilia conquirerem, quæ immensam farraginem Cataplasmatum, balsamorum, emplastrorum, linimentorum Opium habentium foris languenti corpori admoventi jubent. Nonnullorum tamen ejusmodi remediorum mentio omnino facienda est. Vix locus aliquis habetur in universa corporis humani externi superficie, cui non illini & agglutinari rebus exigentibus voluerint aliquod Opiatum, a longo tempore Medicinam facientes, modo hanc modo aliam ægritudinem in ipsa sua sede oppugnare molientes.

Pro solis doloribus capitis sopiendis, & vigiliis coër- *Capiti*
 cendis frequenter unguenta, linimenta, epithemata, balsama,
 aliaque externa opiata innumeris vicibus a Practicis laudari
 notat WEDELIVS. ^{e)} Opium cum rosaceo oleo perfusum ^{e) Opiol. p.}
 ad dolores capitis efficax esse jam asseruit DIOSCORIDES. ^{f)}
 Ad FERNELIVM solum Opium extrinsecus moderate ap- ^{f) lib. IV.}
 positum, pro leniendis doloribus acerbis Capitis, omnium ^{c. 55.}
 efficacissimum pronunciantem, provocans laudatus WEDE-
 LIVS, se in vigiliis, doloribusque capitis unicum extractum
 Opii, theriacam emplastratam, itemque Opium cum oleo
 Nuc. mosch. expresso mixtum, hoc fine in quotidiano usu
 habuisse refert. In Mania quoque & Phrenitide, Opium in
 Unguento temporibus inungendis præscribi notat, id quod *Temporibus*
 multis Practicis solemne est. Commemorare mihi porro
 liceat Balsamum Anodynum, & Unguentum Cephalalgicum
 BATEI, utraque Opio prægnantia, pro temporibus & fron-
 te inungendis; Unguentum somniferum dispens. brand. &
 Viennensis; Emplastrum Opiatum pro temporibus disp.
 Brand.; Emplastrum hypnoticum Viennense semen hyoscia-
 mi & opium habens, quod in doloribus capitis & Vigiliis
 temporibus applicatum, prodesse dicitur; Emplastrum pro
 temporibus contra Vigiliis & capitis dolorem FVLLERI,
 in medio Carannæ super alutam extensæ, opium continens.
 Quin & haud obliviscar pro somno conciliando Summum
 BOERHAAVIVM ^{g)} consuluisse Kam Opii cum spiritu aceti ^{g) aph. 202.}
 paratam, mistam aquæ fl. sambuci & rosarum, temporibus ^{h) mat. med.}
 utrinque cum pannis applicandam.

Verum etiam Naribus præcise talia destinantur. WE- *Naribus*
 DELIVS ^{h)} quippe iterum FERNELIVM ⁱ⁾ adducens nari- ^{h) Opiol.}
 bus illitum Opium solo odore conferre ad cephalalgiam, & ^{p. 132.}
 Vigiliis dicit, ut & in Mania & phrenitide; pilamque odo- ^{i) Meth. med.}
 riferam GEIGERI Opio & hyosciami semine imprægnatam ^{p. 124.}
 citat. Non minus Naribus applicari volunt Balsamum suum

k) p. 134.

l) *Pharmacoevt. Ration. sect. VII. c. 1. p. 172.*

Fronti

m) *de Comp. Med. lib. II. c. 2.*n) *l. c.*o) *lib. de Gan- grana c. 25.*

hypnoticum *Viennenses*, ^{k)} illisque inditum Opium sopori-ferum esse scripserat WILLISIVS. ^{l)}

GALENVS ^{m)} trochiscos suos de opio speciatim applicabat fronti. Linimentumque ex Opio fronti applicatum somniferum esse, agnoscit modo laudatus WILLIS. ⁿ⁾ Ejusmodi linimentum Opium recipiens quoque exstat apud HILDANVM ^{o)} fronti inungendum. Atque similis farina est Linimentum frontale, & Epithema frontale FVLLERI. Huc & spectant ejus lintea somnifera fronti alliganda Opii solutioni & aliis intincta.

Arteriis tem-
porum

p) *lib. I. Epist. 10.*

q) *Chirurg. dentiste edit. germ. p. 152.*

r) *Mat. med. Tom. II. p. 713.*

Pone Aures

s) *Wedel. Opiol. p. 132.*

t) *lib. III. Epist. p. 911.*

u) *Pharmac. extemp. p. 102. 103.*

Fuerunt quoque qui in Arterias temporales, carotidum propagines quammaxime primum effectum Opii topici influere voluerunt. Illis id applicari LANGIVS ^{p)} iussit, Medicum peritum praecipue hunc locum soporifero seligere asserens. Iisdem Arteriis etiam FAUCHARD ^{q)} emplastrum suum opiatum, contra odontalgiam, utrinque admovendum injungit. Non minus ad eundem saepe adeo molestum affectum mitigandum, Opii granum unum vel alterum temporum arteriis non absque levamine applicari scripsit GEOFFROY. ^{r)}

Alii pro somno proliciendo, pone Aures theriacam, & alia Opiata applicare maluerunt. ^{s)} Eo fine LANGIVS ^{t)} Medicum quendam celebrem aliquando sanguisugas post Aures apposuisse, & remotis iis, granum unum Opii vulneribus, cum felici successu apposuisse scribit. Emplastrum ex Gummi Carannæ cum Opio, pone vel sub Aures positum dentium cruciatum tollere asseruit FVLLERVS, ^{u)} Aetiologiam a surculis duobus carotidis externæ, sub Aure Maxillam inferiorem ingredientibus, & secundum ejus longitudinem in omnium dentium radices disseminatis deducens, & ad HIGHMORVM provocans.

Auribus ipsis

x) *Mat. med. lib. IV. c. 55.*

Placuit deinde nonnullis Opium indere Auribus. DIO-SCORIDES ^{x)} in Aurium dolore cum oleo amygd. myrrha & croco, Opium instillari notat. GALENVS vero *lib. II. de*

de Comp. Med. Auditus Gravitatem inducere dicit, quæcunque ad vehementem aurium dolorem ex papaveris succo adhibentur, & stupefacere sensum, atque ob id iis haud utendum, nisi ubi alia non juverint. TRALLIANVS ^{y)} de y) lib. III. c. 2.
 inflammatione meatus auditorii agens, *Glaucium*, inquit, æquali pondere cum Opio mistum & lacti muliebri infusum fervidas inflammationes maximosque dolores lenire consuevit, ut & castoreum opio mistum, lavigatum ex Sapa & auri tepide injectum. Addit interim sequentem cautionem: Deligendum autem Opium Vetus, ut magna ejus vitetur virtus in torpore inducendo. Ego enim novi quendam solo Opio usum & vocem & sensum ægro ademisse, ut nec Opobalsamo restitui potuerit. Igitur semel vel iterum offerendum, postea castoreum cum oleo tepido injiciendum, & extrinsecus lana cum oleo calido admovenda, ut torpor ex frigidis contractus curetur. Eadem omnia ex Veteribus collecta habet PISO de cogn. & curand. Morbis lib. I. c. 40. Non aliter MERCVRIALIS: ^{z)} Magna prudentia opus esse dicit, quia omnia, z) lib. I. c. 42. Med. Pract. quæ impense refrigerant, valde inimica sint auribus, hinc veteres usos esse Opio torrefacto, quia sic frangeretur nimia ejus frigiditas. Provocat dein ad GALENVM, qui admissionem Castorei torrefactioni prætulit, quia hac minuatur ipsa facultas, frigiditate licet fracta, cum castoreum facultatem non minuat. Recentiori ævo RIVERIUS ^{a)} a) Operum p. 219. usum Opii adeo in Surditate, si a calida intemperie vel exquisitiore sensu proficisceretur, si sat cautus esset, concedere non dubitavit. Verum ZACVTVS LVSITANVS Med. Pr. H. lib. I. hist. 60. auri dolenti inditum Opium sensum & vocem abstulisse notat, & in Otalgia caute mercandum vult cum Opiatis WEDELIVS. ^{b)} Nil enim magis auditum difficilem b) Opiol. lib. II. sect. III. c. 3. p. 148. reddere dicit, quam narcotica, quæ & auribus noxia habuit JONES. Cranii futuræ coronali olim quoque applicabatur Opium, & nuchæ, sed ab utroque modo jam dehortatus est GALENVS ^{c)} c) de Comp. Med. lib. II. c. 2. nervis & spinali medullæ multa mala inde

d) *diff. de Opio §. 68.*

Oculis

e) *lib. IV. c. 55.*

f) *lib. II. Tract. II. c. 526.*

g) *Vide Dioscoridem l. c. & Schultzei diff. de Opio- tis §. 27.*

h) *El. Med. lib. II. c. 10. p. 139.*

i) *Medicini- sche Wahr- nehmungen No. 2:6. §. 492. §. 580.*

k) *de morbis Oculorum edit. II. p. 55. Dentibus*

metuens, quæ tamen vana esse recentissimus Scriptor HAMB-
BERG ^{d)} declaravit, aut non majora fore asseruit, quam si
Opium intus esset sumtum.

Transeo ad Oculos, quorum Morbis ab antiquissimo
tempore hoc remedium fuit destinatum. Inflammationibus
Oculorum Opium cum torrefacto ovi luteo conducere DIO-
SCORIDES ^{e)} memoriae prodidit. Inter Veteres MAR-

CELLVS *de Medicamentis c. 8.* ad dolores oculorum laudat
Collyrium ex aqua pluviali, croco, sarcocolla, glaucio, tra-
gacantha & Opio, & aliud in Epiphora ex ære usto, cad-
mia, stibio, acacia, croco, aloe, opio &c. & varia alia ut A-
sclepiadis, & aliquod, quo Augustus usus est, omnia Opium
habentia, pro variis oculorum affectibus. Vetustissima

Compositio est Collyrium album, Sief album cum Opio dictum,
Ophthalmiæ dolorosæ opponi solitum, in qua ut & in ulce-
ribus oculi AVICENNA ^{f)} urgente malo Opium muliebri
lacte dilutum concessit, quamvis DIAGORAS Erasistrato
Autore, cum aliis Veterum Visus aciem inde hebetatum iri,
& ANDREAS repentinam coecitatem metuerit. ^{g)} Sief al-
bum cum & sine Opio hodie adhuc habent omnia dispensa-
toria. Unguentum aliquod ex Butyro majali, tutia, vitriolo,
sarcocolla, camphora, & laudano opiato habet PITCAR-

NIVS ^{h)} *capite de Epiphora*, quod affirmat esse præstantissi-
mum. In fortissima Ophthalmia Collyrium ex aqua fl. samb.
& rosarum, spiritu Vini camph. & Ess. Opii suavit HEI-
STERVS, ⁱ⁾ aliisque in similibus casibus sincerum Opium
addidit. Atque ipse Ill. BOERHAAVIUS ^{k)} in statu in-
flammationis laudat Collyrium ex sem. cydon. gr. ij Opii
puri gr. jv & sach. hi gr. iij cum aqua Rosarum paratum,
ac in diuturnis Ophthalmiis remedium ex butyro non salito,
cera, mercurio præcipitato rubro & Opio commendat.

Dentibus vero etiam, eorumque dolori potissimum,
communi consensu, præstans pharmacum censetur topico
usu Opium. Neque enim ab eo deterri se patiuntur Me-
dentes,

dentes, feto *Jacobi Justiniani*, Patricii Veneti, qui ob dentis
 dolorem imposito oleo opiato, referente ALEXANDRO
 BENEDICTO ¹⁾ sopore perpetuo, & febre extinctus est. <sup>l) de Cur.
morb. lib. VI.
c. 13.</sup>
 A longo tempore ad hunc diem laudatur, & in dispensatorio
 Viennensi atrocissimos cruciatus auferre dicitur, si cavernosis
 dentibus indatur *Sotirella parva*, Electuarium nempe ex oleo
 nucis mosch. Opio, camphora, oleo caryophyll. croco, &
 speciebus diambrae compositum. Hanc Sotirellam parvam
 MINDERERI, Fratri Germano, Epistola, de cruce domes-
 tica, Odontalgia suae Uxoris conquesto, inter theologica
 folamina, quae addit, commendavit TIMÆVS ^{m)} in se ipso <sup>m) Operum
p. 455. 456.</sup>
 effectum expertus, una cum trochiscis odontalgicis Myns. &
 sua Tinctura, ex pulvere caryophyll. Opio, & Tinctura Gva-
 jaci parata. Trochisci hi laudati, MYNSICHTO Autori
 vocantur Trochisci de Alumine, cumque rad. pyrethri, pi-
 pere, zingibere, caryophyllis, & aliis etiam Opium habent,
 & ab eo in doloribus dentium, æque laudantur ac Tinctura
 ejus odontalgica ex similibus, & Opio concinnata. WE-
 DELIVS ⁿ⁾ Pilulam ex laudano opiato magni facit denti <sup>n) Opio, p.
137.</sup>
 immittendam, Balsamumque odontalgicum habet, ex lau-
 dano opiato, oleo camph., & caryophyll. cum bombace in-
 dendum, simulque commendat Tincturam suam odontalgi-
 cam, cum Ess. anodyna ore detinendam, ^{o)} quamvis pro ^{o) p. 138.}
 leniendis dentium doloribus internum usum Opii externo
 præferat. ^{p)} Legitur quoque *balsamum odontalgicum* in <sup>p) p. 138. &
148.</sup>
 disp. Viennensi ex oleo ligni buxi, caryophyll. Opio, cam-
 phora & oleo Nucistæ conflatum, & in disp. Brand. *Aquâ*
odontalgica Opio prægnans habetur. Placuerunt certe talia
 præstantissimis Medicis. HOFFMANNVS ^{q)} Mixturam ex <sup>q) Med. Syst.
Tom. IV.
Part. II. p.
476.</sup>
 spiritu Vini camphorato, cum croco, castoreo & Opio Gin-
 givis & dentibus excavatis admovendam communicat, at-
 que BOERHAAVIUS ^{r)} celebri remedio *Paracelsi* ex aceto <sup>r) Comment.
ad aph. 229.</sup>
 acerrimo, rad. pyrethri, fol. hyoscyami, tormentilla, cam-
 phora, & Opio composito multos a severissima Odontalgia
 se

s) *Chirurg. re-
purg. §. 914.*

*regioni Ven-
tricali*

t) *Opiol. p.
137.*

u) *Hist. morb.
Vrat. 1702.
p. 117.*

x) *Comment.
ad §. 658.*

Umbilico

y) *Prax. lib.
I. c. 14. §. 58.*

z) *diff. de me-
dicamentis
Opiatis.*

Lumbis

Genitalibus

a) *Spicil. II.
de Mania p.
151.*

se liberasse recenset, quod contorqueat & ad sensum ineptos nervos reddat. Ex solo laudano pilulam excavato denti, si evelli nequeat, indi jubet de GORTER. ^{s)})

Miror ego, cur Pectori & ejus morbis non frequentius ut topicum destinatum fuerit Opium, tanto vero crebrius Ventriculi regioni ad cardialgias, & Vomitiones sedandas solet applicari. In dysenteria commode se adhibuisse theriacam cum oleis stomachicis remixtam stomacho applicitam narrat WEDELIVS. ^{t)}) In Vomitu non raro externe Theriacam in forma emplastri, post multos alios ordinarunt, consilium D. LUDOVICI sequentes Medici Vratislavienses; ^{u)}) eamque in hoc morbo super alutam extensam & Epigastrio applicatam ratione optimorum Aromatum, quibus constat, & Opii cujus bonam copiam habet, pulcherrime prodesse solere testatur Ill. van SWIETEN. ^{x)}) Aquam vitæ stomachicam externam, Opium continentem, pro hoc fine habet dispensatorium brandenburgicum.

Umbilico theriacam & emplastra opiata in Colicæ, diarrhœæ, & dysentericæ medela ad levandos dolores, & ventrem cohibendum admove, in vulgus nota methodus est. Inter illa referri debet *Emplastrum carminativum Sylvii*, ^{y)}) de cujus bonitate & usu adeo mula pollicetur Auctor, ut SCHVLTZIVS nil addere vel objicere audeat, allegatam Experientiam se sacro sanctam habere professus. ^{z)})

Ne vero & lumbari regioni suus deesset honos, cautum est a Medicis Opiophilis. Alia silentio præteriens solum refero *Emplastrum nephriticum Fulleri* ex Opio, Sapone, & oleo Juniperi concinnatum atque *Unguentum Comitissæ*, & abdomini & lumbis applicandum, a JUNCKENIO equidem sine Opio descriptum, quod vero adjiciendum censuit dispensatorium brandenburgicum.

Qui Genitales partes, & pubem, & regionem renalem Opio in Aqua soluto cum HILDESHEIMIO, ^{a)}) & Unguento refrigerante GALENI & populeo opio remixto, cum

HART-

HARTMANNO ^{b)} inungere volunt, ad pruritus venereum, ^{b) Pr. chy. miatr. p. 275.}
 & ignes amoris extinguendos, nã illi non bene intelligunt vim Opii aphrodisiacam, & voto suo necessario excidere debent. Hanc qui noverit, longe aberit, ut cum Cl. GEOFFROY ^{c)} statuatur, Opium perinæo applicatum venerem interdum proritare, nonnunquam extinguere, harum partium sensum stupefaciendo. Si ipsi in rem veneream externo ambitui Corporis applicato, etiam aliquod imperium est, sine ulla restrictione, ut asseruit JONES, perinæo adaptatum Venerem extimulabit.

Articulis dolentibus, leniendisque podagræ cruciatibus inservire posse Opium, multi Clari Viri reputarunt. Ad podagram id cum lacte muliebri & croco laudavit DIOSCORIDES ^{d)} & SCRIBONIUS LARGVS. ^{e)} Varia Opiata topica pro hac ægritudine leguntur apud PISONEM ^{f)} & MERCURIALEM. ^{g)} Emplastrum podagricum Opiatum habet BATEVS. Linimentum nervinum in Arthritide proficuum, cum liquore opiato vel spiritu Opii suppeditat WEDEL, ^{h)} quamvis opiata incaute adhibita articulis nocere simul moneat. Cataplasma anodynum cum Opio valde convenire Podagræ asserit HECQUET, ⁱ⁾ ad LOTICHIVM, FREITAGIVM, MYNSICHTVM & alios provocans. Atque PETRVS DESAULT ^{k)} summum & promptissimum remedium quod invenit, ad sopiendum dolorem, & podagræ, & quemvis alium, cujusvis partis externæ, dicit esse applicatum linteum multiplex laudano liquido Sydenhami imbutum, constantique experientia hoc sibi constisse dicit.

Venio ad tumentes & dolentes hæmorrhoides, ad quas mitigandas Opium multi clari Viri unanimi consensu contendunt. SYDENHAMVS ^{l)} aquam spermatis ranarum, in qua lithargyrium & Opium solutum, linteo applicandum suadet. Linimentum hæmorrhoidale FULLERI ex ungv. popul. sacharo hi, & Opio aliisque componitur. Dispensatorium

torium Viennenſe proponit Unguentum ad hæmorrhoides, & marifcas, ex ſaturninis mucilaginofis, & oleofis, cum camphora & Opio paratum. BATEVS ſuo hæmorrhoidali Unguento id quoque adjicit, ſimileque largiffime opiatum habetur inter Arcana Goddardiana Pharmacopœiæ Bateanæ ſubjuncta. De GORTER^{m)} pro levando dolore inflammatorio cæcarum hæmorrhoidum, Unguento nutrito admifcuit Opium. Eodem modo ſeſe geſſit HEISTERVS.ⁿ⁾ Illud quoque Unguentum dolori hæmorrhoidali deſtinatum, cujus magnam partem Ægra infaufte errore interne Cl. ALSTON^{o)} referente aſſumſit, conſtabat ex oleo Roſaceo, Myrrha, & Opio. Tandem recentiffimus Scriptor Celeb. STÖRCK^{p)} tenefmo & dolori dilaceranti ab hæmorrhoidibus, Opium Unguento nutrito & populeo exceptum conferre cenſuit.

Non vero ſaltem extus ano admoventur Opiata his in caſibus, ſed &, quod etiam ſi intus turgida eſſent vaſa hæmorrhoidalia, cum ſua Mixtura faciendum ſuaſerat SYDENHAMVS, profundius ano induntur, a Præcticis. Suppoſitoria quippe opiate antiquiſſimo tempore jam fuere cognita, verum & ſuſpecta valde exſtiterunt. Namque GALENVS ipſe, RAZES, AVICENNA, ALEXANDER BENEDICTVS & alii, quos ex MARCELLO DONATO adducit SENNERTVS^{q)} teſtati ſunt, ſe vidiffe exempla mortuorum a ſuppoſitorio ejusmodi ano immiſſo, quare TRALLIANVS^{r)} non diu relinquendum eſſe, ſi applicetur, notavit. His hiftoriis, ſine dubio perterrefactus WEDELIVS^{s)} caute mercandum eſſe cum Opio, neque id temere per guttur inferius intrudendum eſſe, monuit. Aut vero hæc omnia ignoravit fideliter, aut audax non curavit JOEL,^{t)} namque is ſolum ſincerum Opium, in formam ſuppoſitorii ſeiſſum, & effictum, totum intruſit ano apud dyſentericos, ea arte ut pro lubitu iterum retrahere, denuoque immittere poſſet. Laudat hanc Praxin HECQVETVS,^{u)} eamque mon-

m) *Chirurg. repurg.* §. 705.
form. 181.

n) *Wahrnehmungen*
No. 329.

o) *Acta med. Edinb. Tom. V. part. I.*
No. XII. ſect. 3. §. 10.

p) *Ann. Med.*
II. p. 154.

Inteſtino recto per ſuppoſitorio

q) *lib. VI. Med. Pr.* p. 291.

r) *lib. VIII. c. 6.*

s) *Opitol.*
p. 140.

t) *lib. IV. Præſeos Sect. III.*
p. 337.

u) p. 175.

monstrare dicit instinctum naturalem magnorum Medicorum adhibendi Opium. Neque sibi temperare potest **WEDELIVS**, quin non obstantibus dehortationibus antecedente pagina suppeditatis, in doloribus & exulcerationibus intestinorum suppositum Opium probet, modo glans ex Opio non ultra quadrantem horæ relinquatur, sed appenso filo iterum extrahatur, secundum monita **JOELIS**. Neque quanquam olim mortifera suppositoria opiata declaravisset **HOFFMANNVS** ^{x) *diff. de opiatorum operandi ratione pag. 11.*} ob sphacelum quem opium cohibendo motum sanguinis istis partibus inducat, deinceps hæc methodus ipsi in totum displicuit. Nimirum adeo in diarrhœis Infantum specificè prodesse suppositoria edixit ex Vitello ovi affato, cum croco, thure, & uno grano Opii confecta. ^{y) *Med. Syst. Suppl. p. 99.*} Largior multo erat dosi opii ad scrupulum scilicet unum extensa cum aqua dosi thuris, myrrhæ, & croci, in supposito-
torio, quod *Ephem. Nat. Car.* ^{z) *Dec. II. Ao. X. obs. 48.*} puero dysenterico 6. annorum applicatum memorant. Omnia mala cito pacabantur, sed somnus profundus ad horas 18. durans sequebatur, ita, ut æger spirituosus excitari debuerit. Hoc discusso tumor abdominis clysmate abigebatur, eoque disparente plena ad-
erat salus.

Altius autem quam suppositoriorum ope, in intestina ^{ut & colo, per clysteres} penetrat, cum sua Virtute Opium, & ut topicum agit, quando clysmatibus admiscetur, id quod antiquo & recentiori tempore Medicis ita jubentibus, fieri in Praxi consuevit. **RISO** ^{a) *de cognosc. & curand. morbis lib. III. p. 103.*} placitorum præceptorumque Veterum & recentiorum in Praxi Collector, si dolor in Dysenteria urget, ad stupefacientia veniendum esse, eaque magis per sedem, quam per os, convenire asserit **SENNERTVS**, ^{b) *Med. Pr. capite de dysenteria p. 356.*} si in crassis intestinis dolor, clysteribus ex lactuca, nymphæa, & capitibus papaveris coctis addi jubet Opii gr. v. vel vj. Dolo-
re admodum urgente, narcotica interdum clysteribus ex lacte cum rad. alth. cocto admisceri debere, ut Philonium, pilulas de cynoglossa, laudanum opiatum, **RIVERIVS** ^{c) *capite de dysenteria Operum p. 303.*} præci-
pit.

d) *Opiol. p.*
139.

pit. WEDELIVS^{d)} bene parari tales clysteres ex paregoricis, & emollientibus in lacte vaccino coctis dicit, addendo Colaturæ Opium iusta dosi, drachmam nempe unam Theriacæ recentis, vel Philonii, vel de requie Nicolai drachmas ij vel laudani Opiati gr. v. viij, citatque REGNERVM de GRAFF *de clysteribus p. 88.* ipse vero internum usum Opii

e) *p. 87. &*
229.

clysteribus opiatis præfert. SYDENHAMVS^{e)} in diarrhœa clyfma ex Cort. Granat. & ros. rubr. in lacte coctis, addita uncia dimidia diascordii, & in dysenteria enema ex lacte vaccino ad libram dimidiam, & Theriacæ Andromachi uncia una & dimidia proponit, quod in quibuscunque alvi dejectionibus mire conferre dicit. RIDLEY^{f)} etiam in fluxibus alvinis amavit clysmata cum diascordio, & theriaca.

f) *vide Obs.*
7. & 19.

g) *Pharm. ex-*
temp. p. 132.

FVLLERVS^{g)} pro puerulis adeo, dejectionibus viridibus torminosi, & dentitione difficili laborantibus, enema habet ad tormina, ex creta alba, & aliis, cui diascordium & syr. de meconio adjecit. Porro eximius de dysenteria Scriptor DE-

h) *c. III. §. 59.*

GNERVVS^{h)} summo emolumento fuisse testatur clysteres, ex oleo lini, & lacte, addita theriaca. Non inutiles esse Infusiones in Alvum ex jusculis pinguibus addita Theriaca vel diascordio, vel ex decocto albo adjecto Amylo, & adjunctis ubi opus fuerit extracti thebaici granis ij vel iij testa-

i) *Monit.*
med. p. 71.

k) *Obs. de*
Aëre aph. §.
58.

tur MEAD.ⁱ⁾ Tandem & HUXHAM^{k)} ad levandum dolorem & tenesmum, diascordium aut theriacam cum lacte injici jubet. Miror vero NEVMANNVM sane non adeo magnum Opii Fautorem tamen scripsisse: *Expertus sum pauculum de extracto meo Opii fermentato enematis additum in certis morbis & inter alios etiam in Colica nephritica singularem effectum præstitisse.*^{l)}

l) *leff. de*
Opio p. 143.

Ita sane præstantissimos Viros duces sequuntur, qui ubi opus esse videtur, Clysteribus Opiatis pugnant, quos fere sine limitibus iustis positos quidam illorum commendant. At qui internum usum Opii tutiorem longe habet WEDELIVS caute enemata adhibenda monet, beneque solvendum & diluen-

luendum esse Opium dicit, ne tenacitate sua se plicis intesti-
 norum insinuet, inibique moras neſtat. ^{m)} Citat dein ex ^{m) Opiol. p.}
 SALMVTHO ⁿ⁾ casum uxoris Pharmacopcei, quæ in Coli ^{139. 140.}
 doloribus accepit clyſina cum drachma una Opii, inque co- ^{n) Cent. II.}
 ma incidit, quod clyſmate alio ex Vino malvatico curatum ^{obſ. 97.}
 fuit. Infelicius autem fatum fuit illius Viri a clyſmo opiato
 mortui, cujus mentionem facit BORELLVS, ^{o)} quare ad- ^{o) Cent. IV.}
 hortationem addit, Opii grana decem in enemate optima ^{obſ. 92.}
 eſſe ad colicum dolorem, ſed cavendum eſſe ne nimiam do-
 ſin ponas. Forte autem & grana decem quandoque nimiam
 doſin conſtituent. Sed de hac re alibi.

Ita potiora loca indigitavi, quibus immediate applicari
 Opium voluerunt Medici in arte periti; plantas etenim pe-
 dum, quibus Unguentum ſuum ad dolorem capitis, minus ^{p) libro de}
 apte ut opinor, admoveri vult VALENTINVS POLIDA- ^{doloribus ca-}
 MVS ^{p)} a WEDELIO ^{q)} citatus, facile ſilentio præterire ^{pitis p. 78.}
 poſſum. ^{q) Opiol. p.}

Reſtat ut Chirurgiæ haud obliviſcar, atque Vulnera & ^{Vulneribus &}
 Ulcera memorem, quibus applicitum hoc remedium mederi ^{Ulceribus}
 poſſe reputatum eſt. Igni ſacro, & Vulneribus cum aceto
 prodeſſe Opium jam ſcripſit DIOSCORIDES ^{r)} ejusque ad ^{r) lib. IV. c. 55.}
 ſimiles uſus commendatione referta ſunt externam Medici-
 nam docentium monumenta. FERNELIVS ^{s)} Inflamma- ^{s) Meth. med.}
 tionibus in medendi apparatu externo Opium neceſſarium, ^{lib. V. c. 27.}
 & utile reputavit. FABRICIVS HILDANVS ^{t)} ad do- ^{t) de ichore}
 lorem, qui vulneratis articulis ſupervenit, cauſam ichoris & ^{& meliceria}
 meliceriæ, acris, Unguenta, Olea, Cataplaſmata, ex papave- ^{cap. XI.}
 re, ſolano, Mandragora, Hyoſcyamo, Opio commendat.
 Idem laudatus Vir in combuſtionibus ad dolorem ſedandum,
 cataplaſma ex mica panis cum lacte, vel herbis cicutæ, ſo-
 lani, hyoſcyami, papaverisque foliis, cum lacte coctis addito
 Opio commendat. ^{u)} Alibi poſt amputationem ad ſedan- ^{u) lib. de com-}
 dum dolorem & inflammationem, loco vulnerato empla- ^{buſtionibus}
 ſtrum ex hyoſcyamo, fl. nenupharis, ſem. pap. alb. Opio, ^{c. XII.}

x) de Gangræna & sphacelo c. 24.
y) ad §. 202.
p. 58.

z) lib. IV. de morbo Mulierum c. 7.

a) p. 194.
b) lib. VIII.
c. 13.

c) p. 195.

d) a pag. 195-203.

e) diff. de operatione Opiatorum §. 9.

Cancro

& similibus admovendum præcipit. *) Non opus est, ut plura similia præcepta conquiram; nominasse sufficiet III. BOERHAAVIVM, y) qui narcotica pro somno Vulneratis conciliando laudans, suppediatio in materia medica epithemate opiato, temporibus applicando, vulneri ipsi destinat fomentum ex emollientibus, addito ad drachmam dimidiam Opio. In Ulceribus vero, & adeo in internis, ipsiusque Uteri, Hieronymus MERCVRIALIS, z) quæ ut ex ejus operibus practicis patet, topicorum Opiatorum quamvis semper cum cautione commedatorum est Amator, non dubitavit Opium aliis addere, ubi dolor fuerit conjunctus, neque mortem ab eo timendam esse asseveravit, quanquam sterilitatem frigore suo queat inducere. Cel. HECQVETVS a) laudat VIGONEM, b) quod narcotica miscuerit cum causticis, ut Natura his adsuescat, eaque lubentius acceptet & ANGELVM SALAM c) quod magni faciendum illum Chirur- gum esse dixerit, qui laudani usum rite noverit. Ipse autem multis elogiis Opii usum externum cum narcoticis, tabaco, hyoscyamo, & cynoglossa ad præcavendam & sanandam Gangrænam valere dixit, d) maxime vero quod dolorem inhibeat, qui tandem gangrænam creet. Interim tamen toties Antiquitas Medica timuit Gangrænam mortemque partis, cui applicaretur Opium, & inter recentiores ETTMÜLLERVS passim & in Collegio casuali, casu XIII. de hæmorrhoidibus cæcis dolentibus in fine, ubi de topicis agit, addit cautionem, Opium cum ad Gangrænam disponat caute applicandum esse, & HOFFMANNVS e) historias illas omnes apud SENNERTVM, TILLINGIVM, DONATVM de morte suppositoriis, vel clysteribus opiatas hominibus inducta, non aliter explicandas censet, quam quod Opium cohibendo sanguinis motum, sphacelum illis partibus induxerit. Fere sicco pede præteritum Cancrum, vehementes dolores secum habentem, ad quos mulcendos ut interno usu, de quo egi, ita & externo, Opium in usum vocandum esse Medici & Chi-

Chirurgi arbitrantur. Inter præsidia ad cancerum externa, cum mercurialibus, & saturninis, Opium quoque refert, hisque & illis, in Unguentis, & linimentis admiscet, Cel.

HEISTERVS. ^{f)} Ejusmodi linimentum etiam suppeditat

III. BOERHAAVIUS, ^{g)} postquam locum defendendum vo-

luerat, ab omni externo, per plumbata & narcotica. Men-

tem ejus accuratius explicat III. ejus Commentator van

SWIETEN, ^{h)} plumbatis admiscenda esse narcotica injun-

gens, quæ sua efficacia nimis facile irritabiles nervos, per

cancerum ejusque integumenta dispersos, parum sopiant, sic-

que metuendum hic pruritum compefcant, & molestos do-

lores lancinantes sedent. Consentit penitus Cel. de GOR-

TER, ⁱ⁾ qui dolorem a cancro exigere sæpe anodyna, stu-

pefacientia, ut interna, ita & externa, monet, atque ejus-

modi unguenta, emplastra, & fomenta, saturnina, & opiata,

præscribit.

f) Chirurg.

Part. I. lib.

IV. c. 10. §. 14.

vide & ejus

observationes

No. 495. 496.

548.

g) Mat. med.

ad aph. 490.

No. 4. & aph.

507.

h) ad aph. 507.

i) Chirurg.

repurg. §.

1497. & for-

mula 181. 215.

219.

§. II.

Quis autem nunc Lectorum meorum, qui hæc, quæ

de Opii, Opiatorumque ad varia corporis loca externa, ap-

plicatione elocutus sum hætenus, & multo plura, quæ ad-

ferri poterant ex Practicorum libris, sedulo contuetur, non

assenfum facilem præbebit tot Viris auctoritate celebribus,

longissime patentem esse Usus Opii topicum, in Praxi me-

dica, & chirurgica? Verum enim vero ego nihilominus, si

omnia quam rigidissime examinentur, eum aut nullum esse,

aut valde parvum, aut non tantum ut putatur, gravibus

rationibus ductus, existimo; neque enim moveor tot formu-

lis, totque consiliis, quæ in Scriptorum monumentis inve-

nio. Antiquorum omnium intentiones si spectem accuratissi-

me, quæ ipsis fuere, quoties Opiatum externum adhibue-

runt, vel commendarunt, unice niti animadverto, frigidæ

hypothesi, Opium ex natura sua frigida, partibus quibus

imponatur, frigus & stuporem inducere, sicque dolorosas

afflictiones illarum tollere. Inde etiam est, quod tum tale

Opium contra

receptas opi-

niones externo

usu, partis

sensum haud

minuit, eam-

que relaxat.

reme-

remedium proponunt, tamen suspensa quasi manu, & non sine timore applicationem ipsam suadeant, & toties simul inculcent, semper diligenter attendendum esse, ne frigore & stupore nimio inductis noceat, & plane mortem inferat. Dimanavit hæc meticulositas ad remotissimos Posteriores tribus interdum narratiunculis confirmata. Refert CAR-

k) *de Subtil.*
c. 18.

l) *Med. Pr.*
Hist. lib. IV.
hist. 27.
m) *Quæst. 63.*
p. 821.

n) *de Vitiis*
Articulorum
& lue lib. IV.
c. 1. p. 453.

o) *libro de*
Ichore & Me-
liceria C. XI.
p) *Mat. med.*
Tom. II. p. 695.

q) *Opioi. p.*
83, 84. & A-
men. mat.
med. lib. II.
sect. II. c. 14.
§. 8.

DANVS^{k)} Nelphum quendam, cum in certamine equestri Patavii Victor exitisset, deposita ad tempus Galea, ut sudans & æstuans liberiori aeris accessu vires instauraret, ab invidis quod plebejus esset, illito clam galeæ copioso Opio extinctum esse. Quid ergo mirum, talibus motum ZACVTVM LVSITANVM^{l)} eo confidentius asseveravisse, quod Opium externe admotum interficiat, atque REJES^{m)} externum usum valde noxium declaravisse. Hinc certe fluunt omnes variorum Autorum adjunctæ cautelæ, quoties de ejusmodi topicis loquuntur. Ita MERCVRIALISⁿ⁾ *Omnia narcotica, inquit, venenata sunt, quapropter ubi illis utimur, vel intrinsecus vel extrinsecus, fieri nunquam potest, quin aliquod detrimentum accedat calori nativo. Nunquam ergo hæc medicamenta narcotica extrinsece sunt applicanda frigida, nisi ubi partes dolentes sunt maxime accensæ & fervidæ tunc enim licet uti medicamentis narcoticis actu frigidis. Fere similia leguntur apud HILDANVM^{o)} & alios. Et de quo valde miror, Cel. adeo GEOFFROY^{p)} vetusto abreptus præjudicio asserere non dubitat, quod Opium capitis futuris applicatum nonnunquam interimat, nervos relaxet, stuporemque & paralyfin inducat. Quin quod nunquam cogitarem, Illustr. BOERHAAVIUS *de Morb. Nerv. p. 701.* Emplastra, in quibus Opium abundat vix applicata calido corpori dolores quidem statim tollere, sed partem sensim labefactare dicit. ALSTONVS etiam *sect. III. §. 8. in fine*, extus admotæ narcotica interdum saltem resolutionem nervorum in parte ciere dicit. Verum enim vero optime jam notavit WEDELIVS, ^{q)} Proscribendam esse hypothecin illam, qua assertum per aliquot*

quot Secula fuit, Opium esse narcoticum, eo sensu, ut partibus externe applicatum, eas quasi indolentes reddat, quatenus calorem nativum reprimat, extimamque corporis vestem attonitam & imperceptibilem efficiat, non secus ac frigida actu talia torporem & stuporem ejusmodi conciliant. Nullam etiam vim narcoticorum fibras, quibus admoventur, relaxantem, agnoscit BOHNIUS.^r)

Hac igitur Ætiologia Actionis Opii externe admoti, quod hodie omnes Medici eruditi calidum agnoscere debent, in corpus humanum prorsus cadente, videndum est, an hæc alia ratione succedat, & succedere possit, neque consulenda commenta cerebrina, sed rerum usus & Experientia Magistra audiri debent. Docet instituta Opii Analysis (Sect. I. c. III.) id fovere in se partes summe volatiles, in quibus tota vis unice residet. Jam vero novimus venulas bibulas & absorbentes, quæ in omni puncto Corticis corporis hiant, vere ingredi minutissima spicula salina pulveris Cantharidum, ex emplastro Vesicatorio Cuti admoto, penetralibus Corporis profundius immergi, ac ad renes & vesicam pergere, mictum cruentum ibi exclusura. Novimus porro, Unguenti neapolitani foris affricati atomos mercuriales, humorum Oceanum ingredi, liquida omnia fundere, & ex salivalibus glandulis copiosissimum laticem excutere. Nonne ergo etiam eadem facilitate, subtilissimi, & summe penetrabiles, de Opio halitus subibunt vascula venosa cutanea, interque ea etiam nervosa, & vel ibidem statim, vel postquam Corpori ipsi, totique Generi Nervoso & ejus Origini illati sunt, tales effectus edent, quales ab eorum nativa indole possunt proficisci, qualesque profecti essent, si idem remedium intus esset sumtum, quemadmodum mercurii & cantharidum intus assumptorum effectus coincidunt, cum utrorumque externa applicatione. Sane hoc ipsum videri debet valde probabile, & pene certum perpendentibus, Opium etiam non dissolutum solo contactu cum nervis Ventriculi,

r) de officio
Med. dupl.
Part. I. c.
XIX. p. 363.

agere in omne Nervosum Systema, moleque ejus vix immi-
nuta, nec cum humoribus permista, ab ejus subtilissimis sal-
tem vaporibus vere evenire phænomena omnia, quæ eve-
nire observamus. Ita certe Operationem sibi concipit WIL-

s) *Pharm.*
rat. p. 179.

LIS ^{s)} nempe quod pharmacum hoc usu topico, ubicun-
que ad spiritus animales admitti potest, eorum proximos
quosque mero suo contactu profliget, quanquam simul ve-
rosimile sit, Opii particulas e locis illis, sanguinis commeatu

t) *Opiol. p.*
133.

ad Cerebri corticem deferri. Neque aliter WEDELIVS, ^{y)}
qui nunquam stuporem partis ab impositione Opiatorum ob-
servare potuit, topica Opiata agere dicit, quam quatenus
per poros subtilior pars sulphurea & mercurialis sanguini
communicatur, & hinc vires suas ordinarias cerebri & ner-
vorum vi simul obtusa exerit. Verum enim vero hoc ipso

u) *de Officio*
Medici duplici
p. 303.

loco simul Vir clarissimus candide fatetur, hac ratione Opi-
ta suas Vires remissione longe gradu & refracto saltem exe-
rere, quam interne sumta. Atque ita etiam BOHNIVS ^{u)}
Vim extrinsecus applicatorum Narcoticorum exilem esse
agnoscit, quamvis in Praxi vulgari quotidiani usus sint, nisi
quatenus eorum quædam minima subtiliora fibras partis af-
fectæ sensiles profundius penetrent, & secundum harum
tractus ad spirituum Systema absorbeantur. Sed prorsus

x) *Pharmac.*
extemp. p. 91.

dubitat FVLLERVS, ^{x)} utrum Opium externe applicatum
sit vere Anodynum, nec ne, quamvis interne sumtum eo-
usque possit spirituum actionem sufflaminare, ut doloris sen-
sum suspendat. Non minus effectus Opii externe admoti,
inducendi soporis, & dolorum sedandorum admodum du-

y) *Mat. med.*
Tom. II. p.
694. 695. 713.
z) *diff. de*
Opiatis §. 43.

bios, & incertos esse monet Cel. GEOFFROY. ^{y)} De em-
plastro pro temporibus disp. brand. quod decima sua parte
merum Opium est, pronunciat SCHULTZIVS, ^{z)} parum
ejus cutis poros posse subire, cum tenacibus resinis, quæ
maximam emplastri partem constituunt, immisceatur, &
quasi irretitum sit. Nonne vero idem Judicium ferendum
erit de omnibus emplastris opiatis? & de illis maxime, quæ

multo

multo minorem Opii portionem continent. Sed & Opium ipsum instar emplastri circa digitum minimum, quin & circa totum brachium sub condylo interno per integram noctem applicavit ipse Cl. ALSTÖNVS. ^{a)} Emollitum arcte partibus his adhæsit, neque tamen eas insensibiles reddidit, neque ullum alium edidit effectum. Tanto magis igitur fidem meretur adsertum Cel. LOUIS, ^{b)} quod Opium Cuti impositum dolorem partis non minuat.

Forte autem si hæc omnia demere multum videantur Opio topico, differentia statuenda erit, siue parti magis minusve sensibili, siue cute vel tectæ vel minus tectæ, siue solum siue aliis mistum admoveatur. Sane si parti valde sensibili cujus fibræ sint patentiores, & teneriores, ut denti carioso, auribus, intestino recto applicetur, his relaxationem, & stuporem etiam difficilioris medelæ ad narcosin totius posse induci, BOHNIVS ^{c)} largitur, quamvis antea, ut jam retuli, saltem exilem Opii extrinsecus admoti Vim anodynam declarasset. In his partibus certe nervi æque, aut non multo minus nudi, ac in stomacho, videntur posse recipere quam proxime vires agentis Opii. Saltem Ill. BOERHAAVIUS *Si Opium, inquit, applicetur nervis nudatis, sensum tollit, si ingeratur in Ventriculum primo sensum lætitiæ, deinde stertorem.* ^{d)} Sed forte etiam in partibus cute tectis, si e. g. cum cataplasmate calido applicetur Opium, id citius resolvetur in subtilissimos Vapores, citiusque & facilius ingreditur per calorem patentiores redditos porulos. Merentur certe hæc talia curatius expendi. Ac primo quidem effectus anodynus Cataplasmatæ emollientis tepide admoti, quod aliquam portionem Opii admistam gerit, perperam huic soli, aut & perperam maximam partem tribueretur. Aqua quippe tepida sola, maxime cum emollientibus cocta, est summum anodynum, totiesque summos effectus præstat, quando de Opio applicando non fuit cogitatum. Egregie notavit BOHNIVS p. 363. fallaciam non causæ ut causæ hic subesse,

a) *Observat. Edinb. Tom. V. Part. I. No. XII. Sect. III.*

b) *Rocueil de pieces, qui ont concouru pour le Prix de l'Academie Royale de Chirurgie. Paris 1757. disquisitione de remediis Anodynis.*

c) p. 364.

d) *de Morbis Nervorum p. 448.*

dum Opio cum cataplasmate applicato tribuitur, quod cæteris ingredientibus majori jure in acceptis erat referendum, quandoquidem narcotica non ita fibras laxant, ut mucilaginoſa, ſimiliaque actu humida. Cum Opio igitur ſolo experimenta faciendæ ſunt, ſi certi quippiam de ejus virtute anodyna externa invenire volumus. Interne non agit niſi vaporibus de eo exſolutis, & exhalantibus, perque omnia vaſa, & per totum nerveum ſyſtema divagantibus. In externa applicatione vapores, qui ingredi corpus & ſe inſinuare altius nerveæ ſyntaxi debebant, bonam partem abeunt in liberum aërem. His poſitis nemo negaverit facile, quod valde difficulter pro varietate morbi ejusque gradus, tum & pro varietate loci, ſive cute induti ſive minus, determinari queat. Quantitas Opii topice uſurpandi, pro ratione incertæ quantitatis elementi volatilis, quod ex maſſa Opii ſe propriens ſeſe corpori erit inſinuaturum. Doſes vero internas jam accuratius ſcimus, cumque externe non agat, niſi quatenus ejus particulæ corpus ingreſſæ communicantur nervis & ipſi Sensorio communi (hoc quippe non affecto, nullus Opii effectus emergere poteſt) uſui externo ſemper præſtare videtur internus, quia Opium interne ſumtum in partem valde nervoſam, Ventriculum, arctum commercium cum cerebro alentem fatiſque amplam ejus ſuperficiem calore viſceris adjutum, tota ſua Vi agit in inſtanti. Deinde etiam ſi inſinuatione partium ſumme volatiliū Opii, atque eatenus ſaltem, quatenus hæ ipſum ſenſorium commune afficiunt ejusque conditiones mutant, omnia præſtat, & ſtupor illi parti, cui Opium immediate applicatur, haud inducitur, non opus erit, ut partium externarum illi applicetur, quæ affecta eſt ægritudine, ſed perinde erit, cui applicetur, imo vero proderit præcipue applicaſſe prope caput, quo eo citius ad Originem nervorum omnium actio queat penetrare. Jam niſi vehementer fallor, omnia hæc docent, nil peculiaris habere Uſum Opii topicum, præ interna ejus adhibitione,

ne, sed hanc potius multa prærogativa gaudere, præ illo, adeoque si interne rite adhibeatur, Praxin omnibus externis opiatis facile carere posse. Effecerunt hæc cogitata diu, ut ego raro vel nunquam Opium ut topicum in facienda Medicina adhibuerim.

§. III.

Verum superest alia adhuc eademque magni momenti consideratio, quæ multum detrahit Opii topici Virtuti anodynæ. Id dum applicatur parti corporis externæ, habendum omnino erit pharmacum volatili elemento sui generis dolores, si ad nervosum systema admittatur, mitigare apto, dives, de qua re suis limitibus circumscripta hætenus disputavi; sed non minus credendum erit, id etiam pro sua nativa indole acturum, ut pharmacum acre, irritans, & calesfaciens, tantoque magis, quo majore copia applicatur, quo diutius parti adhærescit, quoque pars hæc est tenerior sensibilibior, ac nervos pene nudos actioni exponit. Atque ad hoc momentum frigore Opii putatio decepti Veteres omnes non attenderunt, ut decebat, neque poterant attendere. Postquam vero hodie convicti sumus acri & calido ingenio Opium instructum esse, ab hoc etiam omnino ejus vires in agendo deducere cogimur. Notavit WEDELIVS ^{e)} Opium externe applicatum, discutere & emollire tophos & nodos. Forinsecus Opium parti cuidam Corporis accommodatum, vi gaudere insigni discutiendi, scripsit BERGER ^{f)} tantumque abesse, ut quod falso quibusdam persuasum est, stupidam eam reddat, sensuque privet. JONES externe Opium resolvere & suppurare dixit. De Concretionibus a Podagra factis loquens FREINDIVS ^{g)} per mercurium obtinendis Neque effectum, inquit, minus felicem sperare possemus, si Opium & Camphora, quæ sunt omnium fortasse Medicamentorum attenuantium validissima, compositionibus discutientibus liberaliter admisceantur. Et alibi ^{h)} occasione Empla-

sed potius irritat, & sensum auget; hinc nocet

e) Opiol. p. 28. & 135.

f) diff. de Vi Opii rarefaciente §. 4.

g) Hist. med. Aetius p. 152.

h) Emmenol. Cap. XI. bist.

admixceri fecerat, Adjeci hæc, inquit, sequens Bateum, qui Opium & Camphoram Emplastro camphorato & podagrico addidit, usque usus est, cum humores vellet discutere. Utraque nempe particulis suis tenuibus se vasorum poris insinuant, ibique lentis humoribus, quorum vitio dolores & tubercula oriuntur, commixta eos ita incidunt, & exagitant, ut sanguinis globuli in minima dividantur. Opium foris admotum quod calidis proprium est, tumores emollire & resolvere

i) *diff. de Operatione Opiorum* §. 14.
k) p. 192.

testatus quoque est HOFFMANNVS. ⁱ⁾ Porro & HECQUETVS ^{k)} Opium specificum remedium & potens esse asseruit, pro resolutione & discussione nodorum, scirrhorum & scrophularum, hujus suæ sententiæ fautores adducens BARBETTVM, DECKERVM, TILLINGIVM, HORSTIVM, PLATERVM, RIVERIVM. Tandem GEOFFROY ^{l)} Opium, ait, externe admotum tumores incidit, resolvit & discutit, maturat & suppurationem promovet. Nunc autem, quando Opium calidum & acre, ut Camphora, Galbanum, & ut omnia calida & acria alia, resolvit & discutit, quando suppurationem promovet, non præstabit hoc aliter, quam fibras suo stimulo incitando, irritando, contractilitatem earum augendo, qua potentius atterentur & promovebuntur fluida inertia, in vasculis hærentia. An vero hoc idem est ac fibras relaxare, torpidas reddere, insensibiles præstare, quod intendimus, quando dolorem tollere volumus, & quod præstare omnino debet remedium vere anodynum?

l) *Mat. med.*
p. 694.

Tantum vero abest, ut Opium parti impositum, hos effectus veri anodynii præstet, ut potius sæpe eam & dermate carentem, & cute tectam inflammando, urendo, exulcerando, epidermide privando, denudando, dolores gravissimos inferat. Opium ad tempus ore detentum ulcuscula in lingua, & faucibus excitare jam notavit MATTHIOLVS. De vi aliquamdiu ore detenti exulcerandi linguam, & palatum, etiam mentionem facit WEDELIVS. ^{m)} Tam acre est, ut masticatum os urat, linguamque & guttur inflammet,

m) *Opiol.*
p. 26.

flammet, notante LINDESTOLPIO.ⁿ⁾ JONES in tene-
 rioribus Subjectis cutem exulcerare dicit, pilos instar psilo-
 therici extirpare, & pruritus excitare. BOERHAAVIUS^{o)}
 adeo acre esse affirmat, ut linguae impositum fere intolera-
 bilem caloris sensum instar piperis excitet, *) cuti autem ad
 emplastri modum applicatum, vesicas elevet. Alibi^{p)} idem
 Vir Illustris, Opium si corpori imponatur, locum exulcera-
 re, & in cataplasmatibus receptum vim calefacientem ha-
 bere edixit. Atque alio iterum loco^{q)} Opium, inquit, si
 ductum in emplastrum applicetur cuti, facit in parte, cui ap-
 plicatur calorem ingentem, dolorificum, excitat vesicam, ero-
 sionem, gangrænam incipientem. Tandem præter Viros
 laudatos, GEOFFROY,^{r)} diu cuti admotum Opium illam
 pilis nudare dicit, pruritus in ea excitare, eandem nonnun-
 quam exulcerare, & in vesicas attollere, si recens sit, & te-
 nerioris texturæ caro, quod ipsum bene notari volo, licet
 ALSTONVS, cui forte minor fuit cutis sensibilitas, & viri-
 lis densitas, ab emplastro ex Opio, digito suo minimo & bra-
 chio imposito, ut nullum effectum, ita etiam nil inflamma-
 torii observaverit.^{s)} Quod si vero consentientibus tot Gra-
 vibus Auctoribus, hæc omnia patret Opium, si adeo dolo-
 rificum fiat partibus, cui paulo diutius agglutinatum fuit,
 quis nisi talium prorsus ignarus, id amplius jure habere
 poterit pro externo anodyno? Quis prudens cauterium po-
 tentiale unquam anodynum dixerit? tale vero per hæcenus
 dicta est Opium, licet mitius haberi debet. Meminit scili-
 cet WEDELIVS^{t)} Cauterii potentialis Vigonis, & Welandi,
 quod utrumque Opium recipit. Ridiculum autem pene est
 FRANCISCVM HILDESHEIMIVM^{u)} in ea versari senten-
 tia, si calce viva vel alia acri & corrode materia utamur,
 ad facienda cauteria, & eidem Opii modicum addamus, hæc
 opus suum sine dolore perficere. Idem fere asserit HEC-
 QUET^{x)} quando ut in antecedentibus jam retuli, Opium
 causticis additum efficere scribit, ut natura dolorosa remedia
 liben-

n) de Venenis
p. 591.

o) Prælect.
Vol. IV. p. 519.

*) idem Alston
Obs. Edin-
burg. Tom. V.
P. I. No. XII.
Sect. III.

p) in Catalogo
Plantarum
p. 362.

q) de morbis
Nervorum
p. 448.

r) Mat. med.
Tom. II. p. 694.

s) Observ.
Edinb. Tom.
V. Part. I.
p. 191.

t) Opiol. p.
130.

u) Spicil. I.
de affect.
Cap. p. 14.

x) p. 194.

libenter accipiat, & in sui familiaritatem admittat. Sed prorsus absonum est statuere, remedium, quod per se urit, effecturum, ut aliud potentius urens ipsi junctum urere non sentiat. Quasi vero Vinum Hungariæ superioris sua dote calefaciens & inebrians, non calefaceret, & inebriaret, si potaretur cum affuso Vino Hungariæ inferioris, mitius calefaciente & inebriante. Ad Herpetem pertinaciorem com-

1) *Med. Ind.*
p. 93.

mendat BONTIVS ^y) calcem vivam, ad ℥ij, cum Opii ℥j remixtam succoque pomorum amoris subactam. Ad nævos maternos tollendos calcem vivam cum æqua parte saponis veneti subactam infallibile remedium deprædicat Cl. vo-

2) *Werk*
würdige
Krankenge-
schichte.

GEL. ^z) Non impedit Sapo, quo minus eidem admixta calx viva nævo inurat escharam, quomodo sapone alcali acre oleo involutum gestante, acrius opium calcem vivam impediet, ut partem tota sua virtute haud adurat. Nonne unum urens potius alterum juvabit? Ipse certe HILDESHEIMIVS paulo ante, quam Opium dolores a caustico ita mitigaturum edixerat, ut non sentirentur, simul confessus est, licet dolori a cauterio excitato Opiatum huic permiscendo occurrere possimus, tamen non semper tutum esse Opio uti, vidisse enim se, quod talia potentialia cauteria cum Opio administrata tandem Gangrænam induxerint; quo ipso cum Opium frigore suo certe necrosin haud excludat, id suo acri calore causticum juvare, ut tanto facilius parti mortificationem inducat, liquido perspicitur. Atque ex his omnibus manifestum redditur, vim Opii topici anodynæ non eam esse, quæ putatur, sed adeo Opium custodire virtutem anodynæ e diametro contrariam, id est summe irritantem.

Gratulor mihi in hac hæresi, Orthodoxos se habentium Practicorum sententiis adeo adversæ, versari quoque Cel. FVLLERVM. ²) En Confessionem suæ fidei, quam suppeditat. Dubito, inquit, *utrum externe applicatum Opium sit vere anodynum, nec ne, namque sale abundat volatili igneo, & sulphure graviter fetido. Inflammabile est, amarum, acre*

3) *Pharm.*
extemp. p. 91.
92.

Et eousque calidum, ut vel in prima discutientium classe merito ponatur, Et ferme causticum esse existimetur. Atque propterea male mihi comparatum videtur, ad constituendum anodynum, cujus est prout mea fert ætiologia mitigare fervorem, quem dolor in parte concitavit, suggerere benignum rorem ad diluendam, Et dulcificandam acrimoniam salium pungentium, atque ad leniendas Et eo modo relaxandas tensas, obtortas Et divulsas fibrillas, ut partes solidæ ad statum naturalem redeuntes fluidis transitum, ut oportet liberum concedant Et promoveant. Miror plures, & omnes Medentium, qui calidum & acre & irritans ingenium Opii vere introspexerunt, ejus Vim Anodynam topicam eapropter non prorsus repudiavisse. At dicet forte aliquis, si irritat, irritabit etiam interne, & tunc etiam non erit anodynum; verum universalis Experientia hoc ipsum, non obstante irritante virtute, tamen evincit. Poterit ergo & externe sub ipsa irritatione esse Anodynum. Respondeo auctam & intensiorem sensationem in parte, si eam Opium inducat, excludere omnino sensum hebetatum, quem supponit actio anodynæ. Deinde si interne sumitur, dosi est exigua, ratione doseos externæ, ergo minus irritabit; porro, maxime si solutum deglutatur, fluctuat in Ventriculo humido, unico loco non firmiter adhæret, ergo non potest irritare, sed saltem vaporibus suis, quos quaquaversum dimittit nervos afficere. Dantur tamen etiam individuales Ventriculi, qui solidam formam sub qua facile plicis adhærescit, & stimulat, acremque amarorem non ferunt, sed ad nauseam & Vomitus disponuntur, ut ab aliis irritantibus. Si experimentorum capiendorum gratia animalibus brutis largior paulo dosi intrudatur, monstrant omnino sectiones, Opium in ventriculi intestinorumque internam superficiem, satis manifeste irritando egisse.

§. IV.

*id quod in
omnibus cor-
poris locis ita
se habere pro-
batur, ut adeo
si forte juvet,
irritando ju-
vet.*

*in fronte, tem-
poribus, nari-
bus,*

Sed obijciunt, audio, nihilominus, qui de Opium etiam extrinsecus applicati virtute anodyna persuasi sunt, docere tamen Experientiam, non obstante ejus acrimonia, illam non esse imaginariam, sed re ipsa sese sæpe sapius exercere. Quibus quidem ego regeo, sine dubio Opium externum si dolores mitiget, eos aliter, quam sensum inhibendo, & quandoque ipsa sua acrimonia mitigare, sed hac ipsa tamen illos etiam non raro mirifice exacerbare. Atque ut hoc paradoxon clarius elucescat, juvabit ire per omnia loca, quibus ordinarie admovetur, & considerare morbos ipsos, quorum respectu ipsis applicatur. Frontem, Tempora, Nares quod attinet, quibus locis ad deliniendos Capitis dolores, & arceudas vigilias Opiata topica admoveri solent, primo quidem largior, effluvia horum ad cerebrum breviori hic existente via, commode penetrare posse, sopientemque suam Virtutem præstare. Verum in Cephalalgia & Agrypnia, maxime si a causa calida pendeant, & in morbis Capitis ad unum omnibus, Opium interne sumtum loco sperati boni effectus damna gravia inducere, & prægressis ac præsentibus adhuc magis fonticas ægritudines accersere, demonstravi in superioribus luculenter, quare etiam si extrinsecus æque magnum & efficax foret anodynum, non minus damnosum futurum esse elucescit ac intus usurpatum. In Phrenitide vero speciatim, & Mania, nil boni unquam, mali multum patrare Opium interno usu, etiam suo loco aperte, ni fallor, demonstravi, quare & extrinsecus præstabit abstinuisse, cum nec ut sopiens, nec ut irritans prodesse queat.

Fœmina cæteroquin sana, quandoque Colica habituali laborans, sat sæpe assumere adsueta erat laudanum liquidum Sydenhami, sine alio effectu, quam ut quietior redderetur & dolores cessarent. Laborans Odontalgia graviore, alterutri temporum emplastrum applicabat; quod habebat grana ij Opium. Vix id applicaverat, cum corripere furioso delirio, spasmo

spasmo oris stipato. Abripiebat & abjiciebat emplastrum, delirium & convulsionem cessabant, saltem relinquebatur Cephalalgia levior, quæ cessabat recurrente dolore dentium. Consignavit hanc historiam, quam alibi jam meam feci, Cel. LORRY. ^{b)} Fuit sine dubio Fœmina, ex hysteriarum familia, summeque mobilibus & sensibilibus nervis prædita, ut in parte cerebro adeo vicina intrans forte & per nares & per vasa temporum Opii graveolens Vapor, subito illas mutationes potuerit inducere. Ferrent forte sine his, multi hominum grana duo & plura Opii, Temporibus applicata, ut impune sine damno, ita & sine fructu. Nil refert, Emplastra, Unguenta, linimenta opiata in Variis Ventris supremi ægritudinibus commendari ab Autoribus & usurpari, ex hypothesi; quæritur saltem, an profuerint, & si prodesse visa sint, an profuissent, si alia remedia interna simul usurpata, aut damna ex Opio nata non correxissent, & laudabili sua ac indicationibus formandis conveniente operatione ea non superassent, aut inertiam topici non supplevissent.

*b) Journal
Encyclopédi-
que Tom. I.
Part. II. p.
72. 73.*

Venio ad Aures, quibus in gravi dolore ad eum levandum Opium a Practicis indi solet. Patet vero ex omnibus Autoribus, quos §. I. allegavi, omnes ad recentiora tempora usque timuisse, ne frigore ejus, & Virtute stupefaciente tolleretur integer sensus auditus. Inde enim vel torrefactionem, vel castorei additionem, ut nempe noxia vis opii cicuraretur, ratam habuerunt. Hunc metum equidem inanem esse, optime animadvertit FVLLER, ^{c)} quando dicit, *aliqui* ^{c) p. 72.} *prohibent Opium in aures intrudi, ne scilicet Organi tonum laxet, obauditionemque inducat, quod mihi licet non experto, non videtur verosimile.* Sed nullam mentionem facit FVLLERVS alicujus noxæ, quæ Otalgia præsentis inde evenire potest. Scilicet licet non noceat Opio medens, intuitu sensus auditus, cui nil mali imminet a putatio illius frigore, loco imminutionis doloris, quam intendebat, quod paradoxum videri poterat, eum potius mea sententia graviores reddit.

d) *diff. de*
Opio §. 68.

e) *Operum*
p. 219.

f) *in Conspr.*
p. 226.

g) *Med. Syst.*
Tom. IV.
Part. II. p. 491.

h) *Prax. adm.*
lib. I. obs. 61.
62. 66. 67.

reddit. Nempe ut egregie docet HAMBERGERVS, ^{d)} Auribus dolentibus, id est irritatis, applicatum Opium facile quatenus viscidum & acre est, irritationem noxio gradu augere poterit. En ergo Opium non saltem non anodynum, sed vere dolorificum! Turpiter ergo fallitur RIVERIUS, ^{e)} quando ex hypothese de frigido ingenio Opii, in surditate a calida intemperie & exquisitiore sensu, id permittit, cum per modo dicta sub his conditionibus, maxime ab eo cavendum sit. Memini me olim optimæ, eidemque agnatæ Fœminæ, post catarrhum surditate plenaria adfectæ, varia commendavisse, sine fructu, tandemque accessisse ad massam illam otalgicam, quam ex castoreo, & Θ e volatili cornu cervi compositam, cum gossypio ciceris magnitudine auri immitendam commendat JUNCKERVS. ^{f)} Sed illa quamvis irritationem & caloris sensum nasci animadverteret, diutius ibi relicta hac massa, gravissimo dolore inflammatorio, per totum meatum auditorium, omne caput in consensum trahente corripiebatur, ita ut injectiones ex lacte cum speciebus emollientibus cocto, ex oleo amygd, ex mucil. sem. cydon., extus simul cataplasmata emollientissima una cum purgante antiphlogistico suadere deberem, quibus usurpatis & dolor tandem cessabat, & surditas. Si ergo castoreum & sal volatile in meatu auditorio nondum dolente producere potest gravem Otalgiam, an eam præsentem Opium acrimonia salibus volatilibus par aut superius, cum vel sine castoreo inditum minuet? An piper unquam habitum est conveniens Otalgiae remedium? An ergo ei quadrabit Opium urens instar piperis? Sique Otalgia ob doloris atrocitatem demere Vitam potest, annotante HOFFMANNO, ^{g)} nonne tum Opium inditum dolorem & ardorem inflammatorium intendens eo citius efficere potest, ut Otalgia reddatur mortifera? Certe quando per alias observationes Scriptorum, & per eas, quos habet ZACUTVS LVSITANVS, ^{h)} ab opio auribus dolore vehementissimo inflammatorio laborantibus

tibus indito, tremor, amentia, mors subsequuta est, hæc mala non Opio sensum sopienti & stupefacienti, sed inflammationem & dolores exacerbanti tribuenda esse, clarissime conspicitur.

Missis vero auribus, accedamus ad Oculos! Veteres ^{oculis} licet opium in horum dolore & inflammatione commendarent, sat cauti tamen & timidi in ipsa applicatione fuerunt, ne frigiditate sensus Visus læderetur, quemadmodum in auribus, ne perderetur auditus. ^{GALENVS} ⁱ⁾ Collyria ex Opio multis detrimentosa fuisse memorat, ita ut debilem oculum reddiderint, & visus hebetudinem induxerint. Postquam secundum Veterum & recentiorum placita de variis topicis in ophthalmia admovendis locutus erat PISO, deinde ita pergit: ^{k)} *Ab illis vero anodynis, quæ sensum auferendo dolorem sedant, & narcotica vocantur, summopere cavendum est, cum ipsa vehementes fluxiones non reprimant, sed excerni prohibeant, atque adeo si humores fluentes acres exstiterint, corneam erodi contingit, si vero multi, ea magis irritatur, ac vehementer extenditur, ac si rumperetur. Nisi ergo Medicamentum fuerit summopere stupefaciens, dolores impatibiles excitantur. Si vero fuerit adeo vehementer stupefaciens, ut ex eo maximam inflammationem non sentiant, necessarium est, simul vim visoriam offendi, adeo, ut cessante inflammatione, vel debiliter vel nihil omnino videant. Hac de re suspecta habenda sunt talia medicamenta, neque liberalius admovenda etiamsi ingens dolor urgeat. Similia habet fere, cujus Medicina Practica post editos PISONIS libros de cognoscendis & curandis morbis demum lucem vidit HIERONYMVS MERCVRIALIS. ^{l)} In ophthalmia, inquit, ^{lib. I. c. 38.} Medicamenta opiata fugiatis, id est illa, quæ maximopere ^{P. 178.} refrigerent, quia, ut dicit Galenus, si opiata adhibeantur, aut sunt vehementia, aut non. Si non sunt ita vehementia, primo quidem appulsu leniunt dolorem, sed paulo post cruciatum geminant, si vero vehementiora sint, tollunt quidem dolorem,*

sed tollunt etiam visum. Dices, cur igitur medicamenta Veterum a Galeno relata fere omnia Opium habent, dico ea esse prudenter excogitata, quia Opium illud adeo refractum est, ut si non juvet, etiam non lædat. Coguntur tamen Medici ob Sævitiæ doloris interdum uti hujusmodi, sed adhærescendum est Galeni consilio, ut si utamur Opio, dolore sedato illico foveantur Oculi calidis, ut mala qualitas ab Opio relicta auferatur. Apparet ex his, quam misera res sit jurare in Verba Magistri, atque a præjudiciorum tyrannide dextrorsum sinistrorsum trahi. Sequentibus temporibus, & recentissimis, Medici, & ii maxime, qui Opium frigidum falso haberi introspeciebant, & a frigore nullum sensui malum metuebant, in oculorum morbis id paulo audacius & confidenter adhibuerant, ut præstans anodynum, quorum Catalogum §. I. exhibui. Inter eos autem Ill. BOERHAAVIUS & alium finem addidit. In inflammatione oculorum, inquit, Opium additur, Collyriis non saltem, quia sopit, sed & quia ob amarorem mirifice dissolvit & aperit.^{m)} Magna sane mihi summi Viri auctoritas est, salva tamen ea, vi omnium eorum, quæ in antecedentibus edisserui, primo asserere contra eum, & alios ita sentientes audeo, sopientem vim oculo applicati opii, vere nullam esse. Quod ne gratis & solus dixisse videar, cum non expertus secundum mea principia, in ophthalmia ab Opio, ob calorem ejus cognitum, æque caverim, quam superiorum temporum Medici ob frigus cavendum voluerunt, loquatur pro me Celebris Ophthalmiater ANTOINE.ⁿ⁾ Quando dolor summus est, inquit, nostri Scriptores suadent, ut confugiamus ad Opium magna interim cautione, quia ex mente eorum spiritus & humores nimis inspissat, atque ita visum minuit. Non inquiram, an hic timor vero fundamento nitatur, quia animus mihi non est Opium usurpandi. Scio tamen illud, licet interne assumentum somnum cieat, & dolorem sedet, illam operationem non exerere, si externe loco dolenti applicetur. Sæpe enim expertus sum Opium aliis

m) de morbis
Oculorum p.
55.

n) de morbis
Oculor. edit.
Germ. p. 545.

aliis remediis admistum, partibusque impositum dolores haud mitigasse. Verum enim vero si sensum non sopiat, poterit tamen, quod BOERHAAVIUS asserit, dissolvere humores stagnantes, & aperire obstructa vascula, quod præcipuum est in Ophthalmia, atque ita causam doloris tollere. Sed

alibi °) dixerat idem laudatissimus Vir, in cataplasmatibus receptum vim calefacientem habere, eam ergo & habebit in collyriis. Postulat vero omnis inflammatio non discutientia calida, sed discutientia antiphlogistica, & refrigerare apta, hinc adeo magni usus habentur sal ammoniacus & sacharum saturni, si in aquis sic dictis refrigerantibus solvantur. Neque tamen & hæc, vere refrigerantia, quia tamen irritant, aliter prodesse solent oculo inflammato, nisi magna copia aquarum soluta fuerint. Memini cum Vratilavix per aliquot dies commoraretur Cel. Ophthalmiater TAYLORVS, atque me bis per horulam inviseret, inter varia colloquia ipsum mihi ingenue confessum esse, instar arcani sese habere collyrium ad ophthalmiam, ex uncis 8. aquæ rosarum, & sachari saturni granis 4., atque tantundem salis ammoniaci. Quodsi vero tanta cautione oculo phlogosi affecto immitti debeant discutientia & resolventia antiphlogistica, quomodo acre & phlogisticum Opium ipsi conveniet, licet etiam lacte muliebri dilutum instillaretur, quod AVICENNAE P) consilium fuit. Quomodo cum refrigerantibus prudenter miscbitur calefaciens, cum mollientibus & lenientibus, ut mucilage sem. cydon. albumine ovar. &c. acre hoc pharmacum? Nemo quantum recordor in vera inflammatione oculorum commendavit fel tauri, aloën, & alia amara acria, licet aliis morbis oculorum inflammationis expertum, ubi resolutione stagnantium liquidorum opus est, eleganter inserviant. Nemo ergo etiam sat attentus ad omnia, facile suaserit Opium. Igitur clarissime conspicitur, nec sopiendi nec discutiendi respectu ophthalmix Opium posse convenire, atque morbum non saltem non levare, sed ut omnia alia

o) *Catal.*
Plant. p. 362.

p) *lib. II. Tr.*
II. c. 526.

acria

acria & calida, a quibus Medentes in therapia & diata adeo severe dehortantur, intendere & deteriorem reddere. Id ipsum quidam clari Viri non potuerunt prætervidere. Si vehementiores acrioresque dolores oculos comprehendant, quam ut æger ferre queat, ne collyriis ad torporem inducendum efficacibus, ut plerique solent, confidas, monet TRALLIA-

q) lib. II. c. 1. NVS.¹⁾ Addit simul, Multi namque Opium quoque instillare ausi, præterquam quod nihil prorsus dolorem mitigarint, etiam valde adhuc offenderunt. Rectissime quoque scripsit

r) lib. VI.
§. 93.

LVDOVICVS SEPTALIVS.¹⁾ In ophthalmia Opii usus neque frequens esse debet, neque multus, quia ob amarorem mordet, & dolorem auget. Non aliter WEDELIVS²⁾ sentit, Oculis dolentibus, inquit, Opiata minus prosunt extus

s) Amæn.
Mat. med. lib.
II. sect. II.
c. 14. §. 9.

applicita, quatenus amaritie ista ardor potius conciliatur, quam lenitur. Atque quod de auribus dolentibus dixerat,

t) diff. §. 68.

id & de oculis dicit HAMBERGERVS,³⁾ nimirum his dolentibus, id est irritatis, applicatum Opium facile quatenus viscidum & acre est, irritationem noxio gradu augere. Sane

u) lib. I. p. 199. quæ oculis admoventur, ut mea faciam verba PISONIS,⁴⁾ oportet lævia esse, molliaque sine morfu; ad hæc acre & mordens Opium non pertinet. Genio inflammationis cujuscunque repugnat ingenium Opii, atque ut interne in Ophthalmia non convenit, ita etiam non conducit externo usu.

dentibus

Ordo poscit, ut jam ad Dentes accedam, videamque quomodo ad eos, & eorum dolores sese habeant topica opiatæ ant-odontalgia, quorum omnium effectum negare velle inconsultum videri poterat, cum tot testimoniis id adstruatur. Ut intelligamus accuratissime, quomodo hæc externa præsidia dijudicanda sint, cogitemus omnem in genere dolorem tolli, si causa auferatur; si sensorium commune obtundatur, ut eam agentem non sentiat; si continuitas nervi in loco affecto, cum sensorio communi tollatur. Non multum absum, ut credam, Opium, quod interne acceptum, toties causam intactam relinquit, eam in Odontalgia, externa actione

actione quandoque remove, & remotionem ejus juvare posse, cum aliis, quibus additur. Errhina naribus, attrahentia, rubefacientia vesicatoria noctæ & temporibus admota, sæpius odontalgiam sævissimam levant, & nulla quidem alia ratione quam serum catarrhosum & rhevmaticum membranulas & nervulos dentis laceffens, ad alia loca revellendo. De emplastro catarrhali brandenburgico, quod in scrupulo uno circiter grana duo Opii, complectitur, meminit alicujus casus Cl. SCHVLTZIVS, ^{x)} ubi ab eodem imposito, acerrima materia cutem, super quam defluerant guttæ erodens, evocata, omnem dolorem dentium hemicranoden feliciter abstulit, cum multa alia præsidia in vanum fuissent adhibita. Nonne vero hoc emplastrum egit, ut lene vesicans, nil hic sopienti virtuti tribui potest, id potius dum solum partem, cui imponitur, exulcerat, & epidermidem ejus elevat, emplastri totius vesicantem effectum juvit. Perinde vero fuisset, si ve Opium infuisset emplastro, si ve minus, modo alia ejus ingredientia eundem præstitissent vesicantem effectum. Simile sine dubio levamen fuisset insecutum, si illud emplastrum in usum vocatum esset, quod multis laudat RIDLIVS, ^{y)} ex anatica portione farinæ hordei & pulverisati pipæris, quodque temporibus & post aures applicandum suadet. Post emplastrum opiatum, a catarrhali brandenburgico non multum abludens, arteriis temporalibus in odontalgia admovendum, massam suppeditat Cl. FAUCHARD ^{z)} ex radice pyrethri, pipere, zingibere, semine staphis, agriæ, macere, cariophyll. & cinam. cum aceto parandam. Hanc magnitudine fabæ in eo latere, ubi dolor sævit, inter genam & gingivam poni jubet, quo facto salivationem subsequituram & dolorem cessaturum dicit. Caret hæc massa Opio, sed dives est acribus stimulantibus humorum affluxum allicientibus, idemque præstat ac si haberet Opium. Potest tamen & Opium idem præstare, ac alia acria attrahentia, rubefacientia, vesicantia, atque quandoque causam doloris tollere.

*x) diff. de
Opiatis §. 43.*

*y) Cur. med.
No. 823.*

*z) Chirarg.
dentiste edit.
germ. p. 152.*

Vix mihi persuadeo, id quando denti cavo applicatur, & nervorum ramulos immediate attingit, his narcosin inferre, & hac ratione dolorem tollere, id enim ut statuam, vetant rationes in antecedentibus suppeditatæ. Male illi, qui ab Opio denti indito mortui referuntur, id quod Paduæ Viro Veneto accidisse, narrat BENEDICTVS, ab Opio aliquoties denti molari immisso, periisse crederentur ab ejusmodi narcosi topica, ad sensorium commune propagata. Etenim si perierunt, id factum est sine dubio, quod aliquoties denti inditum Opium, maximam partem deglutiverunt. Si vero idonea ejus portio ea intentione applicaretur dolentibus nervulis cariosi dentis, ut vis ejus per hos nervulos communicaretur cerebro, quod ipsum ad cessationem doloris requiritur, præstitisset remedium interne datum fuisse, ita enim multo certius eo penetrat. Rectissime mea sententia RIVERIVS ^{a)} narcoticorum denti dolenti admotorum effectus, non minus quam cæterorum topicorum, admodum incertos esse, interne autem assumpta certius dolorem consopire testatus est.

a) *Operum*
P. 237.

Nunc vero dispiciamus, an Opium denti inditum possit efficere, ut continuas nervulorum dentis cum sensorio communi tollatur, quo ipso tertius modus involvitur, per quem dolor cessat. Fieri autem hoc potest compressu, dissectione & exustione affectorum nervulorum, quibus omnibus ii inepti ad sensum redduntur. Monet Illustr. BOERHAAVIVS, ^{b)} Si comprimatur nervus, qui egreditur per canalem osseum, aquæductum Fallopii dictum, & vadit inter processum Mastoideum, ad dentes, dolorem sisti, & huic observationi forte nituntur omnes illæ artes, quando pone aures emplastra & unguenta opiata pro sedanda Odontalgia applicari jubentur. Dissectioni nervulorum in dente nullus locus, tanto magis autem exustioni. De hac egregie agit

b) *in Comment.
suo ad
aph. 229.*

c) *Comment.
Tom. I. p. 399.*

Ill. van SWIETEN, ^{c)} postquam artem comprimendi, quæ Empiricæ cuidam in usu fuerat, enarravit. *Sevissimam*
odon-

odontalgiam, inquit, compeſcunt omnia illa, quæ dolentem nervulum in dente deſtruunt, hinc ſi in croſo dente pateat via ſtylo ferreo candefacto illum comburunt, cum doloris præſentiſſimo levamine, modo ad nervulum dolentem calor igniti ferri pervenire poſſit. Hanc methodum jam commendavit Hippocrates. Alii eodem effectu acerrima olea ſtillatitia caryophyllorum, Origani denti cavo imponunt, quæ ſtatim nervum quem tangunt, ignea vi deſtruunt. Perinde igitur eſt, ſi nervus deſtruatur, & ita continuitas ejus cum cerebro diſſolvatur, ſive cauſticum ſit actuale, vel potentiale, opium autem vere cauſticum eſt potentiale, oleo caryophyllorum, cinamomi, ligno guajaco, camphoræ, radici pyrethri, piperi, zingiberi, ſpiritui vini fortiffimo, aceto fortiffimo, quæ omnia dolentibus carioſis dentibus indi jubentur a Practicis, acria & ignea vi neutiquam cedens.

Ex talibus opio ſociatis conſtat remedium illud PARACELSI, quod ut inſallibile commendavit BOERHAAVI-
 vs. ^{d)} Ex talibus conſtat *Tinctura odontalgica Mynſichti & Wedelii*, quas laudatiſſima in permoleſto hoc affectu remedia, cum aliis laudatis haud conferenda, diu jam ſalutarunt Medici Vratiſlavienſes. ^{e)} Sed in his omnibus acria omnia æque juvant, ac Opium additum, ſique juvare poſſunt, juvarent ſine Opio, & Opium non aliter juvat, ac illa. Suadet de GORTER, ^{f)} ſi dens dolens non evelli poſſit, ut ad compeſcendum dolorem indatur narcoticum, vel uſtione membrana interna privetur ſenſu. Non vero hæc duplex, ut videri poſſet, ſed eadem prorſus medendi methodus eſt, cum narcoticum non aliter hic niſi urendo narcotin inferat. Sane ſi actio Opii topica in dentē abluderet, ab actione acrium urentium, caryophyllorum, piperis, guagaci, radicis pyrethri etc. valde abſonum foret Opio ſopienti habito doloroſamque irritationem obtundere debenti, ſumme irritantia in uno eodemque medicamento jungere. Dum vero Opium hic agit ut acre, acribus aliis admiſceri poteſt, aut

d) in Com-
ment. ſuo ad
aph. 229.

e) Hiſt. morb.
Vrat. Anno
1699. p. 21.

f) Chirurg.
reſurg. §. 214.

& omitti pro lubitu. Ut vero Opium & alia acria non tollunt dolorem, nisi adurant, & destruant nervulum, ita & hæc & illud, ubi destructio non absolvitur, dolorem exacerbant, & quandoque intensissimum reddunt, irritationem dolorosam irritatione medicamentosa juvando. *Hegesippo* apud

g) *Popul. VI.*
sect. 6.

h) *Opiol.*
p. 138.

i) *Epist. lib.*
II. Sect. 16.
k) *de Opio.*
c. 28.

HIPPOCRATEM^{g)} *soporiferum inditum non obtinuit, sed magis & violentius insuper provocavit.* Atque hujus occasione WEDELIVS^{h)} topica narcotica sæpe dolorem non tollere, sed violentum magis reddere asserens, tutius esse & melius dicit, ut interne propinentur. Sed sæpe & usus internus omnia pejora reddit, ut Sect. II. c. 3. §. 38. docui, quamvis cum aliis HORSTIVSⁱ⁾ multus sit, in eodem extollendo. Rectius CL. YOUNG,^{k)} qui de Usu externo prorsus tacet, quem sine dubio parvi facit, quamvis sæpe interne sumtum Opium Odontalgiam una nocte sanet, sæpe sæpius tamen illud esse irritum & noxium monet, & ne quidem certo constare dicit, quando profuturum sit. Ante paucas hebdomadas ipse, post juventutis annos nunquam eo hucusque vexatus, horribilem dentium dolorem perpessus sum. Cariosus erat & prorsus excavatus unus dentium Sapientiae, & alius ex molaribus, carie incipiente adfectus. Unum & alterum, cum summis tormentis misere multarer, eximi cupiebam. Sed huic ut parcerem, suadebat Chirurgus, illum sine maxillæ læsione vix evulsionem admissurum ajebat. Sumsi una nocte bis laudanum, ob doloris atrociam, sed manifeste eadem inde ingravescebat. Confugiebam ad remedium *Paracelsi* omisso opio, ob rationes expositas, indebam denti oleum caryophyllorum, spiritum vitrioli, spiritum Vini rectificatissimum, tandem decoctum saturatissimum guajaci eidem admovebam, semper crescente ad rabiem dolore. Cogitabam cariei complicari rheumatismum, igitur faciebam secari venam, capiebam frequentius Rob. Sambuci cum nitro, genæ applicabam simplex cataplasma emolliens, & pededentim tolerabilis reddebatur dira ægri-

agriculdo, tandemque cessabat prorsus, neque per Dei gratiam, dum sub Jove frigido & humido iterum cursito, recidivam passus sum, id quod domo exiens valde metuebam.

Sed missō, qui me hactenus detinuit, *Ventre supremo regione Ventriculi* & ejus partibus, venio ad regionem Ventriculi. Ad cardialgias & vomitiones levandas ipsi inconsultis adeo Medicis Opiatam Theriacam applicant semi-doctæ Matres Familias, neque tamen hæc domesticis saltem curis relinquitur, sed diu ipsam applicari jusserunt antiquiores & recentiores Medici, ut §. I. docui. Vidi ipse sat sæpe extra casum inflammationis, quo præsentē perperam & cum damno in usum vocatur, inde pulchros successus. Nescio vero, an Theriaca foris applicata non esset æque iners, si aromata non haberet, ac intus sumta in variis affectibus iners observaretur, si destitueretur Opio. Toties juvant Ægros cardialgicos & vomentes fomenta spirituosa, & calida aromatica sine Opio, & sine dubio toties semper & ubique juvarent, quoties juvat Opio imbuta Theriaca. Nolim negare, aliquid sapientis elementi de Opio ex Theriaca penetrare posse per integumenta ad illud Viscus, in quo suam operationem incipit, & magnam partem ob summum ejus commercium cum sensorio communi perficit, quando interne capitur. Crederem tamen citiorem & certiorē effectum futurum, si ubi indicantur, aromaticis externis, jungeretur usus internus Opii, cujus tum dosis, Ventriculi subversioni tollendæ parjudicata, immediate in illum agens, felicius suam operationem exeret, quam quæ per integumenta sese proripere, & ad ejus tunicas penetrare cogitur, antequam agat, a Medico non exacte in emplastro theriacali determinanda. Idem judicium esto de ejusdem applicatione super abdomen, in intestinorum morbis, in quorum medela non minus lubentius, si Opium permittitur, id vel solum, vel in diascordio, & theriaca, interne adhibitum, quam extus in usum vocatum mallem. Lumbis & Uteri regioni admotum Unguentum

l) *diff. de
medicamentis
Opiatis.*

Articulis

Comitissæ, ut roborandi sine irritum est, ita & spasmos abortivos vix avertet & coercebit, cum in libris forte quatuor vel quinque duos scrupulos Opii complectatur, quod in trochiscis de Carabe continetur, unde, ut bene notat Cl. SCHULTZIVS, l) parum vel sperandum ab illo vel metuendum erit.

m) *lib. XXV.
c. 5.*

n) *Prax. lib.
I. c. 5. p. 156.*

o) *p. 600. 601.*

Pergo ad Articulos, & ægritudinem eorum, Arthritidem, speciatimque Podagram. Vix equidem audeo contradicere assertis Clarissimorum Virorum, quos antecedente §o. I. adduxi, puto tamen, me clarissime monstrasse §o. II. Opium sensum haud minuere ut topicum. Dubium est, an Opium fuerit, an aliud remedium, quo *Servius Clodius*, Eques Romanus, magnitudine doloris in podagra coactus crura perunxit, quem postea sensu omni, æque ac dolore in ea parte corporis caruisse, refert PLINIVS. m) Olet hæc historia manifeste vetus præjudicium. Majorem mihi fidem mereri videtur extra omnem exceptionem locatum PLATERI testimonium. n) Is nempe, licet alioquin plenus fiducia erga Opium, fidelis enarrat, se nunquam deprehendere potuisse, quod ab externo narcotico cuti applicato ea stupida aut indolens reddi queat, se interim ut certi aliquid cognosceret, Massam Opii emollitam parti podagricæ dolenti applicasse, sed sine fructu. Velim hic in memoriam revocent Lectores mei, quæ de topicis in genere notavit Expertissimus Podagricus SYDENHAMVS. o) Nulla ipsi innotuerunt alia, licet plurima tum in se ipso, tum in aliis adhibuerit, præter refrigerantia, quæ tamen omnino valde inficura esse pronunciat. An vero Opium topicum aut refrigerat aut repellit? quis ejus ingenium cognitum habens non largietur, id & calefacere, & acrimonia sua irritante attrahere, ergo hoc respectu dolorem lenire minime posse. An vero, si vere teste experientia, cui tamen PLATERI Experientia refragatur, podagræ mulcendæ inserviret, partem non refrigerans, nec constringens, nec stupefaciens, at ignem potentialem

con-

continens, & externe eo potius, quam halitu narcotico agens Opium, forte ejus actio aliquid Analogi haberet, cum præstantissima cauteriorum materia, ut KÆMPFFERO^{p)} vocatur, Sinensium & Japonensium Moxa, quæ igni aptissima, moderate gliscens scintilla minus conspicua temperate ardet, & urit, anne eadem ratione dolorem leniret, ac antiquis usitata verberatio cum urticis, vel inunctio balsami sulphuris terrebinthinati. Verum quomodocunque considerare aliquis voluerit Actionem Opii topici in Podagra, probe perpendere debet verba laudati SYDENHAMI. *Si quis, inquit, remedium externorum, quæ pro anodynis indubitatis habentur, virtutem probare velit, non fucum sibi faciat eadem sub declinatione paroxysmi particularis applicando, quo tempore dolor jam sponte sua cessaturus est, quin potius sub initium Paroxysmi ista usurpet, & statim edocebitur, quam ficulneum sit illud auxilium, quam vana spes, qua de causa egomet jam a multis annis nulla remedia externa adhibui.* Addo ego his omnibus hætenus expõsitis, si SYDENHAMO^{q)} Judice, laudani usum internum omittere præstat, nisi dolor patientiam multum vincat, præstare etiam deberet omittere usum externum, si etiam sensus obusionem inde expectare licet, quod tamen vanum & frustraneum est.

Hæmorrhoidibus cum summo ardore dolentibus, perperam & male Opium applicari, non obstante ipsius SYDENHAMI & aliorum Clarissimorum Virorum consilio, sum convictissimus. Nocere potius manifeste debet, nisi forte pauculam ejus quantitatem superet, aliorum magis conveniendum simul applicatorum copia & energia. Neque sopit hic, sed irritat, ut aloë & myrrha, olea adeo, ut verbasci ac hyoscyami, & unguenta omnia, nisi recentia fuerint, rancida acrimonia nocent, camphoram quoque non bene ferunt dolentes cœcæ hæmorrhoides, quomodo ferrent Opium æque calidum. Minus certe aptum his est discutiens, calida discutientia omnia nequaquam conveniunt, sola curatio

p) *Amanit. exotic. Fascic. culo III. obs. 12. §. 3.*

q) p. 601.

hæmorrhoidibus

r) in Colleg.
Casuali Cas.
13.

tio antiphlogistica prodest, ad quam epithemata mollia, refrigerantia, moderate adstringentia, maxime saturnina spectant, a quibus abesse debet phlogisticum Opium. Cautè hoc applicandum vult ET TMÜLLERVS, ^{r)} cum ad Gangranam disponat. Si eam invitet aliis contranitentibus sibi sociatis haud impeditum, hoc non patrat virtute sua infrigidaute, & stupefaciente, sed acrimonia ignea, inflammationem auget.

intestinis

Suppositoriis autem dum utimur, aut stimulandi aut mulcendi nobis est intentio. Prioris respectu posset equidem locum habere Opium, nemo autem Practicorum id facile huic fini unquam destinavit. Sed turpe est, ad demulcendum & mitigandum, in morbis illis confugere ad irritans calefaciens & mordens Opium, in quibus muco suo blando privatum, excoriatum, erosum, inflammatum, exulceratum est intestinum rectum, quod ita sese habens, non nisi mollia mucilaginoso, oleoso & lenissima balsamica poscit, irritationem, inflammationem, dolorem, tenesnum unice mitigare apta. Quam inèpte talibus e diametro contrarium in suppositoriis adjicitur Opium! Nihil mihi in mea Praxi fuit cum perversa adeo, & inter se pugnante medicatione. Sphacelum inditum ano Opium omnino excludere potest, quod evenisse passim Auctores memorant, non vero stupefaciendo sensum, sed inflammatae parti ignem addendo nondumque inflammata ad inflammationem disponendo, & tragicos eventus inflammationis citius accersendo.

s) Vide Tillin-
gium de Opio
p. 46. & Sen-
nertum lib. VI.
Prax. Part.
VII. c. 1. qui
varia exempla
collegerunt.

A Suppositoriis transeo ad clysteres opiatos, quos licet interdum & ab his, ut ab illis mortem secutam scribant Observatores Medici, ^{s)} tamen varii Practici securiores habere, quam Opium per os exhibitum, quod interdum circumstantiae obveniant, ubi tuto id ventriculo committi nequeat, ut ex eorum sententia in acutis, phrenesi humorumque aestu, & inde pendentibus Vigiliis. Ita statuunt post SAVANAROLAM, & ERASTVM, SENNERTVS & MERCATVS, quos

quos citat WEDELIVS, ^γ) ipse utroque modo vel superiore ^{ε) Op. ital.}
 vel inferiore gutture exceptum Opium officium suum face- ^{p. 138.}
 re, affirmans, melius vero praesentius et tutius ^{δ) α} assum-
 ptum, quam ^{κ) α} *κρίτω*. Pro Vsu tamen hoc posteriore, cum mul-
 tis, ex quibus sua hausit, militat PISO, ^{u) lib. III.} atque praeter ci-
 tatos a WEDELIO, RIVERIVS ^{κ) p. 103.} contendit, quod lauda-
 num opiatum in clysteribus usurpatum satis potenter et ^{κ) cap. de Phrenitide.}
 tutius somnum conciliet, quam per os exhibitum. Videamus
 jam accuratissime, quid veri his vel illis sententiis insit.
 Id extra controuersiam locatum est, atque evictissimum,
 Opium Ore assumtum primam et praecipuam Operationem,
 quae deinde per omnem neruorum syntaxin diffunditur, ex-
 erere in Ventriculum, et eidem appensa intestina, omnem-
 que peristalsin debilitare, et inhibere. Pariter vero etiam,
 quod egregie notavit BOERHAAVIUS, ^{γ) de morb. Nerv. p. 701.} certissimum est,
 si theriaca, mithridatum, diascordium, Philonium et ipsum
 Opium admisceantur clysteribus, intra horam subsistere
 motum peristalticum, ita ut homines 24. horarum spatio,
 ne semel quidem alvum deponant. Ita igitur prorsus per-
 inde esse videtur, siue quis Opium ore deglutiat, siue id
 clysmate in intestina sua faciat injici. Vix interim dubium
 esse videtur, citius commune sensorium affici debere, si il-
 lud ore capiatur, quam si per alvum infundatur. Quod si
 autem pensitetur tripla, quadrupla, et adhuc majore quan-
 titate ordinarie admisceri clysmatibus Opium pro una ap-
 plicatione, quam ore sumendum pro uno praebio praescri-
 bitur, consequitur facile, tardiozem etiam ex crassis intesti-
 nis cum cerebro et omni nervea syntaxi communicationem,
 tamen majori quantitate suppleri, adeoque eosdem effectus
 per totum corpus, et in omnibus ejus partibus inque omni-
 bus functionibus ab opio mutandis expectandos esse, siue
 minor ejus portio ore, siue major intestino recto excipiat.
 Observavit Cl. STUBS ^{z) Philos. Trans. N°. 37. p. 271.} Jamaicae incolis familiarem esse
 curationem colicae per enema ex libra una spiritus Vini com-
 munis,

munis, sed inde mirum quantum eos inebriari, et furiose debachari. Inebriationem a Clystere ex vino in muliere abstemia habet etiam BORELLVS, ^{a)} qui ab ejusmodi clysteribus vinosis quandoque falsam phrenitidem insequi scribit, atque vere delirium ab enemate ex vino & aromatibus evenisse, notat RHODIVS. ^{b)} Nonne igitur & Opium spiritui Vini & Vino analogum, clysmate applicatum, æque turbare poterit cerebrum? quamvis majori dosi opus sit, quam quæ pro turbatione cerebri ore assumenda fuisset. Id sane multae observationes docent. In Cane, cui opium aqua solutum, ut clyisma injici fecerat LORRY, prorsus eadem phœnomena observavit, ut in aliis, quos id deglutire cœgerat, spumam ante os, tremorem per totum corpus, nutans caput, pedes posteriores paralyticos somnolentiam cum pavoribus.

Non vero opus provocare ad animalia bruta. Uxorem alicujus pharmacopœi, ex applicatione clysmatis opii, ob atrocissimos dolores coli, incidisse in Coma annotavit SALMVTHVS. ^{c)} Seni nephritico, cui ad sedandum

^{a)} Cent. II.
vel III. obs. 97.

^{d)} Obs. lib. I.
p. 126.

^{e)} Cent. IV.
obs. 92.

^{f)} Mat. med.
Tom. II. p. 713.

dolorem opium in clystere ministrasset, id linguae titubationem ad tempus induxisse, retulit PLATERVS. ^{d)} Virum quendam extinctum ab imperito Medico, qui renuente docto Pharmacopœo ipse dosin nimiam a se præscriptam,

propria manu clysteri immiscuit, BORELLVS ^{e)} narravit. Non igitur immerito scripsit GEOFFROY, ^{f)} *Opium cum clysteribus in intestina injectum eosdem producit effectus, ac per os sumtum, imo sæpe majores, & graviora nonnunquam inducit symptomata.*

Vix ergo probari poterit securius esse Opium in intestino recto, & colo, quam in Ventriculo, facile nempe æquare potest vis a largiore dosi in intestinis crassius hærente ad cerebrum longiore via pergens, illam vim, quæ a parciore in Ventriculo hærente breviori via ad id defertur. Omnibus rite expensis potius constare debet, multo securiorem esse Usus per os.

^{g)} p. 251.

Merito HECQUETVS ^{g)} Praxin illam, qua Opium solutum clystere infunditur

tur

tur taxat, quia dosis nimis incerta est, et facile damna inducere possit. Sane non relictum est Medici arbitrio, determinare pro lubitu, quantum energiae de dosi largiore infusa cum clysmate nervis communicare debeat, cujus mora in corpore mox per brevius, mox per longius temporis intervallum durat. Determinatio vero illius doseos, quam ore capiendam suppeditat Medicus, prorsus illius libertati subiacet. Praeferendus ergo omnino Usus Opii, qui ore obtinet, clysmatibus Opiatis, nisi aliquid assumptioni in Ventriculum et retentioni in eodem adversetur, ut enormis Vomitus, ingesta pharmaca sine permessa ipsis ulla actione exemplo rejiciens; praefereendus ille usus per os tanto magis, quo magis certum est omnem morbum intestinale si opio indigeat, aequo certo ab Opio in Ventriculo hospitante hujus virtutem expectandam habere, quam si immediatus contactus Opio cum intestinis intercedat. Observavit quippe Cl.

ALSTON, ^{h)} saepe vehementissimum tenesmum uno momento aliquibus guttulis laudani liquidi expugnatum fuisse. Congrua dosi Opii exhibita eundem effectum vidit YOUNG, ⁱ⁾ qui dysentericum adeo tenesmum opio per os exhibito, & demulcentissimo enemate sine addito opio sanandum esse docet. Sique forte non in recto intestino & colo, morbi sedes est, sed in intestinis tenuibus, & a ventriculo, & a recto intestino, aequo longum iter erit ad locum affectum, vi medicatrici Opii decurrendum. Non diffiteor, me plus simplici vice & ut Collegis meis haud reluctarer pertinax, & ut effectum penitus addiscerem, clysmata Opiata infundi aegris fecisse; verum semper anceps haesi, anne prorsus idem emolumentum, quoties illa juvamen attulerunt, a deglutito Opii praebio, ejusque repetitione expectandum fuisset. Foemina sexagenario major, ceteroquin utcumque sana, inclinante autumno sub vespere frigori semet exposuerat, largiterque comederat horæos fructus. Altera die immoderata corripiebatur diarrhoea, ita ut fere sine ulla intermissione

h) *Observ.
Edinburg.
No. XII. sect.
III. §. 12.*
i) *Sect. VIII.*

per multas horas, ad leuissima tormina & murmura in intestinis, alvus flueret, facibusque omnibus expulsis, tandem liquamen tenue saltem magna copia egereretur. Data erat laudani liquidi dosi sine fructu, sumebatur potio ex aquis aromaticis, absorbentibus, & theriaca singulis horis. Cum nil efficeretur, clyisma bis applicabatur ex decocto Cort. Granatorum, cum Therebinthina vitello Ovi subacta & theriaca. Sic remissio fluxus obtinebatur, murmuraque intestinorum aliquoties ferebantur, sine excretionem statim subsequente. Tandem in usum vocabantur pilulae ex theriaca adjecto succo catechu iteratis vicibus. Ita prorsus silebat fluxus & agra restituebatur. Nonne vero decoctum adstringens cum terebinthina aequae profuisset, si theriacae idonea quantitas vim morbi tandem superans per vices ore fuisset assumpta? Vidi vero alio tempore evidentius perinde esse, in ejusmodi casu, siue Opium ore, siue inferiore gutture ingeratur. Foemina 48. annorum laxa fibra, succi plena, vitae sedentariae deditissima, adeo copiosa diarrhoea laborabat, ut Medicus cohibitione opus esse censeret. Praescripserat pulveres ex absorbente succo catechu, & laudani grano dimidio singulis 4. horis capiendos. Sumisit 8. tales pulveres sine fructu. Dedit igitur Conditum theriacam habens per idem temporis intervallum reperendum. Advocabar tum ego, cumque agra nauseosum remedium quereretur, proponebam clyisma ex decocto Granatorum, terebinthina cum vitello ovi subacta et theriaca. Applicabatur, videbanturque deinde dejectiones remittere. Sed denuo ingravescabant. Consulebat ille diascordium ad drachmam unam singulis 4. horis capiendum. Ob generosas has & iterandas doses putabam abesse posse clyisma, sed ille conjungendum putabat, quin & minorem a me praescriptam dosin theriacae ad dimidiam unciam usque augebat pro una vice, vesperique & deinde altero mane injici volebat. Sed & una & altera vice brevi rejiciebatur, dejectionibusque perdurantibus iterum 8. vicibus singulis

singulis 4. horis drachma una diascordii sumebatur, malo mitius tum affligente. Hinc eadem dosis adhuc singulis 8. horis 6. vicibus dabatur. Sicque morbus tandem ad tempus vincebatur. Mirabuntur, ut obiter notem, Lectores mei, tanti opiatorum opus fuisse, ad simplicem diarrhœam superandam. Forte vero si mea consilia fuissent admissa, fluor alvi sine ullo dolore, sine ulla febre, in laxo corpore, & laxis intestinis, quæ ingesta immutata emittebant, roborantibus unice datis citius auscultasset, qui lacte, lacticiniis tenuibusque jusculis saltem assumtis aliquoties exacerbabatur, sicque inertiae & languori fibrarum suos natales se debere luculenter, ni fallor, commonstrabat. Sed de his satis.

Quodsi vero clysmata Opiata flagitari videantur, aut Practico ad omnia, quæ hactenus disputavi, non attento magis arrideant, quam Opium ore sumendum, non tamen unum idemque esse putaverim, sive Opium, laudanumque solum, aut Opium in theriaca & diascordio recipiatur, quamvis dosis simplicis Opii cum ea quam compositum habet sit prorsus eadem. In theriaca & diascordio, Opium ipsum acre, largo stipatur comitatu aromatum, radicum, herbarum, seminum, gummi resinarum, balsamorum acrium, quæ omnia in omnibus morbis intestinorum, si eorum indoles rite æstimetur, salubria aut adiaphora nemo bonus Medicus habuerit. Ubi ingenium ægritudinis cum opio acria calefacientia aut permittit, aut & postulat, ut in diarrhœis simplicibus, colicisque & vomitibus a causa frigida sine febre, non saltem nil nocet, sed præstat Theriacam, mitchridatium & diascordium præ Opio exhibere. Aliter vero censendum est, quando acre stimulans intestinis inhæret, quando ea diathesi inflammatoria, aut vera inflammatione laborant insuperque erosa, excoriata, exulcerata sunt. Visciditate sua, ut gummata, sagapenum & ammoniacum, ita & opium plicis intestinorum se insinuare posse, & morasnectere, igitur caute agendum esse, & si cum clysteribus infundi debet, antea solvi

k) *Opiol. lib.* & bene dilui debere monet WEDELIVS. ^{k)} Pariter de
 11. *sect. III.* Opio cautionem tenendam inculcavit HERRMANNVS: ^{l)}
 c. 2. p. 139. 140. *Additur, inquit, etiam clysteribus, sed decoquitur in nodulo*
 1) *Cynof. mar.* *inclusum, ne se applicans intestinis tormina excitet.* Si hoc
 med. Part. I. tenendum est de uno solum Opio, non sane satis mirari
 c. VIII. p. 625. possum, tot illustres Practicos in dysenterijs, in quibus in-
 testinorum irritatorum, nudatorum, inflammatorum, exeso-
 rum, exulceratorum summa sensibilitas est, non tantum non
 reformidare, sed liberaliter & unanimi consensu commen-
 dare in enematis largas doses theriacæ. Quotquot exi-
 stunt Medici, qui de hoc morbo laudabiliter scripserunt,
 omnes quam severissime in Curatione cavendum jubent, ab
 omnibus qualibuscunque acribus, quæ ulla ratione nimis
 jam irritatos nervos intestinorum villos magis adhuc irri-
 tarent, hinc tantopere laudant mollia mucilaginosæ, oleosæ
 pharmacæ, lac, tragacantham, gummi arabicum, radicem
 althææ, sal ab, oleum amygd. cremorem hordei etc. Atta-
 men nihilominus, ex tot acribus & calefacientibus compo-
 sitam theriacam, in qua solum Opium ad medelam facere
 potest, omnibus reliquis ingredientibus ne hilum proficien-
 tibus, applicant, collaudant, & præter omnem necessitatem
 ignem corpori ægrotantis inferunt, qui si moriatur, unice
 nata ex igne inflammatorio gangræna perit. Quis medio-
 criter attentus non capit, quando ut SYDENHAMVS con-
 venienter loquitur, omnis morbi dysenterici vis ad unum
 intestinum rectum tendit, quando id eapropter nudum, ex-
 coriatum, erosum, inflammatum, exulceratum fuit reddi-
 tum, non nisi emollientissima & demulcentissima clysmata
 locum habere. Hac tamen rerum facie non obstante peri-
 tissimi Viri jubent, ut ita comparato intestino recto, imme-
 diate applicetur in theriaca, cum Opio, piper, dictamnus,
 zingiber, cardamomum, scilla, agaricus, calamus aromati-
 cus, galbanum, sagapenum & quæ sunt reliqua, quibus
 omnibus solis, in intestino recto sanissimo, facili opera te-
 nesimus

nesmus creari posset. Nonne fatius foret, in torminibus, & tenesmo dysenteriae, indicatum Opium, quod solum ne quidem nisi valde solutum & dilutum, ob proprium ingenium acre intestinis sensibilibus applicare vellem, in magna copia lactis, aut oleo aut decocti emollientissimi, in qua cessat esse acre, non interim cessans esse Opium, dissolvere, & missis omnibus aliis acribus additamentis, inde clyisma conficere? Dissolvitur equidem ex praescripto eorum, qui Theriacam in clysteribus adhibere amant, & haec in lacte, in decoctis sem. lini, rad. alth. etc. additis blandissimis oleis, sed pugnat haec miscela inter se invicem, acrisque & calidus apparatus unciae unius vel & unius cum dimidia theriacae, ex consilio adeo SYDENHAMI in liquoris mulcentis libra dimidia non obtunditur & enervatur, sed enervat potius omnem vim mulcentem liquoris, quam tamen cupimus, & intestinis morbo laborantibus destinamus. Longe facilius gr. ij, iij, vel iv acris Opii ita occultantur in libra dimidia lactis, & addito eidem oleo, ut plane non aut leviter saltem irritent, salva manente eorum virtute anodyna, quae si opium haud inesset theriacae, in hac prorsus nulla foret. At vero clyisma ex mero oleo, aut ex speciebus mucilaginosi, dato simul eodem tempore ore assumendo Opio, aequae forte certo sopit, & lenit, quam si ultra unciam Theriaca in clystere intestinis injicitur. Si iudice YOUNGIO, nisi irritatio tollatur, opium non nisi ad tempus tenesmum mitiget, hicque expirante vi Opii iterum redeat, quid expectandum erit, si una cum sopiente Opio, irritantia eodem tempore loco affecto applicentur. Attendi velim curatius ea, quae habentur apud praestantissimum de dysenteria Scriptorem DEGENERUM, si SYDENHAMUM excipias, omnes forte reliquos post se relinquentem. Laudat ille ^m) clysteres ex oleo lini, & lacte vaccino addita theriaca, ^m) Cap. III. vel ex solo puro puro & solummodo tepefacto oleo lini. §. 19. Utrumque genus clysterum summo fuisse emolumento dicit,

cit, dolores & tormina mirum quantum compescendo. Sed addit, se imprimis observasse purum oleum lini in sedandis doloribus præ cæteris laudabili effectu pollere. Adeoque nisi omnia me fallunt, hoc priori, quod Theriacam habet, ipse præfert. Sane si unquam, quod Autores memorant, Opium ut in suppositoio, ita & in clysmate admotum, mortem exclusit, non facilius eam excludere potest, quam in intestino recto dysenterici. Non vero si id hoc patrat, eam inducit cohibendo sanguinis motum, verum eum incitando, copiosius irritatione alliciendo, inflammationem augendo, & eam ad necrosin disponendo, tantoque certius, si acribus pluribus juvetur. Usurpavi olim ipse, Sydenhamianam medendi methodum præcipue meam faciens, in dysenteria sananda, Clysmata theriacalia, verum cum inde aliquoties ardorem & dolorem exacerbatum, & tenesmum, loco sperati leniminis, multo graviores redditum observarem, destiti ab hac medela lubens, solaque demulcentia clysteribus conficiendis destinavi, atque Opium non nisi ore assumendum ægris meis porrexi. Falli sæpe mirum quantum credo Medicos, quando hi, ubi clyσμα theriacale dysenteriam non sanat, sed pejorem fieri finit, insuperabilem vim morbi accusant, dum minus bene quadrans remedium accusare debebant.

§. V.

*Omnia hæc
& valent cir-
ca usum chi-
rurgicum.*

Supereff Usus Opii chirurgicus, quem si æqua inquisitione expendo, talem deprehendere in inflammationibus, vulneribus, ulceribus, quicquid agam, non possum, qualis Viris clarissimis videtur. Non levatur vulneris dolor, nisi heterogæneum, & id omne, quod irritare valet, eximatur, nisi tumor ejus inflammatorius tollatur, nisi nervorum læsioni consulatur. Id ni fiat, aut fieri queat, nil juverit applicavisse emplastra & cataplasmata opiata, a quibus & sensus, manente, nondumque remota causa, obtundi nequit, per sæpius dicta. Imo vero potius sua ardente acrimonia am-

ambustis, & inflammatis partibus admotum, sensum ardoris debet augere, & omnes ejus sequelas intendere. Tantum certe abest, ut quod inter alios eloquitur FABRICIUS ab AQUAPENDENTE, ⁿ⁾ Opium cum aliis narcoticis membris inflammatis, ubi calor summus est, admotum, sua vi infrigidante magnum emolumentum adferat, ut potius prorsus contrarium patret. Recte Felix WÜRTZIVS scribit: ^{o)} *Sunt alii, qui Opium addunt Unguentis ad ambusta, sed quantum ego intelligo, exiguo cum fructu. Gummi hoc etiam in nullis Vulneribus est utile, nam externe admotum non lenit, & refrigerii sensum ciēt, sed experientia teste ardet in vulneribus & ulceribus.* Consentit ex recentioribus ALSTON, ^{p)} qui solum in aqua Opium quoties excoriatis partibus & vulneribus applicavit, se semper id urens & mordens, ut spirituosā quævis invenisse notat, dolore per aliquot minuta durante. Facile intelligo, detergentia vulnorum & ulcerum bonumque pus motura omnia esse acriuscula, vel & acia, hisque aliquando ad impuritates absumentas opus esse. Atque huc traho ea, quæ lego apud BERGERVM. ^{q)} *Sæpe, inquit, solutionem Opii spiritu vini factam vulneribus & ulceribus sero tenui manantibus cum turunda inditam novimus, nec inde aliud evenisse observavimus, quam exsiccata loca manantia, & bonum pus genitum fuisse.* Dandum hic aliquid spiritui Vini, cæterum vero Essentia Opii nil aliud præstitit, quam præstitisset Essentia succini, Aloës, myrrhæ, etc. vel alia calida & acia. Usus topicum opiata Theriaca in vulneribus venenatis, de quo inter alios agit FABRICIUS ab AQUAPENDENTE, ^{r)} antiquitati communis error introduxit, Theriacam esse uni- ^{v)} *Part. II. c. 113.*

versale Antitoxicum, quo præjudicio ruente, corrui omnis vis remedii. De Gangræna Opio cohibenda miror tanta fiducia scribere HECQUETVM. Ut falsum est, Opium infuso suo frigore et stupefaciente vi partibus, quibus imponitur gangrænam inducere, ita et falsissimum est, id im-

TRALL. *Uf. Op. Sect. IV.* Ee pugna-

n) *Chirurg. Part. I. lib. I. c. 7. in fine.*

o) *Part. II. de Curat. Vuln. c. XVI. p. 294.*

p) *Observ. Edinb. Tom. V. Part. I. No. XII. sect. III. §. 8.*

q) *diff. de Vi Opii rarefaciente §. 2.*

s) *de officio
Medici dupl.
Part. I. Cap.
19. p. 363.*
t) *Tract. de
Variolis etc.
ad Hallerum
p. 14.*

pugnare Gangrænam. Certius est, quamvis hoc iudice BOHNIO ^{s)} inter traditiones vulgi referatur, id membris inflammatis admotum, gangrænam ad inortificationem usque inducere posse. Novit eximius TISSOT, ^{t)} Fautor & Amicus meus æstumatissimus, hominem, digitis unius pedis carentem, quos perdere debuit ex horrenda Gangræna, cito excipiente applicatam Tincturam Opii, scopo phlegmonoïdeum dolorem fugandi. Quamvis vero opiata sua narcosi inflammata parti putredinosam corruptionem haud inferant, præstare tamen hoc possunt sua acrimonia irritante, rarum quippe non est inflammationem, quæ vero antiphlogistico remediorum apparatu resolvi aut in benignum abscessum converti potuisset, acribus calidis quibuscunque, Opio analogis, resolvendi sine imprudenter admotis in Gangrænam abiisse, id eheu! plus simplici vice vidi.

u) *in Comment.
ad S.
507. no. 1.*

Nolo dum in inquirendo usu topico Opii in Chirurgia occupor, silentio prætermittere Cancrum. Post alios bene multos, qui eidem favent in hoc diro ægritudinis genere, unus instar omnium allegatus sufficit Illustr. van SWIETEN. ^{u)} Emplastris admisceeri dicit Vir summus narcotica, quæ sua efficacia nimis irritabiles nervos per cancerum & ejus integumenta dispersos, sopiant parum, sicque metuendum hic pruritus compeſcant & molestos dolores lancinantes sedent. Ita statuit ob receptam ubique hanc sententiam; pagina vero antecedente notaverat irritationem externam summopere nocere, & hoc ipsum probaverat SO. 495. Ego ubi hæc, ut omnia ejus sapientissima effata expendo, & vim agentem opii, ingeniumque Canceri inter se confero, facile eo deducor, ut credam, haud magis externum usum Opii eidem competere, quam internum, de quo suffultus Auctoritate YOUNGII ^{x)} in superioribus clarissime commonstravi, quod non conveniat, sed obsit potius. Prorsus caret Opium extus in usum vocatum vi sopiente; multoties hoc ex hæcenus dictis innotuit; irritat vero cer-

x) *sect. 29.
quam totam
hic legi velim.*

tissime

tissime, & interne adeo sumtum totam cutem prurire facit, non ergo pruritui canceri leniendo ulla ratione inservire potest. Habent & saturnina & omnia emollientia, si applicentur, sua vitia, ut eleganter docuit laudatus YOUNG: Si verum eloqui voluerimus, nondum innotuerat Orbi medico vere utile remedium vel internum vel externum ad cancerum, nisi simpliciter palliativum, antequam Celeb. STÖRCKIUS in publicum produceret suam Cicutam; neque enim lignum Guajacum, Cortex peruvianus, & Mercurius, passim laudata remedia, neque alia innumera, sustinere potuerunt specifici Elogium. Nondum hætenus hic loci in Pharmacopoliis obtinere potuimus Succum expressum ex Hba. Cicutæ recenti, ad extracti consistentiam deinde inspissatum. Scio tamen, & ex herba ficcata paratum non mediocrem fructum præstitisse. Neque dubito tot Observationibus a Cel. STÖRCKIO sub auspiciis Illustrissimi van SWIETEN collectis, & a peregrinis Medicis suppeditatis convictus, verissima fore, quæ scripsit utilissimi Generi humano remedii Inventor: y) *Si fœminæ statim in principio mala sua detegant, & si Medici debito tempore cicutam applicent, certus sum, nos intra aliquot annos raro visuros mammarum cancerum.* O quam felices tunc cærebimus omnibus insufficientibus ad eum remediis, & internis, et topicis! Atque hætenus dicta de Ufu Opii topico sufficiant, quem in Praxi medica esse egregie inutilem, hætenus evidenter evici. Optimus de Opio scriptor practicus YOUNGIVS de illo, quod bene notari volo, penitus tacet, tacensque, ni fallor, monstrat, quam parum illi tribuendum esse statuat.

y) de Cicutæ
libello II.
p. 291.

C A P V T VIII.

Opium Venenorum Antidotum,

et

Opio Veneno paranda medela.

§. I.

*Limites Opii
ut antidoti*

Non plenarie satisfacerem omni Argumento, quod de Opio mihi pertractandum sumsi, nisi quædam adhuc adderem, de ejus energia ad coërcendos deleterios & mortiferos effectus, qui ab assumtis Venenis Corpori humano eveniunt. Memoratu dignum est Antiquitatem medicam, quæ tamen communi consensu Opium ceu Venenum horrebat, illud nihilominus tot antidotis famam adeptis, & sub variis denominationibus inclarescentibus; per multa Secula admiscuisse, quæ omnia demto opio evanida & futilia futura erant. Merentur omnino, ut hic legantur verba **AE-**

a) *Tetrab. IV. Scrm. I. c. 90.* **TII:** a) *De Mithridate magno illo belli duce referunt, quod Theriacam quidem non biberit, neque enim adhuc in usu erat, verum ex alterius antidoti, quæ postea Mithridatica ab eo appellata est, usu ita corpus apparaverit, ut nulla veneni vi lædi posset, & cum etiam lethale pharmacum accepisset, mori non posset, ita ut cum ab hostibus vinceretur, & semetipsum interficere vellet, plurimo veneno hausto, vocato quopiam ex Amicis, jugulum præbere debuerit. Quare vides, multæ mixturæ pharmaca multam etiam vim habere, ut corpora vel non, vel difficulter veneno obnoxia reddantur. Atque hac facultate imprimis theriacam præditam esse constat.* Sane hæc ab inventionis principio, fere ad Sydenhami tempora, ad abusum usque, pro summo alexiterio habita est, adeo ut perperam, & in innumerabilium hominum exitium, malignis morbis a miasmate venenoso, opinione per manus tradita

dita deduci solitis, febribus variolosis, purpuraceis, petechialibus, pestilentialibus opponeretur, plusque mali, quam ipsa decantata malignitas patraret. Dari hi errores debent ignorantiae purioris physices, chemiae, & pathologiae, dum autem his scientiis perfectioribus redditis adjuti, nostra aetate ingenium venenorum, eorumque actionem in corpus, accuratius novimus, ipsiusque opii indolem penitus intelligimus, atque Anatomies beneficio modum, quo id necat, indagare possumus, longius omnino abesse debemus, ut eisdem, & omnibus illis compositionibus; quorum hoc princeps est ingrediens, elogium Antitoxicorum universalium tribuamus. Equidem Illustris BOERHAAVIUS licet disertis verbis Opium Venenis annumeret, ^{b)} tamen & ad primaria, & fere communia contra omnia ferme venena antidota, si singularis eorum natura ignoretur, idem Opium refert, ^{c)} at nihilominus etiam opiatum, diascordio, mithridatio, theriacae, minus tuto fidem haberi, ut Universalibus therapeuticeis antidotis proficitur. ^{d)} Igitur ex his primo intuitu sibi contrariis visis adsertionibus patet, Virum summum eo saltem intellectu Opium fere commune antidotum salutare, quod multis in veneficiis, nequaquam autem in omnibus, datum proficit. Quomodocunque vero comparatum sit venenum cognitum, quod infecit aegrum, eo respicere debet Medicus, 1. ut id quantocius antequam totum corpus affecerit, & destruxerit, expellat, & quidem tali via quae ejus indoli, & loco ubi haeret, conveniat; 2. ut illud immutet, & invertat, ac iners reddat, quo laedere nequeat; 3. ut effectus ejus, per quos necem adfert, omni arte impugnet. Quod primam intentionem attinet, dum nullam aliam evacuationem Opium movet, quam cutaneam, reliquasque omnes inhibet, facile clarum est, tum saltem id locum habiturum, quando venenum ita comparatum est, ut diaphoresi eliminari queat, id est, quando est volatilis indolis, quando in humorum oceano vagatur, aut quando

^{b)} *instit.*
^{§.} 1138.

^{c)} *§.* 1129.

^{d)} *§.* 1132.

externæ corporis parti insinuatum est, & illi adhuc inhæret. In his casibus omnibus, modo febris valida haud urgeat, quæ calida diaphoretica prohibet, Opium, Theriaca, Mithridatium pulchre prodest; ergo tum maxime, quando subtilissimum miasma venenatum ex aere humores infecit, sine inducto ipsis æstu; porro quando morsu animalis venenum per partem cutaneam corpori illatum est, ita enim illud mature humoribus a centro ad peripheriam motis dissipatur, & eliminatur. Theriaca vel ἀπὸ τῶν θηρίων a feris bestiis, vel a viperis, quæ in suam compositionem recipit, ita appellata (cum Bruno in lexico medico, τῷ θηρίῳ adsignet, quod speciatim viperam denotet) olim maxime adhibebatur demorsis ab animalibus venenatis & rabidis. Ad basilisci morsum jam papaveris succum laudaverat DIOSCO-

e) lib. VI. c. 20.

RIDES. ^{e)} Theriacam in viperarum, cerastæ, aspidum, naticum terrestrium plagis, parvarum bestiarum ut vesparum puncturis, draconis, ut & scorpionum ictibus extollit AETIVS, ^{f)} & recentiore ævo tanquam infallibile remedium ad morsum canis rabidi cum nonnullis aliis adjectis BAR-

f) Tetr. IV.
serm. I. c. III.

g) Act. med.
Haffn. II.
cbs. 110.

THOLINVS ^{g)} commendavit, quo toto Respublica medica simile vix habeat. Atque in hisce casibus vere potest usui esse, expellendo venenum ex corpore, per perspirationem & sudorem, maxime si sat diu inflictum vulnus apertum servetur. Ita quoque Mithridatium a Mithridate Ponti Rege nomen sortitum, si id tale fuit, quale a Damocrate habemus, illum potuit forte tutum a Venenis præstare, quæ ab animalibus metuere debebat, namque non habebat, cur ab arsenico, mercurialibus, & salibus rodentibus aliisque chemicis labore paratis timeret, dum hæc omnia ejus ætas prorsus ignorabat, diuque post ejus tempora his nondum notis, Mithridatium generalius habere poterat antitoxicum. Nil tamen peculiare habet Opium, & theriaca præ alio quocunque diaphoretico. Belle de morsu Viperæ tractans MEAD, ^{h)}

h) de Venenis
pag. mibi 29.
edit. lugd.

nec tamen expedit, inquit, hoc ipso in casu ægrum farragine theria-

theriacarum antitoxicōv defatigare. Sal enim Viperarum solum huic operæ sufficit, iusta quantitate & debito tempore datum, repetitumque hoc solo adminiculo, quod æger lecto commissus levem sudorem promoveat. Ego autem sal CC. & alia volatilia, facile idem præstare ac sal volatile viperarum crediderim. Verum enim vero, ut talia omnia apposite exhibentur, quando humorum fluxus ad cutis cribrum dirigendus est, & perspiratio movenda, ita absurdo ausu theriaca & mithridatum porrigerentur, quando ore acceptum deglutitumque venenum acre, minerale, in Ventriculo continetur, symptomatibusque enatis docet, quod ibi sedem suam habeat, tali enim remedio, maxime regimine ad diaphoresin composito accedente, altius id in corpus adigeretur. Ad Venena itaque mineralia fixa notante BOERHAAVIO, ⁱ⁾ ineptissime omnia Opiata adhiberentur, cum fixum Venenum mobilius & ferocius redderent. Potius rebus ita constitutis omnis opera ita dirigenda est, ut quanto citius illud Vomitu moto, brevissima via ex corpore proferibatur, taliaque emetica adhibeantur, quæ acrimoniæ rodenti sunt contraria, simulque eam obtundunt, & involvunt, ut aqua tepida, mellita & oleosa.

*i) Præl. Hall.
ad §. 1132.*

Secundum momentum quod concernit, immutationem & inversionem veneni respiciens, si omnes classes, ad quas venena reduci possunt, quam solertissime adspiciantur, statim patet nullum dari ex iis, cujus indoli specificè contrarietur Opium. Neque enim acidis alcalino, neque alcalinis acido ingenio adversum est, neque corrosivæ neque causticæ venenorum energiæ est oppositum, neque constringentem, inviscantem, coagulantem venenarum vim, sua vi impedire potest, multo minus narcoticam efficaciam sua narcotica efficacia delere; verbo dicam, nullius veneni characterem specificum directe Opium potest immutare, & intertem reddere. Scripsit BOERHAAVIUS ^{k)} Theriacam, & omnia alexipharmaca hæcenus cognita, contra acria & roden-

*k) in Com-
mentario in
aph. ad 1130.*

l) *Traité de la Theriaque.*

m) *lib. XXX. observatio-
num c. 10.
de Venenis
agente.
n) Cent. II.
obs. 88.*

rodentia venena meras nugas esse, verum merito hoc asser-
tum ad venena sine exceptione omnia, trahi potest, & de-
bet. Bene & solide docuit Cl. JUSSIEU^{l)}. Theriacam
non valere adversus venena acria. Prorsus autem ridicu-
lum, nisi potius flendum est institutum, Opio nimio copia
assumpto & ut Venenum agenti, opponere opiaram Theria-
cam, ut docet FORESTVS^{m)} ex Veteribus quibusdam &
BERTRVTIO. Imprudenter etiam apud SALMVTHVMⁿ⁾
semine hyoscyami narcotico assumpto, post Vomitus data
est cum lacte narcotica theriaca, misere pro universali ale-
xiterio habita.

o) *Prælect. in
instit. ad 1120.*

Restant adhuc veneni effectus, qui vel in humores vel
in solidas partes redundant. Mutationes humorum acrimo-
nia infectorum, dissolutorum, coagulatorum vix corrigit
opium, nam illæ requirunt ipsam veneni activitatem infra-
ctam, & alia præsidia prorsus. At vero in motus a Veneno
mutatos tanto plura Opium potest. Effectus venenorum
acutorum & etiam opem flagitantium reducuntur ad spa-
smos, dolores, convulsiones, inflammationes, & Gangræ-
nam, his enim excitatis hominem necant. Non debellat
quidem Opium BOERHAAVIO^{o)} asserente, id quod &
in antecedentibus jam probavi, ullum venenum, sed spa-
smo-dicos motus a veneno excitatos sopit. Hinc ab ipso
DIOSCORIDE laudatum legitur. Nempe nullum vene-
num ex se ipso Venenum est, neque noceret, nisi a vi vitæ
in actum deduceretur. Ergo Opium antidotum esse po-
terit, dum vires vitæ sopit, ne venenum actuosum reddatur.

p) *de Venenis
p. 796.*

Eadem fere fusius eloquitur LINDESTOLPE^{p)} Opiata qui-
dem, inquit, in venenis, quæ in intestinali ductu continentur
corrigendis, nullum fere locum inveniunt, nisi in quantum
urgente summo lancinationis dolore, ad partes læsas stupefa-
ciendas, & dolorem sedandum minuta dosi adhiberi queunt.
Et tum præsertim proficua sunt, quando spasmis & tormini-
bus ab acri veneno proripitis vasa spasmodice contracta aliquo
modo

*modo laxari possunt, per vim Opii laxantem, ut spicula acria infixa excidant, dum spirituum influxus in loco spasmo contracto, per actionem in cerebro impeditur. In eo saltem fallitur LINDESTOLPE, quando sequente pagina Thef. 30. dari Opiata posse prætendit, ad minuendam cordis contractionem, qua minuta vis veneni sistatur, ubicunque illud infixum hæserit; cum Opio nequaquam vis circulum imminuendi competat, atque vis circuli non æque, quam sensibilitas canaliculorum nervosorum mobilissimum liquidum vehentium, acri veneno irritatorum, turbato motu regulari hujus liquidi, omne Systema nervosum in consensum rapiat, atque sic venenum actuosum reddat, quod in insensibilem machinam non ageret. Ad violentos dolores, post venenum acceptum minuendos, aliquid theriacæ aliis remediis etiam addi posse monet HEISTERVS^{q)} atque Cel. LVD-
WIGIVS^{r)} Symptomatibus Venenorum vehementissimis, inflammationi, & spasmo, mederi VSem, & opium scribit, dum hoc tensiones nervorum relaxat. Quanquam autem quoties a veneno nascuntur spasmi & dolores, hoc pharmacum omnino prodesse queat, non prodest tamen inconsiderate datum, neque unquam aliquid boni præstat, nisi sequentia simul observentur. Et primo quidem cavendum sedulo, ne Opium reluctetur eliminationi veneni, motubusque ad eliminationem necessariis. Ita si aut Naturæ cooperantis viribus, aut arte post arsenicum vel mercurium sublimatum deglutitum, motus foret Vomitus, utut dolori & spasmo bene opponeretur Opium, tamen tum non conducere, quia salutare Vomitum diluentibus potius juvandum inhiaberet. Deinde pensitandum est, causæ motuum ut eliminandæ, ita & corrigendæ, quammaxime esse invigilandum, quia hæc intacta relicta, si motus opio etiam ad tempus suspendatur, & sensatio obtundatur, nihilominus agere pergit, licet agere non sentiat, suæque irritatione & rosione vasorum inflammationem, & ejus sequelas certo certius ex-*

cludit; quare tum præcipue opus erit Opio, quando motus adeo efferato impetu urgent, ut citius necarent, quam causa superari posset, dato vero eodem, jungenda semper erunt, ejus adhibitioni illa, quæ directe causam oppugnant. Certe ille D. curio in *Ephem. Nat. Cur. Dec. II. Anno VIII. obs.* 65. qui bonam portionem mercurii sublimati ex infano amore devoraverat, ut mortem sibi adscisceret, non ab interitu, quem cum acutissimo Ventriculi dolore nausea & vomitu horrenda alia symptomata minabantur, fuisset vindicatus, Syrupo emetico minus apposite dato, & Electuario quod & Theriacam, & diascordium, & Mithridatium habebat, nisi simul lac Vaccinum calidum, cum butyro liquefacto bibisset, ac jusculis pinguibus, ptisana hordeacea & pulmentis ex lacte fuisset usus. Tandem memori mente tenendum est, optima remedia fore illa, quæ una fidelia duos vel tres parietes dealbant, id est, quæ eliminationi & correctioni Veneni, spasmodorumque relaxationi simul prospiciunt. Omne hoc cum aqua tepida infusa emollientia, lac tepidum, & oleo-
sa jugiter epota præstant, quibus acre irritans involvitur, vomituque moto eliminatur, ac constrictiones partium laxantur. Talia ergo toti negotio feliciter prospectura sunt, ut sæpe Opio haud indigeamus, aut ut hoc illis junctum felicius in usum vocari queat. Ita omnes convivæ apud
s) *Med. Syst.* HOFFMANNVM, s) quibus hospes apposuerat Jus, loco
Tom. IV. Part. sachari arsenico conditum, solo lacte, & oleo largiter epoto,
L. p. 382. Vomitu frequentissimo moto, alvoque clysmatibus talibus elota, mortem præsentaneam effugerunt, sine opio in sub-
sidium vocato, quod angor & dolor circa stomachum flagitare videri potuisset. Atque apud BARTHOLINVM deplorata mulier paupercula, quæ muribus necandis destinatum arsenicum per errorem deglutierat, lacte calido, cui radix sambuci incocta erat, adjecto multo butyro, vomitu moto sine opio evasit. Ita quoque Vir quidam insignis, qui
§ ii dulc. inale præparati (nam argenteum cochlear nigredine

dine tingeat) grana decem assumserat, a cardiogmo, tremoribus, convulsionibus, liberabatur solo oleo amygd. amararum, lacte pingui, juribus, butyro liquato delibatis. Nam alium apparatus medicinale ingens loci ubi degebat distantia, a pharmacopolio, denegabat. ^{t)} Ipse Lipsiæ studiis operam navans vidi Juvenem, cui famulus pharmacopœi loco lap. 69. quos postulabat, arsenicum exhibuerat, horrendis doloribus adfectum, sed sine ullo sopiente exhibito, a solo lacte tepido cum oleo strenue vomentem, & brevi penitus sanatum. Vidit ALEXANDER THOMSON ^{u)} u) *Acta Edinb. Tom. IV. No. 10.* sceminam, quæ levi digito saltem arsenicum degustaverat, & post 12 horas nil mali inde sentiebat. Tamen postea vertiginosa toto corpore convellebatur. Exhibuit Vir laudatus oleum amygdalarum ore assumendum, & clysmata oleosa infundi fecit. Perdurabant pavores in somno, quos porrecto laudano in emulsione tribuit. Altera die maculæ rubræ morbillis similes, in facie & collo erumpebant, ut has erumpentes juvaret, porrigebat diascordium, ægra cum sanitate licet diu valetudinaria maneret, in gratiam redeunte. Forte cum in ventriculo nulla sese symptomata manifestarent, arsenicum penetralibus corporis receptum motus anomalos solum præstitit, laudano a culpa vacuo, cessantes demum, prorumpentibus in cute maculis, nec redeuntes, licet iterum adhiberetur opiatum diascordium. Scilicet magis, & cum lacte & oleo simul videtur requiri Opium, ubi altius corpori inhæret acre Venenum, atque spasmi & convulsionones non in aliquibus saltem visceribus, sed in toto jam corpore dominantur, licet tum si potentius venenum fuerit, mala exclusa aliquando omni remedio potentiora observentur. Vinci tamen se patiuntur interdum, si non fuerint summe deleteria, atque medicamentum par sit veneno, non nimia dosi dato, aut hoc mediocri licet, in valde sensibili corpore insuperabilia mala haud excluserit. Rariores fore Practicos censeo, qui pertinacioribus morbis debellandis,

x) *Secl. III.*
c. I. §. 4.

mercurium dulcem etiam ut artis leges postulant præparatum, frequentius adhibuerunt, & nunquam præter expectationem finistros effectus, eosque grave periculum agris minantes, ac nonnisi perita arte avertendos, inde observarunt. Mentionem jam feci Juvenis x) ab usu hujus remedi præter omnem expectationem meam convulsi, postquam horribilem cardialgiam, & dira in ventre tormina passus esset, quem per Dei gratiam lacte, oleo, & opio feliciter sanavi, tristissimo hoc spectaculo mirum quantum territus, & affectus. Atque alio tempore, plus simplici vice, quando mercurius dulcis acerba pathemata, mortis amarorem præfagientia excluderat, simili medicatione opem attulisse, lætus recorder. Forsan ægra illa ab applicatione mercurii sublimati in emplastro, doloribus summis, convulsionibus, vomitionibus, faucium tumore, ptyalismo miserrime excruciatæ, & mortua tandem, cujus historiam in calce libri de dysenteria tradit Cl. DE GNERVS, servari potuisset, si loco purgantis ex resina Jalappæ Mannam, & loco Essentiæ pim-pinellæ Oleum amygdalarum, & Opium cum jusculis pinguibus, hordeaceis, gelatinis & lacticinis accepisset. Certe Fœmina quædam impetigine manuum affecta, lotionem earum aqua calcis vivæ, cum mercurio sublimato, lipothymiis, faucium & gingivarum tumore, anxietate, cardialgia, nausea, vomituritione, intolerabilibus intestinorum tormentis, tenesmo, dysenteria laborans, Theriaca, clysmatibus ex lacte & oleo amygdalarum, gargarismate emolliente, unguentis ex oleis blandis abdomini admotis, intra breve tempus e cymba charontis erepta est. y) Quam bene quoque Venenis lentis saturninis altius corpori infixis, & non adeo facile ulla via eliminandis, mulcentia oleosa cum Anodynis conveniant, in superioribus exposui, cum de Colica saturnina tractarem.

y) *Miscell.*
Nat. Cur.
Anno V. & VI.
obs. 204.

§. II.

Haecenus quando & quousque Opium Venenorum sit *Antidota*
 antidotum accuratius commonstravi. Jam videndum, qui- *Opii, Veneni.*
 bus antidotis pugnandum sit, quando ipsum ut venenum
 deleterium agit. Non facile latenter, ut bene jam notavit
 AETIVS^{z)} papaveris succus homini exhiberi potest, pro-
 pter saporis proprietatem, & amaritudinem, ac graveolen-
 tiam odoris, opus ergo est, ut quis voluntarie hoc phar-
 macum biberit. Passim occurrunt exempla miserorum ho-
 minum, qui ex vitæ tædio, aut ut destinatum sibi gravius
 supplicii genus morte præmeditato consilio anteverterent, &
 eluderent, ad Opium confugerunt. Aliquando tamen Me-
 dicorum imperitorum culpa, vel infelici errore, minus justo
 tempore, largiorique dosi assumtum, præter intentionem
 teterrimum evadit venenum, ac symptomata periculosissi-
 ma inducit, quin mortem ipsam post se trahit. Hæc quo-
 modo averti queat jam ordine inquiramus, si nempe pessi-
 mus rerum status non sit omnibus remediis superior, & sa-
 piens consilium mature satis locum habeat. Qui ab Opio
 trucidantur, ordinarie redduntur temulenti, tumque vel de-
 lirant vel soporosi redduntur, tandem & paralytici, & con-
 vulsi pereunt. Eadem symptomata observantur ante mor-
 tem, in Animalibus, cum quibus experimenta instituerunt,
 Opium vires ediscere laborantes Medici. Pruritus intensus,
 odorque Opium per totum corpus ab AETIO^{a)} commemora-
 tus, nil facit ad lethalitatem, quæ vero deinde addit singultus,
 pallor, livor unguium, respiratio parva & frigida, & ad fi-
 nem convulsio, eam omnino consummatam loquuntur. Fu-
 riosos redditos mortem facilius declinare, quam stupidos,
 & comatosos observat GEOFFROY. ^{b)} Ejus autem ratio,
 per actionem Opium, quam in corpus exercet, pendet a san-
 guine citatius moto, rarefacto, & ad caput copiosius con-
 gesto, ubi pro differente vasorum fabrica, & elasticitate,
 vel rapide movetur, vel in diductis vasis hinc inde stagnat,

*z) Tetrab.
 III. Serui. I.
 c. 69.*

*a) l. c. idem
 notat Diosco-
 rides l. VI.
 c. 17.*

*b) Mat. med.
 Tom. II. p.
 697.*

& subjectam pulpam cerebri comprimit, unde in priore casu delirium, aut pro differentia partium compressarum, ac pro gradu compressionis, sopor apoplecticus, & ob inaequalem tum liquidi nervosi ad musculos voluntarios distributionem, convulsionem prognascuntur. Hanc vero sanguinis nimii coacervationem in vasis cerebri, ejusque involucris, a qua omnia mala pendent, semper extispicia Opio demortuorum hominum & brutorum detexerunt. Ita intelligibili methodo explicatur, cur ab Opio interficiantur homines, nec enim præcise novimus mutationes, quas illud fluido nervoso ipsi, & ejus motui adfert, quando necat, nec hac cognitione multum indigemus, ad solidam therapiam, quæ sanguinis in crasi & motu mutationi cognitæ felix potest superstrui. Quando vero ex superioribus in memoriam revocamus, Opium adhuc in Ventriculo constitutum, moleque sua vix minutum, atque etiam non solutum, sed saltem radios suos vaporosos in ejus nervos, & per totum nervosum contextum dispergendo operari, statim convincimur, quoties id symptomata venenosi & mortiferi quid prodentia ciet, aut ciere posse judicatur, omnium primam intentionem fore, ut Ventriculo ejiciatur, ejectionemque ipsam tanto salubriorem ægro in periculo versanti futuram, quo citius eadem in actum deduci potest. Non sane remedium emeticum hic

Vomitoria

c) *Opio. p. 52.*

ultimum esse debet, ut esse videtur WEDELIO, ^{e)} quippe qui post alia præmissa, quæ inter quædam potius debebant abesse, *nec vomitoria pro re nata omittenda sunt*, inquit, *ut quasi recte quodam extrudant, quicquid in Ventriculo hærens naturam gravat.* Antiquissimo jam tempore DIO-

d) *lib. VI. c. 17.*

SCORIDES ^{d)} oleo Vomitus movendum esse injunxit, pri-

e) *Tetrab. II.*

moque etiam loco Vomitionem suavit AETIVS. ^{e)} Tum

serm. I. c. 69.

& SCRIBONIVS LARGVS, ^{f)} qui Opium biberunt, ad-

f) *de Comp.*

juvandos dicit, aqua cum oleo in vinum admixtis sæpius

Med. c. 48.

dati, & frequenter rejectis. Inter recentiores STENZE-

g) *Toxicol.*

LIVS ^{g)} ad vim venenorum opiatorum infringendam, prom-

lib. I. §. 47.

ptissima

ptissimæ operationis emeticum præscribendum dicit; atque
 HEISTERVS ^{h)} narcotico veneno infectis, primo loco tale
 remedium exhiberi iussit. Neque minus GEOFFROY ⁱ⁾
 cum VSe, de qua in sequentibus agam, primo emeticum
 laudat, quo non solum Opii reliquæ in Ventriculo supersti-
 tes rejiciantur, sed etiam vomibundis conatibus nervosæ
 membranæ succutiantur, & ita spirituum ad partes influxus
 inhibitus restituatur. Non destituimur fidei Observationi-
 bus, sæpe unico hoc remedio præsentissimam opem allatam
 esse hominibus, qui jam in mortis faucibus hærebant. So-
 lius emetici ope Rusticus cum filia, postquam hyoscyami
 radicem pro pastinaca assumerat, a profundo sopore, &
 mortis periculo liberatus legitur apud BONETVM. ^{k)} Fa-
 mulam memorat TILLINGIVS, ^{l)} quæ infestilium Phar-
 macopolii repurgatione occupata, ex olla laudanum opia-
 tum largiter assumsit, credens esse theriacam. Statim suc-
 cessit stupor & somnolentia. Datum est Vomitorium, quo
 laudanum rejecit, & mortem evasit, licet per longum tem-
 pus stupor adhæserit, neque unquam ipsa priorem valetu-
 dinem recuperaverit. Felicior fuit Hagæ Comitum Vir
 ætate jam gravis, ^{m)} qui errore assumsit remedium externo
 usui destinatum, Opium crudum ad drachmam dimidiam
 habens. Confestim errore cognito reddito, Vomitus con-
 citatus est, aqua tepida cum butyro, atque ita ab omni pe-
 riculo fuit liberatus. Vidit BOERHAAVIUS ⁿ⁾ octo pue-
 ros, qui devoraverant cicutam, angabantur, delirabant, vo-
 mituriebant omnes. Propinavit vitriolum album, ita omnes
 qui vomuerant, servabantur. Devoraverat quispiam, ut
 refert HOFFMANNVS ^{o)} ex errore loco pilularum balsa-
 micarum extracti Opii grana 18. & inde anxietates cum sen-
 suum torpore, mentisque abalienatione perferentiens, errato
 opportune animadverso, confestim tartari emetici grana iij
 assumsit, & cum duabus horis elapsis nullus sequeretur Vo-
 mitus, urgente symptomatum vehementia eandem dosin
 iterato

h) *Comp. med.*
Pract. Cap.
XIX. §. 21.

i) *Mat. med.*
Tom. II. p.
296.

k) *Tom. I.*
lib. I. sect. III.
obs. 4. app.
p. 172.
 l) *de laudano*
Opiato p. 103.

m) *van der*
Wiel obs. ra-
riorum No. 42.

n) *Præf. Tom.*
VI. p. 388.

o) *diff. de*
cauto & præ-
stantissimo
Vomitiorum
usu obs. 5.

iterato ingerere coactus fuit, sed pariter vomitio haud sub-
orta est. Tandem vero injecto clystere acriore evacuatio
successit, & decies vomens nihil detrimenti virium percepit,
sed optime convaleuit. Novi ego fœminam, quæ Misturam
gr. viij opii habentem, cancerosæ mammæ a Chirurgo desti-
natam, per ancillæ socordiam pro remedio interno vendita-
tam, uno haustu epotarat, dato tempestive vomitorio, a
gravibus malis protinus liberatam. Verum enim vero si
cito auxilium adferri potest, saltem Vomitorio locus est,
namque quando jam profundo soporemersi jacent miseri,
& excitari nequeunt, etiam ad deglutendum non possunt
adigi, sique opii eminens vis nervorum resolutionem jam
induxerit, musculique deglutitioni famulantes paralyti labo-
rent, difficulter Vomitus succedit, aut potius plane impossi-
bilis est, nullum nempe remedium ad ventriculum tum de-
ferri potest. Opium bibentibus inferiorem maxillam laxari
jam notavit AETIUS,^{p)} eandem nonnunquam concidere
etiam scribit FREIND,^{q)} non minus hoc phœnomenon
habet GEOFFROY,^{r)} quamvis hic inter effectus infrequen-
tes Opii hanc inferioris maxillæ relaxationem referat. Sub
tristibus his circumstantiis periculum faciendum est, an os
& fauces quomodocunque irritari queant, ut Vomitus se-
quatur. Assumserat ex Ill. HALLERI^{s)} Observatione in-
cauta Virgo grana 10. Opii. Incidebat in somnum 48. ho-
rarum, tandem mechanice irritata ad Vomitum fuit, sicque
resuscitata est, & morti proxima cum esset, tamen servaba-
tur. Succumbere autem cogeatur robusta 40. annorum fœ-
mina apud ALSTONVM,^{t)} quæ loco boli purgantis ter-
tiam partem Unguenti ad hæmorrhoides cœcas, Opii 3j ha-
bentis, ore acceperat. Cum fatalis error hora una nondum
elapsa patefieret, Medicus equidem præscribebat Vomito-
rium, sed muscoli omnes jam erant paralytici, nilque pot-
erat deglutire, atque ita nullum auxilium credebatur super-
esse, & misera post 7. quadrantes horæ ab Opio assumpto
morie-

p) *Tetrab. IV.*
Serm. I. c. 69.

q) *Emmenol.*
cap. XIV. p.
140.

r) *Mat. med.*
Tom. II. p. 696.

s) *in diss.*
Sprægelii ex-
perimenta
circa varia
venena ha-
bente.

t) *I. c. sect.*
III. §. 10.

moriebatur. Dolendum nullum aliud remedium hic vocatum fuisse in usum, irritationemque faucium fuisse neglectam. Forte collo applicatum cataplasma, quod alibi **ALSTONVS** ^{u)} in simili casu laudat, ex foliis tabaci, aliisque irritantibus, vomitum movisset. Verum ut status paralyticus, ita & convulsiones difficultatem & impossibilitatem deglutitionis involvunt. Tunc autem sequi interest Consilium **BOERHAAVII**. ^{x)} Quando, inquit, homines a sumto narcotico ita convulsi sunt, ut nil deglutiant, debet præsto esse canalis metallicus flexilis, qui supra linguam in ventriculum detrudatur, per eum medicamenta injicere oportet. Quam primum vomuerunt, solent sensim ad se redire, nam malum in Ventriculo est, licet phænomena videantur capitis morbum indigitare.

^{u)} *sect. IV. init.*

^{x)} *Prælect. Tom. VI. p. 388.*

Quia autem in Ventriculo constitutum Opium Venenum, effluviis suis non saltem nervis communicatur, sed & delatum ad massam sanguinis, eam valde turgere facit, & pulsus plenus celeremque ciet, commode etiam & sæpe non sine fructu administratur VS. Mirum est plerosque Autores, de eadem his in casibus in subsidium vocanda penitus tacere, puto vero hoc ideo fieri, quod bene multi non attendant ad mutationem circuitus humorum, quam Opium ciet, locoque celeritatis & expansionis eorum ab eodem exclusæ, circulum depressum & tardum reddi falso sibi imaginentur, ad quem omnino VS. haud quadraret. Longe autem magis mirum mihi videtur, Cl. **ALSTONVM** ^{y)} ex falsa hypothese quam amplexus est, sanguinem ab Opio potius condensari, non vero expandi, ad errores practicos referre, si a contrariæ sententiæ Patronis vena illis secaretur, qui Opium nimia copia assumisissent. Quin Autores quosdam notare afferit, VSem etiam altera die a sumto copioso Opio institutam, mortem attulisse, tragicumque fatum illius feminae, cujus mentionem injecerat, & de qua ego paulo ante verba feci, forte VSi largæ die antecedente administra-

^{y)} *sect. III. §. 12. p. 207. edit. germ.*

tæ, tribui debere existimat. Fallitur autem vehementer Vir egregius, namque evictissimum est ab Opio expandi sanguinem; & Plethoram ad vasa ingigni, quæ VSem & bene omnino fert, & postulat, quamvis illa tamdiu saltem locum habeat, quamdiu pulsus est plenus & fortis, & celer, non æque quando incremente encephali pressione jam languet, debilisque micat, atque frigefcente corpore mors ante fores est.

2) *diff. p. 127.* Rectius Cl. THOMSON, 2) qua ratione nimia Opii Operatio, seu prava ab Opio symptomata præcaveantur, edocturus, Vomitorii equidem plane oblitus, dum ad primam Operationem Opii in Ventriculum non satis attentus fuit, ejus tamen vim sanguinem rarefacientem probe cognitam habens, quæcunque cānales deplere apta sunt, ut pristinam recuperent tensionem, ea esse dicit, quæ pravis ab Opio symptomatibus obviam eant. Hoc autem imprimis præstare VSem testatur, unde sanguinis vasa confestim depleta citatiore opera & nervis aperti ferant. Nempe ut totam ejus sententiam adscribam, a pressione arteriarum nervi liberiores facti pristinum recuperant tonum, & liquidum contentum libero motu procedit. Pariter si nervorum principia ab expansione liquidi sui distendantur, & fiant capitis affectus convulsivi, iidem depletis sanguinis vasis, per consequens etiam deplentur, & hoc etiam respectu, pristinam recuperant dimensionem, & tollitur affectus. Prorsus

2) *Mat. med. Tom. II. p. 702.* THOMSONO consentit GEOFFROY, 3) Opio, inquit, *minia copia assumpto, & mortem gravioribus symptomatibus minanti, medemur primo VSe, qua vasa sanguinea a sanguine rariore facto ultra modum distenta vacuantur, & ad solitum diametrum reducuntur, sed vires adhuc constare debent.* Ex gravibus horum Virorum rationibus patet, ut Convulsionibus ab Opio oriundis, ita & sopori apoplectico inde profecto, mederi VSem, quæ in omni Apoplexia, a sanguine vasorum encephalicorum copioso & rarefacto, subiectos nervos gravante enata, summe necessaria habetur.

Ejus

Ejus necessitatem ad effectus narcoticorum venenorum infringendos, etiam bene introspexit HEISTERVS, ^{b)} apud plethoricos largam VSem instituendam esse monens. Sed omnibus hominibus plethoram cerebrinam inducit Opium, quare omnibus hominibus, qui Opium ea dosi, ut instar veneni agat, devorarunt, VS. conducet. Saltem tanto magis necessaria erit iis, qui ante assumptionem jam habebant vasa sanguine fervido admodum turgida. In his certe valde necessarium erit vomitorio indicato VSem præmittere, quia illud ad gravatum jam congesto cruore cerebrum, eum violenta corporis succussione, cum præsentaneo damno magis determinaret, ut alioquin semper periti medici faciunt, quando ægris sanguine plenis emesin necessariam secure ciere fatagunt. Unum & alterum remedium sæpe opiato veneno infectis necessarium est, unum alterius juvamine, ut ex summo periculo ii eripiantur, indiget. De vomitorii necessitate satis antecedentibus paginis locutus sum, VSem quam nunc edissero, commendare præter dicta etiam debet Analogia Opii & Vini, ad quam toties provocavi. Sane quos stupidos reddidit Opium & soporatos, considerare debemus ut valde ebrios. Notant *Acta Hafniensia* ^{c)} in ebrio a Vino, per VSem subitam secutam esse sobrietatem, nonne ergo ebriis ab Opio, cum ingente apoplexiæ metu, ad quam summa ebrietas ducit, ea æque prodesse poterit? Forte misera illa Fœmina ALSTONI, quam Medicus invisens quasi ebriam & temulentam invenit, vomitorio ob musculorum deglutitioni servientium paralyfin vix locum habente, dum pulsum fortem æqualem & valde celerem exhibebat, extemplo adhibita VSe servari potuisset, maxime si alia adhuc adhibita fuissent & ad ventriculum deplendum, & ad alios fines remedia, de quibus in sequentibus agam, quæ forte a medico VSe diutius vitæ tempus lucrato, quam duarum horularum spatium, quo nondum elapso jam moriebatnr, in usum potuissent vocari.

^{b)} *Comp. med. Pract. s. XIX. §. 21.*

^{c)} *V. obs. 71.*

Purgantia

d) *Mat. med.*
Tom. II. p. 695.

e) *diff. de*
Opiatorum
Operatione
§. 19.

f) *diff. de*
Opio p. 198.

Clysmata.

g) *lib. VI. c. 17.*
h) *Tetrab. IV.*
Serm. I. c. 69.
i) *p. 553.*

Neque omittenda sunt, si commode adhiberi queant, purgantia antiphlogistica. Annotavit GEOFFROY, ^{d)} eos qui a nimia Opii dosi non pereunt, liberari ut plurimum copioso alvi profluvio. Fortuitum autem hunc eventum dum certo expectare haud licet, tempus haud perdendum est, sed Medicus sollicite debet operam dare, ut alvus aperiatur. Purgantia noxam Opiatorum debellare, optime monuit HOFFMANNVS, ^{e)} quoniam his, fibris intestinorum ad motum incitatis, sanguinis stagnatio in capite minor fieri debet. Atque non minus ac a VSe, licet non tam celeri opera, alvum moventibus, vasa capitis depleri asserit THOMSON. ^{f)} Sane hic, ut in omnibus affectibus capitis, pulcherrima revellentia evadunt alvum aperientia. Atque in casibus quos loquor, majori jure purgantia fiunt venenorum opiatorum corrigentia, quam quando ipsis ut medicamentis corrigendi sine adduntur, ut nonnullis placuit. Observandum tamen, ut VSem, ita & in eundem scopum directorum purgantium usum, saltem locum habere, quamdiu pulsus adhuc viget, qui fortissimus & celerrimus a recenti assumptione Opii, tandem ubi hoc hominem ad mortem adducit, tardus & debilis, ac exilis redditur. Nisi enim vires naturæ adhuc constant, pejus fore malis remedium, laudatus modo Vir, non sine ratione asseverat.

Verum cum quandoque ob difficultatem deglutitionis, eadem difficultas premat purgantia, quæ vomitoria, illaque aliquod temporis spatium requirant, antequam id agant, quod volumus, clysmata stimulantia illorum loco adhibere convenit. Optime hæc juvant, & ad torporem nervorum excutiendum, & ad potentiores revulsionem a capite præstandam. Iis, qui opium biberunt, acriora enemata, ad depellenda periculosa symptomata jam commendavit DIOSCORIDES ^{g)} & AETIVS; ^{h)} miror autem, non satis frequentem eorum mentionem fieri apud Autores recentiores. Laudandus ergo mihi tanto magis est Cel. HEISTERVS, ⁱ⁾ qui Medi-

Medicos monet, ne acrium Clysterum obliviscantur. Sed cum cura eadem commendet THOMSON.^{k)} *Purgantium* ^{k) diff. de Opio p. 128.} vice, inquit, ego hactenus usus sum clysteribus acrioribus, quæ non duntaxat alvum liberius solvunt, verum stimulo universos ex continuo corporis villos plus minus concutiunt, unde fluida canalium renixu fortius pressa, qua data porta ruunt.

Eadem stimulante vi apud sopitos, convulsos, deliros, *Stimulantia externa.* ab Opio, sese commendant acria varia, variis corporis partibus externis applicata, quæ affluxum humorum gravato cerebro incumbendum ad locum, cui adhærent, irritatione sua alliciunt. Ex Consilio igitur SCRIBONII LARGI^{l)} pedes assidue fricandi sunt, manibus siccis, aut linteo aspero; prodesse etiam dicit sinapi ex aceto tritum, pedibus, cruribusque circumdatum. Vesicatoria, Sinapismos, epispastica medicamenta, cervici imposita, aut plantis pedum, scarificationes, ustiones, punctiones, frictiones dolorificas, laudat GEOFFROY,^{m)} ^{l) de Comp. Med. c. 48.} quia hæc omnia nerveos villos stimulant & concutiunt. Fortes sinapismos torpidam naturam excitantes cum clysteribus talibus etiam commendat ALSTON.ⁿ⁾ Horum vires in deliriis ab Opio abigendis aliquando miratus est THOMSON,^{o)} ^{m) Mat. med. Tom. II. p. 703.} cum æger prima epispastici operatione, inter delirandum conquestus de frigido a syncipite per cervicem delapsu, confestim a delirio sanus fieret. Judicium conspicuum hoc ipsum præbere dicit Cl. Autor, stimulum ab epispastico nerveæ cerebri compagi inditum, eandem a nimia liquidi copia deplevisse, unde delirii solutio.

Nunc vero accedo ad præstantissima Opiatorum alexiteria, quæ ex acidorum familia peruntur, quibus nil potentius, si totum corpus pervagati sunt narcotici halitus, inveniri in omni medicamentorum suppellectili potest. Quando optimo consilio, mediocri & conveniente dosi ægris opium præbimus, atque ab eo expectamus, ut tota sua vi, ut opium agat, voto excidere possumus, si acida colluvies in Ventriculo stabuletur. Virtutem quippe Opii acidum in primis viis in- *Acida.*

p) *diff. de Vi
opii diaphor.
c. 11, §. 12.*

fringere inter alios notavit ETTMÜLLERVS. P) Acida pro putatitia Correctione Opio addita id evidenter castrare, vidimus Sect. I. c. VII. ubi de Correctione Opii agebatur. Tanto confidentius igitur ad acida confugere possumus, quando venenosam eius vim cicuratam, et domitam præoptamus. Neque acidorum potentia his in casibus Veteres la-

q) *lib. VI. c. 17.*

tuit. DIOSCORIDES q) acetum mulsum cum sale potum laudat, aut calidum acetum. Idem prorsus consilium pro iis,

r) *Tetrab. IV.
Serm. I. c. 69.*

qui Opium biberunt, suppeditat AETIVS. r) Vinum & acetum pari mensura datum, talibus prodesse, scripsit SCRIBO-

s) *de Comp.
Med. c. 48.*

NIVS LARGVS. s) Atque recentiore ævo SENNERTVS t) certum esse dixit, acida omnia, acetum, succumque citri & li-

t) *Med. Pr.
lib. VI. p. 299.*

monum, vim narcoticam non tantum Opii, sed & solani maniaci, & hyoscyami infringere, & sulphur illud narcoti-

u) *Opiol. p. 52.*

cum quasi figere. Deinde acida etiam laudat WEDELIVS, u)

x) *diff. de
Opiatorum
operatione
§. 19.*

quia sulphura tum salitum, tum alia obtundant, præcipitent, invertant, ac exhalationem & resolutionem remorentur, in-

finities experimentis chymicis hoc demonstrantibus. Non minus acida HOFFMANNVS x) commendat. Nihil effica-

cius, inquit, ab Opiatis inducta symptomata aufert, & no-

xam ab illis illatam corrigit, quam acidorum usus, jam notante Plinio & Matthiolo, quoniam nempe acida, præsertim volatilia,

acutis suis spiculis motum fibræ inferunt, partim etiam nimiam rarefactionem sanguinis sistunt, & vaporum sulphureorum

y) *Med. Syst.
Tom. 11. p. 271.*

evolutionem impediunt. Et alibi, y) Non rectius Opiatorum Virus castigari scribit, quam acidis succo cydoniorum, citri,

aceto vini, spiritu vitrioli, quæ volatile sulphur valde figunt. Multis etiam eorum efficaciam laudat HEISTER, z) et qui-

z) *Comp. med.
Pr. p. 552.*

dem non interne saltem, sed & externe adhibitorum. Nam-

a) *I. c.*

que quod SCRIBONIVS LARGVS a) iam consuluerat, ace-

tum calidum sine intermissione capiti, spongiæque ope nari-

bus, pulsibusque, fronti, & temporibus admovendum vult, & pro usu interno idem acetum calidum, succum citri & limonio-

rum tanquam præstantissima pharmaca, contra venena soporifera

rifea & inebriantia, declarat. Potiones acidas ex fucco citri,
 mali aurantii, ribeflorum, fpiritu Vitrioli, aut fulphuris, ful-
 phurum expansioni obftare, illorum vim coërcere, & rario-
 rem factum fanguinem cogere, afferuit GEOFFROY. ^{b)} Parti-
 culas mobiliffimas & elafticas Opii, falibus acidis citiffime
 coërceri & figi notat quoque Cel. CARTHEVSE, ^{c)} remque
 chemico proceffu, cum Opio & oleo vitrioli fufcepto, quem
 HOFFMANNVS in *obf. phyf. chym.* p. 156. propofuit, illuftrat. ^{d)}
 Deduxerat Cel. HAMBERGERVS ^{d)} omnem mutationem, quam
 Opium proxime in fluidis exhibet, ab imminutione cohæ-
 fionis eorundem, cum vero acida fluidorum cohæfionem au-
 geant, patere rationem dicit, ob quam acida five fint ferment-
 tata, ut acetum, acidum citri, five non fermentata, ut fpiritus
 falis, vitrioli, mixtura fimplex vel oleum vitrioli, in copiofa
 aqua dilutum egregium & optimum fint Opii antidotum.
 Porro multiplices acidorum Virtutes exponens de GORTER, ^{e)}
 ea & narcotin ex Opii abufu cohibere, fimul memorat, quod
 ipfum, licet fine emphatica, quam merentur commendatione,
 etiam facit MEAD. ^{f)} Tandem quoque HECQUET ^{g)} regulæ
 inter Chymicos ftabilitæ fubfcribit, quod acida enervent &
 caftrent Opium, vel reddant impotens. Huic eminenti ener-
 giæ debebatur, quod homo ille, cuius meminit BOERHAA-
 VIVS, ^{h)} qui ob vitæ tædium opium majori copia fumferat,
 poenitentia ftatim ductus, epoto aceto vim priorem enerva-
 ret, & nil mali poftea sentiret. Ut egregius acidorum, ut an-
 tidotorum Opii, effectus clariffime elucefcant, perpendamus
 per effatum modo laudati BOERHAAVII, ⁱ⁾ Ebrietati adeo
 quidem adverfum effe acetum, ut cum fpiritus Vini ferment-
 titius unicum fere fit, quod temulentiam concitat, aceti fpi-
 ritus eandem enatam domet, ut fomno vinoque fepultus, ex
 abufu fpirituoforum, ingefto excitetur aceto. His pofitis re-
 uocemus in memoriam Opium analogum effe Vino, & fpi-
 ritui Vini, illudque summam concitare ebrietatem in foporem
 apoplecticum vergentem, interque fopitum ab Opio, & a Vi-
 no,

^{b)} *Mat. med.*
Tom. II. p. 703.

^{c)} *Mat. med.*
Part. I. feft.
XI. Cap. I.
§. 9.

^{d)} *diff. de*
Opio §. 55.

^{e)} *Comp. med.*
Tr. XXXVIII.
§. 45.

^{f)} *de Venenis*
p. 134.
^{g)} *p. 155.*

^{h)} *de morb.*
Nerv. p. 449.

ⁱ⁾ *Chem. Tour.*
II. p. 185.

no, ac verum apoplecticum nullum, si externa phœnomena spectentur, dari discrimen, nonne igitur ebrietati opiatae æque contrariaretur acetum, ac vinosa? Certe acetum eadem ratione esse antidotum Opii, ac Vini asserit ALSTON, ^{k)} atque noto notius esse dicit Cel. CARTHEUSER, ^{l)} temulentiam & soporem ab Opio, & liquoribus vinosis inductum, per liquida acida, acetum, succum citri, limoniorum, rursus discuti.

Annotavit præterea GEOFFROY, ^{m)} eos qui a nimia Opii dosi non pereunt, interdum liberari sudoribus copiosis, qui opii odorem referunt, magno cutis pruritu stipatis. Hi si arte movendi, aut natura præeunte juvandi sunt, quo remedio moverentur consultius, quam atomos opiatos non saltem feliciter per portarum in cute myriades in fugam acturo, sed & congregiendi cum iis, eorum vim antequam expellantur, enervaturo, saluberrimo aceto, quo ut BOERHAAVIUS ⁿ⁾ ait, sudoriferum certius, efficaciusque ignoramus. Quantum deinde possit solum acetum naribus admotum, pulveri euphorbii & pyrethri, naribus opiato toxico infectorum, ut vult GEOFFROY, ^{o)} inflando, valde præferendum, tum & temporibus & fronti applicatum, sæpius vidi, quando post nimis crebro repetita præbia Opii, a Medicis ipsi plus justo faventibus exhibita, in consilium vocatus, de temulenta capitis gravitate conquestis, adhibitionis aceti & seponendi Opii suavor fui. Puerulum illum ab Opio sopitum, cuius antea dum dentitionem exposui mentionem injeci, manifeste sibi sensim reddi, cum gaudio haud mediocri observaui, ab aceto naribus & toti capiti jugiter admoto. Legi deinde in editis lingua vernacula *Observationibus Heisterianis* ^{p)} cum voluptate, casum similem infantis 12. dierum, a theriaca sopore 24. horarum laborantis, nullis concussionibus excitandi, post aceti vero rosacei & lavendulati, per 2. horas ad nasum, tempora & carpos cum frictione applicationem, signa sensationis alicujus edentis, & altera die in integrum restituti.

Atque

k) *sect. III.*

§. XI. in *fine.*

l) *Nov. med.*

Part. I. sect.

XL. c. I. §. 9.

m) *Mat. med.*

Tom. II. p. 695.

n) *Chem. Tom.*

II. p. 186.

o) *Mat. med.*

Tom. II. p. 703.

p) *obs. 182.*

Atque de quibus hæcenus verba feci, præstantissima sunt *Quid statuen-*
 Antidota Opii Veneni, alia quæ apud Autores passim commen- *dum de Vino?*
 dantur, aut nil juvant, aut manifeste sunt noxia. Facile patet,
 Medicos, qui Vino generoso exhibito, consulendum illis puta-
 runt, quibus ab Opii nimia & intempestiva dosi, exitium immi-
 nebat, prorsus non intellexisse, illius ingenium, & vim, quam in
 corpus humanum exerit, præjudicataque sua opinione de frigi-
 ditate ejus fuisse deceptos. Vinum, adeo cum ruta & pipere,
 iis, qui Opium biberunt, dandum vult DIOSCORIDES. ^{q)} Vinum *q) lib. VI. c. 17.*
 vetus, rufum, meracum, cum absynthio, & cassia, origanum, pi-
 per, & castoreum laudat AETIVS. ^{r)} Cyathum Vini prodesse scri- *r) Tetrab. IV.*
 bit SCRIBONIVS LARGVS. ^{s)} Si boni hi Viri, & qui eos sequun- *Serm. I. c. 69.*
 tur, vel leviter consideravissent, quod ipsos fugere haud poterat, *s) de Comp.*
 Opii adsumptioni quotidianæ adsueto, si hujus copia destitueren- *med. c. 48.*
 tur, vinum loco Opii ingurgitasse, & defectum Opii Vino supple-
 re solitos fuisse, analogiam & similitudinem Opii, & Vini, in agen-
 do, inde colligere, atque sese statim convincere potuissent, Vi-
 res Vini Viribus Opii haud contrariari, sed magnam inter utra-
 que dari convenientiam. Deinde & vis aceti ad infringendos
 Opii deleterios effectus, quæ Veteribus adeo bene fuit cognita, &
 hos & recentiores Medicos suffICIENTER poterat instruere, ipsi in
 agendo oppositum Vinum, illorum noxam minime avertere pos-
 se. Taxari igitur jure debent CASPAR HOFFMANNVS, RON-
 DELETIVS, & alii, a WEDELIO ^{t)} citati, qui meracissimum Vi- *t) Opiol. p. 51.*
 num, pro Opii alexipharmaco declarare non erubuerunt. Ne-
 que existimandum est, Coma illud ex Opio per clysterem injecto,
 quod recenset SALMVTHVS, ^{u)} alio clystere ex vino malvatico, *u) Cent. II.*
 fuisse sublatum, sed sine dubio hoc vino elota fuere intestina, & *obs. 97.*
 Opium iterum excretum fuit per alvum. Valde miror, Cl.
 MEAD ^{x)} hunc Veterum morem Vinum generosum pro antidoto *x) de Venenis*
 Opii propinandi, non rotunde rejecisse, sed potius dedisse ope- *p. 134.*
 ram, ut usus rationem aliquam tolerabilem inveniret. Namque
 non aliter utile esse posse, dicit Vinum, quam in quantum resi-
 nosas & viscidas Opii particulas, quæ stomachi tunicis adhærent,
 solvat, sicque efficiat, ut ab aliis adminiculis, quæ musculosa-

rum fibrarum contractionem excitant, expulsio promoveatur. Sane si a tenacitate Opii talis adhæsiō metuatur, magis proderit, aquam cum oxymelle, quod saponacea vi pollet, & simul illius alexiterium est, superingerere post assumptum Vomitorium, aut purgans expulsionī destinatum, quam potare vinum, eodemque suppetias ferre ipsi Opio, ignemque adeo igni adicere. Recte PLATERVM (*Quæstion. Therap.* 88. & 89.) asserere ait ALSTON, ^{y)} Vinum esse verum remedium narcoticum; recte ait SYDENHAMVM Opium pro remedio cardiaco declarare, atque ea-
 propter recte infert, Vinum Opii corrigens minime posse existere.

^{y)} sect. III.
 §. XI. in fine.

Balneis

²⁾ lib. VI. c. 17.

^{a)} *Opiol.* p. 52.

Placuerunt aliquibus Balnea. Hæc Veteres jam contra Venena commendarunt. Ob enatam pruriginem a nimio Opio, eadem commendat DIOSCORIDES. ²⁾ Pro Venenis in genere, ad corporis externum habitum alliciendis, & per cutis emunctorium proscribendis, a CELSO laudantur. Neque sine fructu esse possunt, in morsu venenato ferarum, relaxato habitu externo corporis, introitum veneni in ipsius penetralia cavendo, ejusque exitum per cutis emunctorium facilitando. Sed & Balnea, si ad sanum sensum reducantur, etiam locum habere posse asserit WEDEL, ^{a)} in causa veneni opiatī interne sumti, *Baccium lib. 7. de Thermis & Grevinum de Venenis lib. II. c. 16.* adducens. Ille ex Opio devorato, gravi sopore submersis, & quasi mortuis commendat usum balnei aquarum temperatarum, quo & ingentem pruritus ad quem forte nimis respexit, mitigatum iri monet. Hic, quia frigidum Opium cutem densissimam, & sanguinem coagulatum reddere credit, humidum & calidum balneum, ægro profuturum sperat. Verum his de frigore naniis sponte cadentibus, si consideretur, balneum etiam tepidum omnes nostros humores rarefacere, statim liquet, sopori a rarefactione humorum induto, balnea minus convenire. Deinde, dum humores ad corticem corporis determinat balneum, Opium, quod brevissima via per vomitum, si fieri potest, optime ejicitur, foveri in ventriculo, dissolvi tanto certius, ejusque vapores per omnem humorum oceanum certius distribui, conspicitur. Minus bene igitur ejusmodi ægris suaderetur balneum.

Ordi.

Ordinarie autem ad volatilia remedia recurrunt Medici, *remediis volatilibus.* opiato veneno obicem posaturi. Laudat in ejusmodi casibus Essentiam castorei, Elixir suum cephalicum, quod ex meris acribus & aromaticis cum spiritu Vitrioli cephalico extractis, constat, spiritum salis ammoniaci, & spiritum formicarum volatilem potissimum, WEDELIVS. ^{b)} Provocat STENZELIVS ^{c)} ad historiam a RIDLINO ^{d)} consignatam, Fœminæ ab uno grano Opii (quod valde mirum) adeo male habentis, ut mors instaret, sed sale volatili oleoso servatæ, ipseque ad vim venenorum opiatorum infringendam, post emeticum, ad salia volatilia oleosa, castoreata, succinata, confugiendum dicit, injuncto ad sudandum regimine, & simul recenset se ægræ cuidam, cui infamis Medicus dederat remedium opiatum, anxietate summa & asthmate correptæ, & morti proximæ, liquorem C. C. succin. cum Ess. Castor. & oleo destill. Succini, suppetias tulisse. Sal C. C. optimum Opii corrigens habet etiam PRINGLE, ^{e)} atque salia volatilia interne danda laudat GEOFROY, ^{f)} qui tamen alia antidota, & inter ea acida pharmaca adeo bene novit, & Opii vim sanguinem rarefacientem adeo pulchre intellexit. Fateor mihi Opii ingenium, ejusque affinitatem cum salibus volatilibus contuito, non arridere hanc medicationem, mirorque vehementer THOMSONVM adeo, qui volatilem & calefacientem Opii indolem accuratissime, & præ multis aliis perspexit, volatilia tanquam ejus antidota nihilominus commendasse. Verum ut alii hæc ob insignem nervos stimulandi virtutem, sopitis ab Opio porrigenda duxerunt, ac præcipue quando frigus & coagulum in humoribus sibi imaginabantur, ita & hic egregius Vir, licet ab hoc errore liberrimus, saltem excitandi fine, ea danda esse existimavit. *Vi stimuli, inquit, operantur salia volatilia; equidem volatilitate medicamentum omnium maxime volatile, Opium puta, haud corrigere possunt, verum acredine insigni prædita compagem nervosam vellicant & concutiunt, unde liquida canalium motu facilius subiguntur, atque quod superfluum est per emissaria ejicitur.* Nil vero hæc ætiologia movet scientem, optime docuisse PITCARNIVM, ^{g)} sal volatile quodvis, eadem ratione ac Opium rarefaciendo sanguinem producere soporem, ea sal-

b) *Opiol. p. 52.*

c) *Toxicol.*

lib. I. p. 49. 50.

d) *Cur. med.*

Cent. IX.

obs. 52.

e) *de morb.*

militum p. 166.

§ 107.

f) *Mat. med.*

Tom. II. p. 703.

g) *diff. de Cir-*

culatione in

animalibus

*genitis & non
genitis §. 14.
18. 19.*

*h) diff. de vi
Opii rarefa-
ciente §. 5.
& 14.*

tem differentia, quod in minuta dosi Opium hoc patret, sal volatile autem in majori, nefasque esse in morbis soporiferisingere salia volatilia, spiritusque e Cornu Cervi similibusque elicitos, ac omnia sic dicta cephalica. Neutiquam ergo noxas Opii corrigere & auferre potest sal volatile. Rectissime potius scripsit

BERGERVS, ^{h)} vires Opii liquoribus acidis, nequaquam autem salibus volatilibus, vel fixis infringi, & destrui, spiritumque salis ammon. vinoso & aliis liquoribus salinis volatilibus Opium corrigi, neminem temere affirmaturum, qui vim illius omnem a sale sulphureo ortum ducere, atque a liquoribus ardentibus & volatilibus, qui suapte vi somnum inferre possunt, si paulo majori copia adhibeantur, majorem vigorem acquirere noverit. Certe si per evictam, & usu rerum stabilitam Experientiam verum est, Opii summum antidotum constituere liquores acidos, impossibile est, ut simul etiam ejus antidotum sit alcali vel fixum, vel volatile. Si Opium sanguinem rarefaciendo damnum intulerit, impossibile est, ut sal volatile sanguinem rarefaciendo id tollat, si vero hoc vel minimum augmentum addat virtuti Opii, & effectum ejus rarefactionem juvet, ea tanto certius evadere debet lethifera. Tolerari & adhiberi posset \odot is volatilis acrimonia stimulans, in sopitis, si abesset calefaciens & rarefaciens Virtus. Prorsus autem noxis ab Opio pendentibus, convenit, sal volatilis oleosus acidus in aceto, æque stimulans, sed simul refrigerans, atque rarefactos ab Opio humores figens. Quis vero ab Opio delirantes sanandos ducet salibus volatilibus? sane is saltem, qui delirii ingenium actionemque & Opii & volatilium prorsus ignorat. Laudandus WEDELIVS, quod saltem acida non omiserit. Notari vero STENZELIVS debet, quod favens salibus volatilibus urinosus, acidorum mentionem fecerit plane nullam. Anne si omnia quam rigidissime examinentur, Cl. HEISTERVS ⁱ⁾ in infan- tulo sopito per abusum Opii, aceti beneficio sensum & motum reverti videns, carere potuisset spiritu salis ammoniaci? Male SCHELHAMMERVS ^{k)} ad symptomata oppugnanda, quæ a largiore dosi Opii nascebantur, acerrimo aceto statim propinato junxit spiritum salis ammoniaci, sal volatile, & in fine curationis, aquam

*i) Observ.
p. 319. 320.*

*k) Ephem.
Nat. Cur.
Dec. II. An. V.
obs. 12.*

aquam apoplecticam spirituofam, licet æger eluctaretur. Male HOYERVS ¹⁾ infanti quatuor hebdomadam a largiori doſi theriacæ ſoporoso, & convulſo, admovit Eſſentiam caſtorei ſuccini, ſpiritum ſalis ammoniaci, & aquam apoplecticam; quæ omnia triſte fatum magis juverunt, quam avertere potuerunt.

1) *Ephem. Nat. Cnr. Cent. I. obſ. 54.*

§. III.

Nil ſupereſſe amplius video, quod de Opio eloquerer, quare Dei auxilium & gratiam flexo poplite veneratus, colophonem impono his, quibus rarioribus mihi horis ſubſecivis per annos inſudavi laboribus. Niſi vero omnia me fallunt, ex iisdem clariffime conſtituiſſe opinor, quamvis Praxis medica carere Opio omnino nulla ratione queat, Uſum tamen ejus multo parcio- rem eſſe debere, quam ipſi nimium ſaventibus videtur. Sane, cum hoc remedium, ut dicta hætenus a me fuſius probarunt, æque nocere poſſit ac prodeſſe, ſemperque mutationes quasdam corpori inferat, quas Medicus ſæpe enatas nollet, quæque dum adſunt, finibus ipſius & legitimæ therapie non raro valde contrariantur; certum redditur, in nullo morbo illud præſcribendum eſſe, ubi alia pharmaca nil aliud mutantia in corpore, quam quod indicationes volunt mutatum, curationi pleniffime ſufficiunt. Tum ergo ſaltem dandum erit Opium, quando indicatio quædam therapeutica adefſt, nullo alio pharmaco quam ſolo Opio implenda, aut ſymptoma urgentiſſimum, mala morbo graviora adducturum, ni conſopiat. Ad hæc omnia, niſi quam ſolertiſſime attendatur, certiſſime evenient, quæ habet GEOFFROY, ^{m)} *Opium* inquiens, *fugitivum ſæpe ſaltem levamen adfert, ſymptomata tantum ſedando, brevi regreſſura, intacta morbi cauſa; inſuper ſigna ex quibus Medicus & morbum dignoſcere & indicationes ſuas depromere debet, ſpiſſa caligine obnubilat, alia & ratione morbi prorſus aliena ſymptomata ſuſcitatur, Naturæ conamina ad criſin perſiciendam infirmit, vel potius extinguit, & diuturno uſu morbos periculo vacuos in graviſſimos & ſæpe exitiales convertit.* Cavendum vero maximopere erit perito artifice, a perverso illo & ſumme damnoſo medicationis genere, quod apud ægros fere ſine exceptione omnes, quotidianum facit, & chronicum pare-

Epilogus.

m) *Mat. med. Tom. II. p. 711. 712.*

n) *dissert. que
repurgatæ me-
dicinæ facili
asseritur sim-
plicitas p. 25.*

o) *Comment.
Tom. I. p. 271.
in fine.*
p) *I. p. 325.*

q) *de meth.
med. XII. c. 1.*

r) *Med. Pract.
I. VI. p. 297.*

s) *Quadrup.
botan. p. 423.*

goricorum vespertinorum usum, qui tandem non potest non mala chronica inducere, quamvis de iis neutiquam cogitetur, eorumque exclusio tandem emergens, Opio porrecto haud tribuatur. Dum apparatus medicamentosum in compendio sistit, acutisque & chronicis morbis accommodat BOERHAAVIUS, ⁿ⁾ inter pauca pro illis præsidia, post nitrum, mel, rheum, etiam Opium memorat, catalogo auxiliorum pro morbis chronicis non illatum. Vix ergo videtur favisse multum chronico Usui Opii in morbis. Equidem mihi haud ignoratur Illustrissimum ejus Discipulum, alterumque nostri ævi BOERHAAVIUM, GERARDUM van SWIETEN asserere non dubitavisse, Prudenter adhibitum Opium, debita dosi, licet etiam per menses continuetur ejus usus, omni noxa carere, ^{o)} imo vero alibi ^{p)} scripsisse, *Qui sæpius sumserunt, nisi augeatur sensim hujus remedii copia, non amplius inde levantur, sine noxa tamen sensim aucta dosi ingentem Opii copiam quotidie sumsisse homines, plurimis illisque certissimis observatis constat.* Verum enim vero se non legisse immortales Litteratissimi Viri commentarios debita attentione monstraret is, qui verba ejus ita interpretaretur, ac si facili & frequenti Opii Usui faverent, cum non nisi ad ejusmodi ægros trahenda sint, quorum mala eum absolute postulant, quique eum non valde turbatis in naturali suo ordine functionibus corporis, sine omni noxa metuenda, ferunt. Rariores vero ejusmodi casus esse, ubi nil prorsus mali in ægrum a perdurante usu Opii redundat, attentarum observatio docet. Optime jam intellexit GALENUS, ^{q)} habitum corporis Opiatis non nihil lædi, eaque propter si alia remedia, ut morbus sanetur, prout optamus, valeant efficere, ab anodynis abstinendum esse voluit. Ad hunc præcise locum provocans SENNERTVS ^{r)} noster, *Panaceam, inquit, ex opiatibus remediis, quæ certis saltem usibus destinata sunt, facere velle, & jactare laudandum quocunque etiam modo præparatum unicuique pene morbo convenire, Empirici potius est, quam rationalis Medici.* Atque prorsus eadem verba GALENI exp. ndens SIMON PAVLI, ^{s)} *Non ego, ait, Medicinæ Candidatos Praxin auspicaturos cum illis Præceticis, si vel Veterani sint, facere velim, qui posthabita morbi ipsius*
sive

sive causa sive medela, saltem symptomata mitigant, ferme quotidiano usu Opii. Quam autem perpauca sunt, qui hæc perpendunt, quod citra læsionem Corporis Opiata propinari nequeant. Hanc vero læsionem, ab omni ævo animadvertere debuerunt omnes, qui Opium amore haud prorsus occæcati, saltem sensuum testimonia voluerunt admittere.

PROSPER ALPINUS ¹⁾ Opium pro Veneno declarans, non tamen negandum esse dicit, quamplures Ægyptios, Opium quotidie fumen-

¹⁾ *Med. ægypt.*
p. 256. 261.

tes, nullam noxam sentire, eo longa consuetudine a natura superato, & in alimentum quoquo modo verso. Refert postea, consuetudine servitutem ingigni, ut perpetuo sumant Opium, ni velint in gravia symptomata incidere, aut bibant vinum creticum aromaticum. Sed adnectit tandem, quod probe considerandum velim, aduetos usui Opium, etsi affirmant se recte valere, functiones tamen earum corporis deteriores fieri, ebriosque & torpidos fere perpetuo apparere, reddique comatosos, veterinosos, & fere stupidos. Ita quoque KAEM-

PFERVS ²⁾ de Persarum & Indorum longa aduetudine, largis dosibus Opium assumendi, proficitur, multa hoc abusu, vel longo ejus usu, acciri mala, emaciari corpus, laxari vires, contristari animum, stupefcere ingenium, instarque stipitum somnolentos, & quasi elingues federe in conviviis Opium liguritores. Neque aliquis mihi occlamet, hæc omnia saltem intelligenda esse de largis dosibus Indorum, Persarum, Turcorum, populorumque orientalium. Illi certe iis aduescunt, & pro soli natalis, corporumque constitutione aduescere possunt. Nobis vero Europæis, paucioribus forte exceptis, doses grani unius, vel duorum, aut trium, sæpius repetitæ idem efficiunt, ac illis drachmæ dimidiæ, & integræ. Recte judicat Ill. BÜCHNERVS, ³⁾ Seriem malorum esse, quæ ab Usu Opium corpori humano in-

²⁾ *Amœnit.*
exot. p. 645.

ferantur. Candide etiam fatetur SYDENHAMVS, ⁴⁾ magnus cœteroquin Opium Fautor, cui non de drachmis, sed de illis dosibus sermo est, qualibus nos utimur, a laudani repetiti usu, omnes digestiones vitiari, & functiones naturales debilitari, quamvis non credat, laudani usum sive cerebro, sive nervis, sive facultatibus animalibus immediate nocere. Verum mirum quantum, quod mirari non desino, fallitur quoad posterius, Vir integerrimus. Data opera WILLISIVS ⁵⁾ exponit mala, ex Opium usu nimio emergentia, in abdomine, in pectore, & in capite, atque ego in superioribus Sect. I. phænomena, ab Opium usu in corpore humano evenientia exponens, luculenter per consensum præstantissimorum Medicorum evictum dedi, Opium agere in omnes functiones corporis, vitales naturales, & animales, omnibusque mutationem inferre. Retrogrediamur una paulisper Lecto-

³⁾ *diff. de*
Opio §. 60.
⁴⁾ *pag. 526.*

⁵⁾ *Pharmaceut. Rat.*
Part. I. sect.
VII. c. 2.

res mei, & perpendamus serio, an sanitatis totius corporis respectu possit esse adiaphorum, Vino & liquoribus spirituosus adflescere, atque quotidie iisdem corpus replere, humores continuo exagitare, acrimonia irritante blandam eorum temperiem inquinare, nonne iis læditur tandem omnium vasorum & cerebrinorum maxime elater, corpusque mille malis subicitur, ipsaque anima in suis operationibus impeditur, huiusque commercium cum corpore, præmaturo sæpe fato dissolvitur. Sane dum Opium Vino & spirituosus analogum somnum inducit, naturalibus causis non debitum, dum sensum obtundit, efficit apoplexiam leviolem, temporariam, simulque ad graviolem, non amplius præterituram disponit, vel etiam dum circulum per totum corpus & cerebrum accelerat, atque visiones & deliria parit, febribus acutis, cum gravibus in capite symptomatibus, portam aperit. Num vero pruritus venereus, & ultra vires proritata vel voluntaria, vel iniussa per somnia, liquoris genitalis excretio, num languor motuum animalium, num sudor & liquidorum tenuissimorum jactura, num excretionum omnium serosarum, cutanea excepta, perturbatio, & inhibitiõ perpetua, num tandem appetitus prostratus, ventriculi digestio sufflaminata, alvi oclusio, motus peristaltici abolitiõ, intestinorum & Ventriculi inflatio ac expansio, omnem vim naturalem contractilem deperditam monstrans, illibatæ sanitati respondet, cumque ea adesse potest, an minus? Num præter hunc complexum malorum, alia quæ sigillatim ab immoderato & diuturno usu procreari dicit GEOFFROY, *) partium omnium relaxatio & debilitas, incuria, languor, desidia, laboris inertia, corpus torpidum, animus hebes, hydrops, motuum & sensuum imminutio, corporis incurvatio, artuum tremor, præmatura senectus, sanguinis acrimonia & depravatio, prosperæ Valetudini adversantur, aut eam intactam relinquunt? Certe, qui quæ disputavi hætenus, omnia solerter ponderat, clarissime introspeciet, ob complexum inseparabilem effectuum, ab Opio dato evenientium, etiam prudentissimum ejus & indicatissimum usum, qui plurimum boni præstat, semper esse mistum malis, quæ tolerari debent interim, modo sanitas restituatur, & mala hæc nimis præbiis haud invalescentia, aut dein cessent sponte, aut corrigi iterum sese patiantur. Magna itaque peritiã in arte opusest, ne committendo, vel omittendo Medicus in Opii exhibitione peccet, sed recta inter utrumque vitium, via incedens, non cito nimis ad præscriptionem convolet, usuique diutius iusto insistat, non sero nimis necessarium hoc pharmacum porrigat, aut ubi opus erat, id plane intermittat, sed pro morbi indigentia, & tempus, & dosin, & ejusdem repetitionem judicet, ut feliciter collapsæ ægrorum saluti benedicente Deo, consulatur.

*) *Mat. med.*
Tom. II. p.
 711. 712.

CONSPECTVS TOTIVS OPERIS.

Sectio I.

Cap. I.	<i>Historia generalis usus Opii et fatorum eius in Praxi medica.</i>	p. I
II.	<i>Phaenomenorum omnium succincta recensio, quae Opium assumptum in corpore humano insequuntur.</i>	49
III.	<i>Analysis Opii physico-chemica.</i>	149
IV.	<i>Indagatio actionis primariae Opii in corpus ex principio agente cognito, per praegressam analysin.</i>	169
V.	<i>Phaenomenorum post usum Opii emergentium Aetiologia, deducta ex actione Opii primaria cognita in sanguinem et nervos.</i>	194
VI.	<i>Corporis humani diuersus ad Opium habitus.</i>	276
VII.	<i>Correctiones Opii inutiles et imaginariae.</i>	286
VIII.	<i>Doses Opii.</i>	355

Sectio II.

Cap. I. <i>Hæmorrhagiæ.</i>	p. 1
II. <i>Febres.</i>	57
III. <i>Dolores.</i>	188

Sectio III.

Cap. I. <i>Convulsiones et Epilepsia.</i>	p. 1
II. <i>Morbi convulsivi.</i>	35
III. <i>Dysenteria et alii fluxus alvini.</i>	172

Sectio IV.

Cap. I. <i>Phthisis pulmonalis et Hydrops.</i>	p. 1
II. <i>Morbi mentis, Melancholia et Mania.</i>	48
III. - <i>mulierum menstruatarum et grauidarum.</i>	88
IV. - <i>Parturientium et Puerperarum.</i>	107
V. - <i>Infantum.</i>	130
VI. - <i>Senum.</i>	160
VII. <i>Ufus Opii topicus.</i>	169
VIII. <i>Opium venenorum antidotum et Opio veneno paranda medela.</i>	220

INDEX

Medicorum celeberrimorum, quorum in hoc opere facta est
mentio:

A.

Aegineta, *Paul.*
Aetius.
Alberti, *Mich.*
Albrecht, *Io. Petr.*
Alleyne, *James.*
Alpinus, *Prosper.*
Alston, *Charles.*
Amatus *Luftramus.*
Aquinus.
Aretaeus.
Arnot.
Astruc, *Io.*
Avicenna.
Aurelianus, *Caelius.*

B.

Baccius, *Andr.*
Baco de Verulamio, *Franc.*
Baglivus, *Geo.*
Ballonius, *Guil.*
Barbette, *Paul.*
Barbeyrac, *Car.*
Baron, *Hyacinth. Theod.*
Bartholinus, *Thom.*
Basseville, *Io. Bapt.*
Bateus, *Io.*
Bauer.
Bauhinus, *Casp.*
Bautzmann, *Io. Chph.*
Bellini, *Laur.*
Bellonius, *Petr.*
Bellost, *Augustin.*
Bennet, *Timoth.*

Benzoni, *Nicol.*
Berengarius, *Iac.*
a Bergen, *Io. Geo.*
de Berger, *Io. Godofr.*
de Berger, *Io. Sam.*
Bernerus, *Gottl. Ephr.*
Berryat.
Bianchi, *Io. Bapt.*
Bierling, *Casp. Theoph.*
Binningerus, *Io. Nic.*
Blancardus, *Steph.*
de Blegny, *Nic.*
Boerhaave, *Herm.*
Bohn, *Io.*
Bonetus, *Theoph.*
Bontekoe, *Cornel.*
Bontius, *Iac.*
Borbenave.
Borellus, *Petr.*
Borrichius, *Olaus.*
Bouldue.
Boyleus, *Rol.*
Brendel, *Io. Gothofr.*
Brunnerus, *Io. Conr.*
Büchner, *Andr. Elias.*
Burchart.
Burget, *James.*
Burler.
Butini, *Io. Anton.*
Butter, *William.*

C.

Cade, *Salisbury.*
Camerarius, *Rud. Iac.*

Capivaccius, Hieron.

Cardanus, Hieron.

Cartheuser, Io. Frid.

Castell, Petr.

à Castro, Roder.

le Cat, Claud. Nicol.

Celsus, Aurel. Corn.

Chalmers, Lionel.

Charas, Mosès.

Chesneau, Nic.

Cheyne, Geo.

Citois.

Clauderus, Gabr.

Claudinus, Jul. Caes.

Clephane, John.

le Clerc, Dan.

Cleyerus, Andr.

Clutton, Ios.

Cnoeffelius.

Cockburn, William.

Cohausen, Io. Henr.

Colbatch, Io.

Condamine.

Coschwitz, Geo. Dan.

a Costa, Io. Chph.

Craanen, Theod.

Crato, Io. a Krafftheim.

Curaeus.

D.

Degnerus, Io. Hartmann.

Dekker, Fred.

Délius, Henr. Frid.

Deodatus, Alex.

Default, Pierre.

a Deventer, Henr.

Didier, Franc. Mich.

de Diemerbroeck, Isbrant.

Dillenius, Io. Jan.

Dioscorides, Pedacius.

Dippelius, Io. Conr.

Dodart, Dionys.

Doeringius, Mich.

Dolaeus, Io.

Donatus, Marcellus.

Douer, Thom.

Drelincurti, Car.

Durerus, Ludov.

Duverney, Ioseph.

E.

Eraustus, Thom.

Erndelius, Christ. Henr.

Ettmuller, Mich.

F.

Fabricius ab Aquapendente, Hieron.

Fabricius Hildanus, Guil.

Falckius.

Fallopious, Gabr.

Fauchart, Pierre.

Febure, Nic.

Fernelius, Io.

de Fischel, Io. Bernh.

Fizes, Anton.

Floyer, John.

Fonseca, Roder.

Fontanus, Nicol.

Fontena.

Forbes, Theodor.

Forestus, Petr.

Fracastorius, Hieron.

Freind, Io.

Freitag, Io.

Frewin, Richard.

Fullerus, Thom.

Galenus, Claud.

Garnier.

Garnier.
 Gehema, *Ian. Abrah.*
 Geoffroy, *Steph. Franc.*
 Geraudly, *Claud. Jacques.*
 Gerbezius, *Marcus.*
 Gesnerus, *Conr.*
 Ghisi, *Mart.*
 Gieselérus.
 Glafer, *Christophor.*
 Glauberus, *Io. Rud.*
 Gmelinus, *Phil. Frid.*
 Goelicke, *Andr. Ottomar.*
 Goris, *Gerh.*
 de Gorter, *Io.*
 de Graaf, *Regner.*
 Grashuis, *Io.*
 Grevinus, *Iac.*
 Grimmius, *Io. Casp.*
 Günz, *Iust. Godofr.*

H.

de Haen, *Anton.*
 Hagendorn, *Ebrenfr.*
 Hagenot, *Henry.*
 Hahn, *Io. Godofr.*
 de Haller, *Albert.*
 Hamberger, *Geo. Erhard.*
 Hamilton, *Dav.*
 Harderus, *Io. Iac.*
 Harris, *Gualth.*
 Hartmann, *Io.*
 Harvey, *Gideon.*
 Hafeneft, *Io. Geo.*
 Havers, *Clopton.*
 Hazon, *Iac. Albert.*
 Hebenstreit, *Io. Ern.*
 Hecquet, *Phil.*
 ab Heers, *Henr.*
 de Heide, *Anton.*

Heister, *Lauren.*
 Held, *Gotthofr.*
 Helmontius, *Io. Bapt.*
 de Helwich, *Chr.*
 Hérrmann, *Paul.*
 Heucher, *Io. Henr.*
 Heurnius, *Io.*
 Heute, *Bernb.*
 van der Heyden, *Herm.*
 Hildesheimius, *Franc.*
 Hippocrates.
 Hodges, *Nathan.*
 Hoechstetterus, *Phil.*
 Hoffmann, *Casp.*
 Hoffmann, *Frid.*
 Hollerius, *Iac.*
 Horstius, *Io. Dan.*
 ab Horto, *Garcias.*
 Hoyerus, *Io. Geo.*
 Hugo, *Aug. Ludov.*
 Hummelius, *Io.*
 Hunauld, *Franc. Io.*
 Hundertmark, *Car. Frid.*
 Huxham, *Iohn.*

L.

Ioel, *Franc.*
 Iones, *Iohn.*
 Iuncker, *Io.*
 Iurin, *Iac.*
 de Iussieu, *Chph.*

K.

Kaau-Boerhaave, *Abrah.*
 Kaempffer, *Engelb.*
 Kanold, *Io.*
 Keil, *James.*
 Kinneir, *David.*
 Kirkpatrick, *Iac.*
 Klaunigius, *Godofr.*
 Knight, *Thom.*

Kramer, *Geo. Henr.*
Kraufius, *Car. Christ.*
Krugius, *Theodor. Christoph.*
Krüger, *Io. Gottlob.*

L.

Lacy, *Nathan.*
Lamberti.
Lambsma, *Nic.*
Lancifius, *Io. Maria.*
Lange, *Chr. Io.*
Langelottus, *Ioel.*
Laurembergius, *Guil.*
Lazerm, *Iac.*
Ledelius, *Sam.*
Leigh, *Carol.*
Lemery, *Nic.*
Lemnius, *Levinus.*
Lentilius, *Rosin.*
Leonicenus, *Ian.*
Libavius, *Andr.*
Liger, *Charles Louis.*
de Lille, *Christ. Everh.*
Linde Stolpe, *Io.*
Lifterus, *Mart.*
Lobb, *Theoph.*
Loefcher, *Mart. Gotthelf.*
Lommius, *Iodoc.*
Lorry.
Louis.
Lowerus, *Richard.*
Ludovici, *Dan.*
Ludwig, *Christ. Gottlieb.*

M.

Maitre-Ian, *Antoine.*
Malpighius, *Marcell.*
Marcellus.
Mareschottus, *Caes.*
Mariottus, *Edmund.*

Matthiolus, *Petr. Andr.*
Mauchart, *Burc. Dav.*
Mauriceau, *Franc.*
Mazini, *Io. Bapt.*
Mead, *Richard.*
Meibomius, *Henr.*
Mercatus, *Ludov.*
Mercurialis, *Hieron.*
de la Mettrius, *Julian. Offrai.*
Michaelis, *Io.*
Mindererus, *Raym.*
Mischelottus, *Petr. Anton.*
Mollenbroccius, *Valent. Andr.*
Monro, *Alex.*
Montanus, *Io. Bapt.*
Moorius, *Barth.*
Morgagnus, *Io. Bapt.*
Morganus, *Thom.*
Morgenbesser, *Mich.*
Mortonus, *Rich.*
Mullerus, *Io. Matthias.*
Musgrave, *Guil.*
Muys, *Io.*
a Mynsicht, *Hadr.*

N.

Nenter, *Geo. Phil.*
Neumann, *Casp.*
Nicolai, *Ern. Anton.*
Nigrifolus, *Franc. Maria.*
Nihell, *Iac.*
Noguez.
Nuck, *Ant.*

O.

Omichius, *Franc.*
Oribasius.

P.

Pacchionius, *Ant.*
Panarolus, *Dominic.*

Paracellus, *Aur. Phil. Theophr.*
 Paraeus, *Ambros.*
 Parsons, *James.*
 Pasta, *Andr.*
 Pauli, *Simon.*
 Pechlinus, *Io. Nic.*
 Petermann, *Andr.*
 Philo, *Tarsensis.*
 Piens, *Franc.*
 Pinelli, *Mich.*
 Pifo, *Car.*
 Pircarnius, *Archibald.*
 Platerus, *Felix.*
 Platnerus, *Io. Zach.*
 Polidamus, *Valent.*
 Pomet, *Pierre.*
 Poterius, *Petr.*
 Preislerus, *Chph. Guil.*
 de Presseux, *Phil. Ludov.*
 Preussius.
 Primerosius, *Iac.*
 Pringle, *Iohn.*

Q.

Quercetanus, *Ioseph.*

R.

Rammazzini, *Bernardinus.*
 Ranchinus, *Franc.*
 Raymannus, *Io. Adam.*
 Rega, *Henr. Ioseph.*
 a Reies, *Gasp.*
 Reimannus, *Io. Adam.*
 Reneaume.
 Renodaeus, *Io.*
 Refingius.
 Rhafes, *Abubeter.*
 Rhodius, *Io.*
 Richter, *Geo. Gottlob.*
 Ridley, *Humfred.*

Riedlinus, *Vitus.*
 Riolanus, *Io.*
 Ritter, *Io.*
 Riverius, *Lazar.*
 Roederer, *Io. Iac.*
 Rolfinck, *Guerner.*
 Rondeletius, *Guil.*
 Rosen, *Nic.*
 van Royen, *Adrian.*
 Rudniczky, *Ignat.*
 Ruyschius, *Freder.*

S.

Saar, *Io. Iac.*
 Sala, *Angelus.*
 Salmuthus, *Phil.*
 Sanctorius, *Sanctorius.*
 Savanarola, *Io. Mich.*
 Savary, *Iacques de Bruslons.*
 Saviardus, *Barth.*
 Scardona, *Io. Franc.*
 Schelhammer, *Gunth. Chph.*
 Schenckius, *Io. Theod.*
 Schneider, *Conr. Vict.*
 Schreiber, *Io. Frid.*
 Schroeder, *Io.*
 Schultens, *Alb.*
 Schultzius, *Io. Henr.*
 Schwencke, *Thom.*
 Scribonius, *Largus.*
 Scultetus, *Io.*
 Sennert, *Dan.*
 Septalius, *Ludov.*
 Serapio, *Io.*
 Severinus, *Marc. Aurel.*
 Simson, *Thom.*
 Sinapius, *Mich. Aloysius.*
 Sinibaldus, *Io. Bened.*
 Slevogt, *Io. Hadr.*

Smellie,

Smellie, *William*.
 Springsfeld, *Gottlob. Car.*
 Sproegel, *Io. Adrian. Theod.*
 Stahl, *Geo. Ern.*
 Stahl, *Ivo Io.*
 Stalpart van der Wiel, *Corn.*
 Stancarius, *Io. Anton.*
 Starckeus, *Geo.*
 Stedmann, *Iohn.*
 Stenzel, *Chr. Gottfr.*
 Stoerck, *Anton.*
 Strother, *Edw.*
 Stuart, *Alexand.*
 Stubs.

van Swieten, *Gerard.*
 Sydenhamus, *Thom.*
 Sylvaticus, *Bened.*
 Sylvester, *Iohn.*
 Sylvius, *Franc. de le Boë.*
 Sylvius, *Iac.*

T.

Tabernaemontanus, *Iac. Theodor.*
 Tachenius, *Otto.*
 Talbotius.
 Tavernierius, *Jean Bapt.*
 Tencke.
 Thebesius, *Io. Ebremsfried.*
 Thomson, *Alexand.*
 Thonerus, *Augustin.*
 Tillingius, *Matth.*
 Timaeus, *Balthaf.*
 Tissot, *S. A. D.*
 Tosetti.
 Trallianus, *Alexand.*
 Triller, *Dan. Wilh.*

Tronchin, *Theod.*
 Tulpius, *Nic.*

V.

Valentini, *Mich. Berab.*
 Valesius, *Franc.*
 Vandelli, *Dominic.*
 Vater, *Christ.*
 Verzascha, *Bernh.*
 Vigo, *Io.*
 de Villars, *Gerard.*
 Vogel, *Rudolph. Augustin.*

W.

Walaeus, *Io.*
 Waldschmid, *Io. Iac.*
 Walther, *Augustin. Frid.*
 Wasse.
 Wedel, *Geo. Wolffg.*
 Welsch, *Geo. Hieron.*
 Wepferus, *Io. Iac.*
 Werlhofius, *Paul. Gottl.*
 Westphal, *Io. Casp.*
 Whytt, *Robert.*
 Willisius, *Thom.*
 Wintringham, *Cliffon.*
 Wurtzius, *Felix.*

Y.

Young, *Georg.*

Z.

Zacutus, *Lusitanus.*
 Zaffius, *Rudolph.*
 Zimmermann, *Io. Geo.*
 Zwelferus, *Io.*
 Zwingerus, *Theod.*

INDEX

rerum memorabilium.

Prior numerus sectionem, posterior paginam indicat.

A.

- A** *abortus* IV. 102 sqq.
Abscessus cubiti diarrhoea solutus III. 251
 hepatis III. 252 intestino-
 rum III. 250 mesenterii III. 254 ve-
 sicæ II. 294 ab usu opii temerario
 II. 92
Absorbentium usus in convulsionibus in-
 fantum ab acido IV. 151 in diarrhoea
 a fermentantibus III. 225 in tormi-
 nibus infantum IV. 143
Acetum antidotum opii IV. 238 sqq.
 eius usus in mania plethorica
 IV. 79 in peste II. 166. 172 in pleu-
 ritide II. 203
Acida antidotum opii IV. 237 sqq.
 non corrigunt opium I. 344
 horum usus in febribus malignis
 II. 183 in peste II. 167 in vomitu ab
 ira III. 87
Acrida an opium corrigant? I. 304 sqq.
 in febribus intermittentibus noxia
 II. 62
Acrimonia biliosa diarrhoeæ in febribus
 acutis causa III. 267
 humorum causa singultus III.
 110 tussis III. 139
Adstringentium usus in diarrhoea a laxi-
 tate intestinum III. 226. 229
Affim Egyptiorum I. 93
Alcalina an opium corrigant? I. 351
 volatilia in convulsionibus in-
 fantum IV. 152
Alcohol vini opio analogum I. 76. 116.
 186
Alexipharmaca parum in peste profunt
 II. 161 sqq.
Alvi fluxus, vid. *Diarrhoea*.
 suppressio ab opio I. 138. 143 cur?
 I. 268. 273 contraindicans opii in
 mania IV. 73 in melancholia IV. 57
 sq. quatenus opii usu in ileo tolli-
 tur II. 259
Ambrae usus in vigiliis senum IV. 164
Anasarca vid. *Hydrops*.
Anstromachi scopus in concinnanda the-
 riaca I. 93
Aneurysma causa palpitacionis cordis
 III. 167 sqq.
Anginae variolose opium non convenit
 II. 139
Animales vires debilitat opium I. 105
 cur? I. 231 sqq.
Animi commotio causa vomitus III. 87
 hilaritas et alacritas ab opio I.
 92 qua ratione contingat I. 212 sqq.
Anodyna opii vis I. 104 quatenus eam
 exerceat I. 229
Anodynorum usus in podagra retropulsa
 II. 346
Anthelmintica vis opio vix inest I. 149
Antemetici Riverii quid? III. 85 eius
 usus in vomitu ab irritatione III. 88
Antifebrilia medicamenta quænam? II.
 59
 an opium tale? II. 60. 67 iis
 contrariatur opium II. 100 sq.
Antimonii vitrum ceratum in dysenteria
 III. 185
Anxietas febrilis quid? II. 117
 opium non fert II. 119
 phthysicorum symptoma non
 fert opium IV. 31 sq.
Aphthae causa singultus III. 118 diar-
 hoeæ febrilis III. 271
Apii loco opium ex errore adhibitum
 mortem induxit I. 115
Apoplexia effectus opii I. 114 cur? I.
 243

Apoplexia arthriticis ab opio metuenda

II. 343

- - - senibus præcipue contingit IV.

162

Aqua an corrigit opium? I. 325

- - menstruum opii I. 155

- - aquae aromaticae in cardialgia II.

225 in colica II. 235

- - aqua calcis vivae lacte remixta in

sudore phthisicorum compescendo

IV. 35 in ulcere pulmonum IV. 17

- - calida in podagra II. 340

- - Carolinarum aquarum usus in cal-

culo renum II. 286 in malo hypo-

chondriaco III. 40

- - destillata opii pollet vi anodyna

I. 159

- - frigida in mania plethorica IV. 80

- - martialium aquarum usus in fluxu

hepatico III. 242

- - mineralium inebrians vis I. 218

- - selteranarum usus in diarrhoea pu-

rulenta III. 255 in ulcere vesicae II.

298

- - spadanarum usus in diarrhoea ab aph-

this III. 271 in diarrhoea cruenta III.

246 in dysenteria a laxitate III. 228

- - in ulcere vesicae II. 210

- - tepida antidotum opii IV. 231 an-

tidotum venenorum IV. 226 eius

usus in arthritide II. 340 in vomitu a

veneno III. 72

Aromata calida an opium corrigit? I.

304 sqq. 313

- - in febribus intermittentibus no-

xia II. 62

- - halitus eorum sæpius noxii I.

113 sq.

Arsenicum remedium et venenum I. 40

- - venenum eiusque antidota IV.

226 sq.

Arteriarum pulsus assumpto opio intendi-

tur et acceleratur I. 56

- - carotidum fabrica et habitus

ad opium I. 209

Arteriotome in cephalalgia II. 221 tem-

poralis in mania plethorica IV. 78

Arthritis II. 319 eius causæ II. 320 sq.

- - eius prophylaxis et curatio ra-

dicalis II. 322

- - curatio in paroxysmo an opium

poscat? affirmatur II. 326 negatur II.

329 conditiones, sub quibus paroxys-

mus illud exigit II. 313 sqq. 335

- - curatio topica per varia II. 338

sqq. per opiata externa IV. 177 quae

tamen non probatur IV. 206

- - retropressa causa diarrhoeæ III.

259

- - Veterum quid? II. 301

Articulis opium externe applicatum IV.

177 parum utilitatis præstat IV. 206

Asa foetida in malo hysterico III. 48

Ascites vid. *Hydrops*.

Aspera arteria infarcta tussis causa III.

126

Asthma ejusque causa III. 151

- - ei in genere considerato adver-

sus est opium III. 152

- - eius causis non quadrat opium

III. 154

- - arthriticum quatenus opium fe-

rat II. 343

- - convulsivum III. 160 sq.

- - pituitosum III. 155

- - a podagra retropressa III. 163

- - sanguineum III. 156

Atmosphæra externæ vis circa actionem

opii I. 284 sq.

Atrabilis causa mali hypochondriaci III.

36 atrabilaria diarrhoea III. 247

Auditus vitiis an topicus opii usus? IV.

172. 195

B.

Balnea an sint antidotum opii IV. 242

- - eorum usus in mensibus doloro-

sis IV. 91

Bernavi electuarium opiatum I. 94 eius

effectus I. 99

Bers electuarium opiatum I. 94

Boerhaavii sudoriferum antipyreticum

quid? II. 67

Bontii

Bontii extractum croci I. 345 eius usus
in diarrhoea III. 208 in dysenteria III.
175 in ulcere pulmonum IV. 17
Bubones, an ad solutionem pestilentiae
conferant? II. 168

C.

Calculus bilis II. 242 renum II. 274. 279
vesicae II. 288 senum an opium re-
quirat? IV. 168
Calor corporis naturalis opio augetur I.
67 sqq. cur? I. 201
- - auctus perducit ad frigus I. 203 sq.
- - febrilis opio non mitigatur II. 103
Camphorae usus in febris malignis II.
184 in malo hysterico III. 48. in ma-
nia IV. 70 in peste II. 167 in pleu-
ritide II. 210 in vomitu arthritico
III. 78
Cancer an opium exposcat? II. 198 vel
topicam opii applicationem? IV. 182.
218
Caput ab opio valde afficitur I. 87 sqq.
cur? I. 208 an topice ei opium sit
applicandum? IV. 171. 194 eius dor-
sor vid. *Cephalalgia*.
Cardiaca medicamenta quanam sint? I.
65 an opium tale? I. 65 eorum usus
in febris malignis II. 178
Cardialgia II. 224 an opium ei medea-
tur? II. 225
- - symptomatice eiusque spe-
cies II. 228
- - an ei externus opii usus con-
veniat? IV. 176. 205
Carotidum tunicae et habitus ad opium
I. 209
Carus quid? II. 115
Castorei miscela cum opio I. 305 usus in
abortu IV. 104 an malo hysterico
III. 48
Cataplasmata opiata IV. 170 parum uti-
litas habent IV. 216
Catarrhus quid? III. 128 causa phthi-
sis pulmonalis IV. 1 tussis III. 128
Catharticorum usus in colica biliosa II.

242 in ileo II. 260 in variolis II.

140
Cautica opio remixta non sine dolore
agunt IV. 195 eorum usus in epile-
psia III. 28
Cauteria in dolore ischiadico II. 314
Cephalalgia II. 212 eius causa II. 213
an opium eidem? II. 214 obiectio
opio faventium in eius medela con-
futura II. 217 ab opio potius oritur
II. 219 an opium ei externe adhiben-
dum? IV. 171. 194
Cerebri eiusque vasorum habitus ad opi-
um I. 278 sq. I. 278 sq.
- - compressio a rarefactione san-
guinis I. 198 sq. causa debilitatis I.
233 paralysos I. 244 somni I.
238
- - debilitas causa maniae IV. 71
melancholiae IV. 56
- - laesio causa singultus III. 119
Chalybis usus in malo hysterico III. 274.
Chemica opii analysis I. 155. sqq.
China cortex vid. *Cortex peruvianus*.
Chirurgiae quatenus opium? II. 337
Centa delirium inducit IV. 64 eius usus
in cancro IV. 219
Circulus omnis humorum opio exhibitio
intenditur et acceleratur I. 56 sqq.
Clysmatum usus in convulsionibus in-
fantum IV. 151 in diarrhoea colliqua-
tiva a mercurialibus III. 258 in do-
lore colico II. 233 sq. in dysenteria
III. 177
- - opiatorum usus generalis IV.
179 limitatus IV. 208 sq. in diarrhoea
phthysicorum IV. 37. in vomitu III.
86
- - Clysmata stimulantia an sint
antidotum opii ut veneni? IV. 236
Costio in febris turbatur ab opio II.
96
Celiacus fluxus III. 231
Colica quid? II. 233 arthritica II. 248
biliosa II. 239 hysterica III. 54 pi-
ctonum II. 266 saturnina II. 245
Collyria varia opiata IV. 174 noxius
eorum

eorum usus IV. 197 Tayloro usitatum
 collyrium IV. 199
Convulsiones earum indoles et causa
 III. 1 sqq. effectus opii I. 118 cur?
 I. 152
 - - hystericæ III. 57
 - - infantum quatenus opio cu-
 rentur IV. 148 vel producantur IV.
 149
 - - ab inanitione III. 4 harum
 therapia III. 10
 - - ab irritatione III. 4 harum
 therapia III. 14
 - - a repletionem III. 3 harum
 therapia III. 5
Convulsivi morbi III. 35 sqq. convulsiva
 tussis III. 146
Cordis motus post assumptum opium in-
 tenditur et acceleratur I. 56 sqq.
 64 sq.
Corporis humani diversus habitus adopi-
 um I. 277 sqq.
Correctio opii I. 286 per acida I. 344
 per acra et aromatica calida I. 304
 per alcalina I. 351 per aquam I. 325
 per fermentationem I. 341 Hoffma-
 no laudata I. 312 per purgantia I. 313
 Schulzio laudata I. 308 per spirituo-
 sa I. 323 per rostitutionem I. 319 per
 varia I. 318 omnis inutilis I. 289
 353
Corticis peruviani correctio inutilis I.
 303
 - - miscela cum opio in febribus
 intermittentibus II. 70 sq. cum rha-
 barbaro II. 71
 - - vires II. 69
 - - usus in cephalalgia periodica II.
 223 in diarrhœa cruenta III. 246 in
 dysenteria cum opio iuncti III. 206
 in epilepsia III. 27 in febribus inter-
 mittentibus II. 58. 70 sq. in feбри
 phthisicorum noxius IV. 22 feбри sup-
 puratoriæ variofarum non conveni-
 ens II. 143 in malo hypochondriaco
 III. 39 hystérico III. 62 in rhevma-
 tismo II. 318 sq. in singultu febrium

intermittentium III. 117 in singultu
 a vermibus III. 109
 - - Winterani usus in rheumatismo
 III. 313
Cretæ usus in diarrhœa infantum ab aci-
 do IV. 141
Crisis febrium quid? II. 97 turbatur
 opio ib.
Crocæ analogia cum opio I. 114
 - - exhilarans vis I. 217
 - - correctio opii inutilis I. 306
 - - extractum Bontii vid. *Bontius*.
Cutis efflorescentiæ ab opio I. 136
 - - excretio ab opio augetur I. 132
 cur? I. 259
 - - habitus ad opium I. 284

D.

Debilitas corporis opium contraindicat
 I. 282
 - - a compressione cerebri I. 233
 - - a rarefactione sanguinis I. 232
 - - a sudore ib.
Delirium qua ratione differat a somniis
 I. 256
 - - effectus cicuta IV. 64 opii I.
 122 IV. 63 cur? I. 255
 - - febrile quid? II. 165 eius caus-
 sa II. 110 non fert opium II. 107 sq.
 sed augetur ab eo II. 111
Dentitio difficilis IV. 145 an opium fe-
 rat? IV. 146
 - - convulsionum causa IV. 154 sq.
Dentibus opium topice applicatur IV.
 174. 187 vt causticum agens IV. 200
Diaphoretica opii vis I. 132 cur? I. 259
 an maior sub somno? ib.
Diaphoreticorum usus in diarrhœa sero-
 sa III. 237 in peste II. 164
Diarrhœa eius in genere spectatae in-
 doles III. 217
 - - quatenus opium ei conve-
 niat? III. 207
 - - interdum cum damno fistitur
 III. 211
Diar-

Diarrhoea, interdum cum damno sibi
permittitur III. 215

- clysmatibus opiat. tractata
IV. 212 sq.

- eius species: arthritica II.

346. atrabilaria III. 247. biliosa III.

238. colliquativa in phthisi III. 255

critica et salubris III. 212 sq. a crudi-

tatibus III. 220 cruenta III. 243 a den-

titutione difficili IV. 147 a drastico pur-

gante III. 218 in febribus acutis III.

259 malignis II. 186 gravidarum IV.

98 hepatica III. 242 hystericae II.

51 infantum IV. 139 a laxitate in-

testinorum III. 225 a mercurialibus

III. 256 a mobilitate nervorum III.

230 in morbillis II. 151 a perspira-

tione insensibili suppressa III. 230

phthisi accedens IV. 36 pituitosa III.

232 puerperarum lochiis superveni-

ens IV. 123 eiusque curatio IV. 126

purulenta et ulcerosa III. 249 a re-

tropulsa materia acris III. 258 serosa

III. 234

Dolor, quomodo oriatur I. 224 eius se-

des et causa II. 190 opio sedatur I.

103 cur? I. 222 sq.

- compefcitur compressione senso-

rii communis nervorumque I. 227

relaxatione fibrarum nervosarum I.

230

- eius indicatio causalis, curatoria

et palliativa II. 191

- canones generales circa usum opii

in eius sanatione II. 192 sqq.

- eius sensus opio tantum minui-

tur II. 192

- in dysenteria compefcitur opio

III. 191

- vehementior urget opium III.

204

- intestinorum dolores sanandi me-

thodus II. 270

- ischiadicus II. 313

- partus spurii IV. 107

- post partum IV. 112

Drastica purgantia causa diarrhoeae III.

218 singultus III. 109 vomitus III.

71

Dysenteria quid? III. 172 eius causa et

ingenium III. 182 curatio per eva-

cuantia III. 184 cui repugnat opium

III. 189 curatio per opiata laudatur

III. 169 ab aliis rejicitur III. 177 opi-

ata in eius curatione abesse vix possunt

III. 180 quibus sub conditionibus

opium ei proficuum III. 191 limitatus

in ea opii usus III. 193 sqq. quenam

eius conditiones opium valde urgent?

III. 201 sq. an ei clysmata opiata vel

theriacalia? IV. 214

- gravidarum IV. 99

Dyspnoea effectus opii I. 86. 207

E.

Ebrietas effectus opii I. 98 cur? I. 218

causa praedisponens mania IV. 71

Emetica an sint antidotum opii IV. 230

eorum usus in asthma pituitoso III.

155 in diarrhoea febrium III. 268 in

dysenteria III. 184 in febribus ma-

lignis II. 180 in tussi stomachali III.

143 in vomitu febrium malignarum

III. 76

Emmenagogorum connubium cum opio

IV. 92

Entollientium usus in podagra II. 341

Empirici frequenter usi sunt opio I. 16

Emplastrum opiata IV. 171 parum pro-

funt IV. 216 delirium faciunt I. 104

Epilepsia in genere considerata III. 16

eius differentia a convulsione III. 17

ei opiata non conveniunt ante paro-

xygium III. 28 nec in paroxysmo III.

29 nec eo ad finem vergente III. 30

nec vacuis a paroxysmo temporibus

III. 31 sq. thereditaria et connata III.

19 hysterica III. 59 idiopathica III.

20 infantum IV. 148 quatenus ei

opium jugetur IV. 153

Equitationis usus in phthisi pulmonali

IV. 17

Erysipelas quid? II. 90

Kk 3 Euro-

Europai quandoque largiorem opii dosin
per consuetudinem ferre discunt I.
362 fqq. largioribus opii dosibus ne-
cantur *Europai* I. 366
Exanthemata ab opii usu I. 132 fqq.
Excretio cutanea opio augetur I. 132
cur? I. 259 reliquæ opio supprimun-
tur I. 138 cur? I. 264
Extractum opii aquosum I. 156 effectus
eius mitior I. 160 166 eius præpara-
tio I. 328 mitius opio crudo I. 330
cur? I. 337
- - - spirituosum vehementioris
effectus I. 162 aqua coctum mitius
fit I. 163

F.

Faciei rubor effectus opii I. 88
Fatuitas effectus opii I. 126 cur? I. 256
Febrifugum *Talbotii* quid? II. 70
Febris theoria et praxis generalis II.
76 fqq.
- - eius ingenio opium non quadrat
II. 80
- - abitus in sanitatem retardat opi-
um II. 88
- - mutationi in alios morbos favet
opium II. 89
- - mutationem in mortem iuvat
opium II. 92
- - indicationibus veris contrariatur
II. 94
- - coctionem et crisin turbat opium
II. 96
- - veris remediis opium contraria-
riatur II. 100
- - in phthisi pulmonali, an ab opio
ei palliatio? IV. 21
Febrilis anxietas opium respuit II. 117
Februm acutarum in curatione ab opio
abstinendum II. 119 earumque diar-
rhœa III. 259 sq.
- - continuata therapia II. 73 an
opium iis? II. 74 fqq.
- - intermittentium causæ II. 59
parum curationi an opium conveniat?

II. 57 in paroxysmo opium noxium
II. 59 extra earum paroxysmum in-
terdum proficuum II. 64 fqq.
- - malignarum curatio per opiata
II. 173 an iis opiata conferant? II. 176
fqq. ad curationem securiora et effi-
caciora dantur quam opiata II. 182
- - diarrhœa caute opiatis tractan-
da II. 186
- - singultus curatio III. 105
Femellis cur opium periculosum I. 282
Fermentatio inutilis ad correctionem opii
I. 341
Ferri correctio inutilis et otiosa I. 298
fqq. eius effectus et usus I. 302
Fluor alvi vid. *Diarrhœa*
Fluxus coeliacus III. 231 hepaticus III.
239 mensium dolorosus IV. 88
Fœtui usus opii noxius IV. 94
Fronti opium topice adhibitum IV. 172
an conveniat? IV. 194
Fulveri decoctum sacrum II. 179 ele-
ctuarium adstringens III. 209 empla-
strum nephriticum IV. 176 julapium
puerperarum IV. 116 linimentum hæ-
morrhoidale IV. 177

G.

Gangrena topico opii usu non cohibetur
IV. 217 sq. singultu coniuncta III. 120
Gonagræ an opium conferat? II. 337
Gravidarum morbis an opium? IV. 93 fqq.
- - cardialgia II. 229
- - diarrhœa IV. 98
- - nausea et vomitus IV. 95 mllis
IV. 101
Gravitas capitis effectus opii I. 88 cur?
I. 208
Guajaci usus in rheumatismo II. 313
Gummosum opii extractum I. 156 eius
effectus I. 163

H.

Habitus corporis ad opium qualis? I. 280
fqq.
Hæmo-

Hamoptysis II. 20 ab opio oriri potest II. 26 a russi plethorica III. 141

Hamorrhagiarum ingenium et indicationes II. 4

- - iis opium a practicis commendatur II. 15 sqq.

- - an eas coerceat opium? confutatur II. 7 sqq.

- - eas sistendi vis opii limitatur II. 13

Hamorrhagia narium an opium conveniat? II. 15 sqq.

- - senum IV. 163

- - uteri casus III. 13 ei perperam opium commendatur II. 41 sqq.

Hamorrhoides nimiae II. 37 opio magis promoventur II. 38 earum curatio II. 39 iis tamen interdum opium prodest II. 40 an iis topicus opii usus? IV. 177

cur noxius? IV. 207

- - suppressæ causa singultus III. 107 vomitus II. 87

Habitus mihi cruento obiit II. 34. 290

Halitus aromatum noxii I. 113

- opii soporem pariunt I. 113

Hecquetus opii summus encomiastes I. 7

Hemicrania opio curata II. 215

Hemiplegia ab opio I. 244

Hepar an sit sedes fluxus hepatici? III. 241 eius abscessus III. 252

Hepatica diarrhoea serosa III. 242

Hernia II. 265

Hilaritas animi effectus opii I. 92 cur? I. 212

Hirudinum usus in convulsionibus a den-
titione IV. 154 sq.

Hoffmannus liquorem suum anodynum
opio substituit I. 48

- - eius correctio opii notatur I. 312

Hydrops quid? IV. 46 in eius sanatio-
nem opium ab aliis laudatur IV. 39 ab
aliis vituperatur IV. 42 usus opii in
ea limitatur IV. 44 idea hydropis cum
opio comparata IV. 46

- anasarca IV. 40. 44

- ascites IV. 40. 44

Hypercatarsis III. 218 sq.

Hypochondriacum malum eiusque inge-
nium III. 35 sqq. eius therapia III.

39 ab opii usu quandoque enascitur
III. 43

Hystericum malum III. 44 in eius mede-
lla opium laudatur III. 48 sqq. quoad

eius symptomata cautiones circa opii
usum III. 51 sqq. caute eidem opium

exhibendum est III. 61 sqq.

Icterus a calculis II. 243

Ileus II. 253 sedes morbi et curatio re-
spectu opii II. 256

Imaginatio causa vomitus III. 87

Infantum morbi IV. 130

- diarrhoeæ quatenus opium? IV. 139

- vomitus opium indicat IV. 137

- corpora opium ægre ferunt I. 263 IV. 139

Inflammatio quid? II. 76 eius ingenio
non quadrat opium II. 80 neque par-
ticulari convenit opium II. 123

Inquietudini maniacorum opium non con-
venit IV. 65

Insomnia effectus opii I. 120 cur? I. 254

Intestinorum dolores varii II. 233 sqq.

chronici II. 269 iis medendi metho-
dus II. 270

- inflammatio II. 248

Iones panacea liquida I. 327 solida ib.

Ipecacuanhe usus in dysenteria III. 184

in tussi stomachali III. 143 in vomitu
febrilium malignarum III. 67

Ira causa vomitus III. 87

Irritabilitas actionem opii in nervis non
declarat I. 184

- causa motus cordis I. 201. 249

- nervorum vomitus causa III. 90

Ischidiacus dolor eiusque therapia II. 313 sqq.

Ischuria senum quatenus opium conve-
niat IV. 167

Antidotum venenorum IV. 226 sq.
 eius usus in abscessu hepatis III.
 255 in diarrhoea gravidarum IV. 101
phthisicorum IV. 36 puerperarum IV.
 129 in dysenteria III. 198 in hyper-
 carhisi III. 219 in singultu a drasti-
 cis et veneno III. 72 in tussi phthi-
 sicorum IV. 27 in plidere intestinorum
 III. 250 in vomitu a veneno III. 72
 cum aqua calcis remixti usus in lu-
 dore phthisicorum IV. 35
 cum aquis mineralibus in mania ple-
 thorica IV. 84
 sebucyrati usus in diarrhoea biliosa
 III. 249 in phthisi I. 147 eaque pul-
 monali IV. 117 in ulcere pulmo-
 num IV. 117
Lactea puerperarum febris opium non
 fert IV. 114
Laugelotti laudanum opiatum cydonia-
 cum I. 341
Langui effectus opii I. 108 sq.
 febrilis in morbillis an opium
 ferat? II. 148
Laudanum unde originem? I. 354
 plures medici sibi vario modo
 parant II. 318
 liquidum Sydenhamii an sit car-
 diacum? I. 66
 eius usus in abortu IV. 106 in
 anasarca IV. 41 in colica hysterica
 III. 54 in convulsionibus a dentitione
 IV. 156 in diarrhoea III. 208 februm
 acutarum III. 265 infantum IV. 141.
 147 in dysenteria III. 174 in ileo II.
 255. 260 in malo hysterico III. 50.
 52 in mania IV. 60 in nephritide cal-
 culosa II. 258 sq. in partus doloribus
 spuriis IV. 109 iisque post partum
 IV. 117 in tussi III. 124 in vomitu
 III. 65 infantum IV. 113 a veneno
 III. 73
Laxis corporibus opium egre convenit
Lethargus effectus opii I. 115
Lienteria, eiusque therapia III. 230

Lindestolpe Syrupus cardiacus I. 68
Lichontripica remedia an vere existant?
 II. 285 sq.
Lochia opii usu moventur IV. 115 sq.
 eorum fluxus nimius IV. 120.
 quatenus opio sanetur IV. 120. 122
 eorum suppressio a doloribus post
 partum IV. 116
Lysimachia usus in diarrhoea a laxitate
 intestinorum III. 229
 M.
Malignitas februm in quo consistat II.
 177
Mania IV. 49 eius causae IV. 71 ad eius
 curationem commendatur opium IV.
 59 limitatus opii usus IV. 61 opii usu
 magis intenditur IV. 63 sq. sympto-
 matibus eius opium non convenit IV.
 65 a vehementi animi affectu & ner-
 vosa opium exposcit IV. 86
 ab inanitione fert opium IV. 74
 ex progressa melancholia, eius-
 que curatio IV. 73
 plethorica, huic contrariatur
 opium IV. 76
 sanabilis, sine opio potest curari
 quanam eius species opium fe-
 rat? IV. 86 conferne ei topicus opi-
 us? IV. 171 quod negatur IV. 194
Manna usus in dysenteria III. 188. 201
Martis correctio est inutilis I. 298 sqq.
 effectus
 usus in malo hypochondriaco III.
 39 hysterico III. 63
Mastac a Turcis dicitur opium I. 93
Meconium quid? I. 3
Medicamentum quid? I. 37
Melancholia IV. 49 ad eius curationem
 opium laudatur IV. 50 ultra meritum
 tamen IV. 52
Memoria defectus post opium assumtum
 sapius remanet I. 138 cur? I. 256
Mensum fluxus dolorosus IV. 88
 nimius II. 41 eius causae II. 46
 ei

ei ad curationem opium perperam commendatur II. 41 sqq. limites opii arctiores in eius curatione II. 46 circa eius finem opium non convenit II. 53 sq. neque vetularum II. 55
 - suppressio causa singultus III. 107 vomitus III. 92 sq.
Menyne cerebri dura ad motum sanguinis nil refert I. 210
Mercurialia causa diarrhoeae colliquativæ III. 256
 - eorum usus in ulcere vesicae II. 245
Mercurii crudi correctio inutilis I. 291. 297 sqq.
 - usus in pilulis I. 293
Mercurius sublimatus quatenus remedium & venenum I. 41
 - venenum eiusque antidota IV. 226
 - eius usus in cancro II. 199
Mesenterii abscessus, diarrhoeae purulentæ causa III. 254
Mespilorum usus in diarrhoea a laxitate intestinorum III. 228
Mictus cruentus eiusque therapia II. 32 sqq.
Mithridatium Damocratis a veteribus frequenter usurpatum I. 19
 - eius usus in asthma III. 152 in malo hysterico III. 49
Morbili eorumque therapia II. 146. quatenus opium iis conveniat II. 144 sqq. eorum symptomatibus quatenus opium II. 149
Morbus niger Hippocratis quid? II. 29
Mors effectus opii I. 115. 367
Morus animales opio minuuntur I. 105 cur? I. 197. 231
 - vitales opio augentur I. 56. 65 cur? I. 197
Mulierum morbi IV. 88 sqq.
Mynsiehti tinctura antidontalgica IV. 175 eius usus IV. 203
 - trochisci de alumine IV. 175
Myrrhæ usus in malo hysterico III. 49 N.
Naribus an opii usus topicus conveniat? IV. 171. 194

Nausea gravidarum quatenus opium ferat. IV. 95 sqq.
Nephritis eiusque causæ II. 272. in ea culpatur opium II. 273. ab aliis laudatur IV. 278 sqq.
Nervi primariam actionem opii cum sanguine simul experiuntur I. 177. 192 ratio in explicabilis I. 180
Nervorum cordis & respirationi inventientium origo I. 200
 - compressio causa somni I. 239 sq.
 - consensus causa singultus III. 111 vomitus III. 90
 - læsioni quatenus opium conveniat III. 15
 - mobilitas causa asthmatis III. 157 diarrhoeae III. 230
Nervosa syntaxeos habitus ad opium I. 229

O.

Oculorum rubor effectus opii I. 88
Odontalgia an opium requirat II. 348 eius causæ & ingenium cum opio collatum II. 349 sqq. curatio per opium topica IV. 175. 194. 200
Olea antidotum venenorum IV. 226
Ophthalmia an topicus opii usus conveniat? IV. 174 quod negatur IV. 197
Opia remedia a veteribus medicis frequenter usurpata I. 18 eorum vis a solo opio I. 18 sqq.
 - an chirurgicis operationibus sint præmittenda? I. 98
Opium quid I. 3 exoticum & europæum an inter se differant? ib.
 - alvi libertatem inhibet I. 143 cur? I. 273 sq.
 - animum exhilarat, alacrem & audacem reddit I. 92 cur? I. 212 sqq.
 - antidotum venenorum IV. 220 sqq.
 - calorem corporis naturalem augeat I. 67 cur? I. 201
 - excretionem cutaneam augeat, alias serofas compescit I. 132 sqq.
 LI
Opium

Opium antifebrilibus remediis contraria-
tur II. 100 sqq.

- - insomnia dormientibus, vigilantibus phantasmata parit I. 120 cur? I. 253 sqq.

- - medicamentum quatenus sit I. 36

- - motus animales debilitat I. 105 cur? I. 231 vitales augeat I. 36. 65 cur? I. 197

- - pulsum cordis & arteriarum omnemque circuitum humorum intendit & accelerat I. 56 sqq. cur? I. 194

- - respirationem citatiorem & difficiliorem reddit I. 85 cur? I. 205 sq.

- - sanguinem determinat ad caput I. 87 cur? I. 208

- - sanguinem rarefacit, attenuat eiusque volumen augeat I. 78 cur? I. 173 sqq.

- - sensuum naturale acumen obtundit & dolores sedat I. 101 cur? I. 222

- - somnum invitat, interdum in altum soporem extensum, qui si ingravescat, accedente apoplexia & convulsionibus necat I. 110 cur? I. 235 sq.

- - remulentiam, torporem & ebrietatem inducit I. 98 cur? I. 217 sq.

- - inter venena a magnis medicis fuit relatum I. 33 sq. quousque venenum? I. 36

- - ventriculi functioni est inimicum I. 140 cur? I. 259 sq.

- - venereos stimulos insert I. 129 cur? I. 257

- - a veteribus medicis parum fuit adhibitum I. 15

Opii actio in nervos I. 177 eius modus est inexplicabilis I. 180 sq. incipit in ventriculo I. 186 actio in sanguinem I. 177 hæc sola ad primariam actionem non sufficit I. 175 sqq. actio primaria producit & rarefactionem sanguinis & mutationem nervorum I. 192 actio topica quomodo fiat IV. 185. 190 sqq.

- - analysi, quæ falsa sit, quæ genuina

I. 149 in partes veras constituentes I. 153 sqq.

- - antiquitas est incerta I. 15

- - antiseptica virtus dubia II. 182

- - aphrodisiaca vis I. 129 cur? I. 257

- - correctiones vid. *correctio*, omnes inutiles I. 353

- - doses largiores ferunt orientales populi I. 355 europæi etiam interdum per consuetudinem ferre discunt I. 362 iis tamen etiam necantur I. 366

medicæ I. 369

- - effectuum causa est principium vaporosum & volatile I. 163

- - elementum, in quo consistat I. 166

est blandius quam reliquorum narcoticorum I. 168

- - emmenagoga virtus II. 43

- - extractum vid. *extractum*.

- - ischæma virtus II. 13

- - oleaginosa substantia eiusque effectus I. 159. 167

- - partium constituentium effectus gradu diversi in corpore humano I. 159

- - tincturæ vid. *Tinctura*.

- - vapores graveolentes eorumque effectus I. 153. 159

- - usus generalis historia I. 1 sqq. a Paracelsi temporibus in praxi frequentior I. 24 a quibusnam auctoribus sit discendus I. 43 sqq.

- - usus specialis in abortu IV. 103 in arthritide II. 319 in asthma III. 151 in cardialgia II. 223 in cephalalgia II. 212 in colica eiusque speciebus II. 233 in convulsionibus III. 3 in infante IV. 148. 153 in convulsivis morbis III. 35 in delirio febrili II. 107. 111 in dentitione difficili IV. 146. in diarrhoea III. 207 eiusque variis speciebus III. 220 sqq. infantum IV. 139 lochiis superveniente IV. 126 in doloribus in genere II. 192 in dolore ischiadico II. 313 in doloribus partus spurii IV. 107 iisque post partum IV. 112 in dysenteria III. 172 in epilepsia III. 19 in febribus

febris intermittenibus II. 57 continuis II. 73 malignis II. 173 in fluxu coeliaco III. 231 hepatico III. 239 mensium doloroso IV. 88 in gravidarum morbis IV. 93 in hæmoptysi II. 20 in hæmorrhagiis in genere II. 2 narium II. 13 uteri II. 41 in hæmorrhoidibus nimis II. 37 in hernia II. 265 in hydropse IV. 39 in hypochondriaco malo III. 35 in hysterico malo III. 44 in ileo II. 253 in infantum morbis IV. 130 in intestinorum inflammatione II. 248 in lenteria III. 230 in lochiorum fluxu nimio IV. 120 eorumque suppressione IV. 116 in mania IV. 59 eiusque speciebus IV. 73 in melancholia IV. 48. in mictu cruento II. 32 in morbillis II. 144 in mulierum morbis IV. 88 sqq. in nephritide II. 272. 279 in odontalgia II. 348 in oralgia II. 356 in palpitatione cordis III. 164 in parturientium morbis IV. 107 in peste II. 156 in phrenitide II. 108 in phthisi pulmonali IV. 1 in pleuritide II. 201 in podagra II. 319 in rheumatismo II. 301 in senum morbis IV. 160 in singultu eiusque speciebus III. 100 sqq. in spasmo vesicæ urinariæ II. 288 topicus IV. 169 in tussi eiusque speciebus III. 123 in variolis II. 125 in vomitu eiusque variis speciebus III. 64 cruento II. 28
Orientales populi largiorem opii dosin ferunt I. 356 sqq.
Otalgia an opium ferat? II. 355 an ropice opium applicatum poscat? IV. 172. 195

P.

Palpitationis cordis curatio per opium III. 174
 - - causa & actio opii cum iis comparata III. 165
 - - ab anevrysmate III. 169 sq.
 - - hysteriarum III. 170

Palpitatio cordis a polypo III. 169
 - - a terrore III. 171
Papaver veteribus notum fuit I. 13 eius seminum differentia ab opio I. 13. IV. 132
Paracelsus opiato laudano usus fuit I. 24
Paralysis effectus opii I. 235 cur? I. 243
Paraplegia effectus opii I. 244
Parturientium morbi IV. 107 sqq.
Pavor ab opio I. 88
Pediluviorum usus in febre quartana II. 68
Peripneumonia arthritica respuit opium II. 344
Pervigilium febrile opio non tollitur II. 104
Pestis natura & curatio II. 160 sqq. ab omni ævo theriacalibus & opiatis fuit tractata II. 156 quo iure id fiat, inquiritur II. 158 maxime intuitu solutionis morbi II. 164 genuinam ad solutionem an faciat opium? II. 167 an ad symptomata? II. 170 an ad prophylaxin? II. 171
Petechiæ effectus opii II. 164 curantur acidis II. 185
Phantasia opio inducitur I. 125 sq. cur? I. 255
Philonium medicamentum opiatum I. 19
Phlegmone quid? II. 90
Phrenitis quid? II. 105 an ei opium? II. 107 sqq. vel topicus opii usus IV. 171. qui vero rejicitur IV. 194
Phthisis hepatica seu ictæritia quid? II. 239
 - - pulmonalis quid? IV. 1 curatio- nem aliquando indirecte adiuvat opium IV. 17 symptomata non semper tuto palliat opium IV. 20
 - - a catarrho IV. 1 eius therapia IV. 6
 - - ab inflammatione suppurata & ulcere IV. 4 eius therapia IV. 12 a tuberculis IV. 2 eius therapia IV. 10
Pilule Asclepiadis quid? II. 57
 - - *Stabliana* & *Becheriane* lochia promovent, nimia non coërcent IV. 122
 L1 2 *Pilule*

Pilula de Cynoglossa a *Tralliano* primum descripta I. 21 earum usus in asthmate convulsivo III. 161. in tussi

III. 123

Placenta avulsio ab utero abortus causa

IV. 104

Plethora causa maniae IV. 76 tussis III.

140

Pleuritidi an conferat opium II. 201 eius

ad solutionem opium nihil facit II.

206, 249

Podagra sedes II. 319 prophylaxis &

curatio radicalis II. 322 curatio in

paroxysmo an opium poscat? affirmatur II. 326 negatur II. 329 paroxysmus quibus sub conditionibus opium

exigat II. 333 sqq. curatio topica

II. 338 per opiatâ IV. 177 quæ rejicitur

IV. 206

- - anomalæ seu retropressæ eiusque

symptomatum urgentium medela

II. 342

Polypus causa palpitacionis cordis III.

167

Pruritus effectus opii I. 137

Puerperarum morbi IV. 107 sqq.

Pulsus cordis & arteriarum opio intenditur & acceleratur I. 56

- - languidus a compressione cerebri

& cerebelli I. 198

- - sub somno artificiali ab opio qualis? I. 251 sub somno naturali I. 248

Punctura nervorum an opium? III. 15

Purgantia antiphlogistica antidotum opii IV. 236

Purgantium miscela cum cortice peruviano in febribus intermittentibus II.

71 cum opio I. 313 in ileo II. 261

- - usus in asthmate pituitoso III. 155

in convulsionibus infantum IV. 151

sq. in dysenteria III. 187, 194, 201

in epilepsia III. 23, 32 in febre secunda variolarum II. 135 in ileo II.

254 in mania plethorica IV. 76 in

singultu III. 102, 104 in tussis pectorali

humida III. 135 plethorica III. 141

stomachali III. 143

Pus per alvum evacuat III. 249 eius resorptio in variolis an opium poscat? II. 134

Putredini an opium resistat? II. 181 sq.

Q.

Quercetanus theriacæ emendator I. 23

R.

Rarefactio sanguinis ab opio I. 78 sqq. eius causa & modus I. 173

- - causa apoplexiæ I. 246 debilitatis I. 232 somni I. 238

- - an sit primaria opii actio I. 170.

ad quam tamen non sufficit I. 175

Refrigerium causa singultus III. 114

Resinosum opii extractum I. 156 eius effectus I. 162 fortius agit opio crudo

I. 336 cur? I. 331 sq.

Respiratio citior & difficilior ab opio

redditur I. 85 cur? I. 205

Rhabbarbari miscela cum cortice peruviano in febribus II. 72 sq. cum opio

in diarrhœa III. 210

- - usus in diarrhœa a creditatibus

III. 222 gravidarum IV. 100 puerperarum IV. 126 serosa III. 236 in dysenteria III. 187 in fluxu hepatico

III. 242

Rheumatismus quo modo ab arthritide differat II. 301 sq.

- - universalis febrilis respuat opium

II. 305 sqq. eum sanandi methodus

II. 310

- - particularis eiusque therapia

II. 311 sq.

Riverii antemeticum quid? III. 65 eius

usus in vomitu III. 88

Rob sambuci usus in febribus intermittentibus II. 68 in peste II. 167 in

rheumatismo II. 312

S.

Sacchari saturni periculosior usus II. 246

Sal

Sal volatilis verus an opio infit negatur
I. 150 fqq.

Salia volatilia inter antidota opii vix
pertinent IV. 243

- an corrigant opium? I. 307

- opio analoga I. 76

Sanguis opio attenuatur I. 81

- ad caput opio assumto congeritur

I. 87 fqq. cur? I. 208

- eius circulus opio acceleratur I.

56. 65 cur? I. 194

- per caput difficiliter circularatur I.

209

- an fistatur opio? II. 13

Sapo an calculum solvat? II. 285 eius

usus in rheumatismo II. 313

Scammonium nativum an præstet præpa-

rato? I. 349

Schulzii correctio opii notatur I. 308 fqq.

Secretio feri cutanei opio augetur I. 138

cur? I. 264

Senii differentia IV. 162

Sensibilitas nervorum opio minuitur

I. 230

- actionem opii in nervos non ex-

plicat I. 184

Sensus partium topico opii usu non mi-

nuitur IV. 187 fqq. potius augetur

IV. 190

Sensuum acumen opii usu obrunditur

I. 101 cur? I. 222 fqq.

Senum morbi IV. 160 fqq. eorumque

causæ IV. 162

- apoplexia ab opio extimescenda

IV. 162

- hæmorrhagia quatenus opium fe-

rat IV. 163

- tussis IV. 166 vigiliæ IV. 164

- vitia viarum urinariorum IV. 167

Sinapismi antidotum opii IV. 237

Singultus eiusque indoles III. 97 curatio

per opiata III. 100

- ab acrimonia humorum III. 110

ab acrimonia ingestorum III. 108 ab

aphthis III. 118 a denudata crusta

villosa III. 117 a dolore & mobili-

tate nervorum III. 111 ab excretio-

nibus suppressis III. 107 febrium in-

termittentium III. 113 malignarum

III. 105 ab inanitione III. 121 in-

flammatorius febrilis III. 103 a læ-

sione cerebri III. 119 a pure ib. a

refrigerio III. 114 a repletionem III.

101 a veneno III. 109 a vermibus

III. 108 a vitio ossium III. 116 avo-

mitu violento III. 112

Somnus effectus opii I. 110 eius aetio-

logia I. 235

Sopor opio inducitur I. 111 fqq. cur?

I. 243

Sotivella parva electuarium opiatum

IV. 175

Spasmus vasorum ventriculi causa vom-

itus III. 81

- vesicæ, eius causæ & curatio II.

288 fqq.

Sphacelosa materia causa singultus III.

120

Spirituosa soporem inducunt I. 116 cur?

I. 241

- an opium corrigant? I. 323

Spiritus rector plantarum quid? I. 185

- opii est in volatili I. 164. 166 sol-

vitur aqua & spiritu I. 331

Spiritus vini menstruum opii I. 156 ab

opio abstractus anodynus I. 159

Sputatio solvit pleuritidem II. 206

Stahl, fumus opii vituperator I. 7

Stranguriæ senum an opium conveniat?

IV. 167

Stupor effectus opii I. 113 fqq.

Sudor effectus opii I. 133 cur? I. 259

- causa debilitatis I. 232

- phthisicorum opio non inhibetur

IV. 33

Sudorifera ante paroxysmum febrium

intermittentium proficua II. 64

Suffimigiorum usus in tussi pectorali hu-

mida III. 137

Suffocatio a peregrinis in aspera arteria

hærentibus III. 126

Sulphur narcoticum opio inesse negatur

I. 153 fqq.

Suppositoria opiat IV. 178 noxius eo-
rundem usus IV. 208

Suppuratio variolarum an opium ferat
II. 135 sq.

Surditati an topicus opii usus? IV. 173
negatur IV. 196

van Swieten epistola consultatoria de vo-
mitu a suppressione mensium III.
93 sq.

Syncope arthritica quatenus opium ferat
II. 344

Syrupus cardiacus Lindestolpii I. 86

T.

Talbotii febrifugum quid? II. 70

Tamarindorum usus in dysenteria III. 188

Taylori collyrium IV. 199

Temulentia effectus opii I. 98 cur? I.
218

Terebinthina oleum in dolore ischiadico
II. 318

Terror causa febris intermittens II. 66
vomitus III. 87

Tetanus quid? III. 2 eius curatio III.
7. 14

Theriaca Andromachi I. 93 an sit anti-
dotum venenorum? IV. 220 celestis

Quercetani quomodo differat? I. 23
eius usus in asthma III. 152

an in clysmatibus adhibenda? IV. 213

in diarrhoea III. 208. 224. 257 infan-
tum IV. 141 in doloribus partus spu-
riis IV. 109. in dysenteria III. 208 in

febris intermittens II. 66 in
fluxu mensium dolorifico IV. 93. in

hydropse IV. 40. 44 in hypercatharsi
III. 219 in hysterico malo III. 49

in ileo II. 254 in mania ab inanitione
IV. 75 in pestilentia II. 157. 161

eiusque prophylaxi II. 172 in tor-
minibus infantum IV. 144 in vomitu

III. 47 infantum IV. 138 umbilico
& ventriculi regioni externe appli-
cata IV. 176. 203

Tinctura opii aquosa I. 156 eius effectus
I. 162

Ludovisi eiusque preparatio I.

spirituosa I. 156 eius virtus I.
162

Terminibus infantum an conducatur opium?
IV. 142

Torpor effectus opii I. 98 cur? I. 218

Tosio an corrigatur opium? I. 319

Trachea siccitas causa tussis III. 122

Trallianus massae pilularum de cynoglossa
primus mentionem fecit I. 21

Tussis indoles III. 124 circa eius mede-
lam cautela III. 149 curatio per opia-
ta III. 123

ab acrimonia humorum III. 139

artificum III. 125 cachectica III. 144

catarrhalis III. 128 convulsiva III.

146 epidemica III. 137 gravidarum

IV. 101 hæmoptica II. 24 hypo-

chondriaca III. 141 infantum con-

vulsiva IV. 157 morbillosa II. 149

pectoralis humida habitualis III. 133

a peregrinis in aspera arteria hæren-

tibus III. 126 in phthisi pulmonali

IV. 22. 29 plethorica III. 140 rhev-

matica III. 148 senum IV. 166 a

siccitate tracheæ III. 127 stomachalis
III. 142

V.

Variola an opio sananda? II. 125 sqq.
earum insitio probatur II. 126 earum

eruptioni non convenit opium II.
128 sq. an in febre suppuratoria

opium requirant? II. 129

confluentes quatenus opium re-
quirant II. 130 sqq.

Variolarum diarrhoea cruenta pessimum
symptoma III. 247

Vasorum cerebri fabrica & habitus ad
opium I. 278

Venesectio antidotum opii IV. 233 sq.
eius usus in abortu IV. 103. 105

in asthma III. 154 in cephalalgia
II. 221 in convulsionibus III. 8 hyste-

ricis III. 58 in dolore ischiadico II. 314
in

in doloribus partus spurii IV. 111
 in dysenteria III. 194 in epilepsia
 III. 23. 32 hysterica III. 59 in fe-
 bribus acutis II. 100 in ileo II. 254
 in infantum convulsionibus a denti-
 tione IV. 154 in malo hypochond-
 riaco III. 40 in mania IV. 60. 76
 in melancholia IV. 57 in morbillis
 II. 146 in nephritide II. 283 in
 odontalgia II. 352 in palpitatione
 cordis III. 168 in pestilentia II. 161
 in pleuritide II. 203 sq. in podagra
 retropressa II. 344 sq. in rheumatis-
 mo II. 308 in spasmo vesicæ II. 293
 in tussi plethorica III. 141 in vomitu
 III. 80. 82
Venenum quid? I. 37 an sit opium tale?
 I. 33 sq.
 - - causa singultus III. 109 vomitus
 III. 71
Ventriculi functioni inimicum est opium
 I. 146. cur? I. 269
 - - in membrana nervosa incipit actio
 opii I. 186
 - - dolor vid. cardialgia.
 - - inflammatio causa vomitus III. 81
 - - viciū vomitus causa III. 91
 - - regioni usus topicus opii an con-
 veniat? IV. 176. 203
Veneros stimulos infert opium I. 129
 cur? I. 257
Venus intempestiva causa epilepsiæ
 III. 32
 - - denegata causa melancholiæ
 IV. 55
Vermes causa singultus III. 108
Vertigo effectus opii I. 88. II. 218
Vesicatoria an opii antidotum? IV. 237
 - - eorum usus in asthma piritoso
 III. 155 in dolore ischiadico II. 314
 in pleuritide II. 210
Vesicæ urinariæ abscessus II. 294
 - - calculus causa spasmi II. 288
 - - scabies II. 292
 - - spasmus quatenus opio sanetur
 II. 288 sq.
 - - ulcus II. 296

Vigilia febriles opium non ferunt
 II. 106
 - - neque maniacorum IV. 65
 - - neque senum IV. 164
Vinum inter antidota opii non referri
 potest IV. 241
 - - eius actio primaria in nervos I.
 191
 - - eius analogia cum opio I. 74.
 362
 - - aphrodisiaca vis I. 258
 - - delirium aliquando excludit
 IV. 64
 - - infantibus caute est exhibendum
 IV. 134
 - - eius stupefaciens vis I. 116
 - - eius usus in epilepsia noxiū III.
 31 sq. in mania ab inanitione salu-
 bris IV. 76 in melancholia præcedit
 opio IV. 50. 52
 - - hungarici usus in vomitu III. 67
 - - rhenani in febribus malignis II.
 183
Vitales vires opio augentur I. 56. 65.
 cur? I. 197
Vitri antimonii cerati usus in dysenteria
 III. 184
Vitrioli martis solutio in hæmorrhagia
 uteri II. 50
Vlcus intestinorum III. 230
 - - pulmonum IV. 16 eius curatio-
 nem adiuuat opium, symptomata non
 semper tuto palliat IV. 20
 - - vesicæ urinariæ II. 294. 296
Vicioribus an opii topicus usus condu-
 cat? IV. 181 parum iuvat IV. 216
Vinguenta opiata IV. 171. noxia IV.
 217
Volatilia remedia an sint antidotum opii?
 IV. 243
Vomica pulmonum quid? IV. 4 eius
 therapia IV. 12 sqq.
Vomitiva vid. Emetica.
Vomit effectus opii I. 272 cur? I.
 332
 - - quatenus topico opii usu sanetur
 IV. 176. 203
 Vomi.

Vomitus ab arthritide retrocedente III.
 77 a calculo vesicæ felleæ II. 244
 a consensu nervorum III. 90 criti-
 cus III. 97 cruentus II. 28 sqq. fe-
 brium acutarum symptoma III. 75
 gravidarum IV. 95 sq. hystericarum
 III. 51. in ileo II. 257. ab imagi-
 natione III. 87. infantum IV. 137
 ab inflammatione ventriculi III. 81
 ab ira III. 87. a mœrore III. 88
 nimius quatenus opio compescatur
 III. 64 a spasmo vasorum ventri-
 culi III. 81 a suppressione mensium
 III. 92 a terrore III. 87 a variolis
 & morbillis III. 75 a vasis ventri-
 culi opplertis III. 79 a unctione in

curru III. 86 a veneno orti curatio
 III. 71 a vitio ventriculi III. 91
Vrinæ suppressio effectus opii I. 138
 cur? I. 268
 - - viarum vitiis senum an conducatur
 opium? IV. 167
Vteri hæmorrhagiæ an conveniat opium?
 II. 41 sqq. sine opio curatæ casus
 III. 13
 - - chronica causæ & therapia II.
 51 sqq.
 - - vetularum cura II. 55
Vulneribus an conducatur opii topicus
 usus? IV. 131 parum prodest IV.
 216

Nescio quī factum sit, ut, quod in publicum prodeunte prima hujus sectionis editione omnino verum erat, nempe in Silesia mea vix ullum tentamen inoculationis susceptum fuisse, in præsente secunda, aliter nunc rem sese habere, non monuerim. Non adeo incurii et torpidi fuisse medici nostri omnes, ut periculum facere neglexerint, felicibus successibus peregrinis incitati. Ego quidem, nondum lecto aureo monito Ill. STOERCKII:*) *Quia ab unoquoque, etiam longe lateque celebratissimo Inoculatore, licet varius, infortunia observata sunt, nemo ad hanc operationem cogendus, vel nimia eloquentia persuadendus est, sed res relinquenda apud pueros, voluntati parentum, vel tutorum; apud adultos, libero horum arbitrio; exacte ita egi, neminique pollicitationibus et exhortationibus meis autor fui, ut se suosque mihi inoculandos traderet. Interim præter expectationem meam invitatus a celsissimo principe d. S., ejus filios duos et unam filiam; et alio tempore ab illustrissimo comite d. D. duas filias et unum filium, cum agnata virgine et aulici cujusdam filia; deinde etiam a nobili viro d. H. duos filios et unam filiam inoculationi subjeci, præmissa præparatione, secundum præcepta Cel. Dimsdale, Ingenhousfs et Rosen de Rosenstein, quæ deinde ex Cl. Gatti sententia negligi cœpit. Evaserunt mei omnes, una methodo solerter tractati et attente observati. Sed nati minor principis filius, cum febris ingrueret, jacuit soporosus per 16 horas, magnum parentibus metum, licet vanum deinde deprehensum, incutiens. Nati major comitis filia post creberrimas vomitiones, confluentissimas experta est variolas, febremque secundam vehementem, qua superata remanserunt dolores rheumatici pertinaces, furunculi, glandularum tumores*

in

*) in der Abhandlung von der Einpfropfung, in sine.

in abscessus abeuntes, caries ossis frontis: duobus annis elapsis, post varia variorum consilia, demum plena sanitas restituta est. Natu minor concidente sine causa manifesta, siccatoque ulcere sinistri brachii, altero largiter fluente, prehendebatur illius totius inflammatione summa, ita quidem, ut mecum chirurgus gangrænam metueret, quæ tamen idoneis remediis avertebatur, tumore magno remanente in cubito, in abscessum tendere viso, sed discusso. Liberi viri nobilis facillime inoculationem tulerunt, vix ægrotantes; filia tamen in iride oculi sinistri pustula nata est, quanquam in omni facie tantum viginum numerarentur, quæ adhibito emollientissimo fomento pus extrorsum fudit quidem, attamen, visibilem futuram per omnem vitam, albam cicatricem reliquit.

Nonnulli medici e nostris, me plures habent inoculatos, successusque suos laudant; aliqui quædam infortunia, non lethalia tamen, experti ea ultro profitentur, alii ea studio silentio suppressunt. Confluentissimas variolas in juvene; horrendas convulsiones in puero, facta eruptione cessantes; ulcera brachiorum cariæm relinquentia, in puella oborta, certo rescivi. Impudenter negaretur, longe plures emergere ex inoculatione, quam ex infectione naturali; sed et impudenter affirmaretur, ludendo et jocando absolvi inoculationem; neminemque post eandem perire.

Pauciora sphalmata typographica, quæ irrepserunt, facile corrigentur. p. 220 et 221. pro de *Haen*, legatur de *Hahn*.
